

Január.

A december hó végén *Lengyelország* és *Nyugat-Galiciában* felszabadult orosz erők, mint láttuk, támadást kezdtek a *kárpáti* arcvonal ellen. Az első orosz lökem az *uzsoki* szorosot érte, melyet hősiesség ellenállás után a magyar-osztrák csapatoknak január hó 1-én fel kellett adniok. Ezáltal a *Kárpátok* gerincvonalán az oroszok nyugat felé állásaikat kiszélesítették, sőt a további harcok folyamán sikerült annyira előnyomulniok, hogy a *Bártfától Husztig* terjedő vonalat elérve, csakhamar a kárpáti völgyek déli kijárata előtt állottak, ugyanekkor pedig a *Suczawa*-vonal kiürítése után *Bukovinában* is fenyegetőleg közeledtek a *máramarosi* hágók felé. A *Magyarországot* fenyegető és mindjobban látható orosz szándék, nemkülönben azon főrekvés, hogy az orosz erőket *Galiciában* a központi hatalmak legalább annyira visszaszorítsák, hogy a szükségét szenvedő *Przemysl* helyőrsége felszabadítható legyen, a német és magyar-osztrák hadvezetőséget arra indította, hogy a *kárpáti* arcvonalat megerősítse. Az ezzel járó átcsoportosítás után a *kárpáti* haderők a következőképpen oszlottak meg:

Bukovinában és az *Erdős Kárpátok* vonalán a *Jablonica* hágóig — *Pflanzer-Baltin* lovassági tábornok hadseregcsoportja;

a német déli hadsereg *Linsingen* tábornok parancsnoksága alatt előbbi csoporthoz csatlakozva az *uzsoki* szorosig;

a 2. magyar-osztrák hadsereg (*Böhm-Ermolli* lovassági tábornok) az *uzsoki* szorostól (ezt is beleértve) a *mezőlaborc-lupkowi* szorosig;

a 3. magyar-osztrák hadsereg (*Boroevics* gyalogsági tábornok) a 2. hadsereghez csatlakozva részben a *Kárpátokban*, részben *Nyugat-Galiciában*;

a 4. osztrák-magyar hadsereg (*József Ferdinánd* főherceg) *Nyugat-Galiciában* a *Visztuláig*;

végül az 1. osztrák-magyar hadsereg (*Dankl* lovassági tábornok) utóbbiból északra és a *Nida* mentén.

Ezzel szemben orosz részről:

a 3. hadsereg (*Dimitriew* tábornok) a *Visztulától* a *Dukla* szorosig;

a 8. hadsereg (*Brussilow* tábornok) a *Dukla* szorostól a *Tatár* hágóig;

Szaplonczay L. szds. felv.

Baghy László főhadnagy.

Kitüntetései: A III. oszt. vaskorena-rend hdm. és kardokkal; a 3. oszt. k. é.-k. hdm. és kardokkal; ezüst és bronz k. é.-é. a kardokkal; II. oszt. ezüst és bronz vitézségi érem; *Károly*-csapatkereszt; sebesülési érem; II. oszt. német vaskereszt. A mozgósításkor mint önkéntes teljesített az 1. századnál szolgálatot. Mint ilyen 1914. évben több sikeres járőrlevágást végzett. 1915-ben zászlóssá lépett elős egyidejűleg ténylegessített. 1917 február haváig az ezrednél szakasz- és századparancsnokságot viselt s hosszú harcéri szolgálata alatt számtalan ütközetben vett részt. 1917 február havában a 308. honvédegyalozredhez vezényeltetett, ahol mint roham századparancsnok 6 havi szolgálat alatt a III. oszt. vaskorena-renddel, a másodszer adományozott ezüst érdeméremmel és a II. oszt. német vaskeresztel tüntetett ki. Két ízben megsbesült, de egy alkalommal sem távozott csapatától, hanem az első vonalban gyógykezelte magát.

a 9. hadsereg (*Leczizky* tábornok) a *Tatár* hágótól az oláh határig terjedő területen állott.

A szövetségesek által december hó második felében megindított támadás a nemcsak kedvező magaslati vonalakon álló, de túlerőben is levő ellenséggel szemben csak lassan haladt előre. Az előnytelen helyzetet a terep rendkívüli nehézségei s a szigorú tél sokszorosan fokozták és az elszánt támadókat sok szenvedés, fáradság, veszteség és nélkülözés elé állították. Változó helyi győzelmek és vereségek, leírhatatlan nehézségek és szóval jóformán nem is jellemezhető hősi harcok után január hó végén a *Kárpátok* főgerince — a *Dukla* szoros kivételével — végre a német és magyar-osztrák csapatok birtokába jutott.

Dr. Freysinger István tart. főhadnagy.

Kitüntetései: A hdm. 3. oszt. kat. érdemkereszt; ezüst, újlágos ezüst és bronz kat. érdemérem (mindnégy a kardokkal), Károly-csapatkereszt, sebesülési érem egy sávval. 1914 nov. végétől 1915 július 9-ig és 1915 október elejétől 1915 november végéig résztvevett az ezred összes harcaiban, továbbá a 6. *huszárezred* kötelékében a Nahajowice körüli harcokban mint szakaszparancsnok 1914 október hótól november 1-ig, ezenkívül az 5. lov. hadosztály lövészosztályánál a Homonna-olyka körüli harcokban. *Fördös-féle lövészosztály*nál, mint gp.-szakasz, illetve századparancsnok 1915 november 20-tól 1916 október 25-ig (Chreplim-völgy, Wygoda, Czokanescie Rusului); a 7. *huszárezred* kötelékében, mint gp.-szd.-parancsnok, 1916 november 24-től 1917 augusztus 7-ig, midőn az *Arsita Caprii* rohammal való elfoglalásánál súlyos szájlövést kapott.

2. század: *Thúry Tibor* főhadnagy, *Baghy László* és *Lejtényi Gedeon* zászlós.

3. század: felosztott az 1. és 2. század között.

4. század: *Elek Emil* főhadnagy.

5. század: *Freysinger István* tart. hadnagy.

II. oszt. orvosfőnök: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos.

Gazdászati fisztek: *Péchy Aladár* százados gt., *Tiba Béla* főhadnagy gt. és *Vizsalyi László* hadnagy gt.

Vonatparancsnok: *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy.

Dacára az újvnek, e napon is mozognunk kellett. Délután 3 óra 45 perckor az ezred *Alsótárcról Galbatón, Végpetrin át Cigelkára* menetel. Innen rövid pihenő után a hóval befűjt, helyenkint nem is látható úton *Wysowára* gyalogolunk. Útközben besötétedik, hideg,

Hadosztályunk január hó elején *Észak-Sáros* vármegyében a 3. hadsereg kötelékében a hírszerző-és felderítőszolgálatban működött közre (lásd 23. sz. *vázlatot*), majd, miután az egymással szembenálló arcvonalak megszilárdultak és ezen feladat folytatására már szükség nem volt, mint hadseregtartalék *Eperjes* környékére küldetett vissza.

*

Január 1. Az újév ezredünkre békésebb napokat hozott. Ideje volt, mert az utóbbi heteknek állandó harcai, a betegség és nélkülözések létszámunkat nagyon megapasztották. Budapestről pótlás nem jött és a tisztikarban beállott fogyatéket már idegen ezredkből kellett pótolni. Az ezrednapló feljegyzése szerint az ezred tisztikara újév napján az alábbiakból állott:

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* alezredes.

Ezredsegédfisz: *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy.

Beosztott főzrtiszt: *Prónay Sándor* százados.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* főorvos.

Utászszakaszparancsnok:

Távírójárőrparancsnok:

I. oszt. parancsnok: *Roskoványi Dezső* őrnagy.

II. oszt. parancsnok: *Schandl Géza* százados.

Géppuskásosztag: *Tókéssy János* százados (6. h.-h.-e.),

Lovass Zoltán főhadnagy (6. h.-h.-e.), *Takáts Gyula* főhadnagy (7. h.-h.-e.).

1. század: *Szelke József* főhadnagy és *Bertényi István* zászlós.

metsző szél fúj, mellyel valóságos küzdelmet víva, este 7 óra 40 perckor végre célhoz érkezünk és beszállásolunk.

Az ezredtől *Szelke József* főhadnagy a nap folyamán a hadosztályparancsnokság által 40 lovassal lövegfedezetül rendeltetett ki. Ha már a mi útunk ily rettenetes volt, elképzelhető a tüzérség helyzete. Az ágyúkat még 10 lóval sem tudják vontatni, a sötétség beálltával pedig a behavazott utat eltévesztve, kénytelcnek — bár máshova voltak rendelve — *Cigelkán* maradni.

Freysinger István tart. hadnagy délután 5 órakor az egy szakaszra leolvadt „*Lipcsey-század*“-dal parancsot kap, hogy a *Kárpátokon* átkelve, *Blechmarknál* az utat zárja el. *Freysinger* hadnagy megerőltető lovaglás után este 9 órakor éri el menetcélját, ahonnan feladatának teljesen megfelelvé, 5-én vonult be ismét a *Végpetriben* levő ezredhez. *Lipcsey Márton* százados megbetegedett és kórházba ment.

Január 2. Reggel 7 órakor menet hadosztálykötelékben *Hanczowára*. Menetünk alatt északi irányból erős ágyúzás hallható. *Hanczowát* délelőtt 9 óra 45 perckor érjük el és készütségi állást veszünk. Ezredünk az *Uscie—Ruscie* felé vezető utat zárja le. Miután a rossz úton mozgókonyháink követni nem tudtak, délben konzervet fogyasztunk.

Délután 1 órakor beérkezik *Berndt* tábornokcsoportparancsnok, aki hadosztályunk felett is rendelkezik. *Hanczován* délután 4 óra 30 percig állunk, azután a hadosztály egy részét visszahagyva, ezredünk *Wysowára* megy vissza, ahol laktáborba száll. A *Cigelkán* éjjelzett tüzérségnek a kora reggeli órákban sikerült a községtől északkeletre húzódó magyar határra ágyúit a mozdonyok nélkül, a lovak legnagyobb erőfeszítése és *Szelke* főhadnagy 40 huszárijának segítségével felvontatni. Itt a védtelen, kopár hegygerincen orkányszerű szél- és hóviharban délután 5 óráig állottak, amikor a hadosztályparancsnokság rendeletére a tüzérség a galíciai földön álló hadosztálytörzshöz, *Szelke* főhadnagy pedig *Wysowára* az ezredhez bevonult.

Este 11 órakor megérkezik *Vizsalyi* hadnagygt. és jelentí, hogy a hófúvás miatt lehetetlen a mozgókonyhákkal előrejönni. Az emberek ismét egy-egy konzervvel csillapítják éhségüket, lovaink pedig elfogyasztják a megmaradt tartalékzabot.

Január 3. Reggel 8 óra 15 perckor *Wysowa* északi kijáratánál gyülekezünk, ahonnan felsőbb parancsra visszamegyünk a szállásokra és ott délután 4 óráig megeresztett hevederrel várunk, 4 órakor lenyergelünk.

Az e napi ezredparancs szerint *Fráter* alezredes *Lejtényi Gedeon* hadapródot zászlóssá nevezte ki; a 29. számú hadosztályparancs értelmében pedig az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismerésül *Bertényi István* zászlós a II. o. ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve, illetve ugyanezen okból *Polónyi Gyula* és *Szilágyi Gábor* tart. hadnagyoknak, valamint *Bay Kálmán* hadapródnak a hadosztályparancsnokság a legfelsőbb szolgálat nevében dicséret elismerését fejezi ki. Az egyidejűleg kiadott 79. sz. „Rendeleti Közlöny“ értelmében *dr. Domokos*

Polónyi Gyula tart. főhadnagy.

1914. évben mint hadőnkéntes vonult be az ezredhez, ahol rövidesen zászlóssá lépett elő. 1914. évben több sikeres járőrlovaglást végzett. 1917 és 1918. évben Ukrajna megszállásában mint századparancsnok vett részt.

Irnák tart. segédorvos-helyettes segédorvossá, *Botár Dávid* és *Baumann Sándor* egyéves állatorvos-önkéntesek pedig tart. állatorvosgyakornokká neveztettek ki.

Január 4. Reggel 7 órától *Wysowán* készültség megeresztett hevederrel a szállásokon. Délután 3 órakor igen rossz, hegyes-völgyes, hófúvásos, majd sáros úton menet *Cigelkán* át *Végpetribe*, hová délután 5 órakor érkeünk. Itt értesülünk, hogy hadosztályunk holnaptól kezdve „*hadseregpartalék*“ lesz és *Ciglára* fog menetelni.

Miután az ezred mindössze 180 lovas és 4 géppuskát számlál, az e napon megjelent ezredparancs szerint két századba („*pesti*“ és „*váci*“) alakul. A „*pesti*“ század parancsnokságát *Szelke József*, a „*váci*“ századét *Elek Emil* főhadnagy veszi át.

Szilágyi Gábor tart. főhadnagy és százados.

Kitüntetései: A 3. oszt. k. é. k. ldm. és kardokkal; bronz k. é. é. a kardokkal; Károly-csapatkereszt. Hosszú haretéri szolgálata alatt az ezredben, mint szakasz- és századparancsnok, több alkalommal sikeresen működtet.

Január 5. Gyülekezés reggel 6 óra 45 perckor *Végpetri* déli kijáratánál. Élen az utászszakasz, mögötte a géppuskásosztag, e mögött a „*pesti*“, majd a „*váci*“ század; az oszlop végén — az ütközetvonalat. Indulás reggel 7 órakor. Menetvonal: *Galbató—Tapolytarnó—Bártfa—Bártfaújfalú—Endrevágása—Csarnó—Cigla*. Hadosztályparancsnokság *Csarnón*. Málhavonat *Tapolytarnó—Kokító* környékén.

Egész útunk alatt havaseső, majd köd kísért. *Bártfán* pihenő. *Ciglát*, ezen nyomorúságos főt falut délután 1 órakor érjük el. Elhelyezésünk igen rossz.

Január 6. Menet reggel 8 órakor *Csarnón*, *Kiskurimán* át *Felsőcsernyére*, melyet délelőtt 10 órakor elérve beszállásolunk. Itt mindenkinek jó elhelyezés jutott. Ezredfőrs a paplakban szállott meg. A „*váci*“ század a *Kiskurima* és *György földjére* vezető utak szétágazásánál, a „*pesti*“ század a *Róna* felé vezető úton laktábororséget állít fel. Az itt kiadott ezredparancs szerint *Pap Lukács* 2. és *Holop Imre* 6. századbeli őrmesterek január hó 1-ével főrsőrmesterré neveztettek ki.

Január 7. Pihenő *Felsőcsernyén*. A vasalások rendbezeredése, illetve megújítása serényen folyik. A századparancsnokok lóvizsgát, *Fráter* alezredes pedig ruhavizsgát tart. Utóbbinak eredménye igen elszomorító és az ezredparancsnokság kénytelen a legsürgősebben csizmák és nadrágok kiutalását kérni.

Délután a helybeli görög katolikus lelkész, *Hverdevics Mihály* a fisztikart uzsonnára vendégül látja.

Január 8. *Felsőcserenye*. *Szilágyi Gábor* tart. hadnagy reggel 8 órakor hat lovasal a *Felsőodor—Alsóodor—Felsőfenyves* és *Ruzsoly* környékén található 17. gyaloghadosztályhoz az összeköttetés felvételére kirendeltetik. A nap zavartalanul a vasalás, ruházat és szerszám rendbehozásával telik el. Délután *Péchy Aladár* százados gt. kiosztja a légénység részére érkezett szeretetadományokat.

Január 9. *Felsőcserenye*. *Fráter* alezredes, *Prónay* és *Schandl* századosok a *gorodok-satanowi* cseményekből folyó vizsgálatok miatt, mint tanuk, kihallgatás végett *Bártfára* a hadseregparancsnoksághoz berendeltetnek.

Szent-Királyi Zoltán százados a kórházból bevonul és *Szelke József* főhadnagytól átveszi a „*pesti*“ század parancsnokságát, az ugyancsak bevonult *Hegedűs Ernő* tart. hadnagy pedig a távirójárőr parancsnokságával bizatik meg.

A 32. hadosztályparancs értelmében az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Gombkötő Péter* 2. századbeli tizedesnek, *Mirák Pál* 2. század- és *Török József* 1. századbeli huszárnak a **II. oszt. ezüst vitézségi érem** adományoztatott. Ugyanczen hadosztályparancs elrendeli, hogy miután a „köpenyben beállott hiány egyelőre nem pótolható, ezt szürke takaróval kell akként helyettesíteni, hogy a takaró közepén, annak hossz-irányában egy nyílást kell kivágni, ezen a fej kidugandó úgy, hogy a takaró egyik fele a test elején, másik fele hátul leljön. A leljő takarót a derékszíjjal a testhez kell szorítani.“

Január 10. Pihenő *Felsőcsernyén*.

Január 11. *Felsőcsernye*. *Fráter* alezredes és *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy parancsok átvétele végett a hadosztálytörzshöz *Hazslinba* berendeltettek.

A 33. sz. hadosztályparancs közli, hogy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül az alábbi kiténtések adományoztak:

az **I. oszt. vitézségi érem**: *Vancsó Béla* és *Nógrádi István* zászlósnak, *Zilahy-Kiss Lajos* őrmesternek és *Platényi Mihály* szakaszvezetőnek;

a **II. oszt. ezüst vitézségi érem**: *Tóth Ignác* és *Kanyó János* huszárnak.

Január 12. *Felsőcsernye*. *Prónay Sándor* százados a gyalogosztág parancsnokságával bizatott meg és *Kiskurimára* távozik.

Január 13. *Felsőcsernye*. A rendezkedés és vasalás befejeztetett. Ütközétszám: 185 lovas és 2 géppuska. *Baitz József* főhadnagy bevonult; *Roskoványi Dezső* őrnagy, *Vizsalyi László* hadnagy gt. és *Bay Kálmán* zászlós betegen *Budapestre* elutaztak.

Január 14. *Felsőcsernye*. Az ezred reggel 7 óra 30 perckor a *Krentó* felé vezető úton — ezred vége *Felsőcsernye* déli kijáratánál — kettesével gyülekezik.

Élén az utászszakasz, mögötte a géppuskásosztág, azután a „pesti“ és „váci“ század, e mögött az ütközetvonat. Indulás reggel 7 óra 45 perckor. Menet *Kurimán*, *Margonyán*, *Magyarkaproncán*, át *Ábrahámfalvára*, hova a szálláscsinálók már reggel 5 órakor elindultak. Ugyancsak szálláscsinálókat küldünk *Felsőkányára* és *Németsóvárra*, hová 15-én fogunk menetelni. *Ábrahámfalvát* délelőtt 11 óra 30 perckor érjük el és beszállásolunk.

† felsőöri és meszlényi *Hegedüs Ernő* tart. hadnagy.

Mozgósításkor vonult be és ment a harcérre. Mint ezredtávírószakaszparancsnok, 1915 június 21-én *Cioromesztinél* elült. Állítólag sebesülten a *kiewi kórházba* szállították, de azóta semmi hír sincs róla.

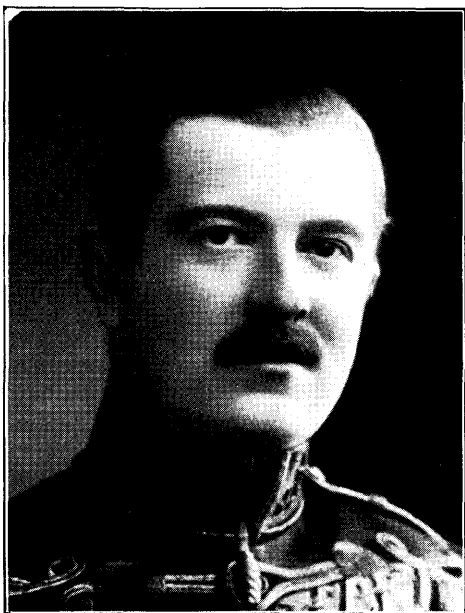
Retablirozás Eperjes környékén.

Január 15. *Ábrahámfalva*. Délelőtt 9 óra 30 perckor az ütközetvonat *Magyarasszlavicára* rendeltetik azon parancssal, hogy ott a hadosztályvonathoz csatlakozva, azzal együtt *Eperjesen* át *Sóvárra* meneteljen. Az ezred szintén 9 óra 30 perckor indul és *Magyarasszlavica—Deméte—Töltszék—Kapi—Sebeskellemes—Eperjesen* át *Német- és Tótsóvárra* menetel. A menet-célt délután 3 óra 15 perckor érjük el és az ezredfőrs az I. osztállyal *Tótsóváron*, II. osztály pedig *Németsóváron* szállásol el. Mindkét helyen a lakosság igen szívélyesen fogad bennünket és kifogástalan szállásokat ad.

A 34. hadosztályparancs szerint az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Pahocsa Imre* 3. századbeli őrmesternek az **I. oszt.**, *Kolarik József* tizedesnek pedig a **II. oszt. ezüst vitézségi érem** adományoztatott.

Január 16. Sóvár. E nappal az ezred egyik legkellemesebb harcéri időszaka vette kezdetét. Az *Eperjestől* alig 2 kilométerre fekvő szállások: *Tót-* és *Németsóvár* lakossága úgy tisztjeinket, mint a legénységet a legmagyarosabb vendégszeretettel fogadva, mindent megtett, hogy az ezred minél jobban érezze magát körükben. Minden embernek és lónak kifogástalan szállás és jó ellátás jutott, kaptunk új felszerelést, jó és meleg ruházatot, a javításra anyagot, úgyhogy pár nap alatt ismét visszanyertük tetszetős formánkat.

Mint hadseregtartalék egyelőre dolgunk nem akadt. Az országhatáron húzódó rajvonalakban a harc mindkét részről szünetelt, ami részben a tetőpontját elért téli időnek, valójában azonban annak volt köszönhető, hogy amíg a körülzárt *Przemysl* vára el nem csök, az ellenség nagyobb vállalatba nem kezdhetett; mi pedig erőt gyűjtöttünk arra, hogy az országba befört ellenséget kínálkozó alkalommal visszaűzzük. Teljes békeállapotban voltunk tehát, amit mindnyájan igyekeztünk a lehető legjobban kihasználni. A tiszték és legénység hozzátartozói hírt véve kellemes helyzetünkről, siettek felkeresni bennünket és körükben jóformán el is felejtették, hogy háború van. Az elvégzett napi munka után ki-ki szabadon rendelkezett idejével. Bejártunk a közeli *Eperjesre* kultúrát élvezni, vagy a környék lakosainak körében csendes szórakozással töltöttük időnket.

beodrai *Baitz József* főhadnagy, később százados.

Kitüntetései: Ferenc-József-érem lovagkeresztje a hdm.-nyel; a hdm. 3. oszt. kat. érdemkereszt a kardokkal; ezüst kat. é.-é.; bronz kat. érdemérem a kardokkal; Károly-csapatkereszt; sebésülési érem, II. o. német vaskereszt; II. o. vöröskereszt tisztkereszt. Mint a 2. század 2. szakaszának parancsnoka vonult a harcérre. Résztvett — a gorodoki ütközetet kivéve — az ezred minden harcában a mozgósítástól 1915 június 30-ig. 1914 augusztus hó végén ő ejtette az 5. lov.-ho.-ban egy járőrmenete alkalmával az első orosz-foglyokat Rozdólnál a Stryj mellett. Később a 70. honvédhadosztálynál nyert beosztást, azután 1917 februártól mint a honv. min. személyes segéd-tisztje működött.

észrevehetőleg emelte és ledöntötte az egyes vallásfelekezetek közötti különbséget. Úgy a tisztikar, mint a legénység, amikor erre alkalom adódott, ellátogattak valláskülönbség nélkül az istentiszteletekre, melyeken nemcsak a keresztények jelentek meg, de a Mózes-vallásúak is és mindenki a maga módja szerint fohászokodott a sorsukat intéző *Mindenhatóhoz*.

Az e napon megjelent hadosztályeligazítás a beteg és harcképtelen lovak elszállításáról intézkedik. Ezek később meghatározandó napon *Eperjesről* vasúton fognak *Budapestre* szállítani. Minden 3 lóhoz egy kísérő huszár volt kijelölendő.

A hadosztályban szórványosan takonykór- és bőrféreg-esetek is fordultak elő, ezredünk azonban mentes maradt.

A kolera után *Budapesten* lábbadozó *Szaplonczay* századostól érkezett levelekből megtudtuk, hogy *Fráter Jenő* alezredes a III. oszt. *vaskorona-renddel*, *Szelke József* és *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy, valamint maga *Szaplonczay* százados is az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásukért a *legfelsőbb elismeréssel* lettek kitüntetve. *Bossányi-Havass* és *Szelke* főhadnagyok részére a szerencsekivánatokhoz *Szaplonczay* százados mellékelte a bronz katonai érdem-éremet is, melyet *Fráter* alezredes a vacsoránál rögtönzött ünnepség keretében személyesen fűzött mellükre.

Január 17. Sóvár. Vasárnap. A *sóvári* római katolikus templomban istentisztelet, melyen vallásfelekezeti különbség nélkül mindenki résztvesz. A háború a fronton általában a lelkek nemesedését

Január 18. Sóvár. A hadosztályegészségügyi intézet kolera és tífusz elleni oltóanyagot oszt ki, mellyel az orvosok a tisztikart és legénységet beoltják. Ezen két „csodaszer“ a háború vívmánya. Alkalmazása az eddig annyi áldozatot szedő két járványt, mondhatni, egy csapásra megszüntette és ezer meg ezer embernek mentette meg az életét. A feltaláló szobrot érdemel!

Fráter alezredes neje *Lulu* és *Zsófia* leányával ezredparancsnokunk látogatására megérkeznek.

Január 19. Sóvár. Nincs különösebb esemény.

Január 20. Sóvár. A beteg és menetképtelen lovak, valamint a kísérő huszárok kiválasztása. Patkolás, ruházat és szerelvény rendbehozása.

A tiszték, kiknek hozzátartozói megérkeztek, otthon étkeznek, ma azonban, miután a hadosztályparancsnokságtól vendégek érkeztek, ebédre a tisztí étkezdében mindnyájan összejönnek. Megjelentek: *Fráter Jenőné Lulu* és *Zsófia* leányaival, a hadosztályörzöstől *Rapaich Richard* vkt. százados és neje, *Péntek Zoltán* százados és neje, *Erreth Aladár* százados és neje, *Erlitz János* főhadnagy és neje, továbbá két — még hasznavehető aggregény: *Kassay-Farkas László* és *Manno Miltiades* főhadnagy.

Január 21. Sóvár. A századok megkezdik a tervezet szerinti foglalkozást és délelőtt lóháton, délután pedig gyalog kivonulnak. Délután ezenkívül naponta legénységi iskola. *Schandl Géza* százados érkező felesége elé *Kassára* clutazik.

Január 22. Sóvár. A foglalkozás most, hogy az ezred rendbejött, mindennap egyforma. Rendes békefoglalkozás folyik. Annál változatosabb azonban a szabad idő. Nincs nap, hogy valakinek hozzátartozója meg ne érkezzen. Szülő, feleség, gyermek siet rég nem látott szeretteit felkeresni és keblére ölelni. Megérkezik *Schandl Géza* százados feleségével, *Hegedűs Ernő* tart. hadnagy felesége, *Lejtényi Gedeon* zászlós édesanyja és *Thúry Tibor* főhadnagy édesapja.

Január 23. Sóvár. Említésre méltó esemény nem fordult elő.

Január 24. Sóvár. Vasárnap. A római katolikus templomban szentmise, valamint úrvacsorát oszt és istentiszteletet tart hadosztályunk református tábori lelkésze is. A 8. számú ezredparancs óva int a kémektől és az elfoglalt orosz lövészárkokban talált kézigránátokkal való meggondolatlan bánásmódtól. Huszárijaink ezt a veszedelmes, de hatásos fegyvert nem ismerték és bár az orosz már a háború kezdete óta használta, kezeléséhez nem értettek. Mint igen jellemzőt, szószerint idézve ideiktatjuk a 40. sz. hadosztályparancs idevágó pontját:

„... 3. Ha az orosz lövészárkokban villamos kézilámpához hasonló bádogdobozt talál valaki, azt ne bántsa, mert valószínűleg kézigránát, melynek pusztítása igen nagy, miért is a legközelebbi parancsnokságnak teendő erről jelentés.“

Ugyanezen hadosztályparancs a mai napra második kolera és tífusz elleni oltást rendel el, valamint intézkedik meleg alsóruhák, haskötők kiosztásáról.

Január 25. Sóvár. Tekintettel az előző napi védoltásokra, melyek sokaknál hőemelkedést idéztek elő, ma általános pihenő. Szép, tiszta, szélcsendes idő van. Napközben igen távoli

Hegedűs E. tart. hadnagy felv.
Jégkóstoló. *Hegedűs t. hadnagy és neje,*
Szilágyi t. hadnagy és Szélke főhadnagy.
Sóvár, 1915 január 22.

Hegedüs E. tart. hadnagy felv.

A géppuskás-osztag gyakorlatozik. Sóvár, 1915. jan. 21.

tálytörzstől gróf *Batthyány Gyula* főhadnagy és édesanyja, *Rapaich, Péntek, Erreth* századosok és *Erlitz* főhadnagy felcségeikkel.

Január 28. Sóvár. Délelőtt lóháton, délután gyalog kivonulás. Este a tisztikart és a hozzátartozókat *Eperjesen* a hadosztálytörzs látja vendégül.

Január 29. Sóvár. Előírt foglalkozás.

Január 30. Sóvár. Délután tifusz elleni oltás. Ebédre báró *Vécsey Alfonz* földbirtokost látjuk vendégül, ki vacsorára is körünkben marad. A vacsorára hivatalosak még a tisztikart gyakran vendégül látó báró *Warderer* és fia, továbbá a hadosztálytörzstől *Pethes* és *Manno* főhadnagyk.

Január 31. Sóvár. A tisztikar egy része báró *Vécsey Alfonznál Tarcaszentpéteren* volt vendégsgben.

Február.

Az orosz kárpáti hadsereg február hó folyamán minden erejét megfeszítette, hogy az elveszett főgerincvonalat visszafoglalja, azonban minden eziránti kísérlet a hős védőcsapatok ellenállásán megtörtött. Ha ideig-óráig itt vagy ott el is ért helyi sikereket, csakhamar ismét a szövetségesek jutottak fölénybe, akik ezt kihasználva, nem elégedtek meg a kárpáti vonal visszavételével, hanem nagy eréllyel *Bukovina* és *Kelet-Galicia* felszabadításához láttak. Különösen utóbbival kellett sietni, mert a körülzárt *Przemysl* helyőrségének helyzete napról napra tarthatatlanabbá vált.

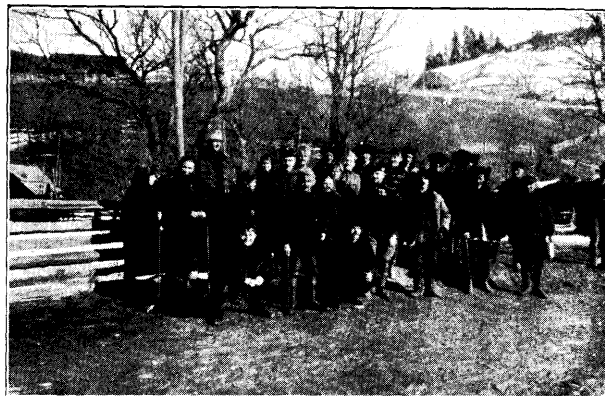
Az 5. honvédlövashadosztály február első felében az *Eperjes* melletti *Sóvár*on továbbra is mint hadseregtartalék retablirozott, majd miután a *Bukovinában* sikeresen előretörő *Pflanzer-Baltin* hadsergecsoportnak sürgősen lovasságra volt szüksége — 10-én vasúton a *bukovinai* arcvonalra szállítottatt. Ideérkezve,

ágyúdörgés hallható. Gondolataink a körülzárt *Przemysl*hez szállanak, mert minden valószínűség szerint ott ma a hős védőknek meleg napjuk van.

Ebédre vendégcink érkeznek: *Hillwig Oswald* tüzérszázados és *Potoczky* méncskari százados.

Január 26. Sóvár. Rendes foglalkozás. Délelőtt megérkezik *Lenk Béla* főhadnagy neje *Budapest*ről.

Január 27. Sóvár. Este a fiszti étkezdében kedélyes vacsora, melyen megjelentek: *Fráter Jenőné* és leányai, *Schandler* százados neje, *Bertényi* és *Lejtényi* zászlósok édesanyja; a hadosztálytörzs

Hegedüs E. tart. hadnagy felv.

Jasienow gm., 1915. február 14-én. Tisztikar (hátul: *Takáts* főhadnagy, *Szilágyi* t. hadnagy, *Lovass* és *Elek* főhadnagyk, elől: *Schandler* százados és *Szelke* főhadnagy) a „csujes“-okkal.

már 20-án *Krasnenál* és *Rozniatownál* nagyobb útközetre került a sor, egyébként pedig szinte leküzdhetetlen nehézségek között a hírszerzés és felderítés jutott feladatául.

Február 1. *Sóvár.* Erősen havazik és hideg van. A napi foglalkozást ennek dacára, amint elő volt írva, megtartottuk. Este *Biró László* és *Manno Miltiades* főhadnagyként a fizti étkezdében vacsoráztak.

Február 2. *Sóvár.* A havazás elállt, szép verőfényes, de hideg téli nap van. A géppuskásosztághoz beosztott *Tőkésy János* 6. honvédhuszárezredbeli százados neje *Sóvárra* érkezik.

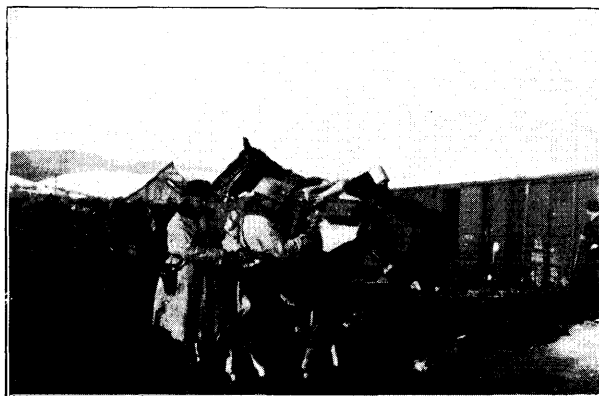
A hadosztályparancsnokság délután vett rendelete elfilija az *Eperjesre* való berándulást.

Február 3. *Sóvár.* A hideg nem akar alábbhagyni, szél azonban nincs, így jó melegen öltözködve elviselhető. A hidegre való tekintettel a kivonulás elmaradt.

Február 4. *Sóvár.* Változatlanul hideg van. Felváltva havazik. Reggel érkezett hadosztályparancs ismét megengedi *Eperjes* látogatását.

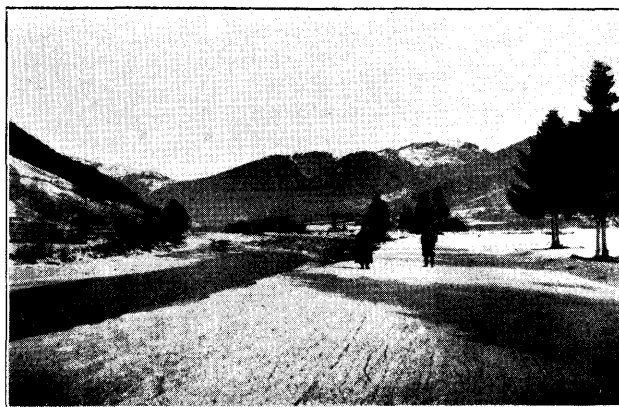
Február 5. *Sóvár.* Az idő megenyhült, sűrűn havazik. Este a fizti étkezdében a holnap útrakelő *Fráter Jenőné* és leányai tisztelőre búcsúvacsora. A vacsora keretében *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy szép beszéd kíséretében az ezred tisztikara nevében átnyújtja *Fráter* alezredesnek a *hadidíszítményes III. oszt. vaskoronarendet*, mellyel szeretett ezredparancsnokunkat *Ő Felsége* a napokban kitüntette.

Február 6. *Sóvár.* Derült, szép csendes téli nap. A hőmérő 18° R-t mutat a fagyponthoz. Ezredparancsnokunk családja elutazik. *Kassáig* az utat *Szelke* főhadnagy kíséretében, ki odaérkezett családja elé siet, autón teszik meg. *Szelke* főhadnagy felesége magával hozza az ezred legfiatalabb harctéri vendégét, az alig másfél hónapos leányát: *Sárikát*, valamint *Szelke* főhadnagy édesanyját is. Sajnos, ez a boldog kis család alig három napig maradhatott együtt, mert a 9-én érkező indulási parancs már ismét szétszakította őket.

Dr. Kollarits J. tart. fhdgy. felv.

A második kirakodásunk. Kőrösmező, 1915 február 12.

Hegedüs E. tart. hadnagy felv.

Jasienow grn, 1915 február 14-én. A *Czarny Czeremosz* völgye, az úton *Fráter* alezredes és dr. *Takáts* törzsorvos.

Február 7. *Sóvár.* Az *Eperjesen* látogatóban volt tiszték hírül hozzák, hogy nemsokára továbbmegyünk, valaminthogy az eddig tétlenül állott *bukovinai* fronton az orosz támadást kezdett.

Február 8. *Sóvár.* Délután 11 óra 30 perckor megkapjuk a holnapra szóló menetparancsot. E szerint vasúti szállítással előtt állunk és az ezred holnap három szállítmányba alakulva az *Eperjesi* vasútállomáson fog berakodni. Az eddig csendesen folyó életet egyszerre lázas tevékenység, sürgős-forgás és szállítási váltás váltja fel. A század- és századparancsnokok eddig nyájas arcvo-

násai hirtelen komorrá változnak, a szolgálatvezető őrmesterek és altisztek barátságos magatartása pedig ismét mogorva lesz. Nem elég fényes a csizma és szerszám, nem elég tiszta a ragyogószőrű, a hosszú pihenésben szép gömbölyűre hizlalt ló. Itt málhát pakolnak, ott a már készet bonthatják, hogy takarosabbra csinálják újra; amott zabot, emitt ruhát, csizmát, konzervet osztanak . . . , ki ide, ki oda szalad; röviden: az eddig csendes, behavazott és féli álmát alvó község egyszerre megzavart hangyabollyá változik és ezer alkalmat ad a lakosságnak, főleg az asszonyoknak, gyerekeknek a sok katonai furcsaság megbámulására, no meg a sopánkodásra is. Estére kelve azonban készen van minden — indulhatunk.

Este a tisztí étkezdében még egyszer összegyűlnek a környék kedves ismerősei, a szíves házigazdák, akikről bizony nehéz szívvel búcsúzunk. De nem könnyebb a válás a legénységénél sem. *Sóváron* mindenki jól érezte magát és úgy összeszoktunk a bennszülöttekkel, mintha sohasem lettünk volna idegenek.

Február 9. Sóvár. Reggel 6 óra 58 perckor mint első szállítmány elindul az ezredtörzs,

Hegedüs E. tart. hadnagy felv.

Mise után a tisztí hölgyek és tiszték a templom előtt. *Sóvár*, 1915. jan. 24. *Szelke* fhdgy., *Schandl* szds., *Fráter* alczredesnő, *Elek* fhdgy., *Schandl* szds.-né, *Szilágyi* t. hdgy., *Tőkésy* századosné, *Hegedüs* t. hadnagné, *Lenk*, *Baitz* és *Lovass* főhadnagyok.

gunk. Ide a déli órákban érkezünk és megebédelünk. Útunk *Püspökladányból Debrecenbe*, onnan *Érmihályfalvára* vezet, melyet az első szállítmány éjjel 11 óra 30 perckor ér el. Itt az állomásfőnök jelenti, hogy az egyik őrház közelében a pályaőr egy súlyosan sérült, a vonatból kiesett huszárt talált. *Dr. Takáts* törzsorvos a mozdony és poggyászkocsival visszamegy és az őrházban *Parancs Mihály* nevű huszárt találja, aki a mozgókonyháknál mászkálva, a vonatból kiesett. Balkarja vállizületben ki van ficamodva, azonkívül csontfőrést és lapockáján egy nyílt sebet szenvedett. Ideiglenes kötéssel ellátva, *Takáts* törzsorvos behozza a sebesültet *Érmihályfalvára*, hol a polgári kórháznak adja át.

Február 11. Az ezred szállítmányai egy-egy órai időközben reggel 7 óra 30 perckor *Szatmárnémetire*, 10 óra 30 perckor *Királyházára*, este 6 óra 30 perckor pedig *Máramaroszigetre* érkeznek. Itt pár vállalkozószellemű feleség, kik férjüket idáig kísérték, elbúcsúzik és visszautazik *Budapestre*. Este 8 óra 30 perckor indulunk tovább. Most már semmi kétség: a bukovinai frontra megyünk. A *Hatvanon* és *Szolnokon* át csinált nagy kerülőt az okozta,

utászszakasz, géppuskásosztag és 14 huszár az 1. századtól. Délután 1 óra 22 perckor indul a második szállítmány: az 1. („pesti“) század és távirójárőr; este 7 óra 46 perckor pedig mint harmadik szállítmány a 4. („váci“) század. Mindhárom szállítmány *Kassán* át még aznap eléri *Miskolcot*.

Február 10. Reggel 4 és 6 óra között ezredünk három szállítmánya egy-másután *Hatvanba* érkezik. Itt csak rövid ideig állunk, mert csakhamar az ezredeti sorrendben *Jászberényen* át *Szolnok*, majd *Püspökladányba* robo-

hogy a rövidebb vonal egyéb csapatszállítással volt elfoglalva és nem volt elég teljesítőképes.

Február 12. Az első szállítmány reggel 7 órakor *Körösmezőre* érkezik és ott kirakodva, 39 napi magyarországi tartózkodás után ismét átlépi a határt és *Worochtára* menetel. Itt elszállásol. A második szállítmány reggel 8, a harmadik szállítmány pedig 9 órakor érkezik *Körösmezőre* és ugyancsak *Worochtára* menetel. Délben már az egész ezred ismét együtt van.

Körösmezőn az orosz dúlás nyomai ugyancsak meglátszanak. A vasútállomás épületei teljesen össze vannak löve, ki vannak rabolva és részben le vannak égetve. Magában a városkában is a jól ismert orosz nyomok kísérik.

Worochta kiesfekvésű, klimatikus gyógy- és fürdőhely volt. A sok csinos villa — bár kívülről érintetlennek látszik, belülről azonban annál siralmasabb képet mutat. A berendezés mindegyikben össze van zúzva és be van mocskolva. Nincs egyben sem egy darab ép bútort vagy használható edény. Schol egy szál szalma vagy széna, ami nem is csoda, mert itt telelt az ellenség és mindent feleltett. Fenyőgallyból csinálunk magunknak az elhagyott villákban nyughelyet, valamint ezzel aljazzunk lovainknak is, melyek istálló hiányában nagyjából a szabad ég alatt állanak. A *sóvári* aranynapok után bizony ez nagy változás, de hát ez a háború!

Február 13. Az ezred reggel 7 óra 30 perckor félórás időközzel három lépcsőben *Worochtáról Zabjén* keresztül *Jasienow grn.-ra* menetel. A havas kárpáti táj, a gyönyörű ős fenyvesek csodaszép látványt nyújtanak, az út azonban rettenetes: csontfá van fagyva és életveszélyesen sáros. Lovainkat az út legnagyobb részén gyalog vezetve, délután 4 órakor elérjük menetcélunkat és

Hegedűs E. tart. hadnagy felv.

Jasienow grn., 1915 február 14-én. Sütikézés. Hátul: *Baghy* zászlós, *Fráter* alezredes, elől: *Takáts*, *Lovass* és *Szelke* főhadnagyok.

beszállásolunk, azaz csak beszállásolnánk, ha volna — hova. *Jasienow grn.*, ezen kis ruthén falu csak pár házból áll. A „ház“ lakás, ol és minden egyszemélyben, ahova bemenni nem tanácsos. Istállóról persze szó sincs. Nincs más hátra, mint a házak körül a szabadban ütni fel tanyánkat, ami, tekintettel a 8—10 fokos hidegre, elég kellemetlen, de itt legalább van — levegő. Nagy tüzeket rakunk és ezek körül melegedik ember és ló egyaránt.

Február 14. *Jasienow grn.* Reggel korán az 1. század egy tábori őrssel lezárja a község déli kijáratát. A vonat reggel 4 órakor érkezett meg, a konyhák kiosztják a meleg reggelit. Szép, derült nap van és amint a nap feljebb-feljebb hág, mindjobban felmelegedik. Mellettünk csörgedezik a *Czarny Czeremosz*, melynek szélről védett, mély, sziklás medrében egész tavaszi módra sütikérezhetünk.

A délután beérkezett eligazítás szerint az ezred holnap reggel 6 óra 30 perckor *Jasienow grn.* északi kijáratánál gyülekezik és onnan *Ardzeluzán* át vissza fog menetelni *Worochtára*.

Február 15. Reggel 6 órakor a századok a tegnap megjelölt gyülekezőhelyre menetelnek. Élen az utászszakasz, mögötte az 1. századból és a 8. h.=h.=c. egy töredékéből alakított „*pécsi*“ század, e mögött a „*váci*“ század, távírójárőr és mozgókonyhák. Ütközetvonat követi az ezredet. Utunk *Zabjén* át először *Ardzeluzára* vezet, ahol a déli órákban ötnegyedőrai pihenőt tartunk és ezalatt elfogyasztjuk az ebédet. Pihenő után menet *Worochtára*, ahova megérkezve, a

podmanini és aszódi Podmaniczky György báró
tart. főhadnagy.

Kitüntetései: a nagyezüst vitézségi érem, a bronz és ezüst katonai érdemérem a kardokkal, Károly-csapatkercszt és a sebesülési érem. 1915 január 12-én mint hadiönkéntes vonult be és e hó 20-án az orosz harcra útbaindult, ahol az ezrednél június 10-ig szolgált, midőn megbetegedett. 1915 szeptember 25-től 1917 jún.-ig a 70. gy.-h.-c. lovasságánál szolgált, majd a 4. h.-huszárezrednél az oláh fronton volt segédtsízt. 1918 augusztus 10-től az 1. h.-huszárpótszázad segédtsíztje. 1915 áprilisban zászlóssá, 1916 januárban hadnagyvá és 1918 februárban főhadnaggyá lépett elő.

száma az utászszakasz, távirójárőr és ezredtörzsszel együtt összesen 435 lovas és 4 géppuska. Ha nem is egészen, de részben most már harcrakész állapotban vagyunk. Újra rendeztetik a fiszti beosztás is, amely a következő képet mutatja:

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* alezredes.

Ezredsegédtsízt: *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* törzsorvos.

Utászszakaszparancsnok: *Lenk Béla* főhadnagy.

Távírószakaszparancsnok: *Hegedűs Ernő* tart. hadnagy.

Céppuskásosztag: *Lovass Zoltán* főhadnagy (6. h.-h.-c.), *Takáts Gyula* főhadnagy (7. h.-h.-c.) és *Jeszzenszky Imre* hadnagy.

1. század: *Szent-Királyi Zoltán* százados, *Szelke József* főhadnagy, *Polónyi Gyula* tart. hadnagy és *Bertényi István* zászlós.

2. század: *Antal Miklós* százados, *Baitz József* főhadnagy, *Vörösmarthy György* tart. főhadnagy, *Baghy László* és *Léjtényi Gyedon* zászlós.

3. század: *Schandler Géza* százados, *Elek Emil* főhadnagy, *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy, *Szabó Elek* hadnagy.

4. század: *Lipcsey Márton* százados, *Rácz Kálmán* főhad-

hadosztály tovább irányít bennünket *Tartarowba*. Ide délután 5 órakor érkezünk és itt találjuk *Antal Miklós* százados vezetése alatt ezredünk pótlását: 4 fisztet, név szerint *Vörösmarty György* tart. főhadnagyot, *gróf Strassoldó Ferenc* és *Bellovits Tibor* hadapródot, valamint báró *Podmaniczky György* önkéntest és 240 lovas.

Mozgókonyháink a rossz útban elmaradtak és csak éjfélután érkeztek be.

Február 16. *Tartarow* gyönyörű fekvésű kis falu a *Czeremosz* mellékvölgyében. Köröskörül fenyőborította, égbenyúló hegyek. Mint halljuk, *Bukovina* egyik kedvelt és látogatott klimatikus gyógyhelye volt annak idején, amiről rendezett sétaúttjai és a sok kedves nyaraló tesz bizonyosságot. Itt is — mint *Worochtán* — minden ki van természetesen rabolva, feldúlva és berendezésük össze van törve. Az *Antal* százados lakásául szolgáló villában valamely művészajlamú orosz fisztpasztellel igen szép képeket rajzolt a szobák falára. Különösen szép volt a szögletben álló kályha mellett a falra festett didergő nimfa.

Ma pihenőnapunk van és *Fráter* alezredes elosztja a beérkezett pótlást. Ennek besorolása után négy lovasz század alakul, melyből az 1. század 92, a 2. 99, a 3. 93 és a 4. század 90 lovaszt számlál. Az ezred lét-

† *Bellovics Tibor* tart. zászlós.

Kitüntetései: Nagy- és kisézüst vitézségi érem. 1913–14. évben végezte el az önkéntessiskolát és decemberben ment ki az ezredhez a harcra, hol 1915 június 25-én vitézül küzdve, Dobronoutznál hősi halált halt.

nagy, *Freysinger István* tart. főhadnagy, lovag *Rothkugel-Rol-
lershausen István* zászlós és *Bellovits Tibor* e. é. önkéntes.

II. osztály orvosfőnök: *dr. Domokos Irnák* tart. segéd-
orvos.

Vonatparancsnok: *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy.

Eleségvonatparancsnok: *Péchy Aladár* százados gt.

Útközvetvonatparancsnok: *Tiba Béla* főhadnagy gt.

Ezredállatorvosfőnök: *Botár Dávid* állatorvosfőnök.

Az 50. sz. hadosztályparancs a lótápban való nagy hiány miatt további rendeletig eltiltja a fízta zab etetését és elrendeli, hogy az felcreszben kukorica, árpa vagy melasszal pótlandó. A menetnapokra a lótápillétményt háttaslovak részére napi 5 kg., kis lovakra napi 3 kg.; pihenőnapokon pedig 3, illetve 2½ kg. szemes lótápban állapítja meg. Az előfordult tifusz=esetekre való tekintettel ugyanezen parancs eltiltja a nyers víz élvezetét.

Napközben a hegyek között széna után kutató huszárok 5 megfagyott honvédegyalogos holttestére bukkantak.

Február 17. Tartarow. A századok befejezik a rendezkedést.

Február 18. Reggel 6 óra 30 perckor gyülekező, mely után az ezred *Mikuliczynen* át önállóan *Dórára* menetel, ahol csatlakozunk a hadosztályhoz és délelőtt 10 óra 50 perckor tovább indulunk

Delatynra. A várost elérve, déli kijáratánál hosszú pihenőt tartunk és etetünk. Délután 2 órakor ismét lóra és menet a városon keresztül *Zariczére.* Ideérkezve, beszállásolunk. Északnyugat felől állandó távoli ágyúzás hallható.

Február 19. Az ezred reggel 7 órakor mint önálló oszlop *Zariczéről Lojowára* menetel, ahol a hadosztály az út és vasút keresztezésénél gyülekezik.

Miután az ezredek beérkeztek, a hadosztály reggel 8 órakor *Nadwornán, Molotkowán* át (itt délelőtt 10 óra 30 percig hosszú pihenő) *Solotwinára* menetel, ahol délután 1 óra 30 perckor beszállásolunk.

Nadworna 4 hónapig volt orosz kézen és most, természetesen, ki van rabolva és porig van égetve. Az orosz hordák négy nappal bevonulásunk előtt hagyták el a várost és környékét. Kegyetlenkedéseikről hajmeresztő dolgokat mesélnek a visszamaradt lakosok.

Az esti órákban érkezett eligazítás szerint holnap *Rozniatowon* át *Dolina* felé fogunk előnyomulni.

Ciróf *Strassoldó Ferenc* hdgy., főhadnagy és százados.

Kitüntetés-ei: Bronz kat. érdemérem a kardokkal, nagy- és kis-ezüst és bronz vitézségi érem. Károly-csapatkereszt és a sebesülési érem. 1914 november 16-án vonult be önként az 1. h.h. ezredhez. 1915 január 15-én ment ki a harcra, hol 15 hónapig az ezred összes teljesítményében résztvett. Rövid ideig a szerbiai kormányzáságnál volt parancsnok- és segédírszt, majd ismét harcra készült és 1916-ban a Csécsidandárnál, később pedig az 5. lov.h.o.-nál, Fördös örmagy lövészosztályánál harcolt, míg 1916 szeptember 6-án Czokancstic-nél megsebesült. Mint járőr-, szakasz- és századparancsnok az összes harcokban kiváló bátorságával tűnt ki.

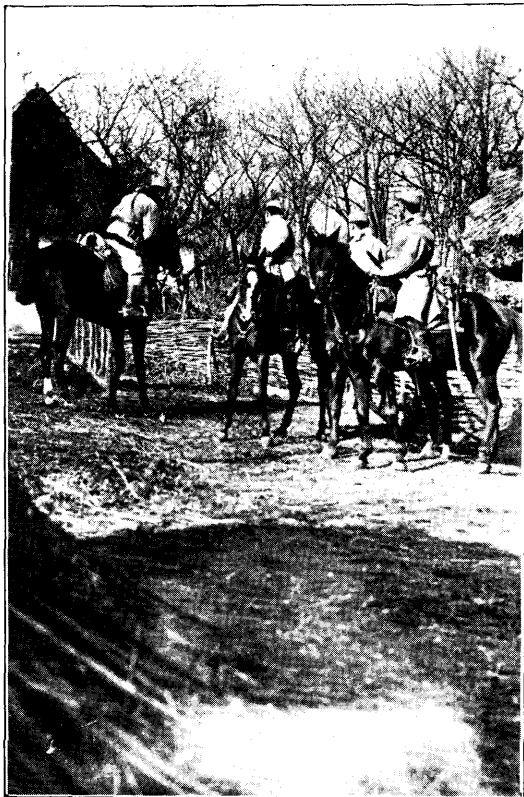

Dr. Kollarits J. tart. hdgy. felv.
Egy cserkesztiszt falirajza Tartarowon,
egy villa falán. 1915 december 16.

A krasna-niebylowi ütközet.

Február 20. A tegnap esti parancs az éj folyamán oda módosult, hogy nem *Dolinára*, hanem *Perehinskóra* menetelünk. Indulás reggel 7 órakor. Ezredünk a hadosztály elővédje; és pedig egy szakasz a 3. századtól *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy parancsnoksága alatt előljárőr, a 3. század főbbi része (*Schandl* százados) előhad, a 4. század (*Lipcsey* százados) elővédtartalék.

Rosulnán, majd a *Lukowa* patakon át előnyomulva, délelőtt 11 órakor a *Krasnától* délre fekvő \triangle 545-ös magaslatához érkeztünk. Itt az előljárőr jelenti, hogy *Krasna* ellenség által megvan szállva és annak erős tüze miatt tovább nyomulni nem tud. (Lásd 24. sz. vázlatot.)

Dr. Kollarits J. tart. fhdy. felv.

Lovasjárőr ellenségre bukkant *Rozniatow* környékén.
1915 február 22.

„Ugyanezt jelenti“ — írja másnapi harcjelentésében *Fráter* alezredes — „a hírszerzőkülönítménybe küldött, de ezen pontnál tovább nem jutott *Antal* százados is. Erre elrendeltem, hogy az előljárőr igyekezzék a műúton, ameddig csak lehet, útját *Krasna* irányában folytatni, a még rendelkezésre álló $1\frac{3}{4}$ századdal pedig kb. délelőtt 11 óra 20 perckor lóról leszállva, a *Krasnától* délkeletre húzódó erdő szegélyén rajvonalba fejlődtem és *Krasna* ellen támadásra indultam. Amidőn rajvonalom a *Krasnától* délre húzódó dombhátat elérte, a községből tüzet kapott. Az előnyomulást folytatva *Lipcsey Márton* százados egy szakasszal benyomult *Krasnába* és a szívósan védekező ellenséggel utcai harcba keveredett. Az ellenség a harcban 4 halottat és 1 súlyos sebesültet, *Lipcsey* százados 1 halottat és 1 könnyen sebesült huszárt veszített. A harc további folyamán *Lipcsey* százados a falu északi szegélyéig nyomult előre és azt megszállotta, az utána érkező 3. század (*Schandl* százados) csatlakozott. Közben déli 12 óra 20 perckor *Antal Miklós* századosnak is sikerült századával elérni és megszállani *Krasna* északkeleti szegélyét.“

„Körülbelül délután 4 óra 30 perckor lehetett, amidőn állásaim felé minden oldalról többsoros orosz gyalogsági rajvonat erős tűzérési tűz támogatása alatt előnyomult. Századaim a tűzérési tűz és az ellenséges fűlerő nyomásának engedni voltak kénytelenek és 100—200 lépésnyire visszavonultak, amidőn azonban előnyomuló saját gyalogságunk vonalába jutottak, annak hézagait betöltve, újból eredeti állásaikba nyomultak előre. Ezen

állásban kb. este 8 óra 15 percig tartó erős tűzharc fejlődött ki, mely alatt a századok dicséretesen és igen szép eredménnyel kitartottak, mígnem 21-én reggel 6 órakor hadosztályparancs értelmében a \triangle 545. magaslati ponton való gyülekezéshez a rajvonalból kivonattak.“

„*Antal* százados a 2. századdal, valamint a géppuskásosztag már este 8 órakor kivonatott a harcból és mint tartalék a hadosztályparancsnokság közvetlen rendelkezése alá bocsáttatott.“

„Az ezred vesztesége: 1 halott (*Barta Lajos* huszár) a 4. századból, 8 légénységi sebesült, valamint könnyebben megsebesült lábfeijén *lovag Rothkugel* zászlós. *Fráter* s. k. alezredes, ezredparancsnok.“

Segélyhelyünk *dr. Takáts* törzsorvos vezetése alatt az út melletti vadászházban tartózkodott mindaddig, amíg saját hadosztályparancsnokságunk és egy gyaloghadosztályparancsnokság helyét el nem foglalta. Kénytelenek voltak ezután a szabadban folytatni működésüket, ami tekintettel a nagy hidegre, a kötelességüket annyi önfeláldozással végző orvosokat igen kemény próbára tette.

Február 21. Reggel 6 órakor kivonatott a rajvonalba levő 3. és 4. század, mely után az egész ezred reggel 7 órakor a *Krasnától* délkeletre fekvő \triangle 545-ös magaslaton gyülekezett. Délelőtt 10 órakor az a hír terjedt el, hogy kozák lovasátadás várható, ami azonban nem következvén be, délelőtt 10 óra tájban az ezred a 7. honvédhuszárezreddel *Bertalan* őrnagy (7. h.=h.=c.) vezctése alatt átvágvá az erdőn, délnyugat felé tolatott el. Útközben igen sok szemközt jövő orosz fogollyal találkoztunk.

Lipcsey százados reggel 9 órakor azt a parancsot kapta, hogy amint *Niebylowon* át az út szabad lesz, századával menjen előre és *Dubánál* az erdőben lóról szállva tűzharccal zavarja meg az ellenség visszavonulását. *Freysinger* tart. hadnagy, a század alantós fisztjénck feljegyzése szcrint:

„Kb. 12 órakor haladt át a század *Niebylowon*. *Dubánál* az erdő déli szegélyét elérve, lóról szállottunk és a lovakat *Rätz Kálmán* főhadnagy parancsnoksága alatt visszahagyva, *Lipcsey* százados a századdal gyalog az erdő északi szegélyére nyomult előre, honnan a műutat nagyszerűen lehetett tűz alá venni. Nem sokáig kellett várnunk, mert rövidesen lőtávolba jutott az oroszok visszavonuló zöme, mire *Lipcsey* százados megnyitotta a tüzet. Miután eddig az oroszok nem vettek észre, tűzzel való rajtaütésünk a visszavonuló fáradt orosz csapatokat meglepetésszerűleg érte és azokban nagy pánikot okozott. Akadt azonban egy gyengébb osztág, mely hidegvérét megőrizve, rajvonalba fejlődött és ellenünk fordult. Ezt könnyen visszautasítottuk. Ezután *Ceniawa* felől az erdei iparvasútvágányon egy rögtönzött kis páncélvonat sietett ellenünk, amely géppuskáival elhaladtában leszórta az álláspontunkat képező erdő szegélyét, kárt azonban nem okozott. Most el akartuk fogni ezt a kis okvetetlenkedő masinát és *Lipcsey* százados egy doronggal az iparvágány felfeszítéséhez látott. Ez azonban nem engedett, a rúd eltört és *Lipcsey* hanyattvágódott. Közben már jött ismét vissza a páncélvonat, el kellett bújnunk előle és így, sajnos, sikerült elmenekülnie.“

Szent-Királyi Zoltán százados.

1914–15. évben az ezrednél mint hírszerzőkülönítmény- és századparancsnok működött, mely idő alatt az ezred összes harcaiban résztvett. 1915 márciusában a „Békéssy-dandár”-hoz helyeztetett át, ahol *Zalasczyki* ostromában mint gyalogszázadparancsnok vett részt.

Délután 2 órakor elérjük a \circ 556-os magaslaton túl húzódó erdő szélét, ahonnan rövid várakozás után *Niebylowra* menetelünk. *Niebylow* az alig $1\frac{1}{2}$ órával azelőtt lefolyt utcai harc véres nyomait mutatja. Egy bosnyák ezred és hadosztályunk gyalogosztaga (utóbbi *Prónay Sándor* százados parancsnoksága alatt) vívott itt kétnapos elkeseredett harcot. Az utcákon főmegesen hevernek úgy saját, mint orosz katonák hullái. Feltűnően sok a bosnyák halott. A házak és csűrök nagyrésze porig van égve. A romhalmaz között mindenütt megszenesedett holttestek. Az egyik utcasarkon ülőhelyzetben egy orosz halott. Először lábán sebesülhetett meg s ezt be akarta kötni. Kezében sebkötözőpólya, mellyel már csinált is egypár kötési túrát, amikor fejlődés érte. Ebben a helyzetben merevedett meg... Mennél beljebb érünk a faluba, annál több az orosz halott. Egy helyütt egy elfogott orosz orvost látunk sebesültvivővel, odébb két zsákmányolt orosz ágyú és gazdáflan lőszerkocsik. Rom, pusztulás, hullák között járva érjük el a *Lomnica* partját. A hídfőnél garmadával fekszenek az orosz halottak. A híd tele van hordva rőzsével. A rőzsekötegek előtt szalmacsóvát szorítva kezé-

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.

Orosz foglyok a krasnai útközletben 1915 február 20-án.

látott dolgokat kínálnak eladásra. Délután 5 órakor parancsot kapunk, hogy *Ceniawára* meneküljünk. Már besötétedett, mire a faluból kiértünk. *Kniazowskiet* elérve, elővédünk tüzet kap. Járőrünk megállapítják, hogy úgy itt, mint *Ceniawán* beásott gyalogság van. Vissza tehát *Olchowkára*, hova éjjel 10 óra tájban érkezünk. Beszállásolunk. Éjjel kigyullad egy ház és nagy riadalmat okoz.

Niebylownál gyalogosztagunk támadása alatt hősi halált halt *Blazek Tibor* hadnagy ezredtársunk. Állítólag sebesülten egy égő házba szorult.

Február 22. Reggel 6 óra 30 perckor megerősítve a 7. h.-h.-ezreddel *Olchowkáról* *Ceniawa* felé indulunk. Élen a 7. h.-h.-ezred halad. Reggel 7 óra 30 perckor elérjük *Ceniawát*, ahova bevonulva, a házakból, pincékből és padlásokból kezüket feltartva elrejtőzött orosz katonák bújnak elő és szívélyes mosollyal közelednek felénk. Tépettek, sárosak, piszkosak, arcukon még látható az átélt ijedelem nyoma, de már félreérthetetlenül feldereng mosolyukban annak tudata, hogy nekik a háború véget ért.

A falum áthaladt elővédünk tüzet kapott, mire a géppuskásosztag megszállja *Ceniawa* északi szélét a temetőnél, *Szent-Királyi* százados pedig oszlopunk baloldalát biztosítandó, az 1. századdal a *Duba* patak nyugati partjára rendeltetik; *Antal* százados a 2. századdal a község északi szegélyén fedve tartalék; 3. és 4. század készülségi állást vesz a község északkeleti szegélyén, végül *Lenk* főhadnagy az utászszakasszal a *Rozniatownál* levő iparvasút felrobbantására rendeltetett ki. Az orosz tüzéség erősen lövi a falut, kárt azonban egyelőre nem okoz. Helyzetünk este 7 óráig változatlan, ekkor az 1. századot *Szent-Királyi Zoltán* százados parancsnoksága alatt a község északi szegélyén mint főörsöt visszahagyva, az ezred *Ceniawában* az udvarokon szigorú készülségben helyezkedik el. Riadóhelyül a *Ceniawából* délre húzódó út melléke jelöltetett ki, a főörség riadó esetén *Ceniawa*

ben, egy orosz altiszt hullája fekszik elnyúlva úgy, mintha a csóvát a rőzse alá akarná dugni. Ez fel akarta gyújtani a hidat, de már nem volt reá ideje.

Fellelékszünk, amidőn végre elhagyjuk hadosztályunk gyalogosztagának dicsőséges harcterét. Megkönnyebbülve kocogunk a fagyott, havas úton *Perehinsko* felé, melyet délután 1–2 óra tájban érünk el. *Perehinsko* zsidó lakossága kitörő lelkesedéssel fogad bennünket. Úgy mondják, az oroszoktól sokat szenvedtek és minket mint felszabadítókat üdvözölnek. A szenvedések és rablások dacára mégis van mindenük és rég nem

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.

Hősi halottak elszállítása a krasna-niebylowi útközlet után 1915 február 21-én.

északi szegélyét addig tartja, míg ezredünk lóra ül.

Freysinger István tart. hadnagy reggel 6 óra 45 perckor 10 lovassal *Olchowkáról Ceniawa—Rozniatowon* át *Dolyna* felé küldetett ki az útvonal felderítésére. Több értékes jelentésen kívül megállapította, hogy az ellenséges gyalogság *Batyn* \bigcirc 425-nél beásta magát.

Február 23. Az 1. század délután 5 óráig *Ceniawa* északi szegélyén rajvonalban, a 4. század egy része lezárja a község déli kijáratát, a század főbb része és 2 géppuska *Lipcsey* százados parancsnoksága alatt, valamint *Antal* százados a 2. századdal a község északi szegélyén gyalog késznlétkben. *Schandl* százados a 3. századdal a községben. Utóbbinak feladata *Rozniatow* elfoglalása után azonnal megszállani a \triangle 421-es magaslatot és *Sivaryczowtól* és ettől északra előnyomuló 42. gyaloghadosztállyal felvenni az összeköttetést, valamint a \bigcirc 488-as *Zalesie*, \triangle 451-es *Jaworwiwa*, *Dolina* és *Strintyn* vz. irányában felderíteni. Utászszakasz a fél géppuskásosztaggal külön feladattal az ezredparancsnokságnál.

Az idő hideg. Lovak az udvarokon nyergelve nagyjából a szabadban állanak. Mozgókonyhák csak este későn tudtak a fűzéségi tűz miatt a faluba bejönni.

Az e napon kelt jelentés szerint az ezred ütközletlétszáma 389 lovas és 4 géppuska.

Február 24. *Ceniawa*. A reggel 7 órakor kiadott parancs értelmében az ezred a tegnap elfoglalt helyzetben megeresztett hevederrel késznlétkben marad, 4. század lezárja *Ceniawa* déli szegélyét. Az éj folyamán állandó erős havazás, amely rövid szünetekkel napközben is tart. Előttünk állandó erős puska- és ágyútűz hallható, mely délelőtt 10 és 11 óra között éri el tetőpontját. A délelőtt beérkezett pótlással bevonult *Cseresnyés Zoltán* százados, *Illésy Ferenc* főhadnagy, *Vizsalyi László* hadnagy gt. és négy hadapród.

Február 25. Reggel felsőbb parancsra az egész hadosztály felkerekedik és *Ceniawa* déli szegélyén gyülekezve, *Perehinsko—Krasna—Idziany—Landestrenen* át *Nowiczára* menettel. *Landestrenen* 2 órai pihenő. Az egész tájat vastag hótakaró borítja. A \triangle 514-es magaslat környéke, ahol pihenőnket tartjuk, egy megszakítás nélküli hómező, melyen útnak, ároknak semmi nyoma. A hadosztály *Landestrenen* visszamarad, ezredünk pedig délután 3 órakor bevonul *Nowiczára* és megszállja a község északi szegélyét.

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.
Fráter alezredes (szemben, háttal: *Antal*, *Schandl* és *Lipcsey* szds.) a századparancsnokoknak kiadja a riadóintézkedést. *Tysmicica*, 1915 március 3.

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.
Hősi halottak a *krasna-niebylowi* ütközetből.
1915 február 21.

Tüzérség a templom mellett foglalt állást és tűz alá veszi *Kaluszt*. Este 6 órakor tábori őrsöket hagyva vissza, *Nowiczán* elszállásolunk.

Február 26. A hadosztály éjjel beérkezett parancsára reggel 7 órakor *Landestrentől* nyugatra a \triangle 514-es magaslatához menetelünk, majd később *Berezniczára*. Feladatunk a *Podmihalera* menetelő *Jóny* ezredes csoportja és a *Jaworowka—Rypianka—Myslowon* át *Wystowára* előnyomuló I/13. zászlóalj között összeköttetést létesíteni. *Jóny* ezredes csoportja a 3. (*Schandl* százados) és 4. (*Lipcsey* százados) századok által (II. osztály) megerősítettet.

Az I. osztály *Berezniczáig* rettenetes hófúvásos úton halad. Előtte *Jaworowka—Rypianka* és \circ 380-as *Wystowa* irányában egy-egy járőrrel *Szelke József* főhadnagy és *Bay Kálmán* zászlós derítenek fel. Amint *Wystowa* felé kanyarodva a két járőr az erdő átvágásához ért, a község keleti kijáratánál levő vadászház ablakaiból tüzet kapott, mire azonban a főcsapat ide érkezett, a vadászlakot megszállva tartó orosz járőr már visszavonult és az osztály délután 5 órakor akadálytalanul bevonulhatott *Wystowába*.

Az egészségügyi szolgálat ellátására *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos a *Jóny* ezredes csoportjánál levő 3. és 4. századhoz osztatott be.

Az e napon kelt jelentés szerint ütközetlétszám: 397 lovas és 4 géppuska; ételmezési létszám: 696 fő, 710 ló és 74 jármű.

Február 27. A *Wystowán* éjjelezett I. osztály reggel 6 óra 45 perckor *Podmihaléra* menetel és egyesül a II. osztállyal. Az orosz tüzérség *Podmihalét*, valamint a *podmihalereberezniczai* utat sűrűn lövi. Menetünket tehát *Bereznicza* felé szakaszonként 100—100 lépés térközzel folytatjuk.

Az utolsó szakasz *Berezniczára* délelőtt 11 óra 45 perckor érkezik be. Estig itt tartalékkállást veszünk, a sötétség beálltával pedig elszállásolunk. Az idő megenyhült, olvad és időnként gyéren havazik.

A „*Lipcsey-század*”-tól *Freysinger István* tart. hadnagy e napon egy erősebb járőrrel *Berezniczáról* kiindulva, a *Rypianka—Myslow—Wisztowa—Studzianka* útvonal felderítésére rendeltetett ki.

„Délelőtt 10 óráig” — jegyezte fel *Freysinger* hadnagy — „csak *Wisztowáig* sikerült eljutnom, honnan az erős ellenséges tűz következtében kénytelen voltam *Myslowra* visszavonulni. Itt egy előnyomuló gyalogszázaddal találkoztam, melynek fedezete alatt ismét *Wisztowára* lovagoltam. Járőröm visszavonulása alatt *Ferge* járőrvezető különösen kitűntette magát, amennyiben egyedül visszamaradt és lóhátról tüzelve feltartotta a nyomon követő kozákokat.”

Február 28. Ütközetmenet. Elővéd a 6. honvédhuszárezred. Ezredünk a főcsapat élén, mögöttünk a tüzérség, majd a 8. és a 7. honvédhuszárezred. Útunk a \circ 403-as magaslaton át *Jaworowkára* vezet.

A községet elérve, felsőbb parancs a hadosztályt *Berezniczára* rendeli vissza, hova fél-órai pihenő után visszaindulunk. Fölérve a \circ 403-as magaslatra, tisztán látjuk a havas mezőkön előnyomuló orosz rajvonalakat. Tüzérségünk felvonul és tűz alá veszi az élesen látható ellenséget.

Berezniczát déli 12 órakor érjük el és ezredünk a község északi szegélyét szállja meg. Balszárny (4. század) a \triangle 364-es magaslatnál, középen a 3. század, jobbszárnyon az 1. század; géppuskásosztag a balszárnyon, 2. század tartalék a közép mögött a templomtól keletre, ugyanitt a segélyhely.

Schandl százados rövid idő múlva jelenti, hogy a kiutalt terepszakasz megszállására százada nem elegendő, mire a 2. század két szakaszával megerősítetik. Az orosz nem támad, tüzérsége azonban sűrűn lövi rajvonalunkat, de veszteséget nem okoz. Igen hideg van és sűrűn havazik. A mozgókonyhák a sötétség beálltával a rajvonalba mennek és ott osztják ki a napi eledéget.

Március.

Az év elején a szövetségesek által megújított támadás január és február hóban nem remélt sikereket hozott. Az eleinte még támadólag fellépő orosz hadsereg az erős küzdelmekben nagy veszteségeket szenvedett, úgyhogy ha számbelileg nem is fogyatkozott, de morális tekintetben megrendülve, egyik napról a másikra védelemre volt kénytelen szorítkozni; viszont az eddig védekező szövetségesek támadókká váltak. A nagy hozzáértéssel vezetett és nagy lendülettel végrehajtott támadásaink, melyeknél a győzelem biztos tudata a katonák karját megacélozta és erejüket megkétszerezte, rövid idő alatt megtörték az orosz ellenállást és az ellenséget heves harcok között már március hó közepén a *besszarábiai* határtól a *Dnyeszter* vonalára (mely a *zaleszczykii* hídfő kivételével birtokunkban volt), onnan *Horodenka—Ottynia—Nadworna—Solotwina—Wyskow—Tuchla—Tucholka—Turkáig* — a *Dukla* szorosától északra, a *mező-laborc-lupkowi* szorosától délre — majd onnan a *Kárpátokon* keresztül *Gorlicéig* húzódnó vonalra vetette vissza.

A kárpáti orosz hadsereg létszáma az oda egymásután bevetett erősi-tétek következtében március hó közepén több mint egymillió főre emelkedett. Ezt az óriási hadsereget az orosz vezérek e hónap második felében egymást követő harcok folyamán félelmetes fömegekben kíméletlenül hajtották a szövetséges hadseregek ellen támadásra. A szövetségesek azonban, dacára a számbeli túlsúlynak, helyüket vítéül megállották, úgyhogy március hó folyamán az orosz hadsereg — *Przemysl* elestén kívül — nagyobb eredményt felmutatni nem tud.

Március hóban az 5. honvédlövashadosztály a bukovinai arcvonalon *Rypianka, Tysmenica, Puzniki, Ruhotyn, Balamutowkánál* vívott kisebb-nagyobb harcokat és portyázó útján *Chotin* alá is elkalandozott.

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.
Hegedűs Ernő t. hadnagy ezredtáviró-járőrrenek élén.
Bereznicza, 1915 február 28.

A rypiankai ütközet.

(Lásd 25. sz. vázlatot.)

Március 1. Jaworowka. Reggel 3 óra 30 perckor riadó és az ezred a rajvonalból kivonatlik. Cijorsan elfogyasztiuk a reggeli kávé, mely után *Berezniczáról* a \odot 403-as magaslaton *Jaworowka—Rypiankán* át *Myslowra* nyomulunk előre. *Myslowot* reggel 6 óra 30 perckor érjük el és egyesülünk a már itt álló 6. honvédhuszárezreddel, mely szintén *Fráter* alezredes parancsnoksága alá rendeltetett. Az ekként megalakult „*Fráter-csoport*”-nak feladata a fölünk jobbra harcban álló 36. gyaloghadosztály balszárnyát egy esetleges ellentámadás ellen a *Lukwa* patak völgyében biztosítani; felderíteni *Wistowa—Babin* és *Bednarow* felé, valamint összeköttetést tartani úgy jobbra a 36. gyaloghadosztállyal, mint balra a *Wistowánál* álló *Honthy*

főhadnagy és a *Podmihalénál* álló *Lemberkovits* főhadnagy csoportjával ($1\frac{1}{2}$ – $1\frac{1}{2}$ század a gyalogosztagból). *Lemberkovits* főhadnagynak viszont feladata az ellenségnek *Podmihalén* át szándékolt esetleges előretörését megakadályozni és *Fráter* alezredes csoportjának balszárnyát minden körülmények között biztosítani.

A *Berezniczán* visszamaradt „*Jóny*-csoport” feladata *Fráter* alezredes és *Lemberkovits* főhadnagy csoportjának esetleges visszavonulását *Zawojon* át kelet felé a \odot 403-as magaslat vonalában feltétlenül fedezni. A *Jaworowkáról Podmihaléra* vezető, karban nem tartott kocsiút is a „*Jóny*-csoport” által zárandó le. Az ezen csoporthoz tartozó 7. honvédhuszárezred, mint tartalék, *Jaworowkán* áll, majd ide vonatik a *Berezniczánál* rajvonalban volt és *Prónay Sándor* százados vezetése alatt álló lövésosztaggyal (1 $\frac{1}{2}$ század) felváltott 8. honvédhuszárezred is. A 7. honvédhuszárezred *Jóny* ezredes parancsnoksága alá rendeltetett, a 8. honvédhuszárezred hadosztálytartalék.

Ezredünk célrve *Myslowát*, elinté a rajvonalba rendelt 6. honvédhuszárezred mögött (*Myslow* és *Rypianka* között) felvételi állást vesz fel és pedig 1. (*Szent-Királyi* százados) és 3. (*Schandl* százados) század rajvonalban; 2. század (*Antal* százados) tartalék *Rypianka* kijáratánál; 4. század (*Lipcsey* százados) *Wystowa* felé felderítés és összeköttetésre kirendelve; segélyhely *Rypiankán* a templomnál. Állandó erős tűzérési tűzben délelőtt 11 óráig ezen állásban maradunk, amikor a hadosztályparancsnokság rendelkezésre az 1. és 4. századot *Fráter* alezredes az első vonalba előrendeli, 1. század megszállja a \odot 368-as magaslatot és közvetlen érintkezést vesz a 36. gyaloghadosztály balszárnyával; a 4. század pedig a *Wystowára* vezető út mentén fejlődik rajvonalba; 2. és 3. század tartalék a közép mögött. Utóbbi két század körülbelül déli 12 órakor *Rypianka* északi szegélyére rendeltetik vissza.

Az új állás felvételével járó mozdulatokat erős tűzérési tűzben hajtottuk végre, ami mindjobban fokozódván, arra következtetünk, hogy az orosz az általános támadásra elérkezettnek látja az időt. Délután 12 óra 30 perckor egy utolsó, pár percgig tartó, de egész rajvonalunkat elborító gránát- és srappellzuhatag után többszörösen tagolt és igen sűrű ellenséges rajvonal jön ellenünk támadásra. A századok az első — lazább — vonalat megállásra is kényszerítik, azonban a szomszédcsoporthoz való tekintettel — mielőtt az ellenség még rohamtávolságra jutott volna — a hadosztályparancsnokság délután 1 óra 30 perckor elrendeli *Rypianka* irányába az általános visszavonulást. Ezt igen erős tűzérési tűzben hajtjuk végre. Az ellenség jóformán csak gránáttal lő. Visszavonulás közben a századok a 7. honvédhuszárezreddel együtt *Rypiankánál* megszállják az ettől északra húzódó erdőszegélyt és az utánunk nyomuló ellenséggel rövid időre szembefordulnak. A 2. század *Antal* százados parancsnoksága alatt a felderítés eszközlése végett kisebb csoportokra oszolva, párszáz lépésre a rajvonal előtt vesz felállítást, ahol az ellenséggel a harcot is felveszi. Délután 4 órakor, miután a fölünk jobbra és balra mindjobban előnyomuló ellenséges oszlopok miatt helyzetünk teljesen tarthatatlanná vált, a megszakított visszavonulást folytatjuk. Irány: *Zagwozdon* át *Stanislau*.

A visszavonulás lassan megy, mert az útul választott erdőátvágás sűrű bozóttal van benőve és utászainkkal kell szabaddá tenni. Visszavonulásunkat — megszállva az erdő szegélyét — a *Sárosy László* őrnagy vezetése alatt álló 7. honvédhuszárezred fedezi és a nyomunkba jövő ellenséget mindaddig visszatartja, amíg utolsó osztagunk is az erdőben el nem tűnik. Az orosz tűzérési sűrűn lövi az erdőt, a lövések azonban hosszúak és veszteséget nem okoznak. Lassankint reánk esteledik és már sötét van, amidőn az ezredtörzs, 2–4. század, utászszakasz és géppuskásosztaggal *Zagwozdra* érkezik. Rövid pihenő után átkelünk a *Bystrycza Solotwinska* folyón és *Stanislau* külvárosáig menetelünk, ahol lóról szállva egyórát pihenőt tartunk. Itt kapjuk a parancsot, hogy ismét *Zagwozdra* menjünk vissza és ott szállásoljunk el. Ez este 9 órakor meg is történt.

A rajvonalba álló 1. (*Szent-Királyi Zoltán százados*) és 3. század (*Schandl Géza százados*) a 36. gyaloghadosztály csapataihoz csatlakozva, a *Lukwa* patak keleti partján vonult vissza és fölünk elszakadt, rövidesen beérkezésünk után szintén bevonult *Zagwozdra*.

A 4. század (*Lipcsey százados*) éjjelre a *Zagwozd—Puste pole* közötti út mellett fekvő vadászházhoz küldetett ki az út elzárása céljából.

Ezredünk az egész napon át tartó harcban 14 sebesültet veszített.

Ki kell emelnünk *Lejtényi Gedeon* zászlós magatartását, aki a *Lukwa* patakon átkelő és a meredek, csúszós szerpentin megakadt tűzérseget a már rohamra jövő ellenség ellen mindaddig védelmezte, míg az ágyúk a gerincre feljutottak és a közelükbe furakodott oroszokat kartáccsal visszaverhették. *Lejtényi Gedeon* zászlós itt tanúsított vitéz és eredményteljes magatartásáért később az **I. oszt. ezüst vitézségi éremmel** lett kitüntetve.

Március 2. Az egész hadosztály reggel 6 órakor *Zagwozd* „w” betűjénél (részletes térkép) gyülekezik, ahol délelőtt 10 óráig várunk. Ekkor azon hírc, hogy ellenséges lovasság közeledik, tűzharchoz lóról szállunk és a *Puste pole* felé vezető út két oldalán rajvonalat alakítunk. (Lásd 25. sz. vázlatot.) Ezredünk 1. és 3. százada az úttól balra, a 8. h.=h.=ezred az erdő előtt, a hadosztály többi része az úttól jobbra. Ezen helyzetben délelőtt 11 óráig várakozunk, amikor a 6., 7. és 8. h.=h.=ezred lóra ül és külön feladattal elmenetel; mi a vezetékllovakhoz visszamenve, ott még 12 óra 10 percig várunk, majd mi is lóra ülünk és a velünk levő gyalogzászlóalj megindulunk *Puste pole* felé. 1. század *Szent-Királyi* százados vezetésével elővéd; gyalogzászlóalj a főcsapat élén, e mögött a tűzérse, az oszlop végén pedig a még kéznél levő 3. és fél 2. századunk.

*Puste pole*t elérve megállunk, majd hosszabb várakozás után a hadosztályparancsnokság rendelkezésére visszamenetelünk *Zagwozdra*, hova délután 6 óra 20 perckor érkeziünk és a már ottlevő 6., 7. és 8. h.=h.=ezreddel egyesülünk. Az itt nyert egyórás pihenőt zabolásra használjuk fel és annak befejeztével *Stanislaun* át *Tysmienicára* menetelünk. *Stanislaun*ál a *Bystryca Solotwynska* hídján, melyet megrekedt teherautók és különböző csapatok vonata teljesen eltorlaszolt, óriási torlódás állja útunkat. Az utászszakasz *Lenk* főhadnagy vezetésével csak nagy ügyel=bajjal és hosszas munka árán tudja szabaddá tenni az utat olyképen, hogy a torlódást okozó két megrokkant teherautót a hídról a folyó medrébe dobátja.

Freysinger István tart. hadnagy e nap folyamán *Rybno—W. H. Sofiowka—Uhrynowon* át hírszerző járőrbe küldetett.

A délelőtt folyamán esett hó délután elolvadt és feneketlen sár van mindenütt.

Március 3. Egész éjjel menetelve sűrű havazásban és nagy hidegben reggel 3 óra 30 perckor elérjük *Tysmienicát*, ahol az útközben bevonult 2. és 4. századdal együtt elszállásolunk. Ember és ló teljesen ki van merülve. Átfázva, bőrig ázva és éhesen térünk pihenőre. A legénység kimerültségére jellemző, hogy az alig egy órával utánunk beérkezett mozgókonyháknál — mint ahogy a szakácsok panaszképen jelentették — alig akadt „vendég”. Igaz, hogy a tegnap dél óta ide=oda zöcskölt étel is már élvezhetetlen volt.

Tysmienicán déli 12 óra 20 percg időzünk, amikor a hadosztályparancsnokság riadót rendel el, 12 óra 45 perckor már lovon vagyunk és hátrahagyva az utászszakaszt, távirójárórt

Forró Szele János tiszthelyettes.

Kitüntetései: I., II. oszt. ezüst és bronz vitézségi érem, továbbá a Károly-csapatkereszt.

és géppuskásosztagot, az 1—4. század *Stanislaun* át *Krechowczéra* lovagol, ahol a 36. gyaloghadosztálynak rendeltetik alá. *Fráter* alezredes segédtisztje, *Bossányi-Havass* főhadnagy kíséretében — parancsok átvétele végett — a 36. gyaloghadosztályparancsnoksághoz *Radczára* előrelovagol.

Krechowczén — amíg *Fráter* alezredes visszaérkezésére várunk — *Péchy Aladár* százados gt. kifizeti a legénységi zsoldot és fizti illetékeket.

Fráter alezredes délután 5 órakor végre megérkezik *Krechowczéra* és a gyaloghadosztályparancsnokságnál nyert rendelkezés alapján az 1. és 2. századot (I. osztály) *Antal Miklós* százados vezetése alatt „*Wolf ezredes gyalogsági csoportja*”-hoz *Drohomicanyra*, a 3. és 4. századot (II. osztály) pedig *Schandl Géza* százados parancsnoksága alatt „*Hittl ezredes gyalogsági csoport*”-jához *Lysiecre* különíti ki. *Fráter* alezredes az ezredfőzsszel utóbbiakkal tart és rettenetes hóviharban és hidegben *Lysiecet* este 9 órakor érik el. A mozgókonyhák szerencsére mindkét csoportnál kéznél vannak, így az élelmezésnek akadálya nincs.

Az 1. és 2. századból álló „*Antal-csoport*”, mint a 36. gyaloghadosztály utóvédje, éjjel 11 óra 30 perckor irtózatós hó- és szélviharban megkezdte a visszavonulást. *Szelke* főhadnagy naplójában erről a következők olvashatók:

„... ilyen istenítélet-időt még nem éltem át és azt, hogy jeges hóviharban, éjnek idején, amikor a sűrű hótól az ember úgyszólván az orrán túl sem lát, a hidegtől pedig megdermed, még tervszerű harcmozdulatot is lehessen végrehajtani — még álmomban sem merem volna elgondolni. A *Bystryca Nadwornianszka*n egy hadi hídon átkelve, 4-én reggel érkezünk be *Chomiakowra*. A főbb mint 7 órai menetelés alatt, pihenőt sehohsem tartva, alig tettünk meg 9 km.-nyi utat. Élénken bizonyítja ez, hogy mily küzdelembe és erőmegfeszítésbe került a kimerült embereknek, agyonfáradt lovaikat gyalog vezetve, a szél- és hóviharban emeletmagasságú hófúvásokon magukat keresztülfőni.”

Március 4. A tegnap kettéosztott ezred mindkét csoportja önállóan működött. Ellen-séges túlerő támadó fellépésére a *Lysiecen* levő „*Schandl-csoport*” hajnali 1 óra 40 perckor felriasztatott és szigorú készültségben reggel 4 óra 50 perccig várakozott, azután *Iwanikowka* déli szegélyén és *Zaberezén* át *Tysmienicanyra* vonult vissza.

„*Lysiectől Tysmienicanyig*” — írja az egyik résztvevő — „nagy havazás, metsző szél, hóvihar kísért. A szembefúvó szél arcunkba vágja a jeges hószemcséket, ami nemcsak látásunkat zavarja, de igen fájdalmas is. A nagy hófúvásban teljesen elvész az út és találmra, torony iránt bukdácsolunk előre. Végre délelőtt 9 órakor célhoz érünk, fáradt tagjainkat megpihentetni azonban nincs idő, mert sietve meg kell szállanunk a *Bystryca Nadwornianszka* folyó átjáróit.”

Az „*Antal-csoport*”-nál *Szelke* főhadnagy reggel 8 órakor 20 lovassal megszállja *Chomiakow* északi szegélyét, akihez gróf *Strassoldó Ferenc* hdpd.-őrmester csatlakozik szakaszával.

Délután erősebb ellenséges osztatok elől *Antal* százados kénytelen az 1. és 2. századdal *Chomiakowról Bratkowecen* át *Tysmienicany* felé visszavonulni. E visszavonulásból kifolyólag *Rypnónál* álló tüzérségünk igen kritikus helyzetbe jut, mert a gyorsan előnyomuló ellenség már-már elfogással fenyegeti. Gróf *Strassoldó* hdpd.-őrmester felismerve a veszélyt, visszavonuló szakaszát megállítja és a szorongatott tüzérség segítségére siet és sikerül is neki a tüzérséget megmenteni. Gróf *Strassoldó* hdpd.-őrmester eme fényes haditettéről a később előterjesztett kiüntézési beadvány a következőképen emlékezik meg:

„Gróf *Strassoldó Ferenc* hadapród-őrmester 25 lovasból álló szakaszával *Chomiakownál* a legnagyobb veszélyben levő tüzérség segítségére sietett és a kb. 400 kozákból álló ellenséges csoporttal szemben, tűzharccal lóról szállva, azt feltartóztatta. Nevezettnek sikerült lélekjelenléte és ügyes tűzvezetése által a túlerőben levő ellenséget akként megtéveszteni, hogy az e napon tovább előnyomulni nem mert. Gróf *Strassoldó* hadapród-őrmester e harcban személyes bátorsága által is különösen kitűnt.”

Néhány héttel később e beadvány alapján a II. osztályú ezüst vitézségi éremmel lett kiüntéztve.

A visszavonulás alatt az „*Antal-csoport*“ két részre szakad és az 1. század *Szent-Királyi Zoltán* százados parancsnoksága alatt *Ottyniára* megy, hova este beérkezve, végre fedél alá kerül. Itt *Bay Kálmán* zászlós vállalja a vacsora készítését és csakhamar kitűnő tyúklevest talál éhes és átfázott bajtársainak. A kevésbé szerencsés 2. század *Tysmienicanyra* került, ahol *Fráter* alezredes belőle minden irányban hírszerző járőröket küldött ki az ellenség felé, majd délután 4 óra 30 perckor parancs szerint az egész ezreddel *Wynográdra* vonult vissza.

Forró Szele János őrmester, *Nemes* egészségügyi altiszt és egy huszár eltűnt.

Március 5. Zavartalanul töltött éjszaka után és kipihelve *Szent-Királyi* százados is bevonul *Ottyniáról* az 1. századdal és csatlakozik a *Wynográdon* várakozó ezredhez. A 36. gyaloghadosztály parancsára számtalan hírszerző és biztosító járőrt küldünk ki, melyek azonban közvetlenül a hadosztályparancsnokságnak jelentenek, így mi a helyzetről teljesen tájékozatlanok maradunk. Ez, tekintettel arra, hogy hol innen, hol onnan hallatszik lövöldözés, igen kellemetlen érzés és *Fráter* alezredes kénytelen az ezredet állandó szigorú készültségben és a szabadban tartani. A hőmérő 17 fokot mutat fagypont alatt és metsző északi szél fúj, amelytől nagyon szenvedünk.

Délután 4 órakor végre a 36. gyaloghadosztály elrendeli, hogy összeszedve járőreinket, vonuljunk be a *Chocimierz*en levő 5. lovashadosztályhoz. Délután 5 óra 30 perc van és már teljesen besötétedett, mire megindulhatunk a közben kijelölt éjjeli szállásunkra, *Holoskowra*, melyet *Ottynián* át este 8 óra 15 perckor érünk el.

Március 6. Reggel 8 órakor zavartalanul és elég jó szállásokon töltött éjszaka után magunkat némileg kipihelve, *Holoskowról* megindulunk *Chlebyczin Leszyn, Michalkowon* át *Zukowra*. Ideérkezve, foglyokat kísérő huszárokkal találkozunk, akik azt újságolják, hogy az 5. lovashadosztálytörzs *Bohorodyczynben* van. Miután parancsunk úgy szól, hogy ahhoz *Chocimierzben* csatlakozzunk — nehogy hiábavaló utat tegyünk — *Fráter* alezredes a hadosztályparancsnokság felkeresésére *Illésy Ferenc* főhadnagyot egy járőrrel *Chocimierzre, Lejtényi Gedeon* zászlóst egy járőrrel *Bohorodyczynre* küldi; ezek visszatértéig pedig pihenőt rendel el. Ezalatt étkezünk és zaboltatunk.

Délután 3 óra 40 perckor a hadosztálytól *Lejtényi* zászlós úján vett parancs értelmében *Bohorodyczynbe* menetelünk. Itt este 10 óráig újabb parancsra várunk, amelynek beérkezése után éjjel 11 óra 30 perckor *Bortnikire* menetelünk. A sötét éjszaka és hóviharra való tekintettel egy ruthén paraszt vezet bennünket. Az utakat, illetve azon tereprészt, melyen állítólag az út vezet, vastag hóréteg fedi olyannyira, hogy a tűzéség képtelen volt bennünket követni. Éjfél rég elmúlt, amikor végre célhoz érkezőnk és beszállásolhatunk.

Egész nap nagy hideg (19°), szél- és hóvihár dühöngött. Lovaink napok óta ilyen időjárásnak kitéve, állandóan nyergelve és a szabadban állanak, ami a sóvári paradicsomi napokban szerzett jó kondíciójukat alaposan megviselte, szőrük hosszúra nőtt, borzasak, sárosak, ápolatlanok. Nem kevésbé megviselték az emberek is és az utóbbi napokban soknak keze, lába és füle elfagyott, bár amennyire tudtunk, védekezünk a hideg ellen. A galíciai szél ellen azonban nincs elég vastag hósapka és meleg alsóruha, mert hideg lehellete csontig hatol.

Március 7. Éjjel 1 óra elmúlt, amikor *Bortnikire* érkeztünk. Derék kalauzunkat itt nagy veszteség érte, mert amíg bent járt a paplakban kérdezősködni, a kerítéshez kötött kis mokány lova nyomtalanul eltűnt. Sok nehézség után éjjel 2 óra tájban beszállásolunk. Nem sokáig élvezhetjük azonban a meleg hajlékot, mert már reggel 6 órakor lovon vagyunk és a 8. h.-ezreddel együtt *Puznikire* menetelünk. Ideérkezve, a négy lovasszázad és géppuskásosztág a községtől északra már állásban levő gyalogosztág megerősítése végett lóról száll és az 1. és 2. századdal ennek balszárnyát, 3. és 4. századdal pedig a jobbszárnyát hosszab-

bíja meg. A 2. századot délben a gyalogosztog *Lemberkovits* százada váltja fel és a község északi házaiban mint tartalék helyezkedik el. Este 8 órakor az összes századok *Puzniki* északi szegélyére vonatnak be és szigorú készültséget tartva, beszállásolnak. A gyalogosztog kint marad és biztosítja az éjjelcsezést. Riadó esetére a századok a már e nap folyamán megszállva tartott vonalat foglalják el.

A felderítésre *Illésy Ferenc* főhadnagy 12 lovassal *Ciruszkán* át *Tlumaczka* \triangle 334-es magaslati pontra kirendeltetett. Indul: holnap reggel 5 órakor. Jelentéseit a hadosztályparancsnokságnak címezve, *Puznikire* küldi.

Szelke József főhadnagy egy megbetegedett parancsőrfitiszt pótlására a hadosztályfőzshöz berendeltetett.

Harcok Puznikinál.

(Lásd 26. sz. vázlatot.)

Március 8. Puzniki. Reggel 5 órakor a századok a rajvonalba elfoglalják tegnapi helyüket, nemsokára azonban a 6. és 8. h.=h.=ezred által felváltva — mint tartalék — ismét a község északi szélén levő házakba vonatnak vissza. Lovak nyergelve maradnak. A tisztikar étkedését *Tiba* főhadnagy gt. a paplakban állítja fel, hol délben az egész tisztikar összegyűl.

A nap folyamán az előttünk húzódo rajvonalból gyér, de állandó puskatűz hallatszik. Délután 4 óra tájban a hadosztályparancsnokság éjjelre ellenséges támadást jelez.

Március 9. Puzniki. Az éjszaka — a fenti figyelmeztetéssel szemben — nyugodtan telt el. Reggel 5 órától szigorú készültség. Ezredünk kisebb járőrökkel elzárja a község kijárait, valamint minden irányban hírszerző és figyelő járőröket küld ki. Támadást várunk és az egész napon át tartó sűrű havazás különösen szükségessé teszi a legéberebb figyelmet. Dél tájban rövid időre eláll a havazás és az iskolaépület udvaráról igen jól lehet látni, amint *Rowenkia* felől 25—30 kozák az attól délre eső erdőszlak irányába, majd *Puzniki* felé lovagol. Telefónálunk a füzereknék, akik srápnellőtűz alá is veszik a kozákokat, azonban a lövések magasak és nem okoznak kárt bennük. Egy-egy alacsonyabb robbanásra szétrebbennek ugyan, de utána gyorsan gyülekeznek, egy félóra múlva pedig visszavonulnak és végleg eltűnnek a szemünk elől.

Az e napon kelt 11. számú ezred-napiparancs értelmében „az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásuk“ elismerésül kinevezettek: *Kiss Ferenc* tizedes és *Mag István* c. tizedes valóságos szakaszvezetővé; *Egyed László* és *Murvai László* járőrvezetők, valamint *Simon István* huszár tizedessé; *Mirák Pál*, *Gazsovic Imre* és *Bárany Mihály* huszár járőrvezetővé; végül „az ellenség előtt tanúsított bátor és eredményteljes magatartásáért“ báró *Podmaniczky György* c. é. önkéntes-tizedes őrmesterré.

A hadosztályparancsnokság által kiadott rendeletre beterjesztett névszerinti „Veszteségkimutatás“ szerint az ezred február 20-ika óta a következő veszteséget szenvedte:

Hősi halált halt: *Bartha Lajos* 4. századbéli huszár. **Megsebesültek:** lovag *Rothkugel István* zászlós, *Takáts Zoltán*, *Király Imre*, *Szabados János* és *Tóth József* tizedesek, *Czudar Rudolf*, *Fodor István*, *Gulyás Imre* és *Szabó István* huszár. **Eltűnt:** két tiszt (*Rátz Kálmán* és *Baitz József* főhadnagy), egy hadapród és 47 huszár.

Ebből a két tiszt és hadapród, valamint 40 huszár március hó végén megkerült. Utóbbiak *Rátz Kálmán* és *Baitz József* vezetésével járőrben voltak és az oroszoknak *Körösmező* felé végrehajtott sikeres előretörése miatt az ezredhez visszatérni nem tudtak, miért is egy közeli községben levő német gyalogdandárparancsnoksághoz csatlakozva, működtek tovább. Végeredményben — tehát tényleg eltűnt 7 huszár.

Forrós Szele János őrmester, *Nemes* egészségügyi altiszt és egy huszár, akiket március 4-én a kozákok elfogtak, a mai napon bevonultak. Mindhárman a *Tysmienicanyra*

végrehajtott menet alatt a nagy hóviharban az ezredtől elszakadtak. Keresve az ezredet, messziről lovasokat láttak, mire arra tartanak és már későn veszik észre, hogy ellenség közé jutottak. A kozákok körülvették és elfogták őket. Elszedték értéktárgyaikat, mindhármukat megkötözték és egy kozák őrizete alatt egy pajtába zárták. Az őrelaludt, erre a huszár, kinek neve — sajnos — nem jegyeztetett fel, kiszabadította kezét a kötelekből és magához véve Forrás őrmester élesre fent szuronyát, leszúrta az alvó őrt, megszabadította gyorsan a két altisztet kötelekeiktől és mindhárman felkapva a csűr előtt álló lovakra, kivágtattak a faluból. A falu szélén álló orosz őrséget legázolták és minden baj nélkül szerencsésen megszabadultak. Négy napi bolyongás után, mely alatt egyik saját csapat a másikhoz utasította őket, ma végre reánk találtak és az ellenséges helyzetről is értékes megfigyeléseket hoztak.

Március 10. Az ezred *Puznikiben* tartalék. Hírszerző és összekötő járőrök kiküldésén kívül más csemény nincs. Délután 1 óráig sűrűn havazik és egész nap erős hideg van. A nagy havazás a faluból a rajvonalba vezető utat annyira betemette, hogy utászszakaszunk kénytelen a délután folyamán azt kiásni és járhatóvá tenni.

Március 11. *Puzniki.* Az ezred reggel 7 órakor rettenetes hóviharban és dermedő hidegben felváltja a rajvonal-szolgálatban teljesen kimerült 8. h. h. ezredet. Alig helyezkedünk el, máris sok embernek elfagy keze-lába. Ézkeket visszaküldjük a falu szélén levő segélyhelyre. A hóvihar egész nap tart és oly sűrűn havazik, hogy fiz lépésnél tovább látni sem lehet.

Hegedűs E. tart. hadnagy felv.

Kezdetleges állásaink Puznikinál 1915 március 11-én.

„Tekintve, hogy minden ezredtől és a gyalogoszagtól igen sok fagyott és kimerült ember jött a nap folyamán segélyhelyemre“, — írja dr. Takáts törzsorvos naplójában — „dr. Domokos Imák segédorvossal este 9 óra tájban kimentem a rajvonalba. Oly sűrűn havazott és oly erősen fújt a szél, hogy lábunk nyomát azonnal eltakarta. Egy fogatot, mely élelmet hozott, nem egész egy félóra alatt úgy elborított a hó, hogy a lovat, kocsit alig látni. Az egy méternél magasabban fekvő hóban oly nehéz a járás, hogy több mint egy félóráig tartott, amíg a 6—700 lépésre húzódo rajvonalba értünk. Itt felkerestem a legközelebbi parancsnokot: Prónay Sándor századost és abban állapodtam meg vele, hogy nagyobb bajnak elejét vevendő, az embereket kétóránként váltakozva a közel fekvő házcsoportba küldi melegedni. Innen telefonon bejelentettem a hadosztályparancsnokságnak, hogy a lábbeliek olyan rosszak, hogy azokban lehetetlen kint a szabadban, hóban és fagyban tartózkodni. Sajnos — segíteni most nem lehetett. Éjfélkor tértünk vissza a segélyhelyre, a mindent elborító havon tájékozódni alig tudtunk. Többször irányt tévesztettünk és árokba, gödörbe zuhantunk.“

Március 12. *Puzniki.* A nagy hidegre való tekintettel, az ezred naponta váltják egymást. Reggel 8 órakor ezredünk ismét tartalékba kerül. A hó szakadatlanul és sűrűn hull, a hideg pedig, úgy látszik, örökké fog tartani. De nem. Kilenc óra tájban hirtelen eláll a hó, kisüt a nap, 10 órakor pedig már olvadni is kezd és délben a napsütötte házoldalakhoz húzódova, melengethetjük dermedt tagjainkat.

Délután 5 órakor, amint a nap lebukni készül, már megint fagy és rövid félóra múlva 5 fok hideget állapítunk meg.

Lovaink ötödik napja nyereg alatt, minden eshetőségre készen állanak és terhüktől csak rövid félórákra szabadulhatnak meg.

Az e napi létszájmjelentés 237 lovas és 4 géppuskáról ad számot.

Március 13. Puzniki. Reggel 5 órakor az ezred készenlébe helyeztetett. A rajvonalból lassú tüzelés hallható. Dél előtt 9 óra 30 perckor a tüzelés igen heves lesz, a géppuskák egyre szólnak. Az orosz ágyútűz alá veszi rajvonalunkat, nemkülönben a községet és az egész vonalon támadást kezd. Gyenge balszárnyunk megerősítésére Jóny ezredes-dandárparancsnok, — aki a *puznikii* csoport parancsnokságát átvette — dél előtt 10 órakor *Antal Miklós százados* a 2. század 60 huszárával külön feladattal magához rendeli. Délután 1 óra 30 perckor a 3. és 4. század, mint tartalék, a jobbszárnyra — közvetlen a rajvonal mögé tolatik el. Este 6 óra 45 perckor visszahagyva a helyen a 3. század felét — a tartalék *Puznikitől* északkeletre fekvő útelágazáshoz vonatnak vissza és a fél 2. századdal kiegészítették. Az eltolás alatt három huszár megsebesült, valamint súlyos, átható mell-lövést szenvedett — a faluba is becsapódó golyóktól — a segélyhelyen foglalatokodó *Noszlopy* őrmester, egészségügyi altiszt.

Az este beérkezett gyalogzászlóalj, mint tartalék, *Puzniki* északi szegélyén helyeztetett készenlébe. Ma is nagy hideg van, a mozgókonyhák az arcvonal mögötti terepen sűrűn

lecsapódó lövedékek miatt előrejönni nem tudnak. Konzervet fogyasztunk.

Március 14. Puzniki. Reggel 5 órakor az 1. és 2. század *Antal Miklós százados* parancsnoksága alatt a rajvonal sűrítésére rendeltetett ki, majd dél előtt 10 óra tájban ismét kivonatva, *Puzniki* északi szegélyén mint tartalék állott fel. Géppuskásosztag a jobbszárny századnál állásban maradt.

„Délután 1 óra 10 perckor jobbszárnyunk ellen erős ellenséges támadás indult meg” — írja harcjelentésében *Antal* százados — „mire az 1. századot a jobbszárny meghosszabbítására rajvonalba, a 2. századot pedig mögöttem tartalékviszonyba rendelem. Délután

Hegedűs E. tart. hdgy. telv.

Kezdetleges állásaink Puznikinál 1915 március 11-én.

2 órakor a *Chozimirz* felől jövő ellenséges támadás erősbödik és a balszárnyat oldalról fogja tűz alá. Erre a fél 2. századot erősítésre és a balszárny meghosszabbítására rendelem. Az 5–600 lépésre közeledett orosz rajvonal most megáll és ezen helyzetben 6 óra 30 percig hol gyengébb, hol erősebb tűzharc folyik. A sötétség beálltával a tüzelés megszűnik. Ezzel egyidőben beérkezett a megerősítésül parancsnokságom alá rendelt két gyalogszázad, este 8 órakor pedig az 5. és 66. gyalogezredtől 1–1 század. Ezeket tartaléku magammal tartottam. Csapatok állapota és harci kedve igen jó. Veszteség sebesültekben 16 huszár.”

Az orosz tüzéség egész nap élénk gránát- és srappellűz alatt tartja a falut, valamint nagy buzgalommal ágyuzza a rajvonalunk előtt húzódo és a hóból kilátszó trágyasort. Ennek volt köszönhető, hogy — dacára a heves tüzéségi tűznek — nem szenvedtünk nagyobb veszteséget. *Jeszenszky Imre* hadnagy lábán könnyebben megsebesült.

Március 15. Puzniki. (Lásd 27. sz. vázlatot.) Reggel 7 órakor a 3. és 4. század szintén *Antal* százados parancsnoksága alá rendeltetett és mint tartalék a község északi kijáratánál helyezkedett el. A főbbi kivezetőutat az 1. század laktáborörökkel biztosítja. Gyalogság a rajvonalban, géppuskásosztagunk tegnapi állásában, a jobbszárnyon marad. Dél előtt folyamán *Waldbauer* alezredes (8. h.-h.-e.) átveszi az egész vonal felett a parancsnokságot. *Puzniki* község és a rajvonal egész nap sűrű ellenséges ágyútűzben áll. Az orosz a falut különösen dél előtt 10–12 óra között lövi igen erősen. A srappellek és gránátok legtöbbször az iskolát, ahol parancsnokságunk van és környékét érik. Az iskolától számított öfödik házba gránát csap be és megöl

egy huszárt és lovát. Délben az orosz tüzérség „ebédszünet”-et tart és teljesen elhallgat, délután 1 órakor azonban újult erővel kezd a tüzeléshez és 4 óráig szakadatlanul dolgozik. A srappellgolyók sűrűn csapdossák az iskola falát. A bentlevők: *Jóny ezredes, Fráter alezredes, dr. Takáts törzsorvos, Bossányi-Havass Tibor és Pethes Miklós főhadnagy* (8. h.-h.-c.) tanácsosabbnak vélik a szabadba menni és kiülni az iskola cserze alá. Alig hagyják el a szobát, gránát csap be és pozdorjává zúz mindent, az írásaiért visszatérő *Bossányi-Havass* főhadnagyot pedig a légnyomás a szabadba röpti.

A szomszédos ház istállójába, ahol az ezredtörzs lovai állanak, egymásután két gránát csap be és megöli *Fráter* alezredes és *Szent-Királyi százados, Barna ezredtrombitás* és *Baranyai ezredküldönc* lovát, valamint súlyosan megsebesíti *Bossányi-Havass* főhadnagy lovát is. Az istállóajtóban álló embereknek — csodálatosképen — semmi bajuk sem történt.

Dr. Takáts törzsorvos szerint „a segélyhelyre úgy a rajvonalból, mint a tartalékból egész nap sűrűn érkeztek a sebesültek és főbben megsebesültek a lakosság közül is. Egy gyermekével menekülő asszony karját srappellgolyó fúrja át. Lcírhatatlan az anya és a két kis 2—4 éves gyermek rémülete.”

Délután 3 óra 30 perc tájban oly erősen hull a srappell és a gránát az iskola környékére, hogy a parancsnokság kénytelen a paplakba tenni át szállását. A szürkület beálltával a tüzelés megszűnik és minden átmenet nélkül teljes csend áll be.

Dr. Takáts törzsorvos kiújult reumája kezelése végett kórházba utazik.

Március 16. Az éj folyamán *Puznikinél* harcban álló csapatok felett *gróf Lubienszky János* erede (7. h.-h.-c.) veszi át a parancsnokságot s egy-

szersmind a csoport újra rendeztetik. Az első vonalat a \odot 274-estől nyugatra a gyalogosztag, keletre a 25. honvédgyalozezred veszi át. Utóbbi jobbszárnyával csatlakozik *Lilienhof* ezredes csoportjához. Ezredünk 3. százada (*Schandl* százados) a gyalogosztag tartaléka ennek közepe mögött; 4. század (*Lipcsey* százados) tartalék a 25. gyalozezred első vonala mögött, szintén a középben. Egy 25. honv.-gyalozezredbeli század tartalék a jobbszárny mögött; 6. és 8. h.-h.-c. csoporttartalék *Waldbauer* alezredes parancsnoksága alatt *Puzniki* északi szegélyén. Ugyancsak neki van alárendelve ezredünk 1. százada (*Szent-Királyi* százados) is; géppuskásosztag állásban a 25. gyalozezred első vonalában.

A nap folyamán az idő megenyhült és többször havazik. A sűrű hóesés leple alatt az ellenség a \ddagger 320-as magassági pontnál háromszor kísérli meg az állásainkba való betörést, azonban minden alkalommal visszaverve, végre is fölünk 80—200 lépés távolságban beássa magát. Tüzérségünk e támadások visszaverésében hathatósan résztvett és a nap folyamán hét ágyújával 1500 lövést adott le. Ma használtuk először állásaink védelmére a drótsövényt és spanyolbakot.

A 12. sz. ezredparancs szerint „az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásáért” *Fráter* alezredes *Hintz Vilmos* hadapródot zászlóssá lépteti elő.

Március 17. *Puzniki*. Helyzet változatlan. Az idő megenyhült, a hó és jég hirtelen olvadni kezd és feneketlen sár van. A rajvonalban lassú csatározás folyik. Az orosz tüzérség, miután az iskolát és annak környékét már tegnap alaposan összelöfte, ma változatosság ked-

Hegedüs E. tart. ldgy. felv.

Schandl Géza százados *puzniki-i* fedezékénél.

véért a hadosztálytörzsnek szállásul szolgáló kastélyt fiszteli meg pár jól irányzott gránáttal. A déli órákban beérkezik *Budapestről Roskoványi Dezső* őrnagy egy 120 lovasból álló pótlással.

Március 18. Puzniki. Az ezred eleinte — mint tegnap — tartalékviszonyban. Később a veszedelmesnek látszó helyeket erősíti meg és a hézagokat tölti ki.

A tegnap beérkezett pótlás az ezred vezetéklóvaival együtt *Puzniki* déli szegélyén helyezkedik el. Dél előtt 10 óra tájban a vezetéklóvak közé ellenséges gránát csap be és megöl egy lovat. Erre a hadosztály összes vezetéklói *Puznikitől* délre a *Bohorodczynre* vezető út mellett húzódó mélyedésbe vezettetnek. Az orosz tűzéréség ezen utat is erős tűz alatt tartja. A szürkület beálltával a vezetéklóvak ismét előrevonotnak a faluba és ott megcresztett hevederrel éjjeleznek. Mozgókonyhák a sötétség leple alatt a rajvonaltig mennek előre.

őfőnöki *Cseréby Imre* tart. főhadnagy.

1908/9-ben volt önkéntes a cs. és kir. 10. huszárezredben és 1913 január 1-én lépett elő hadnaggyá az 1. h.-h.-ezredben. A megszűléskor bevonult a pótszázadhoz. 1915 március 12-én ment a harcra előbb az ezrednél, majd a gyalogszázadnál szolgált mint szakaszparancsnok, míg június 21-én Ciromesztynél orosz fogságba került, honnan 1918-ban tudott csak megszökni, de az ott szerzett betegsége miatt többé frontszolgálatot nem teljesíthetett.

Az este 6 óra 50 perckor vett eligazítás szerint *Schandl*, *Szent-Királyi* és *Lipcsey* századosok még ma este felváltják a fölünk jobbra levő *Kapper* százados védőszakaszát (10. lovas-h.o.). Mindhárom századparancsnok szóbeli parancsok átvételre végezt gróf *Lubienszky* ezredeshez rendeltetett.

Időjárás enyhe, ritka havazás, olvad, nagy sár.

A hadosztálynak e napon betérjesztett kimutatás szerint ezredünkötől a következő fisztek, fisztvisezők és fiszjtjelöltek teljesítenek a harctéren szolgálatot:

Fráter Jenő alezredes, *Roskoványi Dezső* őrnagy, *Antal Miklós*, *Cserecsenyés Zoltán*, *Szent-Királyi Zoltán*, *Schandl Géza* és *Lipcsey Márton* százados; *Illésy Ferencz*, *Lenk Béla*, *Elek Emil*, *Szelke József* és *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy; *Vörösmarty György* és *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy; *Jeszzenszky Imre* és *Szabó Elek* hadnagy; *Freyssinger István*, *Hegedűs Ernő* és *Cseréby Imre* tart. hadnagy; *dr. Keleti Kornél* szvk. hadnagy, *Baghy László*, *Bertényi Imre*, *Bertényi István*, *Lejtényi Gédeon*, *Hintz Vilmos* és *Topits Alajos* zászlós; *báró Podmaniczky György* hadapród; *dr. Demokos Irnák* tart. segédorvos; *Péchy Aladár* százados gt.; *Tiba Béla* főhadnagy gt. és *Vizsalyi László* hadnagy gt.

Mint betegek, ezekből a vonatnál tartózkodnak *Vörösmarty György* tart. főhadnagy, *Lejtényi Gédeon* és *Topits Alajos* zászlós.

Március 19. Puzniki. Az ezred — mint tegnap — részben állásban, részben tartalékban. *Hintz Vilmos* zászlós és *báró Podmaniczky György* hadapród a rajvonalt jobbra és bal szárnyán járőrbe küldetnek ki. Miután erős köd van és teljes csend uralkodik, a pótlás és a vezetéklóvak visszajönnek a faluba. Dél előtt 10 órakor felváltak bennünket és az egész ezred mint hadosztálytartalék a község északi szegélyén helyezkedik el. A géppuskásosztág állásban marad. Az állandó rajvonalszolgálat miatt a pótlást csoztani a századok között nem lehet.

Az idő enyhe, olvad, a sár minden képzeletet felülmúl.

Ütközetlétszám pótlással együtt: 339 lovas és 4 géppuska; élelmezési létszám 641 fő és 650 ló.

Március 20. Puzniki. Az ezred 3. százada és másfél század a 6. h.-h.-ezredtől *Fráter* alezredes parancsnoksága alatt tartalék *Puzniki* északi szegélyén. Reggel 3 óra tájban a *Schandl* százados vezetése alatt álló 1. és 4. század és a géppuskásosztág a 65. közös gyalogezred

rajvonalba levő századától jobbra rajvonalba fejlődik. Dél előtt 9 óra tájban a „Schandl-csoport“ a pótlásból vett 75 huszárral (Cseresnyés Zoltán százados) megerősítették. Déli 12 órakor Roskoványi őrnagy a rajvonalba megy és átveszi a „Schandl-csoport“ parancsnokságát. Az ezred este 10 óráig ebben a helyzetben marad, ekkor Elek Emil főhadnagy parancsnoksága alatt a 3. század szintén rajvonalba megy. Este 8 órakor Fráter alezredes gróf Lubienszky ezredestől átveszi az egész csoport parancsnokságát, viszont Roskoványi őrnagy visszahivatott és a 6. h.-h.-ezred parancsnokságát veszi át; helyette Antal százados lesz az alcsoport parancsnoka. A vezetéklovak az egész napot a Bohorodyczyn felé vezető út mellett a naponta felállítási helyül használt mélyedésben föltik. Az enyhe idő megint hűvösré változott és időnkint havazik is. A nap folyamán Olaszország hadüzenetéről terjednek el hírek, ennek azonban hinni senki sem akar.

Március 21. Puzniki. A tegnapi helyzet nem változott és kivéve a déli órákat, amikor a tűzéség rövid ideig lövi a falut, délután 4 óráig csend van. Délután 4 órakor jelentés érkezik, hogy a 274-es magaslat irányából az ellenség egyenkint próbál előrenyomulni, ezzel egyidejűleg az orosz tűzéség rövid időre ismét tűz alá veszi a falut, különben a rajvonalból csak lassú csatártűz hallható. Este 10 órakor a hadosztály gyalogosztaga felváltja a rajvonalba levő századokat, melyek mint tartalék a 17-iki helyzetet foglalják el.

Egész nap gyönyörű tavaszi idő van, a hó rohamosan olvad.

Szent-Királyi Zoltán százados a déli órákban parancsot kap, hogy lovaival és csomagjaival együtt Horodenkára menjen és ott Békéssy alezredes csoportjánál jelentkezzen.

Március 22. Puzniki. Gróf Lubienszky ezredes délelőtt 9 órakor átveszi Fráter alezredestől a csoportparancsnokságot.

Március 23. Puzniki. Általában csend van. Az idő enyhe. Parancs szerint a mozgókonyhák a sok mozgás elkerülése végett csak este jöhetnek előre. Délben konzervet fogyasztunk. Az este 7 óra 20 perckor kiadott hadosztályelgazítás

szerint ezredünket gyalogság fogja felváltani. Felváltás után a századok gyalog, a kastély és paplak közötti félszerekben helyezendők harckész állapotba. Riadó esetén gyülekező Puzniki északi szegélyén, ahol a további parancsot gróf Lubienszky ezredestől kapják.

A hadosztálytörzshöz kíségetésül vezényelt Szelke főhadnagy ma ismét bevonult az ezredhez.

A 13. számú ezredparancs az alábbiakat közli:

„1. Az 5. honvédlövashadosztály feloszlik és mint megerősített 19. honvédlovasdandár Jóny László ezredes parancsnoksága alatt fog tovább szerepelni. A dandár két ezredből alakul és pedig:

a) **1. honvédhuszárezred** — az 1. és 8. h.-h.-ezredből. Parancsnoka: Fráter Jenő alezredes, helyettese: Roskoványi Dezső őrnagy.

b) **7. honvédhuszárezred** — a 6. és 7. h.-h.-ezredből. Parancsnoka: Bertalan Pál őrnagy.

Ezredünk három századot alakít és pedig:

† Hintz Vilmos főhadnagy.

Kitüntetései: III. oszt. vaskorona-rend hdm. és kardokkal, bronz katonai érdemérem a kardokkal, Károly-csapatkezeszt. A mozgósítástól 1916. év végéig az ezredben mint lovasszázadbéli és géppuskás alantest teljesített szolgálatot. 1916. év végén a repülőkhöz helyezteit át s mint megfigyelőtest egy repülés alkalmával az olasz hadszíntéren 1917 március 1-én a Piave felett hősi halált halt.

1. század: Parancsnoka: *Antal Miklós* százados. Beosztva: *Szelke József* és *Baitz József* főhadnagyk; *Bertényi Imre* és *Bertényi István* zászlósok, végül *Bay Kálmán* hadapródjelölt-örrmester.

2. század: Parancsnoka: *Schandl Géza* százados. Beosztva: *Elek Emil* és *Koricsánszky Iván* főhadnagyk, *Wekerle Géza* és *Hintz Vilmos* zászlós,

3. század: Parancsnoka: *Lipcsey Márton* százados. Beosztva: *Illésy Ferenc* százados, *Rátz Kálmán* főhadnagy, *Freysinger István* és *Szabó Elek* hadnagy, valamint *Baghy László* zászlós.

8. h.-h.-ezredből alakul:

4. század: Parancsnok: *Havassy Jenő* százados. Beosztva: *Eigen József* főhadnagy, *Szluha Aladár* tart. főhadnagy, *Hoffmann Ede* tart. hadnagy és *Birk Gyula* zászlós.

5. század: Parancsnoka: *Fördös Géza* százados. Beosztva: *Muzsik Olivér* és *Sztankovits Viktor* tart. főhadnagy, *Krasznay Jenő* hadnagy és *Görgey Konstantin* zászlós.

1. géppuskásosztag: Parancsnoka: *Lovass Zoltán* főhadnagy (6. h.-h.-e.). Beosztva: *Takách Gyula* főhadnagy (7. h.-h.-e.) és *Jeszenszky Imre* hadnagy (1. h.-h.-e.)

Orvosfőnök: *dr. Reichard Béla* ezredorvos (8. h.-h.-e.).

Gazdasági hivatal: főnök: *Péchy Aladár* százados gt. Beosztva: *Tiba Béla* és *Lovass Gyula* főhadnagy gt. (8. h.-h.-e.).

Az ezredtől elvezényeltettek: a gyalogsághoz: *Cse-resnyés Zoltán* százados, *Vörösmarty György* tart. főhadnagy, *Hegedűs Ernő* és *Geréby Aladár* tart. hadnagy, végül *Topits Alajos* zászlós. A 7. h.-h.-e.-hez: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos. *Békéssy* alezredes csoportjához: *Szent-Királyi Zoltán* százados. A XIII. hadtestparancsnoksághoz: *dr. Keleti Kornél* szkv. hadnagy. Elvezényeltetett továbbá *Vizsalyi László* hadnagy gt., aki az erre vonatkozó parancsot az ütközetvonalnál várja bc.

A dandár valószínűleg *Czertowieczen* fog megalakulni.

Este 10 órakor a hadosztályparancsnokságtól új eligazítás érkezett. E szerint:

„1. A hadosztály holnap reggel *Puznikiről* elmenetel. Az ezred a hadosztály élén holnap délelőtt 5 óra 30 perckor kettesével, arccal délnek *Puzniki* déli kijáratától 2000 lépésre, délre a *Waleszczyzna* és *Bohorodyczyn* felé vezető utak keresztésénél indulásra készen álljon. Menetrend: „*Antal-század*“, géppuskásosztag, „*Schandl-század*“, „*Lipcsey-század*“ és *Illésy* százados vezetése alatt ~ a pótlás.

A hadosztály menetrendje: 1. h.-h.-e., 8. h.-h.-e., tüzéség, 6. h.-h.-e., 7. h.-h.-e. és gyalogosztag.

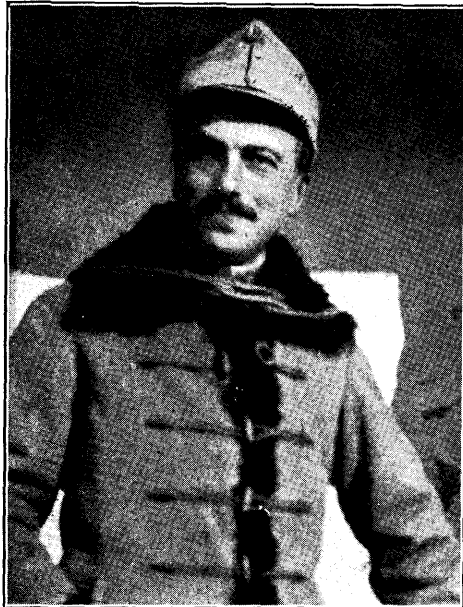
2. A menet *Zukowon* át *Obertynre* hajtatik végre. *Zukowon* a legénység reggelizni fog. Szálláscsinálók *Zukowról* *Elek Emil* főhadnagy parancsnoksága alatt előre fognak küldetni.“

Przemysl vára hosszú ellenállás után ma elesett.

Március 24. *Puznikitől* búcsút veszünk. A hadosztály reggel 5 óra 30 perckor, pontosan a tegnap kiadott intézkedések szerint, a *Waleszczyzna* felé vezető úton gyülekeznek. Élén az 1. ezred. Miután azonban a rajvonal későn váltatott fel, az ezredek külön fognak menetelni. Indulás *Zukowra* reggel 7 órakor. *Obertynt* délelőtt 11 órakor érjük el. A kapott parancs értelmében a hadosztály átalakul „*megerősített dandár*“-rá. Az összeállítás befejeztével bevonulunk *Jakobowkára*.

Ütközletlétszám: 567 lovas.

Március 25. Reggel 5 óra 30 perckor indulás *Jakobowkáról*. Élén a 7. h.-h.-ezred, mögötte a tüzéség, e mögött az 1. h.-h.-ezred, utána egyesített ütközetvonal, egészségügyi intézet és táviróosztag. Ezredünk menetrendje: utászszakasz, géppuskásosztag, 4., 5., 1. és 3. század.

Dr. Keleti Kornél szkv. százados.

A kardos bronz katonai érdeméremmel van kitüntetve és a Károly-csapatkereszt viselésére jogosult. 1915 februárban ment ki egy pótlással az ezredhez. Harctéri szolgálata alatt három hónapra a 6. huszárezredhez volt vezényelve. Mint parancsőrtsit is teljesített szolgálatot.

Menetvonal: *Obertyn—Balahorowka—Rosochacz—* (itt 30 perc pihenő) *Soroki—Czer-
niatyn* és innen *Horodenka*, ahol etetés céljából egyórai pihenőt tartunk. Pihenő után *Jasienow
Polny—Steczowán* át *Malatynetzre* menetelünk. Beérkezés délután 7 óra 40 perckor.

Az út az egész vonalon igen rossz és sáros volt. Az előttünk menetelő tüzérség alig bírt haladni, miálfal ezredünk is elmaradt.

Úgyancsak lemaradtak a rossz út miatt a mozgókonyhák is, melyek csak éjjel 1 órakerkeztek be. Útunkban szép, meleg, tavaszi idő kísért.

Március 26. Husvétvasárnap. Indulás reggel 7 óraker *Malatynetz* keleti kijáratától. Élén a 7. h.=h.=ezred, mögötte tüzérség, azután ezredünk a következő sorrendben: utászszakasz, géppuskásosztag, 1., 2., 3., 4., 5. század és az időközben bevonult újabb 8. h.=h.=ezredbeli század mint 6. század *Kereszthy Odön* százados parancsnoksága alatt.

Reggel 7 óra 50 perckor elérjük *Sztawczánt*, ahol etetünk. Itt délelőtt 11 óráig időzünk, azután megindulunk *Kisseleu* felé, ahol átvágva a felszikkadt terepen, *Werenczankára* megyünk. Ide délután 2 óraker érkezünk és egyórai pihenőt tartunk. Délután 3 óraker továbblovagolunk *Zastawna* és *Tetruska* \triangle 292-es magaslaton át *Jorkoutzra*. Beszállásolunk. Ezredünk két tábori ősőt állít fel és pedig egyet a *Stary Folwarknál*, a másikat pedig *Jorkoutztól* északkeletre.

Március 27. Husvéthétfő. Dél-előtt 11 óra 45 perckor riadó és déli 12 óraker felvesszük a következő helyzetet: A dandár menetoszlopban *Jorkoutz* északkeleti szegélyén az úton. Élén az 1. h.=h.=ezred, mögötte a tüzérség, azután 7. h.=h.=ezred. 4. század (*Havassy* százados) előljárór a község északi sarkánál levő útkeresztezésnél. 12 óra 10 perckor megindulunk *Pohorloutzon* át *Oknára*. Ideérkezve, ezredünk azt a parancsot kapja, hogy a *Dnyeszter* folyó kanyarulatában levő ellenséget a 10. lovashadosztállyal együtt tűzharccal támadja meg. Lóról szállunk és a 4., 5. és 6. század rajvonalat alakít a megjelölt irányban; 2. század tartalék a jobbszárny mögött, 1., 3. század tartalék a közép mögött.

*Bertényi Imre t. főhadnagy felv.
Bertényi fivérek: Imre és István zászlós.*

„A lassan haladó 10. lovashadosztályt a kastély magasságában érjük be” — mondja a harcjelentés — „és a további előnyomulást vele együtt folytatjuk. Este 9 óra 40 perckor az alám rendelt *Wesser* alezredes jelenti, hogy *Szamuszyn* falut négy századdal birtokba vette, de sem ott, sem ettől északra a *Dnyeszter* déli partján ellenséget nem észlelt.

A kiküldött lovas- és gyalogjárőrök, továbbá a lakosság jelentése szerint *Mossorowka* és az attól északra elterülő vidék ellenségtől mentes.

A lakosság bemondása szerint az ellenség főbnyire az éj leple alatt szokott a *Dnyeszteren* csónakon átkelni, ami éjjel nagyon nehezen ellenőrizhető. Ennélfogva igen könnyen előfordulhat az az eset, hogy a járőrök az esti órákban egy területet az ellenségtől mentesnek találnak és ennek dacára reggel kisebb ellenséges osztagok mutatkoznak. *Fráter* s. k. alezredes.”

Freysinger István tart. hadnagy déli 12 óraker a „*Lipcsey-század*”-tól *Onuthon* át *Szamuszyn* felé volt járőrbe kiküldve és egész a *Dnyeszterig* nyomult előre.

Úgy a 10. lovashadosztály, mint ezredünk a *Dnyeszter* partjáig előnyomulva a nélkül, hogy ellenségre találtak volna, megállanak és reggelig várnak.

Előnyomulás Chotin felé.

Március 28. A dandárparancsnokság rendeletére reggel 4 óra 40 perckor bevonulunk *Czarny Potokra*, hova reggel 6 óra 30 perckor érkezünk. Mozgókonyhák a falu szegélyén várnak reánk és kiosztják az étkezést. Beszállásolunk és pihenünk.

Délután 3 órakor riadó és a \triangle 272-es magaslaton át megindulunk *Gromeszty* felé. Elővéd *Antal* százados parancsnoksága alatt az 1. század, főcsapat élén utászszakasz, mögötte géppuskásosztag, melyet a 2., 3., 4., 5., 6. század követnek. Az orosz határt délután 4 óra 40 perckor lépjük át, 5 óra 20 perckor pedig beérkezünk az orosz földön fekvő *Gromeszty* faluba. Elszállásolunk és felállítjuk a tábori őrsöket.

Kovács-Sebestény Miklós t. főhadnagy.

Kitüntetései: a hdm. 3. oszt. katonai érdemkereszt a kardokkal; bronz katonai érdemérem a kardokkal és a Károly-csapatkereszt. Az ezrednél mint géppuskászszakasz- majd mint századparancsnok 1914 szeptember 9-től október 9-ig, 1915 március 20-tól április 15-ig, 1915 május 15-től 1917 május 10-ig és 1918 január 6-tól az összeomlásig mint ezredsgt. résztvevett az ezred összes teljesítményében s bátor magatartásával szép és követendő példát mutatott.

Másodszor vagyunk ellenséges földön. A falu majdnem teljesen lakatlan, aki visszamaradt is, elbújt előlünk. Néma csend fogad bennünket és csak itt-ott ugat reánk egy-egy kóbor bozontos kutya.

Szaplonczay László százados, aki egy géppuskáspótlással a *Horoschoutzon* levő vonathoz beérkezett, este 9 órakor az ezredparancsnokságnál jelentkezik. A pótlással érkeztek még *Kovács-Sebestény Miklós* tart. hadnagy és *Szaplonczay Oszkár* hadi-önkéntes fizedes.

Március 29. *Gromeszty*. Reggel 4 órakor előzetes menetértésítés azzal, hogy az ezred 6 órára menetkészben álljon. Ezen parancs reggel 5 órakor hatályon kívül helyeztetik, reggel 8 óra 30 perckor azonban mégis csak elindulunk. *Fördös Géza* százados az 5. századdal és utászszakasszal előljárór a *Ruchotyń* felé vezető úton. Főcsapat élével a *Rzawiencki „R“* betűjénél és pedig elől az 1. század, mögötte géppuskásosztag, e mögött 2., 3., 4., és 6. század, azután a 7. h.-h.-ezred.

A rossz és össze-vissza kanyargó úton, a minden oroszok cárijának tulajdonát képező sűrű erdőben az elővéd eltéved és csak *Syłowcyhez* érkezve veszi észre tévedését. Az 5. századot, mely eddig előljárór volt, a dandárparancsnokság az erdő szegélyén meg-

állítja, az egész dandárral hátraarcot csinál, majd megtalálva a helyes irányt, útunkat *Ruchotyń* felé folytatjuk. Ezen kitérés miatt a dandár *Ruchotyńt* a később indult 27. honvédszázad gyalogezreddel egyidőben éri el.

Ruchotyńhoz közeledve, elővédünk a falu szegélyéről tüzet kap, mire a 2. (*Schandl*) század és géppuskásosztag rajvonalba fejlődik és a gyalogság parancsnokának — *Csath* honvéd-örnagynak — rendeltetik alá. Ugyanekkor a 4. századot (*Havassy Jenő* százados 8. h.-h.-e.) *Fráter* alezredes a *Dnyeszter* megfigyelésére a baloldalra különíti ki.

Támadó mozdulatunkra pár lövés váltása után az ellenség elvonul, a dandár azonban, tekintettel arra, hogy már sötétedik, nem követi az ellenséget, hanem helyüinkön maradva, az erdőben éjjelezünk. Mozgókonyhák elmaradtak, a legénység egy-egy konzervet fogyaszt. Idő: nyhe, borult.

Március 30. Reggel 5 órakor a 3. és 4. század, *Lipcsey* és *Schandl* századosok parancsnoksága alatt a gyalogság rendelkezésére bocsáttatik és a visszavonulásban levő ellenség után nyomul. *Ruchotynt* elhagyva, a két század reábukkan az erdőben lapangó ellenségre és azokkal harcba keveredik. Az ellenség, mely egy erősebb lovaskülönítmény lehetett egy, de legfeljebb két darab kiskaliberű ágyúval, igen gyenge tüzelést fejt ki, majd megismételt több sikertelen roham után visszavonul. Az elesettekből megállapítjuk, hogy lóról szállott kozákok vannak velünk szemben, akik a rohamokban lándzsával támadtak, ügyetlen fegyverüknek azonban sok hasznát nem vették. Maga *Lipcsey* százados is szembekerült egy ilyen gyalog és lándzsával támadó kozákkal, akít egy jól irányzott lövéssel leterített.

Freysinger István tart. hadnagy, aki a „*Lipcsey-század*”-tól hajnalban mint hírszerző-járőr kiküldetett, a következőket jegyezte fel:

„*Ruchotynt* alatt hajnalban parancsot kaptam, hogy *Szylowcy—Malincy—Kliskowcy* községeket derítsem fel. *Szylowcy* keleti kijáratát reggel 6 órakor értem el és az ellenséges túlerő következtében innen továbbhaladnom nem sikerült. Reggel 7 óra lehetett, amidőn *Szylowcyba* az éj folyamán beérkezett saját gyalogságunk elővédjét a faluból kelet felé való kibontakozás közben az oroszok elfogták, mire a gyalogság zöme visszavonult, nekem pedig parancsnokuk elrendelte, hogy járőrömmel a visszavonulást fedezzem. Igyekeztem csekélyszámú emberemmel (10 lovas) ezen parancsnak megfelelni, de amidőn tőlem jobbra-balra előnyomuló kozákjárőröket vettem észre, egy félóra múlva nekem is hátrálnom kellett, nehogy az oroszok foglyul ejtsenek. A mögöttem fekvő erdősségbe vettem magamat és az ellenséges járőröktől állandóan kömyékezve, este 6 óra tájban *Czernawka* és *Toporoutz* között értem el saját vonalainkat. *Szylowcyból* sikerült az ellenség előnyomulásáról még idejében jelentést küldenem.”

Déli 12 óra 10 perckor azon hírc (Freysinger hadnagy most említett jelentése), hogy fölünk délre *Szylowcy* és *Czeponoscy* irányából nagyobb ellenséges erők nyomulnak előre,

Rády J. százados felv.

1915 március 29-én előnyomulásban Chotin felé.

A tisztikar reggelizik.

Rády J. százados felv.

1915 március 29-én előnyomulásban Chotin felé.

A pihenő géppuskás-osztag.

a dandárparancsnokság elrendeli a visszavonulást *Rzawiencki* északi szegélyére. Az ezred összegyűjtve szétküldött biztosító osztagait, délután 2 óra 50 perckor indul visszafelé és a megjelölt helyre délután 4 óra 30 perckor érkezik. A falu szélén felállva zaboltatunk és itatunk, majd délután 6 óra 30 perckor beszállásolunk. A 6. század és a géppuskásosztag külön feladattal a gyalogsághoz osztatott be. Idő: enyhe, borult.

Kereszthy Odön százados ma reggel betegen eltávozott, a 6. század parancsnokságát *Hermann Mihály* főhadnagy (8. h.h.c.) vette át.

Március 31. Reggel 6 órakor a 4. és 5. század *Konkoly-Thege Elek* ezredes, az 1. és 6. század és a géppuskásosztag *Roskoványi Dezső* őrnagy parancsnoksága alatt lovaikat *Balamutowka* nyugati szegélyén visszahagyva, külön feladattal elmenetelnek és a község keleti szegélyén már meglevő kezdetleges fedezékeket szállják meg, a 2. és 3. század *Fráter* alezredes parancsnoksága alatt főtartalék *Balamutowkától* nyugatra a *Kordon Postnál*.

Egész nap ebben a helyzetben vagyunk és este 7 órakor, szigorú készültséget tartva, *Balamutowkán* beszállásolunk.

Miután *Lovass Zoltán* főhadnagy beteget jelentett, *Szaplonczay László* századost a dandárparancsnokság a géppuskásosztag parancsnokságának átvétele végett a vonattól előre rendelte.

A március 16—31-ig terjedő időről szóló „veszteségkimutatás“ 2 halottat és 10 sebesültet mutat ki.

Április.

E hónapot az orosz hadsereg a bukovinai és kárpáti arcvonalon a január óta szenvedett óriási veszteségeinek pótlására használta fel és miután a folytonos harcokban kimerült szövetségesek csapatainak is igen szükséges volt a pihenés és rendezés, nagyobb események e hó folyamán nem fordulnak elő. Mindkét fél erőt gyűjt a további nagy mérkőzéshez. Hadvezetőségünknel ekkor már megérett a *gorliczei* áttörés terve és az ehhez szükséges átcsoportosítással foglalkozik.

Harcok a Dnyeszter-szögben.

(Lásd 28. sz. vázlatot.)

Április 1. Az 1., 4., 5. és 6. század *Balamutowkától* keletre, mintegy 300 lépésre a falutól, rajvonalba. Balszárnyunk a *Dnyeszterre* támaszkodik, jobbról pedig *Petrovich* alezredes gyalogságához csatlakozik; 2. és 3. század tartalék *Balamutowka* közepén. Géppuskásosztag fele rajvonalba, fele a tartaléknál.

Dél előtt kiosztjuk a faluban rekvirált szerszámokat, mellyekkel a huszárok a már felengedett földben csakhamar igen szép és jó védelmet nyújtó összefüggő lövészárkot, valamint lakóhelyül szolgáló óvóhelyeket készítenek. A munkálatokat *Lenk Béla* főhadnagy vezeti, aki — hogy gyorsabban menjen a munka — erre a falu férfilakosságát is igénybeveszi. Az ellenséges érzelmű orosz parasztok nem szívesen dolgoznak, sőt egyik-másik az engedelmisséget is megtagadja. Ellenségnek semmi nyoma. Délután 2 óráig — dacára a sűrű havazásnak — a munka gyorsan halad, 2 óra 30 perckor a szemközti erdőből váratlanul ellenséges lovasok bukkannak ki, de még mielőtt tüzelhettünk volna rájuk, ismét eltűnnek. Kiszárvátva golyók süvítenek felénk, amit mi pár lövéssel viszonzunk, a géppuskák pedig leszórják az erdő szélét. Erre csend lesz és az ellenség visszavonul. Valószínűleg csak egy hírszerzőosztaggal volt dolgunk. További meglepetések ellen a biztosítóosztagokat megerősítve előretoljuk és újult erővel folytatjuk fedezékeink építését, ami oly gyorsan halad, hogy mire besötétedik, már álló alaknak is védelmet nyújt.

Április 2. *Balamutowka*. Reggel 7 órakor az eddig az első vonal felett parancsnokló *Fráter* alezredest *Konkoly-Thege Elek* ezredes váltja fel. Az 1., 4. és 6. század *Roskoványi* őrnagy parancsnoksága alatt tartalék a faluban, 2., 3. és 5. század rajvonalba, 7. h.=h.=ezred hat századdal főtartalék *Balamutowka* nyugati házaiban.

Reggel 8 óra tájban északnyugat felől *Usczie Biskupie* és *Szamuszyn* irányából erős ágyútűz hallható. Itt orosz gyalogság és lovasság megkísérelte a *Dnyeszteren* való átkelést,

de — amint összeköttetésül az *Onuthnál* álló 10. lovashadosztályhoz küldött *Szelke* főhadnagy jelenti — délelőtt 11 óráig csak igen csekély erővel sikerült a déli partra átkelniük. Velünk szemben *Olhowiecz* irányából szintén ellenséges előnyomulásról kaptunk jelentést, ennek közélése azonban még nem érezhető.

A tegnap esett hó a mai gyönyörű meleg időben elolvadt, rettenetes nagy sár van, ami a lövész- és futóárkokban bokán felül, néhol pedig majdnem térdig ér és szinte lehúzza a csizmát lábunkról.

Április 3. *Balamutowka*. Helyzet mint tegnap. Reggel 6 órakor balszárnyunk erős ellenséges tüzet kap, melynek következtében három huszár megsebesül. Délelőtt 11 órakor *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy és *Szaplonczay Oszkár* önkéntes a pótlással hozott két új géppuskával a vonattól előrejönnek. Előbbi leváltja a rajvonalba levő *Jeszenszky Imre* hadnagyot. Délután beérkezik a 25. honvédegyalozegred egy zászlóalja, amely az est beálltával állásainkat át fogja venni, addig is a faluban mint tartalék helyezkedik el. Alig érkeztek meg a horvát honvédek, üldözőbe veszik az eddig békekességben élő szárnyasokat és a falu utcáin, udvarain csak repülve menekülő tyúkokat és utánuk loholó bakákat lehet látni. Mint mondják, vacsorát rekvirálnak maguknak és igen csodálkoznak, hogy bár mi már napok óta itt vagyunk, még ennyi élő „vad” van.

Április 4. *Balamutowka*. A gyalogzászlóalj egyelőre tartalékban maradt és nem váltott fel bennünket. Helyzetünk csak annyiban változott, hogy fölünk az 1. század, a 7. h.-ezredtől pedig két század ment az éjjel rajvonalba; a 2., 3. és 5. század *Roskoványi* őrnagy parancsnoksága alatt — mint az első vonal tartaléka — helyezkedett el; végül a 4. és 6. század főtartalékba került. Reggel 5 órakor felváltjuk az elől levő járőröket és táborig őröket. A nap zavartalanul telik el, az állások megerősítését folytatjuk, *Szelke* főhadnagy járőrével *Onuthról* bevonul.

A 15. számú ezredparancs szerint „az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásuk elismerésül az alábbi kitüntetések adományoztattak:

I. osztályú ezüst vitézségi érem: *Lejtényi Gedeon* zászlósnak (a *Rypiankánál* március 1-én vívott ütközetbeni magatartása jutalmául).

II. osztályú ezüst vitézségi érem: *Bay Kálmán* hadapród, *gróf Strassoldó Ferenc*, *Nádudvary Sándor*, *Forrós Szele János* őrmestereknek, *Szekeres József* és *Takács Zoltán* tizedeseknek.

Bellovits Tibor hadapródjelölt-őrmestert ugyancsak az „ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül” *Fráter* alezredes zászlóssá léptette elő.

Április 5. *Balamutowkai* védőszakaszunknál ez a nap is nyugodtan telt el és csak az esti órákban váltottunk orosz lovasjárőrökkel pár lövést. *Onuthnál*, ahol a 10. lovashadosztály állott, az ellenség a délelőtti órákban támadást kezdett, azonban súlyos veszteséggel visszaverett. Ezen harchoz ezredünk tartalékából a „*Lipsey*” (2.) és „*Schandl*” (3.) századot a dandárparancs-

† *Báró Hazai Béla* tart. főhadnagy.

Kitüntetései: 3. oszt. katonai érdemkereszt a kardokkal (halála után kapta meg), bronz katonai érdemérem a kardokkal, nagy- és kisézüst vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. 1914 augusztusban vonult be a pótszázadhoz. 1915 március 31-én ment ki az ezredhez a harcterre, hol május 11-én megsebesült. 1915 október 4-én újból elindult s 1916 augusztus elején gránátzúzással került kórházba. Felgyógyulása után mint repülőtszázad tagja működött, míg 1918 őszén Albániában ellenséges repülővel hősiességgel küzdve, felgyújtott gépével lezuhant és hősi halált halt.

nokság erősítésül *Onuthoz* toltta el, ahol ezeknek nemcsak rész jutott a harcból, de egy orosz lovasroham visszaverésére is alkalmuk nyílt. A harc alatt főbbszáz orosz megadta magát és fogságba esett. E harcban *gróf Strassoldó Ferenc* őrmester ismét kitüntette magát azáltal, hogy mint járőrparancsnok hírszerző járőrével az ellenség hátába került és onnan személyesen oly pontos jelentést hozott, mely a harc további alakulására döntő befolyással bírt. Nevezett ezen kiváló szolgálatáért később az *I. osztályú vitézségi éremmel* lett kitüntetve.

Délután 5 óra tájban a *Balamutowkai* védőszakaszon *Fráter* alezredest ismét *Sárossy László* őrnagy váltja fel a parancsnoklásban. Az esti órákban beérkezik *Apáthy László* főhadnagy egy 105 lovasból álló pótlással. Ezen pótlással érkeztek még: *Szilágyi Gábor* tart. hadnagy, *Förster Lajos*, báró *Hazai Béla*, *Pauer János* és *Fialka Béla* hadapródőrmesterek, valamint *Hadzsics Kamil* őrmester.

Lovaink vasalása már annyira rossz állapotban van, hogy azok megújításáról okvetlen gondoskodni kell. Vezetéklovainkat hátrább fogják tehát vinni, nekünk pedig szerelékeink hordozására hátizsákokat osztanak ki. Mi tagadás, nem nagyon örültünk ezen és ezután már elválaszthatatlanul hátunkra nőtt kísézőnek, mert egyrészt szép huszáretünk alkonyát jelentette,

A tartalék menázsizik Balamutowkán 1915. április 4-én.

Rády. J. százados felv.

másrészt mégis csak „borjú” volt az, ha nem is bőrből készült. A legénység azonban csakhamar megkedvelte és hihetetlen mennyiségű és nagyságú dolgokat tudott abban elcsomagolni.

Április 6. Balamutowka. A dandár összes vezetéklouvai, továbbá *Apáthy* főhadnagy még el nem osztott pótlása, délelőtt 10 órakor *Fráter* alezredest vezetése alatt *Kuczurmikra* mennek vissza. Az ezred vezetéklouvai felett *Elek Emil* főhadnagy parancsnokol. Vezetéklovaink elvitele azt jelenti, hogy hosszabb ideig maradunk állásban. Erre vall az állások állandó erősítése, mélyítése is, úgyhogy a csak futólagosnak indult lövészárók ma már állandó tábori erődítés jellegét mutatja. Előttünk főbbsoros drótkadály húzódik, az árokban levőket srappnell-ernyők védik. Hátra a legénységi és fiszti fedezékekhez, valamint a tartalékállásokba kényelmes futóárkok vezetnek. A fiszti és legénységi fedezékek napról napra tágasabbak, csinosabbak és lakályosabbakká váltak. Egyik-másik már nevet is kapott, mint pl. *Szelke* főhadnagy fedezéke, mely homlokzatán a „Pepi=nyaraló” nevet viselte. Az ideálisabbaknak, ki tudja milyen gyengéd érzelmek kapcsán, már jobban tetszenek a női nevek és van „Nusi=”, „Jolán=”, „Marcsa=”, sőt egy „Kidob=lak” is.

Itt nyílt először alkalmunk állandó fedezék készítésére és bár soha nem tanultuk, úgy a fisztek a vonalak kijelölése, mint a huszárok a lövészárkok megépítésében tökéleteset alkottak. Első kísérletünk oly fényesen sikerült, hogy a majd két évig állandósult arcvonal *Balamutowkai* szakasza pontosan az általunk itt készített vonalban vezetett. A fisztek és huszárok

helyes érzékére vallott, hogy az úgynevezett srappellernyőket, valamint az állásokat pincszerű folyosókká változtató fedezéket — ellentétben a mellettünk levő horvát gyalogsággal — nem szerették. Az állások befödését nem is vettük át főlkük, srappellernyőket azonban felsőbb rendeltre mégis készítenünk kellett. Jellemző azonban, hogy amidőn egy orosz srappell — dacára az ernyőnek — föbb huszárt eltalált, a huszárok mindjárt borsos, de annál szellemesebb tréfás éneket rögtönöztek. Ez az ének és hasonló tréfák sok gondot okoztak *Kassay=Farkas László* utász-főhadnagynak, hadosztályunk derék műszaki előadójának, aki a srappellernyők mellett tört lándzsát.

A géppuskásosztag parancsnoka, *Szaplonczay László* százados reggel a *Dnyeszterre* néző balszárnyon a folyó és északi partjának lövethetése végett két új géppuskaállást készíttetett. A kb. 60–70 méter magasságban levő állások várszerűleg uralták a folyót, ahonnan egyszerre mind gyönyörű kilátás nyílt az ellenséges *Oroszországba*. A géppuskásosztagot az éj folyamán nagy veszteség érte azért, hogy a szemleútját végző *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy futóárokba zuhanva lábát kifecamította és kórházba kellett szállítani.

A napokban hátizsákot, ma csukaszürke ruhát osztottak ki gazdasági fisztjeink. Az elsővel kapcsolatban támadt rossz sejtelmek úgy látszik hamarabb valóra válnak, mintsem gondoltuk. Lovaink — Isten tudja, hol vannak és le kell a piros nadrágot, mentét is vetni, — „most már csak a bakancs és szurony következhet és a szülénk sem fog reánk ismerni“, keseregtek a huszárgyerekek. Nos, ez is elkövetkezett nemsokára . . .

Április 7. Vasárnap van. A *balamutowkai* szakaszon teljes csend honol. *Baán Frigyes* római katolikus lelkész a falu közepén felállított oltárnál táborig misét mond, melyen a tartalékban levő századok vesznek részt. A mise színhelye az ellenség által teljesen betekinthető, azonban a vallásos orosz nem zavarja meg ájtatosságunkat.

A *Kuczurmikon* levő vezetékloccsoportnál az állatorvos és patkolómesterek lóvizsgát tartanak és megkezdik a lovak vasalását. A ma megjelent 15. számú ezredparancs szerint *Fráter* alezredes, ezredparancsnok *Bay Kálmán*, báró *Podmaniczky György*, báró *Hazai Béla*, *Förster Lajos*, *Fialka Béla*, *Pauer János*, *Bellovits Tibor* hadapródjelölt-örmmestereket, valamint *Garlathy György* és *Szaplonczay Oszkár* önkéntes-tizedeseket zászlóssá nevezte ki.

Április 8. *Balamutowka*. Reggel 4 óra 45 perckor az ezred vezetéklovai, valamint *Apáthy* főhadnagy pótláskülönítménye *Kuczurmikról* a *Kordon Post Gromeszyhez* előrejönnek, ahol az állásból kivont emberekből négy lovasszázadot alakítunk és elválunk a 8. honvédhuszárezredtől. A pótlás emberei nagyjából a kassai 5. honvédhuszárezredtől származnak és 130 főt számlálnak. A beolvasztás után az ezred ütközeti létszáma: 533 lovas és 6 géppuskából áll. A rendezkedéssel délután 3 órakor lettünk készen s utána a századok a lövészárkokba, a vezetéklovak pedig *Kuczurmikra* térnek vissza.

Dr. Förster Lajos tartalékos főhadnagy, aransarkantyús vitéz.

Kitüntetései: 3. o. katonai érdemkereszt hím. és a kardokkal, I. és II. osztályú ezüst és bronz vitézségi érem, Károly-csapatereszt, sebesülési érem. Mint hadiönkéntes, dacára annak, hogy mint pestmegyei szolgabíró felmentett, lépett 1915. évben az ezredbe, ahol az altiszti rendfokozatok elérése után csakhamar zászlóssá lépett elő. Vitézsége által különösen az 1915 június 25-én vívott dobromoutzi ütközetben tünt ki, ahol megszebült.

Április 9. A *Balamutowkai* szakaszon semmi esemény. Ma a 8. honvédhuszárezred vezetéklovai és pótlása jön *Kuczurmikról* előre és mint tegnap mi, ugyancsak a *Kordon Post Gromesztynál* alakulnak újjá.

Este 6 órakor a 4. század a *Dnyeszter* megfigyelésére *Onuthhoz* rendeltetik ki, ahol azonban egyelőre semmi ellenséges szándékot nem észlel. Úgy látszik, a sötét, borús éjjel és feneketlen sárban az oroszok sincs kedve vállalatokba kezdeni.

A délután folyamán az állandóan ezredparancsnoki válságban szenvedő 6. honvédhuszárezred felett ismét *Roskoványi Dezső* őrnagy veszi át a parancsnokságot.

Az eddigi szép meleg tavaszi idő hirtelen borúsra és hűvösre változott.

A tegnapi rendezkedés után — mint ezt az ezrednapló feljegyezte — a tisztikar a következőképen alakult:

† *Antal Miklós* őrnagy.

A mozgósításkor pétszázad-parancsnok 1915 márciusig, azután század- és osztályparancsnok a harcúterén, ahonnan 1916. év folyamán a 11. h.-lovashadosztályhoz helyeztetett át. Itt 1916 július hóban orosz fogságba esett s mint ilyen, visszatérése közben, 1918. évben Szentpétervárott tifuszban hősi halált halt.

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* alezredes.

Ezredsegédfiszt: *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy.

Utászszakaszparancsnok: *Lenk Béla* főhadnagy.

Távírójárőrparancsnok: *Hegedűs Ernő* tart. hadnagy.

Gazdasági hivatali főnök: *Péchy Aladár* százados gt.

Ezredélelmezőfiszt: *Tiba Béla* főhadnagy gt.

Orvosfőnök: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos.

Állatorvosfőnök: *Botár Dávid* állatorvosgyakornok.

Géppuskásosztag: *Szaplonczay László* százados, *Jeszzenszky Imre* főhadnagy és *Szaplonczay Oszkár* zászlós.

1. század: *Antal Miklós* százados, *Szelke József* főhadnagy, *Bertényi Imre*, *Bertényi István*, báró *Hazai Béla* és *Bay Kálmán* zászlós.

2. század: *Illésy Ferenc* százados, *Apáthy László* főhadnagy, *Baghy László*, *Hintz Vilmos* és *Garlathy György* zászlós.

3. század: *Schandl Géza* százados, *Elek Emil* főhadnagy, *Szilágyi Gábor* és *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy, továbbá *Wekerle Géza* zászlós.

4. század: *Lipcsey Márton* százados, *Szabó Elek* hadnagy, *Freysinger István* tart. hadnagy, *Bellovits Tibor* és *Förster Lajos* zászlósok.

Április 10. *Balamutowka*. Az 1. század reggel 6 órakor *Onuthról* bevonul. Ma a 6. honvédhuszárezred rendezkedik, *Szaplonczay László* százados pedig a rajvonalból bevont géppuskákból és beérkezett géppuskáspótlásból felállítja a 6. honvédhuszárezred géppuskásosztagát.

Az esti szürkület beálltával az eddig *Balamutowkán* tartalékban álló 25. honvédgyalogezredbeli zászlóalj átveszi az egész védőszakasz biztosítását és az ezred mint tartalék a faluban vonatlik össze.

Április 11. Az éjszakát mint tartalék *Balamutowkán* töltjük. Reggel 4 óra 30 perckor felülve az előrevont vezetéklovakra, zuhogó esőben *Jurkoutzon* keresztül *Kuczurmikra* menetelünk, ahol beszállásolva, folytatjuk a már megkezdett patkolást.

A 17. számú ezrednapiparancs szerint *Fráter* alezredes „az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk” elismerésül a következőket előléptette és pedig: *Sztrichula János* (távírójárőr) szakaszvezetőt — őrmesterré; *Tischler János* (távírójárőr), *Lichtl Vilmos* (1. század), *Szabó Mihály* (1. század) és *Heimann Béla* (1. század) tizedeseket — szakaszvezetővé; *Sponga Ferenc* (4. század) huszárt — tizedessé; végül *Nagy Dezső* (1. század) huszárt — címzetes tizedessé.

Április 12. *Kuczurmikon* hadseregtartalékban. Patkolás. Egész nap szakad az eső.

Április 13. Kuczurmik. Szünet nélkül esik. *Fráter* alezredes az intézkedést újra átvett hadosztályparancsnokság rendelkezésére átveszi *Kuczurmik*on az állomásparancsnokságot.

Április 14. Kuczurmik. A lovak vasalása befejeztetett. Dél előtt a református legénység úrvacsorához járul. *Illésy Ferenc* századost a hadosztályparancsnokság a 7. honvédhuszárezredhez helyezi át. Este a fizti étkezédben „*Tibor*” napot tartunk. Szakadatlanul esik, a sár oly nagy, hogy az étkezébe lóháton, vagy kocsin közlekedünk.

A 18. számú ezrednapiparancs értelmében „*az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül*” *Noszlopy Géza* őrmester egészségügyi altisztet a 78. gyalogdandárparancsnokság a II. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntette ki.

Április 15. Kuczurmik. Ma a ruházatot hozzuk rendbe. *Báró Apor Sámuel* tábornok betegségeből felgyógyult és *Jóny László* ezredestől átveszi a hadosztályparancsnokságot. E naptól kezdve a megerősített 19. lovasdandár megszűnt és ismét mint 5. honvédlövashadosztály szerepelünk.

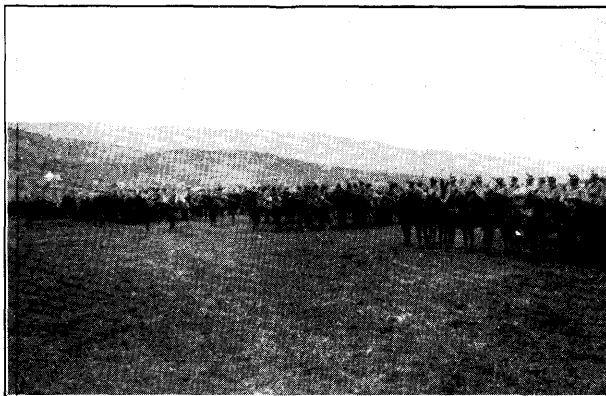
Április 16. Kuczurmik. *Báró Apor* tábornok hadosztályparancsnok újjáalakult ezredünk, a géppuskásosztág és a hadosztály gyalogosztága felett szemlét tart. Az ott látottakkal igen meg van elégedve.

Április 17. Kuczurmik. Délután *báró Pflanzler-Baltin* lovassági tábornok, hadseregparancsnok a *kuczurmiki* réten megszemléli a hadosztályt. A szemle befejeztével az összehívott tisztikar előtt az elmúlt események felett érthetetlen módon elégedetlenségét fejezi ki. Különösen a *Ruchotin—Chotin* felé való előretörés sikertelenségét kifogásolja. Bennünket annál inkább meglep a dolog, mert *gróf Marschall* német tábornok, akinek parancsnoksága alatt ez alkalommal az 5. német lovashadosztállyal együtt egy lovashadtestet alkottunk, csak pár nappal előbb dícsért meg bennünket és különösen a *ruchotin-chotini* szereplésünkről emlékezett meg elismerőleg. Később tudtuk csak meg, hogy a kifogás nem nekünk, hanem a német tábornoknak szólt, aki az említett előretörés alkalmával nem tartván az erdős-hegyes terepet lovassági harcra alkalmasnak, nem erőszakolta *Chotin* „mindenára való elérését”. Ma egy „*jól értesült*” azzal a hírrel lepett meg bennünket, hogy az oroszokkal negyvennapos fegyverszünetet fogunk kötni. Elhittük. Hogyne hittük volna és csak azt kérdeztük: miért éppen negyven napot? Erre azonban adós maradt a felelettel . . .

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

jámniki *Jóny László* tábornok, a m. kir. 19. honvédlövashadosztály parancsnoka.

Hegdüs E. t. hdgy. felv.

Az ezred tömegben várja *Károly* trónörökösét. Kuczurmik, 1915 április 19.

Az ezred ütközeti létszáma a mai kimutatás szerint: 533 lovas és 4 géppuska.

Április 18. Kuczurmik. Reggel híre terjed, hogy holnap *Károly Ferenc*

József trónörökös meg fogja szemlélni a hadosztályt. A később kiadott parancs ezen hírt megerősíti, mire minden század lázas készülődésbe kezd. Az idő hűvösre fordult.

Az ezred harctéri irattárában talált és a mai napról keltezett kimutatás szerint az ezred eddig 11 darab I. osztályú és 18 darab II. osztályú ezüst vitézségi érmet érdemelt ki.

Április 19. Kuczurmik. Délelőtt tisztogatás. Délután 3 órakor kivonulunk a *Kuczurmiktól* délre elterülő tarlókra, ahol a hadosztály a trónörökös szemléjéhez tömegben gyülekezik. A trónörökös érkezése délután 5 órára van jelezve, azonban, mert a gyalogságnál tartott szemle nagyon elhúzódott, csak este 6 óra 45 perckor érkezett meg. Megérkezése után azonnal lóra ült, az arcvonal előtt lépésben elhaladt és megszemlélte az oszlopban álló szá-

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

Károly trónörökös megérkezése Kuczurmikra 1915 április 19-én.

zadok hátsó szakaszait is, úgyhogy mire az arcvonal leléptetésével végzett, már teljesen besötétedett.

Az arcvonal lejárása közben Ő Fensége az ezred minden egyes kitüntetett fizti és légénységi állományú tagját megszólította, kikérdezve, hogy hol, mikor és miért kapta a kitüntetést. A válaszok nem egyszer mosolyra készítettek a trónörököst, mert például: *Czinege Rudolf* géppuskás-huszár (lőszerkocsis), ki a mozgósítás első napjától kezdve megszakítás nélkül kint volt a harctéren, bronz vitézségi ér-

mét annak tulajdonította, hogy „*még nem volt szabadságon*”; egy másik 3. századbeli huszár pedig ugyancsak bronz vitézségi érmét — 6 ágyú és 12 muszka elfoglalása, illetve elfogásával indokolta. A trónörökös megveregette az újkori Hány János vállát és: „*Folytasd így tovább, fiam!*” szavakkal buzdította újabb hadifettekre. A szokatlanul hosszú „*cercle*”-vel persze az idő ugyancsak eltelt és a mai napra szánt légénységi kitüntetéseket már csak villanyos zseblámpák világa mellett oszthatta ki a Fenség. A szemle este 8 óra 30 perckor fejeződött be, mely után még a 10. lovashadosztály megszemlélése következett.

A szemle alkalmával a trónörökös Ő Fensége ezredünkben a következőket tüntette ki személyesen. És pedig: *Holop Imre* főrszörmestert az I. osztályú vitézségi éremmel, *Papp Lukács* főrszörmestert a II. osztályú vitézségi éremmel, *Kovács Márton* tizedes, *Ferge Miklós* járőrvezető, *Kovács József*, *Jeruska József* és *Filus János* géppuskás-huszárokat pedig a bronz vitézségi éremmel.

A mai ezredparancs elrendeli, hogy a századok naponta délelőtt másfél órán át lóháton, délután pedig egy órán át gyalog tartsanak foglalkozást, valamint felhívja a figyelmet az élelmiszerekkel, de különösen a liszttel való takarékoskodásra.

Április 20. Kuczurmik. A tegnapi ezredparancs rendelkezése alapján a századok reggel 7 órától 9 óráig lóháton, délután 3 órától 4 óráig pedig gyalog gyakorolnak. Gyönyörű szép tavaszi idő van.

Április 21., 22. és 23. Kuczurmik. Naponta igen szép tavaszi időben parancsszerű foglalkozás. 23-án az ezred megkapja a hadosztály fertőtlenítőgépet és azzal a legénység ruháját fertőtleníti.

Április 24. Kuczurmik. Foglalkozás mint az előző napokon. A napok óta tartó szép idő a réteket már életre keltette, délutánonként tehát minden század legelni viszi lovait.

A délután folyamán a *czernowitzi* kórházból, hova nemrégiben gyengél-

kedésük miatt távoztak, bevonulnak: *Rátz Kálmán* főhadnagy, *Lejtényi Gedeon* és báró *Podmaniczky György* zászlósok.

A 20. számú ezredparancs szerint *Macskó József* fizesdes szakaszvezetővé lépett elő.

Április 25. Kuczurmik. Vasárnap. Reggel 8 órakor a református, délelőtt 11 órakor a római katolikus vallásúaknak istentisztelet, illetve szentmise, utána teljes pihenő.

Április 26. és 27. Kuczurmik. 28-án foglalkozás, mint 20-án. A 27-én keltezett fizti beosztási táblázat az e hó 9-én kelttel szemben annyiban változott, hogy a 6. honvédszázad ezredtől bevonult *Roskoványi Dezső* őrnagy ezredparancsnokhelyettes lett; a 7. honvédszázadhoz áthelyezett *Illésy Ferenc* százados helyett a 2. századparancsnokságot *Elek Emil* százados vette át, *Rátz Kálmán* főhadnagy a 4. századhoz, *Kükemezey Árpád* népfőlkész hadnagy a 3. századhoz, báró *Podmaniczky György* zászlós az 1. századhoz és *Lejtényi Gedeon* valamint *Bay Kálmán* zászlósok a 3. századhoz osztattak be.

Április 28. Kuczurmik. Előzetes értesítés alapján a menetkészültség felvétele. Ismét vége tehát a szép napoknak, amit mindenki őszintén sajnál. *Kuczurmiki* tartózkodásunk

igen kellemesen telt. Ha a szolgálat megengedte, naponta bejártunk a közeli *Czernowitzba*, ahol gőzfürdő, európai éttermek és kávéházak — na meg a fiataloknak „a csinos és jószívű bukovinai szépségek“ — kellemes változatosságot nyújtottak. Igaz ugyan, hogy utóbbiaknak a *kuczurmiki* fehérnépek erős konkurrenciát csináltak, mert amint ezredünk mindent megfigyelő krónikása feljegyezte, elmenetelünkör ezek nemcsak a huszárok után néztek könnyes szemmel.

Ha hinni lehet az ez időben divatos nótának, különösen a kuczur-

Hegedűs E. t. hdgy. felv.

Az ezred fiztikara Kuczurmikon 1915 április 15-én.

Hegedűs E. t. hdgy. felv.

Fráter alezredes a trónörökös által kitüntetett legénységet buzdítja. Kuczurmik, 1915 április 20.

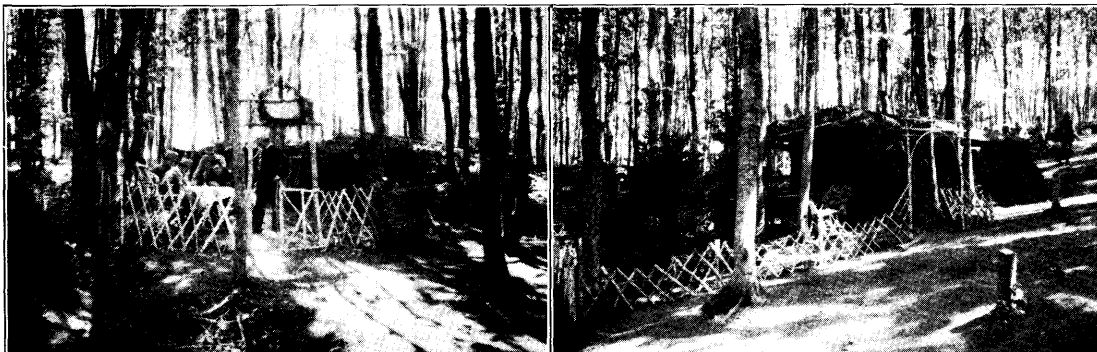
Kordon Post Sawokrynicy, 1915 május 3. *Hegedüs E. tart. hdgy. felvételei.*
Tiszti és legénységi fedezékek. — „Istállók” az erdőben.

miki bába, „ki minden este B. zászlóst a kapuban várta” — volt súlyosan érintve távozásunk által...

Április 29. Kuczurmik. Éjjel 1 óra 20 perckor az alábbi ezredeligazítás adatik ki:

- „1. Az 5. lovashadosztály a mai nap a *Czernawkától* keletre fekvő védőkörletbe megy.
2. Századok ma reggel 7 óra 45 perckor gyalog a fizti étkezde melletti téren indulásra készen álljanak. Szurony, hátizsák és kenyértarisznya minden ember által elviendő.
3. Minden 5 lóra 1 ember, századonként 1 őrmester, az ezred részéről pedig *dr. Keleti Kornél* tart. főhadnagy és *Kükemezey Árpád* npflk.-hadnagy visszahagyandók.
4. A 8. honvédhuszárezred vezetéklói holnap reggel *Kuczurmikra* jönnek és a 19. honvédlovasandár lovai itt, a 23. lovasdandáré pedig *Waschloutzon* vonatnak össze.
5. A 19. honvédlovasdandár vezetéklóinak parancsnoka: *Roskoványi Dezső* őrnagy.
6. A 8. honvédhuszárezred szállásainak *Kuczurmik* üresen maradó részeiben való előkészítéséről *Kükemezey Árpád* npflk.-hadnagy gondoskodik, aki részletes parancsok átvétele végett ma reggel 5 óra 30 perckor *Roskoványi Dezső* őrnagnál jelentkezni tartozik.
7. Az utászszakasz ma reggel 4 órakor lóháton indulva, szemrevételezi a *Waschloutz—Czernawka* közötti utat és helyreállítja azt, valamint a rajta levő lerombolt hidat. Ennek megtörténtét a *czernawkai* kastélyban levő 5. honv. lovashadosztály parancsnokságának jelenti.
8. A géppuskásosztag és távirójárőr lóháton menetelnek és a 2. pont alatt elrendelt helyen és időben gyülekeznek. Századparancsnokok és *dr. Domokos Innák* tart. segédorvos, valamint az egészségügyi személyzet lovaikat magukkal hozzák. — *Fráter* s. k. alezredes, ezredparancsnok.”

Ezen parancs értelmében reggel 7 óra 45 perckor a megjelölt helyen gyülekezve, *Zadoborowka—Sadagora—Neuzuczván* át nagy kerülővel *Czernawkára* menetelünk, ahova délután

Kordon Post Sawokrynicy, 1915 május 3. *Hegedüs E. tart. hdgy. felvételei.*
Apáthy László főhadnagy fedezéke. (Nusi-lak.) — *Schandl Géza* százados fedezéke.

4 órakor érkeünk. A gyalog menetelő oszlopot *Konkoly-Thege* alezredes, a 8. honvédhuszárezred parancsnoka vezeti. *Czernawkán* a hadosztályparancsnokság már türelmetlenül várja érkezésünket. Kiderül azonban, hogy a távirati parancsot a hadosztály távirásza rosszul adta le és e miatt 20 km. kerülőt csináltunk.

Czernawkán étkezés, utána 6 óra 45 perckor megindulunk a kiutalt védőszakaszba. Gyönyörű szálás, sűrű gyeftyánerdőben vezet útnk. A hadosztályparancsnokság által kirendelt vezető, egy parancsőrfitst, a leszálló estben utat téveszt és az alig pár kilométernyire, a *Kordon Post Sawokrynicznyénél* fekvő állásokat, fárasztó ide-oda kalandozás után, csak

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.

A kuczurmiki napi foglalkozás — délelőtt.

reggel 3 óra 30 perckor érjük el.

Reggel 7 óra 45 perckor indultunk *Kuczurmikról* és azóta, pár rövid pihenőt és az étkezési időt kivéve, egy felületesség miatt állandóan gyalogoltunk. Ennek a kimerültségen kívül igen sok lábfeltörés lett a következménye, nem is számítva azt, hogy az annyira rossz csizmatalpak tömegesen leszakadtak és sok huszár csupasz talppal volt kénytelen menetelni.

Április 30. A *Kordon Post Sawokrynicznyénél* egy lengyel legionista dandárt találtunk rajvonalban, amely mögött az 1. és 8. honvédhuszárezred mint tartalék helyezkedett el.

A géppuskásosztag mindjárt a megérkezés után a lengyel légió 7. zászlóaljának védőszakaszába az első vonalba rendeltette, az ezred többi része reggel 7 óráig pihen, majd részben az első vonal kijavítására, részben a tartalékállás kiépítésére rendeltetik.

Fráter Jenő alezredes erős hüléssel megbetegedett és visszamegy *Czernawkára*, az ezredparancsnokságot ideiglenesen

Bertényi J. t. hdgy. felv.

A kuczurmiki napi foglalkozás — délután.

Antal Miklós százados veszi át, este azonban megérkezik *Kokotovics Domobran* 10. honvédhuszárezredbeli alezredes, kit a hadosztályparancsnokság ezredünk vezetésével ideiglenesen megbízott.

Május.

A központi hatalmak hadvezetősége felismervén a *kárpáti* harcokban erősen megfogyott és leromlott orosz hadsereg helyzetét — támadásra határozta el magát. Az ehhez szükséges erőket sikerült a *Kárpátok* és a *Visztula* között április hó folyamán észrevétlenül összevonni, amellyel megvetették alapját annak a nagyszabású hadműveletnek, mely a *gorlicze-tarnowi* csatával a keleti arcvonal

Dr. Kollarits J. t. hdgy. felv.

A kuczurmiki foglalkozás — este.

hadihelyzetét egy csapásra a szövetségesek javára fordította. A főtámadásra a 4. hadsereg arcvonala választatott ki, melytől nyugatra *Mackensen* vezérezredes parancsnoksága alatt *Gorliczénél* a 11. német hadsereg összpontosított.

A haditerv szerint az oroszok figyelmét az előkészületekről elvonandó — a bukovinai és az északi szárny fokozott tevékenységre utasított. Különösen súlyos terhet rótt ez a feladat a benünket közletről érdeklő *Pflanzer-Baltin*-hadseregére, mellyel szemben előretolt helyzete miatt az orosz erők még az áttörési kísérlet megkezdése előtt már fenyegetőleg léptek fel, a sikeres *gorliczei* áttörés után pedig a déloroszországi hadsereget ellenc működésbe. Ez az új és még érintetlen hadsereg *Pflanzer-Baltin* tábornoknak a *Stanislaw* és *Zaleszczyki* körül kifejtett támadó fellépése után — május 9-én — *Czernowitztól* északra az egész *Nizniowig* (a *Dnyeszter* mellett) terjedő szakaszon szintén támadásba ment át, azonban némi helyi sikereken kívül, az önfeláldozó védekezés folytán, nagyobb eredményt elérni nem tudott.

tapolylucskai és kükemezei *Kükemezey*
Árpád szkv. főhadnagy.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem a kardokkal; Károly-csapatkereszt. Különböző beosztásokban összesen 38 hónapot töltött a harcokban. Az I. h.-h.-ezrednél mint szakaszparancsnok és vezetéklőparancsnok szolgált, innen önként jelentkezése folytán a Papp-dandárhoz került, hol a Signum Laudis-szal lett kiüntetve. A háberú végén az ezrednél, Ukrajnában volt.

ha nem, folyton lövöldöznek. A legénység május elseje tisztetére a tisztí és legénységi fedezékeket zöld gallyakkal és virággal díszítette fel.

Május 2. *Kordon Post Sawokryniczny.* Ággódba látjuk, hogy az előttünk rajvonalban álló lengyel legionisták nemcsak fegyelmetlenek, de megbízhatatlanok is. Nap-nap mellett az előretolt tábori őrsokről átszökik egy-két legionista; a lövészárkot egész szakaszok elhagyják és a mögöttünk levő falvakban kalandoznak, vagy a körülöttünk elterülő erdőkben vadásznak. Néha 10—20 lövés is csik egyszerre valamely futó vad után, az eltévedt golyók pedig nem egyszer a mi tartalékállásaink körül csapódnak be. Kénytelenek vagyunk járőröket küldeni, részben az első vonal megfigyelésére, másrészt a vadászó legionisták összefogozására. Dacára annak, hogy a kezükbe került vadászokat járőreink alaposan elnadragolták, a vadászszennvedélyt mégsem sikerült lehűteni. Végre is a századparancsnokok együttes és határozott fellépésére

Ezredünk e hó elején *Czernowitztól* északra keletre, *Czernawkánál* állott, de már május 10. és 11-én a *Horodenka* körüli harcokban találjuk, ahol azonban az orosz előretörést feltartóztatni nem sikerült és a *Pruth-vonalra* volt kénytelen visszavonulni. A *Czernelitzánál* fellépett orosz erőknek ugyanis sikerült a *Dnyeszteren* átkelni és az ezen átjárót védő 5. német lovashadosztályt *Dabkinál* megverni. A többszörös túlerőben levő támadók áttörték az ekként ütött résen és erős harcokban egész *Kolomeáig* és a *Pruth-vonalig* jutottak előre, *Kolomea* azonban — dacára az ellenc intézett számtalan rohamnak — birtokunkban maradt.

Harcok Czernowitz körül.

Május 1. *Kordon Post Sawokryniczny.* Gyönyörű verőfényes tavaszi nap van. Teljes csend. Az ellenség jelenlétére csak nagyritkán emlékeztet egy-egy eltévedt lövés. Ez sem volna, ha a lengyel legionisták nem provokálnák. Ezek azonban, ha kell,

Kokotovics alezredes belegyezett abba, hogy az „*Elek-század*“ a fölünk délre álló legionista dandár másik ezrede mögé tolassék el egyrészt annak megfigyelésére, másrészt ebből az irányból való biztosításunkra. Ennek alapján *Elek Emil* főhadnagy ma reggel elvált fölünk és 4–500 lépésre délebbre ütötte fel táborát. Délután bevonult a betegségéből felgyógyult *dr. Takáts Zoltán* főzrsorvos, valamint *Pentz Béla* és *Fördös Vilmos százados*.

Május 3. *Kordon Post Sawokryniczny*. A napok cseménytelenül múlnak. A tartalék-állásokon dolgozunk, melyeket tökéletesítünk és csinosítunk. A közelben nincs ivóvíz, miért is *dr. Takáts* főzrsorvos egy Norton-kutat szerez a hadosztályparancsnokságtól és azt ma levereti. Pár méter mélységben már igen jó vízre bukkanunk.

A délelőtti rekkenő hőséget a déltájban kerekedett hatalmas vihar annyira lehűti, hogy utána felmelegedni alig bírunk. A bennünket körülvevő erdő, mint általában az oroszországi erdők, legnagyobbbrészt nyirkos és váltólázszerű megbetegedést okoz. A gyengékedőket *dr. Takáts* főzrsorvos kininnel kezeli.

Balonyi Ágoston és *Bencze Jenő* hadapródok ma *Budapestről* pótlásként bevonultak.

Május 4. *Kordon Post Sawokryniczny*. Az első vonalban egész éjjel erős puskatűz. Bár ma szép, derült az idő, a tegnapi vihar után mégis hűvös van. A már erősen meglombosodott fák között a napsugár áttörni nem tud. A Norton-kúttal ma mélyebbre hatolunk és igen bőséges jó vizet kapunk. Este 8 órakor kihirdetjük a legénységnek a *Tarnow* környékén aratott nagy győzelmet, utána elénekeljük a Hymnust és háromszoros „éljen“-t kiáltunk. A legionisták — többmint egy félóraig — torokszakadtából ordítottak.

A 21. számú ezrednapiparancs szerint *Fráter* alezredes rendeletére *Balonyi Ágoston*, *Bencze Jenő* hadapródjelöltek — hadapródokká, *Platényi Mihály* utászszakaszbeli és *Lichtl Vilmos* ezredfőzrszbeli szakaszvezetők pedig címzetes őrmesterré léptek elő.

Az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásuk elismerésül a következő kintüntetések adományozottak:

Az I. osztályú ezüst vitézségi érem: *Márkus Ignác* szakaszvezetőnek.

A II. osztályú ezüst vitézségi érem: *Bertényi Imre* és *Baghy László* zászlósoknak, valamint *Hatvani János* szakaszvezetőnek.

A bronz vitézségi érem: *Gulyás Imre* és *Udvary Pál* tizedeseknek.

Május 5. *Kordon Post Sawokryniczny*. A tartalék fedezékei elkészültek, ma tehát általános pihenőt tartunk. Napközben az első vonal irányából meg-megismérlődő gyér puskatűz hallatszik. Az idő hűvös.

Május 6. *Kordon Post Sawokryniczny*. Este 7 órakor kihirdetjük az újabb győzelmi híreket. Nevezetesen azt, hogy *Dukla* visszafoglalásával az ellenség végleg kitarodott *Magyarországból* és eddig 50.000 foglyot ejtettünk. A Hymnus eléneklésére és háromszoros „éljen“ kiáltásunkra az orosz sűrű lövöldözéssel felel és pár puskagolyó a tisztí étkezde körül csap be.

Május 7. *Kordon Post Sawokryniczny*. Délelőtt a legionisták eltemetik az éj folyamán elesett magyar bajtársukat, egy budapesti cukrászinast, akit mint drótőrt valószínűleg a saját

alistáli *Balonyi Ágoston* nyugalmazott főhadnagy.

Kintüntetései: bronz katonai érdemérem, I. és II. oszt. ezüst vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. 1914-ben vonult be mint önkéntes és 1915 áprilisban mint hadapród-j.-őrm. ment ki az ezredhez Dobronoutzba; résztvett a raszkowi nehéz harcokban és a visszavonulásban a Pruth mögé, majd az előnyomulásban egész a Dnyeszterig, mely idő alatt mint hírszerzőjárőr-parancsnok tüntette ki különösen magát. 1915 június 25-én a Dobronoutzi erdőben ellenséges golyótól igen súlyos láblövést szenvedett. 1916 májusban egyhavi frontszelgátat után sebesülésének kiújulása miatt hazaküldett. 1917 februártól 1918 szeptemberig mint a 23. lovasdandár parancsértízfejé működött.

állásból lőttek agyon. Ezek a fegyelmezetlen gyerekek játékból egész nap lövöldöznek, éjjel pedig olyan füzélést és rakétázást visznek véghez, hogy egy heves támadásnál sem lehet különbség. Reggel azután rendesen erős ellenséges támadás visszaverését jelentik, azonban soha nincs egy orosz halott, vagy sebesült. Ma végre megúnjuk a dolgot és este az ellenség fel-derítésére *Förster Lajos* és *Bay Kálmán* zászlósok vezetésével két erős járőrt küldünk ki főleg annak megállapítására, hogy tényleg van-e valami alapja a legionisták jelentéseinek. *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy és *Segesváry István* önkéntes-örnmester, mint önként jelentkezők, a járőrökkel mennek. *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy a nap folyamán megbete-

Bencze Jenő főhadnagy.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem, kiscsüst vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. 1915. áprilisban ment ki a harcra az 1. huszárezredhez. Résztvett a Horodénka – Raskow körüli harcokban, hol május 11-én megsebesült. 1915. decemberben a „Russ felderítőkülönítmény”-hez lett vezényelve, 1916. június 9-én gázmérgezést kapott. 1916. decemberben ismét az ezredhez vonult be s mint géppuskás a Jakobeny körüli harcokban vett részt s utóbb itt 1917. február 13-án a 3. orosz gyalogezrednél, hova a géppuskás-osztaggal volt beosztva, orosz fogságba jutott, honnan szökve 1918. április 19-én érkezett haza.

gyaloghadosztály támogatására rendeltetik ki. Gyorsan lóra ülünk és este 9 óra 30 perckor *Zasztawnán* át *Toutryba* lovagolunk, hova éjjel 1 órakor érkezve, rövid időre beszállásolunk. A nap folyamán *Pintér Jenő* őrnagy vezetése alatt beérkezett Budapestről egy 116 lovasból álló pótlás és vele a következő tisztok: *Karácsony Pál* százados (5. honvédhuszárezred), *Ottlik Lóránd* tart. hadnagy, *Katona Ernő* zászlós, báró *Vécsey Miklós*, *Beöthy Zsigmond László*, *bilkei Papp István* és *Gárdonyi Ferenc* hadapródok. *Karácsony* százados átvette a távirójárőrpáncsnokságot, az ekként feleslegessé vált *Hegedüs Ernő* tart. hadnagy pedig a gyalogosztaghoz helyeztetett át.

gedett és gyógykezeltetés, valamint üdülés végett az ezred vonatához küldetett. Az ezredsegédtiszti teendőket *Szelke József* főhadnagy vette át.

Május 8. *Kordon Post Sawokrynicy.* A tegnap este kiküldött járőrök hajnalban bevonultak és jelentik, hogy az ellenséges állások tőlünk mintegy 2000 lépésre húzódnak és támadó szándékot egyáltalán nem árulnak el. Alig érkeztek vissza, a legionisták máris sűrű lövöldözésbe kezdtek, amire az oroszok szintén válaszolnak és egy eltévedt lövedék haslövéllel halálra sebzti *Vadász János* „Schandlszázad”-beli huszárt.

A hadosztályparancsnokság reggel 8 órakor érkezett rendelete szerint a 19. lovasdandár (1. és 8. honvédhuszárezred) *Toutryban* gyülekezik, ahová azonnal indulnunk kell. Délelőtt 10 órakor kiosztjuk az étkezést, utána gyülekezünk és átadva helyünket a közben beérkezett két gyalogszázadnak, délelőtt 11 óra 30 perckor *Czernawkán* át gyalogmenetben *Kuczurmikra* menetelünk. Miután *Kokotovics* alezredes a 8. honvédhuszárezred parancsnokságával bizatott meg, ezredünket a menet alatt *Antal Miklós* százados vezette, beérkezve *Kuczurmikra* pedig *Roskoványi Dezső* őrnagy vette át az ezredparancsnokságot. *Kuczurmikon* felkeresve rég nem látott lovainkat — beszállásolunk. Pihenésünk azonban nem tart sokáig, mert már este 8 óra 30 perckor felriasztanak és a 19. lovasdandár *Konkoly-Thege* ezredes parancsnoksága alatt a *Horodénka* környékén levő 30.

Harcok Horodenka körül.

Május 9. *Toutryban*, amennyire a sötétségben lehetett, elhelyezkedtünk és napkeltéig pihentünk. A késői beérkezésre való tekintettel, csak reggel 9 órakor folytatjuk a menetet. Útunk *Kadobestie—Kisileu—Serafincén* át *Horodenkára* vezet, hova délután 4—5 óra között szakadó esőben érkezünk. Itt csak addig pihenünk, míg a mozgókonyhákhoz hozott ebédet elfogyasztjuk, zaboltatunk és a nyergelést megigazítjuk. *Freysinger István* tart. hadnagyot egy járőrrel innen *Dabkin* át *Czernelicára* előreküldve — délután 5 óra 30 perckor már erősen ütemben ügetünk *Dabki* felé, hol az orosz a Dnyeszter-vonalat áttörte és nagyobb erővel előrenyomult. Útközben százával látunk sebesült horvát gyalogosokat és német huszárokat visszajönni.

Dabkit délután 6 óra 30 perckor érjük el és ott, mint tartalék, biztosított megállásba megyünk át. Előttünk — bár már erősen sötétedett — javában dúl a harc. Többször halljuk a támadó ellenség „hurra”-zását, amire élénk puska- és géppuskatűz felel; később mind gyérből lesz a tüzelés és a kézitusa rémes hangzavara hallatszik; jajgatás, kiabálás, haldoklók hörgése, fegyverek csattogása, néha egy-egy pisztolylövés — majd pár pillanatra néma csend, mely után az előttünk húzó dombtetőn futó alakok jelennek meg, egyesek visszafordulva tüzelnek, mások azonban hátra sem nézve, fejvesztetten rohannak. Egy német tábormegvezető lovagol el mellettünk hallgató kíséretével, utána porosz huszárok, ulánusok húznak el. Csendesek, lehorgasztott fővel ügetnek, sok ló nyerge üres, azonban mindennek dacára rendben, fegyelmelzetten, nem sietve, de nem is maradózva haladnak visszafelé a rájuk cserkésző éjszakában. A lovasok közé pár osztrák-magyar ágyú is keveredett. Ezeknek cseh legénysége ordítva és ostromozva nógatja a fáradt lovakat és ugyancsak igyekeznének hátrafelé, ha a német tiszték erélyes fellépése vissza nem tartaná őket. Egy cseh tüzérszázad éppen előttünk vitatkozik egy német huszárkapitánnyal, arról akarva meggyőzni a „Herr Kamerád”-ot, hogy ő tüzelni akar és új állást véve, fedezni akarja a visszavonulást. Nyilvánvaló, hogy az ágyúknak nincs egy lövése sem és nagy meglepetéssel látjuk, hogy a német huszár a valószínűleg már általuk is jól ismert cseh fogásnak nem enged. Az út két oldalán az árokban horvát bakáink haladnak. Ezek sem beszélnek, de rendben és csendben menetelnek, viszont a már messze járó cseh tüzérek méltatlankodását még sokáig halljuk.

Mi türelmesen állunk a permetező esőben és reánk boruló éjszakában, híven feladatunkhoz és közbélépésre készen, ha netán üldözésre gondolna az orosz. A visszajövők egyre gyűrűlnek, már csak egy-egy elmaradt sebesült vagy elszakadt baka jön a sáros úton, de végre ezek is elfogynak és egyedül maradunk az elhagyott mezőn. Elöl, az ellenség felé, *Schandl* százados áll századával, mögötte a géppuskásosztály *Szaplonczay* századossal. Az ezredtörzs a további parancsok végéig hátralovagolt a dandárparancsnoksághoz. Sokáig állunk, a nélkül, hogy intézkedést kapnánk, vagy hogy a helyzetről valaki tájékoztatna bennünket. Végre is

Hegedűs E. tart. hdgy. felv.
Bay Kálmán zászlós (jobbról) és † Segesváry István
önkéntes-őrmester (balról) Kuczurmikon.

Szaplonczay százados hátralovagol meg tudni, hogy mi lesz és meglepetve látja, hogy a géppuskásosztag mögül eltűnt a dandár és a „*Schndl-század*“-dal együtt teljesen magukra hagyva állnak *Dabki* alatt. Ők is visszafordulnak tehát és csendben elvonulnak *Raszkow* felé, hol éjfél tájban reábukkannak a már pihenő dandárra.

Raszkow felé menetelve az ezred útját hosszú sorban haladó teherautók keresztelték, melyeken *Solotwina*—*Nadworna* környékéről hoztak segélycsapatokat.

A raskow=olejowa=korniowi ütközet.

(Lásd a 29. sz. vázlatot.)

Május 10. *Raskowra* érve, a „*Fördös*“ és „*Lipcsey*“ század megszállja a községtől északra húzódó dombokat, amit reggel 6 órakor a \triangle 356-os *Czehorz* magaslat és *Korniow* falu között húzódó dombhátra rendelt „*Pentz*“ század és a géppuskásosztag védővonallá egészítenek ki. A „*Schndl*“ és a „*Pentz*“ század fele tartalék a közép mögött. Balszárnyunkhoz *Olejowa*=*Korniow* falutól északnyugatra a 8. h.=h.=ezred, jobbszárnyunkhoz pedig

Tartalékállásaink *Olejowa*=*Korniow*nál 1915 május 10-én.

gyalogság csatlakozik. A 8. h.=h.=ezredben túl a 8. lovashadosztály csapatai, dragonyosok és ulánusok foglalnak állást. A huszárok ásó hiányában körmükkel és szuronnal vájnak maguknak fedezéket. Az ezredünknek kiutalt védőszakasz oly nagy, hogy azt csak gyéren tudjuk megszállani és 15—20 lépésre jut egy=egy huszár, ezzel szemben a 8. h.=h.=ezred és a hozzájuk csatlakozott dragonyosok rajvonala túlsűrű. Mindez a géppuskásosztag kimagasló állásából jól látható és arra indítja ennek parancsnokát, *Szaplonczay* századosot, hogy a

8. h.=h.=ezred parancsnokát: *Kokotovics* alezredest felkérje, miszerint a baloldalában teljesen fedetlenül álló géppuskásosztag felé rajvonatát hosszabbítsa meg és azzal érintkezésbe lépjen. *Kokotovics* alezredes azonban erre nem hajlandó, a géppuskásosztag és a 8. h.=h.=ezred között tehát mintegy 6—700 lépésnyi térköz megszállatlanul marad. *Kokotovics* alezredes elutasító válasza után *Szaplonczay* százados *Schndl* századoshoz, a tartalék parancsnokához fordul, aki — bár ő maga is gyenge — felismeri a veszélyt és *Segesváry István* őrmestert egy szakasszal közvetlen a géppuskásosztag mögé rendeli azon paranccsal, hogy ellenséges támadás esetén annak baloldalát fedezze.

A délelőtt feszült várakozásban telik el. Kiküldött járőreink nagyobb ellenséges lovas- és gyalogsapatok közeledését jelentik, valamint megfigyelik, hogy *Czerneliczánál* a *Dnyeszteren* főmegesen kel át orosz tüzérség és gyalogság. (*Katona Ernő* zászlós jelentése).

Délelőtt 11 órakor a 8. h.=h.=ezred balszárnya ellen erős ellenséges támadás indul meg, mire *Kokotovics* alezredes kérésére *Szaplonczay* százados *Jeszenszky Imre* főhadnagyot 2 géppuskával segítségül a veszélyeztetett pontra rendeli. Az idejkorán odaérkező *Jeszenszky* főhadnagy és tüzérségünk hatásos fellépése ezt a támadást csakhamar visszaveri.

Délután 3 órakor a közben erősítést kapott ellenség a 8. h.=h.=ezred jobbszárnya és ezredünk balszárnya ellen indít támadást. Az orosz hatsoros sűrű rajvonalba közeledik, mire a kissé előreugró 8. h.=h.=ezred jobbszárnya *Korniow* falu széléig vonul vissza. Ezzel egy-

vonalba jutnak géppuskásosztagunkkal, mely heves tüzeléssel a szemben és ezredünk balszárnya ellen közeledő rajvonalakát mintegy 500 lépésnyire védővonalunk előtt megállítja. A 8. h.-h.-ezred jobbszárnya ellen irányuló támadás azonban ennek dacára előbbre jut és amidőn az itt előretörő ellenség a géppuskásosztaggal egyvonalba érkezik, az kénytelen visszavonulni és a mögötte álló tartalékszakasszal fedeztetni az elvonulást. Útöbbi ezen feladatának hősiességgel meg is felel és *Segesváry István* őrmester nem elégszik meg az elhagyott állások megszállásával, hanem gyenge szakaszával ellentámadást kezd és rohamra megy. A túlerővel szemben azonban a hősi elszántság megküzdenni nem tud, a szakasz a véres kézitusában megsemmisül és maga *Segesváry István* őrmester is hősi halált hal. Csak amidőn az ezred főtaralékát képező „*Schandl*” és fél „*Pentz*” század is ellentámadásra megy, sikerül megállítani az ellenséget és megakadályozni, hogy közben a *horodenka-woronowi* műút mögé visszavonult 8. h.-h.-ezredtől elfoglalt állásait az orosz felénk is kiszélesíthesse. Balszárnyunk azonban az összeköttetés fentartása végett kénytelen visszahajlani.

Géppuskásosztagunk a *horodenka-woronowi* műút mögé visszavonulva vesz új állást és a 8. h.-h.-ezred jobbszárnyához csatlakozva, tűz alá veszi az *Olejowa-Korniowba* benyomult ellenséget, melylyel hatásosan támogatja az ezredünk balszárnyán folyó küzdelmet mindaddig, míg *Kokotovics* alezredes átveszi felettük a rendelkezés jogát és a *Korniow* nyugati szegélyén előnyomuló orosz lovas és gyalogos tömegek tűz alá vételét rendeli el, ugyanakkor *Szaplonczay* századosnak a balszárnyról, parancsnokuk: *gróf Kozsiebrowsky* ezredes elestével, visszavonuló 2. dragonyos- és 11. ulánuszred visszafordítására ad parancsot, ami azonban nemcsak nem sikerül, de ezek *Szaplonczay* századossal szemben ellenséges magatartást is tanúsítanak. Ennek dacára sikerül a 8. h.-h.-ezrednek és géppuskásosztagunknak az orosz előnyomulást feltartóztatni és a többször megkísérelt rohamot visszaverni. Állandó heves harc közben száll le az est, amikor a harc lassan elcsendesedik, a sötétség beálltával pedig végleg megszakad. A segélyhely *dr. Takáts* törzsorvos vezetése alatt a harc kezdetén a kora reggeli órákban *Olejowa-Korniow* község *Raskow* felé eső kijáratánál a szélső házakban volt felállítva, ahonnan délelőtt 11 órakor a sűrűn becsapódó srappell- és puskagolyók elől az *Olejowa* és a 332-es magaslat közt levő majorba kénytelen húzódní. Itt van a dandártörzs is. Itt működik *Takáts* törzsorvos délután 4 óra 30 percig, amikor a 8. h.-h.-ezred visszavonulása következtében a közvetlen a harc vonalba jutott majorból *Tyskowce* falu északi szegélyére megy vissza.

Ezredünk e napon hősi ellenállása közben súlyos veszteséget szenvedett, amennyiben 31 fő legénység hősi halált halt; számos legénységi sebesültön kívül pedig megsebesült: *Gárdony Ferenc* és *Beöthy József* hadapród, valamint lóról lebukva súlyos zúzódásokat szenvedett *Pintér Jenő* őrnagy is. A legsúlyosabb veszteséget a „*Schandl*” század szen-

† *Beöthy József* tartalékos főhadnagy.

Kitüntetései: kiscsúzt vitézségi érem, Károly-csapatkereszt. Mozgósításkor vonult be az 1. huszárezredhez. 1915 áprilisban került ki mint hadapród a frontra, hol az *Olejowa* körüli harcokban arcán megsebesült. Fél év múlva mint zászlós az olasz harctérre ment, hol hadnaggyá lépett elő. Elvégezvén a repülőtanfolyamot, a lewicói osztághoz került s 1918 június 10-én mint főhadnagy az angol repülőekkel vívott harcban golyótól találva, hősi halált halt. Lewicóban van eltemetve.

vedte, melyből a *Segesváry István* őrmester (volt százados) által vezetett ellentámadásban rajta kívül hősi halált halt: *Kovács Lajos* őrmester, *Simon István* és *Porosztoczký János* tizedes, *Zvara József*, *Zmika András*, *Orosz Sándor*, *Géczy Mátyás*, *Király János*, *Gröpel Péter* és *Tóth Gábor* huszár; megsebesült *Wattay Imre* és *Hevessy Tóth József* szakaszvezető, *Baricza Mihály* tizedes, *Demeter József* járőrvezető, *Baranyai Mihály*, *Győry Mihály*, *III József*, *Szabados Albert*, *Klincsók István*, *Knüll József*, *Katona Lajos* és *Czinke László* huszár; valamint eltűnt 17 fő legénység, kik a véres kézitusában valószínűleg fogságba estek.

Vezetéklövők, melyek *Raszkowban* állottak, — az ellenség előnyomulása által veszélyeztetve — a délutáni órákban *Tyskowcéra* küldettek vissza.

Idő enyhe, de erősen szeles volt.

Május 11. Az éj általában csendben telt el, csupán az előretolt tábori őrsöknél esett néha egy-egy lövés. A sötétséget a felbomlott kötelékek rendezésére, valamint az autón érkezett némi gyalogság bevetésére használtuk fel.

Az elhagyott csatater Olejowa-Korniownál
1915 május 11-én.

Alig virradt, máris minden oldalon megindul a tűzharc és az éj folyamán tetemes erősítéseket kapott ellenség hatalmas tűzérési tűzzel támogatva, többsoros és sűrű rohamhullámokat indít az ezred balszárnya ellen. Itt állásaink háromszor is gazdát cserélnek, azonban *Roskoványi* őrnagy, valamint *Lipcsey Márton* százados, *Szelke József* és *Elek Emil* főhadnagykok erélyes közbelépésére és személyes példájára sikerült mindannyiszor azokat visszafoglalni és a reánk bízott fontos ma-

gaslati vonalat továbbra is megtartani. Ebben különösen nagy érdemeket szerzett *Lipcsey Márton* százados, aki — midőn reggel 9 óra tájban a balszárnához csatlakozó 8. h.-h.-ezred áttörtetett — százada egy részét az arcvonalból kivonva, oldalba kapta az ellenséget és ezzel az ezredünket veszélyeztető átkarolást elhárította. Dacára, hogy *Lipcsey* százados ezen alkalommal lábán meg is sebesült, mindaddig helyén maradt, amíg a tartalékból előresiető horvát gyalogság be nem érkezett és csak miután századát eredeti állásába visszavezette, adta át a parancsnokságot és ment a segélyhelyre.

Az ezredünk jobbszárnya és a fölünk jobbra levő gyalogság ellen körülbelül déltájban egy kozák lovasosztály meglehetősen sűrű vonalban rajrohamot intéz, ez azonban heves tűzünkben, de főleg a *Raszkownál* álló német tűzérési hadhatóság közbelépésére teljes kudarccal végződik. *Szelke* főhadnagy naplójában ezen ritka szép látványról a következőket jegyezte fel:

„Felejthetetlen látvány volt a *Dabki* felől előnyomuló, csillogó fegyverzetű kozák lovascsapat kibontakozását, rajbafejlődését és rohamát megfigyelni. *Dabkitól* felénk a terep mindinkább lejt, teljesen nyílt és mintegy nyitott könyv sorai tárult szemünk elé a kozákok minden mozdulata. Én a \triangle 356-os *Czechorz* magaslaton vájt fedezékből vettem észre az előretörést. A roham annyira felségesen szép és izgató volt, hogy mindenről megfeledkezve, az árok partjára ültem és távcsővel kísértem figyelemmel a kétségtelenül igen bátor és merész, de nem sok eredménynyel kecsesgető roham minden fázisát. Vonalunk előtt párszáz lépésre a heves gyalogsági, tűzérési és géppuskafűzben a roham megakadt és az állásokig már eljutni egyetlen lovas sem tudott. Megrendülve a nagy veszteségtől, aki tudott — mintegy száz lépésre az állásoktól — lovát megfordította s mint a szélvész iparkodott a gyilkos tűzből kijutni, halomszámra hagyva hátra a vérükben fetregő sebesülteket és halottakat. A gazdátlaná vált lovak megvadulva és nyerítve száguldottak előttünk fel és alá, majd csoportosan vad iramban törtek be *Raszkowra*,

ahol vezetéklovaink állottak és itt könnyűszerrel összefogdosva, beosztattak a századokhoz. Századomnál (1. század) három kozák ló talált szíves fogadtatást és menedéket. A sikertelen lovasroham után nemsokára hatalmas tüzér-ségi és gépfegyvertűzzel támogatott főbbsoros gyalogsági rajvonal indult meg ellenünk, de ezt is sikerült visszavetnünk.“

Ezredünk ezen elkeseredett és súlyos veszteséggel járó harcokban csodákat művelt ugyan, azonban dacára az autókon hozott erősítéseknek, a délután 4 órakor újból támadásra induló és roppant túlerőben levő ellenség elől a dandár parancsára visszavonulni voltunk kénytelenek. A visszavonulást lépésről lépésre állandóan harcolva és az oroszok sorainkban robbanó gránátjaitól kisérvé, hajtjuk végre és este 6 órakor a 4 kilométerrel hátrább fekvő *Tyskowce* falu északi szegélyén foglalunk új védőállást. A sötétség beálltával ma is, mint tegnapi, megszakadt a harc és amíg mi megtépve, megfogyva és halálra kimerülve, egy-egy konzervvel igyekszünk a holnapra várható erős harcokhoz erőt gyűjteni, halljuk, hogy a közeli orosz állásba friss csapatok érkeznek és felváltják mai ellenfeleinket.

E kétnapos harc a *gorodoki* és *satanowi* harcok óta a 10 hónapja tartó háború alatt ezredünk legvéresebb eseménye volt. A tegnapi veszteségen kívül ma megsebesültek: báró *Hazai Béla* és *Bencze Jenő* hadapródörmester, kimerültségük miatt pedig párnapos pihenés végett a vonat-hoz kellett küldeni a nemrég érkezett és a hadi fáradalmakhoz még nem szokott tisztak közül *dr. Keleti Kornél* szkv. főhadnagyot, *Ottlik Lóránd*, báró *Vécsey Elemér* és *Bertényi Imre* tart. hadnagyokat, báró *Podmaniczky György* és *Szaplonczay Oszkár* zászlósokat, továbbá *Schandl Géza* és *Antal Miklós* századost; valamint kórházba szállítottatott a hetek óta váltólázzal küzdő *Szaplonczay László* százados is. *A legénységből elesett 21 fő, megsebesült 75 fő és eltűnt 35 fő, ami az összlétszám 35 százalékát tette ki.*

A mai harcban kivételes harcfegyelemről és vitézségről tett tanuságot az *Elek Emil* százados parancsnoksága alatt álló „*Lipcsey-század*“, mely még akkor is helyén maradt, mikor már az elrendelt visszavonulás folytan mindkét szárnya fedetlen volt. A század eme hősi harcában *dr. Keleti Kornél* tart. főhadnagy — ki szakaszával az elvesztett magaslatokat visszafoglalta — feljegyzésreméltó érdemeket szerzett. A 10-iki harcban ugyancsak említésre méltó magatartást tanúsított *bilkei Papp István* hadapród, aki, bár először volt ellenséges tűzben, mint egy tartalékszakasz parancsnoka, az ellentámadás alatt szakaszát haláltmegvető elszántsággal és hidegvérrel vezette és lelkesítő példájára oroszlánként küzdő huszáraival a számbelileg jóval erősebb ellenséget vissza is verte. Az ugyancsak 10-én kitűnt és hősi halált halt *Segesváry István* őrmestert már megemlégtetjük és most csak annyit jegyzünk fel róla, hogy itt tanúsított magatartása következtében Ő *Felsége* különös kegyelméből halála után régebben viselt századosi rendfokozatát visszanyerte, valamint az I. osztályú ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve.

Segélyhelyünk délután 3 óra 30 percig tegnapi helyén, *Tyskowce* északi kijáratánál működött. Ekkor a vezetéklovak *Oknóra* küldettek, a segélyhely pedig a *Tyskowce* déli szegélyén levő majorba húzódott. Itt *dr. Takáts* főorvos, *dr. Falta Béla* főorvos és *dr. Domokos Imák* segédorvos látták el a minden irányból és minden csapattól fömegesen érkező sebesül-

Dr. Keleti fhdgy. felv.

bilkei Papp István t. hadnagy.

Kitüntetései: 3. osztályú katonai érdemkereszt hdm. és a kardokkal, bronz katonai érdemérem a kardokkal, I. és II. o. ezüst és bronz vitézségi érem, Károly-csapattereszt, sebesülési érem.

teket, akiknek bekötözésével még este 9 órakor sem tudtak végezni, amikor pedig már a dandárparancsnokság hátrább — *Oknóra* rendelte őket. *Dr. Takáts* törzsorvos naplójában feljegyezte, hogy saját ezredbeli sebesültet csak keveset látott el, mert azok *Horodenka* és *Czerniatyn* felé irányítottak.

Visszavonulás a Pruthra.

(Lásd a 30. és 31. sz. vázlatot.)

Május 12. A Dnyeszteren, *Czerneliczánál* létesített hídon át az ellenség mind több és több friss csapatot vont az innenső partra, viszont a mi tartalékaink már kimerültek, illetve az érkező segélycsapatok még oly messze voltak, hogy idejében a szükséges pontokra be nem érkezhettek. Erre, valamint csapataink kimerültségére és nagy veszteségeire való tekintettel vezetőségünk elhatározta, hogy a mára várható újabb támadás elől ki fog térni. Ehhez képest éjjel 12 óra 15 perckor elrendeli az általános visszavonulást *Oknóra*, hová a hajnali órákban érkezünk és a községtől keletre fekvő magaslatokat szálljuk meg. Segélyhelyünk a *czerniatyni* országúttól délre mintegy 1000 lépésre helyezkedik el. Az elől hagyott járőrök a hajnalhasadáskor megindul újabb orosz támadás elől azonnal visszavonulnak, azonban az általuk leadott pár lövés elég arra, hogy az óriási számbeli fölényben levő ellenség előnyomulását habozóvá tegye és lassítsa. Ennek köszönhető, hogy új állásaink elé, amely pedig a tegnapi mögött mindössze 2—3 km.-re húzódik, az ellenség csak délelőtt 10 órakor érkezik, amikor azonnal támadást is kezd a fölünk balra levő gyenge gyalogsági vonal ellen és azt rövid harc után visszavonulásra kényszerítve, délelőtt 11 óra 30 perckor mi is *Sorokira* vonulunk vissza, ahol lóra ülünk s útunkat *Kulaczkowczera* folytatjuk. *Kulaczkowczét* délután 3 órakor érjük el, ahol 4 óráig hosszú pihenőt tartunk, majd lóra ülve, a községtől keletre húzódó magaslatokra menetelünk s ott rajvonalat alakítunk. A vezetéklovak *Zebranowkára* mennek vissza. Ezredünk és a 8. honvédhuszárezred védelmi vonala *Kulaczkowczétől* a \bigcirc 343 magassági pontig terjed.

Az ellenség csak kisebb felderítőosztagokkal követett, harcra tehát e napon sor nem került, pihenhattunk és a mozgókonyhákról két ízben is bőven osztott táplálékkal újra meg erősíthettük már-már fogytán levő erőinket.

Május 13. A nélkül, hogy az ellenség erre közvetlen kényszerített volna, de az általános helyzetre való tekintettel reggel 4 órakor felsőbb parancsra elhagyjuk állásainkat és a *Buczackitól* délre a \triangle 308 magassági pont és a műút között húzódó védőszakaszba vonulunk vissza. Ez már támpontszerűleg futólagosan meg van erősítve és mellig érő, jó kilövést biztosító lövészárookra, valamint drótsövényre is találunk. Az első eset, hogy ilyen berendezést látunk és mondanunk sem kell, hogy általános meglepéssel üdvözljük. Ezredünknek négy támpont lett kiutalva, melyeket azonnal megszállunk és igyekszünk fölünk telhetőleg mindannyiból egy-egy kis *Przemyslt* rögtönözni.

Délután 2 órakor ellenséges járőrök mutatkoznak, mire a munkát abbahagyjuk és készenlétebe helyezkedünk. Az orosz járőrök gyenge puskatűze, valamint némi fűzéségi harcon kívül azonban különösebb esemény nem fordult elő, ami részben a délután megeredt esőnek volt köszönhető.

Május 14. *Buczackinál* tegnap megszállott állásainkban reggel 3 óráig maradunk. Ekkor a dandár parancsára *Zablatowon* át a *Pruth* déli partján fekvő *Trojczára* vonulunk vissza. Áthaladva a *Pruth*-hídon, a *trojcai* útelágazásnál várakozó mozgókonyháink mellett egyórái pihenőt tartunk és étkezünk, mely után a *Lysa Gora* hegy lábánál kiutalt védőszakaszba menetelünk és azt reggel 7 órakor megszálljuk. Itt ismét előkészített állásokra talá-

lunk. Ezredünknek 11 támpont (13–23-ig) utaltatott ki. Tőlünk balra gyalogság, jobbra a 8. honvédhuszárezred csatlakozik, segélyhely és mindkét ezredparancsnokság a *Lysa Gorán* levő elszórt házakban, dandártörzs *Trojában* a templom környékén helyezkedik el. (*Lásd a 31. sz. vázlatot.*) Beérkezésünk után visszahagyott utászaink felrobbantották a zabladowi Pruth-hidat.

Május 15. Éjjel kisebb járőrcsatározás. A nappal csendben és zavartalanul telik el és csak a \triangle 355-ös magaslattól délre egy mélyedésben álló tüzéréségünk tüzel főbbízben a lőtávon belül *Kolomea* felé előnyomuló ellenségre. Ebből az irányból egész nap heves harc zaját halljuk. Délután a dandárparancsnokság révén a *Gorlicze—Jasló* körül folyó harcok reánk nézve kedvező előmeneteléről hallunk tüzetesebb híreket, továbbá értesülünk, hogy *Skole*, *Szary Sambor*, *Nadworna* ismét a miénk, valamint hogy *Kolomeánál* sikerült az orosz támadást megállítanunk.

Az ezrednapló feljegyzése szerint az 1. század parancsnoka *Pentz Béla* százados, a 2. századé *Elek Emil* főhadnagy, a 3. századé *Apáthy László* főhadnagy, a 4. századé *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy és végül a géppuskásosztág parancsnoka *Jeszenszky Imre* főhadnagy.

Május 16. *Trojcai* állásainkban vagyunk. A dandárparancsnokság reggel 6 óra 45 perckor *dr. Takáts* törzsorvost a *Cuculinben* levő vonathoz kirendeli, hogy az ottlevő szolgálatképes és magukat kipihent embereket szedje össze és hozza előre. Délelőtt 11 óra 30 perckor *dr. Takáts* törzsorvos 110 emberrel tér vissza, akikkel mindkét ezred hatásosan megcrősítettett.

Május 17. *Trojca*. Tegnap állásainkban vagyunk. Az idő melege fordult. A gyalogosztágtól 250 fő erősítést kaptunk.

Május 18. *Trojca*. Reggel az orosz tüzéréség lövi rajvonalunkat, melyet tüzércink viszonoznak. Utóbbiak egy lövése a csőben robban és egy közclálló katona súlyos égési sebeket szenved. Úgy saját, mint ellenséges repülőgépek gyakran repülnek át felettünk. Délután szép szívirványban gyönyörködünk. A dandártól kiszivárgott hírek szerint az olasz néphangulat ellenünk fordult, a hadüzenet valószínű.

Az e napon megjelent 22. sz. ezredparancs szerint *Antal Miklós* százados az I. osztály parancsnokságával ideiglenesen megbízott; *Freysinger István* tart. hadnagy a 4. századtól a géppuskásosztághoz helyeztetett át, továbbá

„az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül“ *Kovács János* „*Lipcey-század*“-beli (2. század) huszárnak a bronz vitézségi érem adományoztatott; valamint ugyanezen okból *Roskoványi Dezső* őrnagy a következőket léptette elő: *Majzik Tamás* 2. századbéli szakaszvezetőt őrmesterré, *Rigó Balázs* 6. századbéli szakaszvezetőt c. őrmesterré, *Tóth Dezső* tizedest szakaszvezetővé, *Koháry András* 3., *Finnigli József* 3. és *Szabó István* 6. századbéli huszárokat tizedessé.

Május 19. *Trojca*. Éjjel 1 órakor rajvonalunkban élénk puskatűz, *Kolomea* irányából pedig folyton erősödő ágyútűz hallható. Reggel 3 órakor a *Kolomeánál* folyó harc tetőpontját éri el és csak reggel 7 óra felé lanyhul, míg végre délelőtt 9 órakor végleg elcsendesedik. Nemsokára értesülünk, hogy *Kolomea* és *Delatyn* között csapatainknak sikerült egy erős orosz támadást visszaverni. Este 7 órakor a dandár rendelkezése a tegnap bevonult 250 főnyi gyalogosztág felett a parancsnokságot *Pentz Béla* százados veszi át, helyette az 1. század parancsnokságával *Szabó Elek* hadnagy bizatott meg, ki átveszi az 54. gyalogezred állásait, ugyanakkor a 4. századnak a már megszállva tartott támpontokon kívül még a 11. és 12. számú támpontokat is át kell vennie. Utóbbiakban *Freysinger István* tart. hadnagy parancsnoksága alatt két géppuska is elhelyeztetett. A tegnap még enyhe tavaszi időt ma valóságos kánikulai hőség váltotta fel.

Május 20. Trojca. Teljes nyugalom van és védőállásban vagyunk. Az ezrednapló ezen napi feljegyzése szerint fisztkarunk a következőképen alakult:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Ezredsegédfiszt: *Szelke József* főhadnagy.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* főorvos.

Beosztott orvos: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos.

Utászszakasziparancsnok: *Lenk Béla* főhadnagy.

Távírójárőrparancsnok: *Karácsony Pál* százados (5. h.-ezred).

Géppuskásosztagparancsnok: *Jeszenszky Imre* főhadnagy, beosztva: *Freysinger István* tart. hadnagy.

1. század: *Szabó Elek* hadnagy, *Bellovits Tibor* zászlós, *Hadzsics Kamill* őrmester.

2. század: *Elek Emil* százados, *Garlathy György* és *Balonyi Ágoston* zászlós.

3. század: *Apáthy László* főhadnagy, *Katona Ernő* és *bilkei Papp István* zászlós.

4. század: *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy és *Förster Lajos* zászlós.

Pentz Béla százados a gyalogosztág ideiglenes parancsnoka, *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy állandó járőrparancsnok a 19. lovasdandárparancsnokságnál, *Antal Miklós* és *Schandl Géza* századosok, továbbá *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy, *Baghy László* hadnagy, *Bertényi István* és *Bay Kálmán* zászlós gyengélkedők a vonatonál; *Kükemezey Árpád* hadnagy a vezetékllovak parancsnoka; *Péchy Aladár* százados gt. az eleségvonat, *Tiba Béla* főhadnagy gt. pedig az útközvetvonat parancsnoka. Állatorvosfőnök a vezetékllovaknál: *Bothár Dávid* állatorvosgyakornok.

Az e nap kelt 25. számú ezredparancs szerint *Balonyi Ágoston*, *Bencze Jenő*, *Gárdonyi Ferenc*, *Beöthy József* és *bilkei Papp István* hadapródokat *Roskoványi* alezredes zászlóssá léptette elő.

Szép, meleg idő. Híre jár, hogy 2—3 nap múlva visszamegyünk *Czernowitz* környéke és ott a hadosztállal egyesülünk.

Május 21. Trojca. Reggel 8 óra 30 perctől 10 óráig az oroszok a *Lysa Gorát* ágyúzzák. Úgy látszik, tűzérésűnket keresik. Délután 1 óra 30 perckor beborul és 3 óra 30 perccig csendes eső esik. Délután 5 órakor az orosz tűzérésű *Trojca* falut veszi tűz alá, valamint gyalogsága is minden mutatkozó emberre sűrű puskatűzet ad. Este 9 órakor vihar kerekedik és sűrű mennydörgés közepette erősen esik. A dandárparancsnokság révén megtudjuk, hogy csapataink diadalmas harcok után elfoglalták *Mosciszskát*, valamint ostrom alá fogták *Przemyslt*.

Május 22. Trojca. Reggel 3 óra 30 perckor az orosz tűzérésű állásainkat és a *Lysa Gorát* erős tűz alá veszi, azonban a mögöttünk álló tábori- és a zablatawi híd környékén álló tarackütegünk hamar elhallgattatja. A nap folyamán különben csend van. Úgy hírlik, hogy az oláhok is ellenünk mozgósítanak. Az idő egész nap borult és a tegnapi meleget ma hűvös idő váltotta fel.

Május 23. Trojca. E nap általában csendben telik el. Csak innen-onnan esik egy-egy mutatkozó alakra lövés. Este azt halljuk, hogy e hó 29-ig az összes vonatoknak *Magyarország* felé húzódvá, *Kirlibaba* vonalát át kell lépniök. Úgy látszik, az oláh mozgósítás mégis igaz.

Május 24. Trojca. Dél előtt *Sniatyn* irányából hallatszik tűzérésű tűz, este pedig — mintegy két perccig — rajvonatunk a sűrűn mutatkozó orosz gyalogságra tüzel.

Május 25. Trojca. Dél előtt a dandárparancsnokság kihirdeti az olasz hadüzenetet.

Délután 2 órakor bevonult *Budapestről* a betegségéből felgyógyult *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy és gróf *Strassoldó Ferenc* hadapródőrmester. Előbbi a géppuskásosztághoz nyer beosztást, ahonnan *Freysinger István* tart. hadnagy ismét a 4. századhoz kerül. Este 8 órakor tiroli országos lövészek váltanak fel bennünket, mi pedig előbb elfogyasztva a mozgókonyhák tartalmát, a 8. honvédhuszárezreddel együtt *Cuculinban* levő vezetékllovakhoz menetelünk, hova reggel 3 óra 30 perckor érkezünk. (Lásd a 31. sz. vázlatot.)

Május 26. Reggel 6 órakor a gyalogosztágtól kapott 50 fővel kiegészítjük a fogyatékokat, majd lóra ülünk és *Troscaniecre* menetelünk. Ide dél előtt 11 órakor érkezünk és lóról szállva, lovainkat a község déli szegélyén visszahagyjuk, a lóról szállt századok pedig a falu

északi szegélyén riadószállásokba helyezkednek el. Nem zavar senki, így kihasználjuk az alkalmat, tisztálkodunk és megfürdünk a nem messze folyó *Dubowiecz* patakban.

Céppuskásosztagunk *Rudnikire* rendeltetett és a gyalogsághoz osztatott bc. Dandár-förzsünk és a 30. gyaloghadosztályparancsnokság a faluban helyezkedett el.

Május 27. *Troscianiec*en pihenő. A dandárparancsnokság rendeletére a századok páros napokon délelőtt lóháton, páratlan napok délutánján pedig gyalog kivonulást tartanak.

Hivatalos távirat szerint *Przemyslt* tegnap visszafoglaltuk.

Május 28. *Troscianiec*. Szép meleg napra ébredünk, csakhamar azonban beborul. Napközben többször erős zápor.

Május 29. *Troscianiec*. A gyalogosztágtól ismét kapunk 32 fő pótlást, kiket a veszteségek következtében lovas nélkül maradt lovakkal lovasítunk. Ma is többször esik.

Május 30. *Troscianiec*. A 30. gyaloghadosztályparancsnokságnál istentisztelet.

A ma megjelent 24. számú ezrednapiparancs szerint *Roskoványi Dezső* alezredes ezredparancsnok a következő legénységet léptette elő:

Az 1. századnál: *Vitalis Károly* II. osztályú patkolómesterré; *Cséplő László* szakaszvezetőt c. őrmesterré; *Szekeres József* tizedest szakaszvezetővé; *Kovács József* huszárt tizedessé.

A 2. századnál: *Becker Sándor* járőrvezetőt tizedessé; *Bartos János* és *Vajda Gábor* huszárt járőrvezetővé; *Volontér Mihály* sebesültvivőt c.-ü. tizedessé.

A 3. századnál: *Gulyás Imre* tizedest szakaszvezetővé; *György Károly* járőrvezetőt tizedessé; *Román Imre* sebesültvivőt c.-ü. tizedessé.

A 4. századnál: *Tóta József* és *Hatvani József* szakaszvezetőt c. őrmesterré; *Ferge Miklós* és *Juhász Pál* járőrvezetőt tizedessé; *Csintó Ferenc* és *Hamar István* huszárt járőrvezetővé, *Malla Márton* c. őrmestert őrmesterré; *Papp Lajos* c. tizedest tizedessé.

Május 31. *Troscianiec*. Az idő derült, meleg. Említésre méltó esemény nem fordult elő.

Június.

Május végén az oroszok *Pflanzer-Baltin* tábornok hadserege ellen *Kolomea* és *Nadworna* körül több heves előretörést kíséreltek meg, azonban mindannyiszor kudarcot vallottak. A június elején ugyanitt megkísérelt újabb támadás — a nagy arcvonalra aránytalanul csekély és kimerült csapatainkkal szemben — az ellenségnek némi sikert hozott, amennyiben a magyarosztrák csapatokat *Kolomeától* nyugatra visszaszorították. Az eredmény kihasználását azonban a német déli hadsereg, nevezetesen az ebbe tartozó 38. magyar honvédgyaloghadosztály (*Szurmay* tábornok) *Zurawnónál* elért sikerei által megakasztotta. A német déli hadsereg jobbszárnya az oroszok visszaverése után *Halicz*, *Jesupol* és *Stanislaw* ellen fordult, mely utóbbi június 8-án elkeseredett harc után a német csapatok birtokába jutott. A *Linsingen* hadsereg sikerei *Pflanzer-Baltin* tábornok hadseregénél is könnyebbséget hoztak, amit ez sietett kihasználni, úgyhogy már június 7-én ismét támadásba menve át, 8-án *Czernowitz* és *Sniatyn* között átléphet a *Pruthon*, a következő napokban pedig jobbszárnya az oroszokat a besszarábiai határra nyomja vissza. Június 11-én már *Zalesczyk* jut ismét birtokunkba, jobbszárnyunk pedig a visszavonuló oroszokat üldözve, benyomul *Besszarábiába*. A közben egyesített hadosztályunk, mint a *Pflanzer-Baltin*-hadsereg mozgó tartaléka, a jobbszárny üldözésében vesz részt, átlépi az orosz határt és *Chotin* felé előretör. Sajnos, a kedvező helyzet nem volt teljesen kihasználható, mert a további előnyomulás a *Pflanzer-Baltin*-hadseregnek erejét felülmúló kiterjedést jelentett. A jobbszárny tehát visszavétetett a besszarábiai határra, ahol — mint látni fogjuk — igen véres, de annál dicsőségesebb napokat élt ezredünk is át.

Június 1. *Troscianiec*en vagyunk. Orvosaink mindenkit beoltanak tifusz ellen.

Június 2. *Troscianiec*. Közelünkben ma sem történt semmi különös esemény, annál mozgalmasabb és melegebb azonban *Kolomea* táján. A hajnali órákban *Ilincze* felől hallatszik mintegy félórán át erős ágyú- és puskatűz, reggel 6 órakor *Trojca* felől, délelőtt 11 órakor *Wolczkowcze* felől, déltájban pedig egész este 6 óráig *Kolomea* irányából hallatszik ismételtén igen erős ágyúzás. Este 6 órától csend.

Június 3. *Troscianiec*. Ürnapja. A 30. gyaloghadosztályparancsnokságnál tábori mise. Ezalatt érkezik meg a hivatalos távirat, amely *Przemysl* visszavételét megerősíti. Napközben *Kolomea* felől főbbízben rövid ideig tartó ágyúzás hallatszik.

Június 4. *Troscianiec*. Csend és nyugalom. Szép vöröfényes nyári idő. A patakban naponta fürdünk.

Június 5. *Troscianiec*. Délután 3 órakor a dandárparancsnokság ezredünket a „*Békéssz-csoport*”-nál levő gyalogosztág felváltására *Rudnikibe* rendeli.

Közvetlen indulás előtt újabb parancsot kapunk, melynek értelmében a *Waschkoutzon* levő német 5. lovashadosztályhoz menetelünk. Az éjjel esett zuhogó eső a sikos, agyagos hegyiutat annyira feláztatta, hogy a feneketlen sárban lovainkat a *dzurowi* hídig gyalog kell vezetnünk. Ideérkezve, rövid pihenőt tartunk és átnyergelünk. Ezalatt kapjuk immár a harmadik parancsot, amely *Troscianiecre* rendel vissza, onnan pedig a Pruth déli partján régi állásainkban álló tiroli országos lövészek felváltására *Trojczára* kell menetelnünk.

Zuhogó esőben indulunk visszafelé és ázunk egész úton. *Trojca* déli szegélyénél lóról szállunk és gyalog folytatjuk útunkat az állásokba, ahol éjjel 1 óra 30 perckor nagy nehézségek között az elrendelt felváltást végre befejezzük. Az esti étkezést a mozgókonyhák a nagy sár miatt nem tudták előrehozni.

A vonatnál tartózkodó *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy felgyógyult és bevonulva az ezredhez, *Szelke József* főhadnagytól átvette az ezredsegédtiszti teendőket.

Június 6. *Trojca*. Tüzereink a délelőtt folyamán mintegy 20 lövést adnak le az előttünk húzódó orosz vonalra. Később *Kolomea* irányából hallatszik erős ágyúzás.

Június 7. *Trojca*. A reggel 3 óra 15 perckor vett parancs szerint *Marschall* német tábornok lovascsoportja át fogja lépni a Pruth folyót, utána a mi dandárunk (19.) is át fog kelni. E végből az ezred reggel 5 órakor a *Lysa Gorán* levő korcsmaépületnél gyülekezik, ahonnan reggel 6 óra 30 perckor *Iovag Dobek* tulajdonát képező trojcai kastélyhoz menetelünk.

Miután a „*Marschall-csoport*”-tól a délelőtt folyamán csak kisebb járőrök jutottak át a *Pruthon*, átkelésünkkel délután 1 óra 30 percig még várni kell. Ekkor egy komp segítségével megkezdjük az átkelést. Először a 8. h.-h.-ezred kel át, melyet mi követünk. A „*Pentz-század*” az átkelés alatt mint tartalék a déli parton marad és csak a késő esti órákban lépi át a folyót. (Lásd a 31. sz. vázlatot.)

Az oroszok igen gyenge ellenállást fejtenek ki, egy részük hamar elkotródik, más részük megadja magát. Az átkelés után rövid félóra múlva ezredünknek 59 foglya van. Bármily simán ment is az átkelés és az ellenség visszaszorítása, ez nem múlhatott el minden veszteség nélkül. Könnyű, a lágy, húsos részeken átható comblovással megsebesült *Apáthy László* főhadnagy és ugyancsak könnyebben két huszár, egy huszár azonban haslövés folytán hősi halált halt.

Ezredünk az átkelés és a gyenge orosz ellenállás leküzdése után rajvonálával a *Pruthtól* északra foglal állást, ezredtörzs a *trojcai* kastély parkjában szabad ég alatt helyezkedik el.

Június 8. A délelőtt 10 órakor érkezett parancs a *zablatowi* hadihíd északi hídfőjéhez rendel bennünket, ahol vezetéklövainkkal kell találkozni. A *Pruth* északi partján gyalog megyünk a megjelölt helyig. A híd környéke az itt lefolyt súlyos harcok következtében tel-

jesen rommá van löve. Rövidesen utánunk megérkeznek a vezetéklovak, melyeket átvéve, pihenünk és étkezünk. A közelben levő német tisztok közül hatan meghívásunkra velünk étkeznek.

Délután 5 óraker lóra ülünk és megindulunk *Wolczkowce* és *Winkowce* felé, de csak *Oleszkowig* jutunk, mert az innen *Lopkowczen* át vezető műutat az orosz tüzérség erősen lövi. Délután 6 óra 45 perckor letérünk a vasúti vonal mentébe és ott lóról szállva, este 8 óra 45 percig várakozunk. Ekkor mi *Oleszkowra* megyünk éjjelczeni, a velünk együtt levő német lovashadosztály pedig *Stanislaw* felé vonul. *Oleszkowra* bevonulva, a dandárparancsnokság a 2. és 3. századot *Elek Emil* százados parancsnoksága alatt hírszerzőkülönítménybe rendeli, ahova azonnal elindul. *Oleszkowon* éjjel 1 óraker jutunk étkezéshez.

Egész nap derült, szép idő és nagy meleg.

Előnyomulás Bukovinában.

Június 9. Reggel 4 óraker lóra ülünk és elhagyva *Oleszkowot*, *Lopkowczen* át *Wolczkowcére* menetelünk. Itt lóról szállunk és rajvonalat alakítva, *Zadubrowce*—*Toporowce* felé

nyomulunk előre. Felérve a *Zadubrowcztól* délkeletre fekvő dombokra, köröskörül égő falvakat látunk. Ellenállásra sehohsem találunk, akadálytalanul be-nyomulunk a községbe, melynek északi szegélyén megállva, bevárjuk az utánunk jövő vezetéklovakat. Déli 12 óraker ismét lóra ülünk s *Krasnostawcén* át *Podwysokára* lovagolunk. Ide délután 2 óraker érkezve, a 8. honvédhuszárezred által adott elővédünket lóról szállott orosz lovasság rövid időre tűzzel feltartóztatja, mihelyt azonban a lövéseket viszonzozzuk, visszavonul. A 8. honvédhuszárezred ezen rövid harcban több sebesültet vesztt. *Podwysoka* északi szegélyét elérve, lóról szállunk és hosszabb ideig állunk, mely alatt a dandárparancsnokság a közben a 2. és 3. századdal bevonult *Elek Emil* századost, a géppuskásosztagot és a 8. honvédhuszárezred két századát *Kokotovics* alezredes parancsnoksága alatt kiküldöni. Ezen csoportnak feladata a *zaleszczyki-i* hidat az ellenség hátában felrobbantani és az oroszok visszavonulását megakadályozni. A 19. lovasdandár fennmaradó része a kibontakozó hadtest jobbszárnyát van hivatva biztosítani.

Este 7 óra 30 perckor ismét lóra ülünk és toronyiránt átvágva a mezőkön *Rudolfsdorfra*, innen pedig a \odot 292-es magaslatra menetelünk, hova este 8 óra 30 perckor érkezünk s szabad táborba szállunk.

A késő este kiadott eligazítás szerint holnap hadosztályunk rég nem látott részével fogunk egyesülni.

Június 10. Reggel 6 óra 30 perckor a \odot 262-es magaslatról bevonulunk *Rudolfsdorfra*, ahol mozgókonyháink a tegnapi ebéddel várnak reánk. Marhahúst és zöldbabfőzeléket reggelizünk. Dél előtt 9 óraker megindulunk *Stecowára*. Ezredünk elővéd.

Stecowát dél előtt 9 óra 45 perckor érjük el. Kiküldött járőreink több orosz lovasfogylyot hoznak be. Köztük lovával együtt két kozákot. Az egyik intelligens kinézésű, 56 éves altiszt, a másik feketearcú, vadtekintetű, szakállas férfi, olyan, amilyennek a kozákot elkép-

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

Az ezred hadiárvakosztosai. Troszaniec, 1915 június 4-én.

zelik és festik. Röviddel megérkezésük után beérkezik *Stecowára báró Apor Sámuel* altábornagy a hadosztályfőrrzssel és a 23. lovasdandárral. *Apor* altábornagy újra átveszi felettünk a parancsnokságot és ezzel ismét a hadosztály kötelékébe lépünk.

Délután 12 óra 30 perckor *Malatynetzen* át *Stawczanra* menetelünk. Itt délután 1 óra 45 perckor átnyergelünk, azután folytatjuk útunkat *Werenczankára*. Délután 3 óra 45 perckor a falu és vasúti vonaltól délre eső *Kiseleu—Zastawna—Kadobestie—Stawcanba* vezetők utak keresztezésénél a hadosztály főmegeben megáll és ezen helyzetben várunk este 6 óráig, amikor bevonulunk *Werenczankára*. Ezredünk a falunak a tótól délre és keletre fekvő részében szállásol el.

Június 11. Reggel 5 órakor felnyergeljük a lovakat és megeresztett hevederrel a szállásokon várunk. Délután 2 órakor lóra ülünk és *Kadobestie* északnyugati kijáratához lovagolunk. Ide délután 3 óra 30 perckor érkezünk, mely után a hadosztály gyalogosztaga és a 6. honvédhuszárezred *Zalesczyki* ellen támadásra megy. A 7. honvédhuszárezred külön feladattal kirendeltetik, ezredünk és a 8. honvédhuszárezred a falu északnyugati kijáratánál biztosított

Rády J. százados felv.

1915 június 15-én előnyomulás Polana felé. Pihenő.
Az útarokban alvó tisztok.

megállásban tartalék, ahonnan este 7 óra 45 perckor a támadó rész megerősítésére a „*Pentz-század*”-ot a hadosztályparancsnokság *Zalesczyki*re előrerendeli. Az ezred visszamaradt részei este 9 óra 30 perckor *Kadobestie* szélső házaiban szállásolnak be.

Az utászszakasz a gyalogosztaghoz osztatott be azon rendeltetéssel, hogy azt a Dnyeszteren áthajózza. Ez sikerült is.

Az áthajózásnál Platényi Mihály őrmester, aki egyedül egy lélekvesztőn elsőnek kelt át a még ellenség által megszállt partra, különösen kiűntette magát. Jutalmul az arany vitézségi

érmét nyerte. Az esti órákban igen alacsonyan szállva egy orosz repülőgépet látunk *Zalesczyki* irányába haladni. A repülésből látszik, hogy vagy a gép van megrongálva, vagy a vezető sebesült meg. Mi is adunk reá pár lövést.

A mozgókonyhák éjjel 11 óra 45 perckor érkeztek be.

Egész nap kánikulai hőség.

Ezredünk ütközetlétszáma: 512 lovas.

Június 12. Reggel 4 óra 30 perckor *Zalesczyki* irányából heves puskatűz hallatszik, 5 óra 30 perckor egy orosz repülőgép halad el felettünk és keleti irányban eltűnik; 6 órakor lóra ülünk és a 19. lovasdandár kötelékében — ezredünk az élen — *Zasztawnára* lovagolunk. Itt 7 óra 30 perctől 8 óra 10 percig pihenő, utána menetünket *Jorkoutz—Bojancuk—Horoschoutzon* át *Dobronoutzra* folytatjuk. *Bojancukon* egy útmenti akácfán felakasztott parasztot látunk, mellén egy tábla: „Így bűnhődik az áruló!” felirattal.

Dobronoutzba délelőtt 11 óra 45 perckor érkezünk és a velünk levő mozgókonyhák kiosztják az étkezést. A pihenő alatt *dr. Takáts* főrzsvos a hadosztályegészségügyi oszloptól köfőszert vételez fel.

Délután 2 óra 30 perckor lóra ülünk és *Gromeszy—Rzawienryn* át *Ruchotyn* irányába menetelünk. Az orosz határt, most már harmadszor, délután 3 óra 15 perckor lépjük

át, ahol az előttünk haladó 6. lovashadosztály miatt rövid időre meg is állunk. Délután 4 órakor indulunk tovább és 4 óra 37 perckor *Gromeszyben* lóról szállva, megeresztyjük a hevedereket. Útunkat délután 6 óra 30 perckor folytatjuk *Ruchotyn* felé, hova este 7 óra 30 perckor érkezve, a falu előtti erdőben letáborozunk. Az előttünk haladó 6. lovashadosztály irányából rövid tűzharc hallatszik és nemsokára rá szekereken több sebesültet szállítanak hátra.

Szelke József főhadnagyot, ki már pár nap óta lázas állapota dacára lóháton követte az ezredet, *dr. Takáts* főorvos mint tifuszgyanús beteget kocsin a *czernowitzi* kórházba küldi.

Június 13. Éjjelezési helyünkről reggel 6 órakor indulunk tovább és az erdőn át, majd a *Dnyeszter* mellett haladva, *Ruchotynba* érkezünk. A falu előtt mintegy negyedóra hosszat állunk. 7 óra 30 perckor áthaladunk a falun, 8 órakor pedig *Ruchotyntól* keletre egy nagy, sík szántóföldön a 8. honvédszázadredtől balra, a tovább keletre vezető út és patak mentén tömegbe alakulva lóról szállunk. Pihenünk. Elfogyasztjuk a magunkkal hozott ételmet és zaboltunk. Dél előtt 9 óra 45 perckor hirtelen és meglepetésszerűleg ellenséges tűzérzési tüzet kapunk. Három srápnell az ezredtörzs felett robban és megsebesíti *Karácsony Pál* századost, valamint az ezredtörzs öt lovát. A negyedik lövés

— egy gránát — a tömegben álló ezred közé csap és egyidejűleg több srápnell is robban felettünk. A hatás — sajnos — igen nagy és különösen az 1. században végez nagyobb pusztítást, ahol *Árki István, Szabó Pál* és *Gergi Vendel* huszárok a becsapódó gránáttól találva, szörnyet halnak, *Nagy Ferenc, Balogh Sándor, Potoczky István, Hettlmejer József, Wittmann Nándor* és *Benke Mihály* huszárok pedig megsebesülnek. A 2. századtól ugyancsak megsebesülnek: *Apáthy László* főhadnagy, ki csak egy hónappal ezelőtt szenvedett sebesüléséből nem régen gyógyult fel, továbbá

Rády J. százados felv.
1915 június 15-én előnyomulás Polana felé. Pihenő.
Az utárokban alvó tisztek.

Nagy Mihály, Lipp József, Pálinkás István, Rajna János, Golyha Antal, Gyórfi Gyula, Daróczi István huszárok, végül a géppuskásosztagtól *Fekete Béla, Oláh Károly* és *Csizmadia József* huszár. A váratlan támadás következtében keletkezett zavarban eltűnt *Környei András, Szelepcsényi István, Horváth Károly, Túri Imre* és *Hornyák Mihály* huszár, kik valószínűleg a környező erdőbe vetették magukat és eltévedve, később fogságba estek. A sebesültek közül súlyos haslövés következtében pár nap múlva még meghalt két huszár. Az ezred tehát pár perc alatt és harc nélkül 5 halottat, 2 tisztt és 16 huszár sebesültet veszített, az eltűntekkel együtt tehát összesen 28 főt.

A váratlan tűzérzési rajtaütés sorainkban zavart idézett elő és kénytelenek voltunk *Ruchotynba* visszahúzódní. Itt *dr. Takáts* főorvos felállítja a segélyhelyet és ellátja a sebesülteket. Délután 3 órakor a 19. lovasdandár (vele ezredünk) a *Polanától* délnyugatra fekvő 393-as magaslat ellen támadásra rendeltetik. A támadás azonban a végrehajtás közben beállott felhőszakadás miatt elmaradt és a századok az elért pontokon megállva, éjjeleznek. Az egész éjen át tartó vihart fedél nélkül és éfelen-szomjan álljuk és természetesen pocsékká ázunk.

Június 14. Reggel 4 órakor, miután a vihar elcsendesedett és az eső elállt, végrehajtjuk a 393-as magaslat ellen elrendelt támadást, amit gyenge ellenállás után be is veszünk és

megszállunk. Délután 12 óra 30 perckor közben előrcjöft lovainkra ülve és *Polanán* átlovagolva, az attól keletre levő 336 *W. H.*-hoz menetelünk, ahol oszlopban mint tartalék lóról szállunk.

Polanán túl elhaladunk az előkészített, de nem használt és remekül kiépített orosz állásokon. Ezeket utászszakaszunkkal az ezredparancsnokság szétromboltatja.

Délután 6 órakor közeli ágyúörgés hallatszik.

Este 7 órakor beérkezik *Szaplonczay László* százados vezetésével a pót század által küldött 100 lovasból álló pótlás és vele *Rády József* százados, *Huszár Aladár* tartalékos fő-

Huszár Aladár tart. főhadnagy.

Kitüntetései: a hdm. 3. o. kat. érdemkereszt, ezüst és bronz kat. érdemérem (mindhárom a kardokkal), Károly-csapatkereszt, sebesülési érem és a II. o. német vaskereszt. Résztvett mint szakaszparancsnok az I. h. h. ezred bukovinai és besszarábiai harcaiban. 1915 június 22-én a dobrenoutzi ütközetben megsebesült. Felgyógyulása után mint parancsörtszt a Hoffmann-hadtestnél, később Cuilleaum, majd Hodula ezredes csoportjánál s végül a 129. dandárnál nyert beosztást. Résztvett e csapatok összes keletgalíciai harcaiban.

körüli tisztáson megállunk és átnyergelünk. Az ezred vége éppen átgázol a patakon és felkapaszkodik a meredek domboldalra, amidőn az orosz tűzéréség pár srappellő ló utána, veszteséget azonban nem okoz. Gyorsan átnyergelünk és tovább indulunk. Reggel 7 óra 10 perckor elérjük *Rzawienct*, ahol pihenőt tartunk.

Délelőtt 10 óra 30 perckor hadseregtartalékká jelöltetve ki, *Dobronoutz—Horoschoutz—Bojancukon* át *Jorkoutzra* menetelünk, hova délután 2 óra 30 perckor érkezünk és beszérlásolunk.

Június 17. Az éjjelt *Jorkoutzon* töltjük. Délelőtt lóvizsga és tisztogatás. Délután 3 óra 35 perckor nyergelünk és gyorsan elfogyasztva a mozgókonyhák tartalmát, lóra ülünk s a 19. lovasdandár kötelékében megindulunk *Bojancuk—Cernawkán* át *Rarancéra*, ahol a „*Sávoly-dandár*“ erős orosz támadásoknak kitéve védi a *Czernowitz* felé vezető utat. „*Szaplonczay-század*“ a dandár elővédje. Előljárőr: *bilkei Papp István* zászlós a század 1. szakaszával. *Rarancét* este 7 órakor érjük el. Itt a dandár mint hadtesttartalék beszállásol.

hadnagy, *Ottlik László* és báró *Lévai István* hadaprodok. *Szaplonczay* százados átveszi a géppuskásosztag parancsnokságát.

Június 15. A szabadban éjjelzve, reggel 4 óra 45 perckor nyergelünk és megcresztett hevederrel várunk. Reggel 7 óra 30 perckor *Roskoványi* alezredes parancsára *Szaplonczay László* százados *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagytól átveszi a 3. század parancsnokságát, míg a géppuskásosztag parancsnokául *Rády József* százados rendeltetik ki.

Délután 5 órakor nyergelünk és lóra ülve, a 325-ös magaslat irányába lovagolunk, ahova beérkezve, az ezred „*Pentz*“ és „*Elek*“ százada, valamint a géppuskásosztag a magaslattól északra védelmi állásba rendeltetik, „*Szaplonczay*“ és „*Koricsánszky*“ század tartalék. A kijelölt helyeket este 8 órakor foglaljuk el. Alig hajtjuk végre a megszállást, a szemközi magaslatokon ellenséges járőrök jelennek meg, rövid idő múlva pedig kiküldött lovasjárőrünk jelentik, hogy *Niedobancy* felől egy ellenséges lovasdandár és mintegy két-három gyalogzászlóalj nyomul előrc. Feszült várakozás közben száll le az éj.

Június 16. Éjjel 1 órakor, az általános helyzetre való tekintettel, hadosztályparancsnokságunk elrendeli a visszavonulást *Polanán*, *Ruchotynon* át *Gromesztzre*. *Ruchotynt* reggel 5 órakor érjük el és áthaladva a falun, az erdőben a vadászház

A nem messze húzódó első vonalban állandó harc folyik. A sebesülteket egyre-másra szállítják hátra. A legtöbb sebesülés srápnell- és gránáttalalattól származik és többnyire súlyos. Ebből erős orosz tüzéségre következtethetünk. Ez a tüzéségi fölény, sajnos, állandóan kísér bennünket még ott is, ahol az oroszoknak kevesebb ágyúja van. Magyarázata abban rejlik, hogy saját tüzéségünkkel szemben az ellenség rengeteg löszerezellel rendelkezik. *Rarancéra* való eltolásunkat annak köszönhetjük, hogy az itt napok óta folyó tüzéségi tűzből a hadseregparancsnokság támadási előkészültre következtet. Am röviddel beérkezésünk után fokozatosan elcsendesedik az orosz tüzéség és mi egyelőre szállásainkon békességben maradhatunk.

Június 18. Az éjszakát *Rarancén* teljes nyugalomban töltjük el. Reggel 4 órakor *Konkoly-These Elek* ezredes, dandárparancsnok ezredünket és a 8. h.-h.-ezredet felnyergelteti és menetkész állapotba helyezi. Így várunk reggel 7 óráig, amidőn újabb parancsra lenyergelünk. Délben az étkezés kiosztása közben újból nyergelésre kapunk parancsot, 12 óra 30 perckor pedig lóra ülve a 19. honvédelovasdandár — élén a 8. h.-h.-ezreddel — *Czernawkán* át *Dobronoutzra* menetel. Ide délután 4 órakor érkezünk és azonnal tűzharchoz lóról szállunk.

A vezetékllovak *Roskoványi* alezredes parancsnoksága alatt *Horoschoutzra* mennék vissza, az ezredparancsnokságot a *Budapestről* bevonult *Fráter Jenő* ezredes veszi át. Az ezred ütközeti létszáma: 318 karabély.

Este 7 órakor mint tartalék *Dobronoutzban* a *Czernawkára* vezető útmenti házakban beszállásolunk. A tisztikar a szeszgyár melletti háznál gyülekezik, hogy ezredparancsnokunktól híreket halljunk. Tőle értesülünk (másodszer) *Lemberg* visszavételéről. A szeszgyártól nézve, jól megfigyelhetjük a nem messze a *Gromesztynél* húzódó első vonal heves ágyúzását. *Carny Potok*, *Balamutowka* környékéről sok sebesültet szállítanak gyalog és kocsin a mellettünk húzódó országúton át *Horoschoutz* felé.

Az ezred harctéri irattárában e napról kelteztet fizeti beosztási táblázat szerint az ezrednél a következő fiztek teljesítették szolgálatot:

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* ezredes.

Ezredsegédfizt: *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy.

Utászakaszparancsnok: *Lenk Béla* százados.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* törzsorvos.

Gazdasági hivatal főnöke: *Péchy Aladár* százados gt.

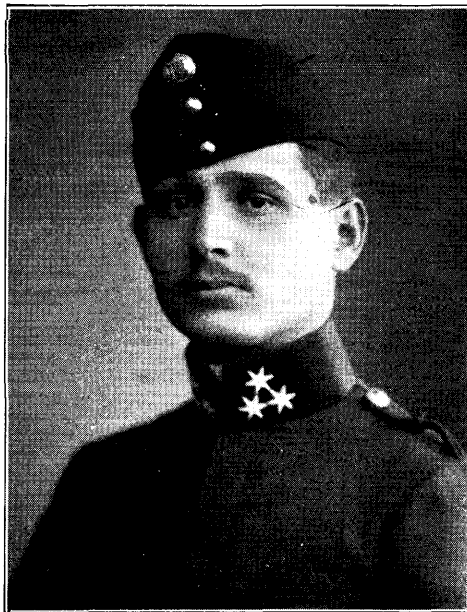
Céppuskásosztag: *Rády József* százados parancsnok, *Jeszzenszky Imre* főhadnagy és *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy.

Osztályparancsnokok: *Roskoványi Dezső* alezredes és *Antal Miklós* százados.

Osztályorvos: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos.

1. század: *Pentz Béla* százados parancsnok, *Huszár Aladár* tart. főhadnagy, *Bellovits Tibor* és *Katona Ernő* tart. zászlós.

2. század: *Elek Emil* százados parancsnok, *Garlathy György*, *Balonyi Ágoston* és báró *Lévay István* zászlós.

felsőozoróczy és kohanóczy
dr. Ottlik I. László tart. főhadnagy.

Kitüntetései: ezüst és bronz kat. érdemérem a kardokkal, nagyezüst vitézségi érem, Károly-csapatkérszt. Szakaszparancsnok. Különösen kitünt. vitézségével az 1915 június 25-én vívott dobrownoutzi ütközetben.

3. század: Szaplanczay László százados parancsnok, Szilágyi Gábor tart. főhadnagy, Kükemezey Árpád népfelkelőhadnagy és Ottlik László zászlós.

4. század: Koricsánszky Iván tart. főhadnagy parancsnok, Szabó Elek hadnagy és Förster Lajos zászlós.

Június 19. Dobronoutzon a tegnap elfoglalt szállásokon tartalékban vagyunk. Egész éjjel sűrű puska- és ágyútűz hallatszott. Éjjel 1 és 2 óra között kerekedett heves záporra azonban a harc megszűnt. Reggelre kiderült és szép nyári naphoz gyönyörködhetünk. Este a hadosztályparancsnokságtól a holnapi elmozdítással visszatérő *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy *Grodek* és *Komarno* visszavételét újságolja.

† kisteleki báró Lévy István tart. zászlós.

Kitüntetései: nagyzüst vitézségi érem, melyet hősi halála után nyert el. A hadüzenet híre Belgiumban érte őt, honnan csak nagynehézsen sikerült hazaszöknie s mindjárt az I. h.-h.-ezredhez mint önkéntes vonult be. 1915 június 6-án mint hadapród ment a harctérre, hol a besszarábiai határon folyó nehéz harcokba került azonnal bele. Hősiességéért és vitéz magatartásáért zászlóssá lépett elő 1915 június 24-én. 1915 június 25-én Dobronoutznál, midőn az állásainkba benyomult oroszokat sikeres ellenátadásával kiverte, ellenséges golyó 19 éves életét kioltotta.

Elérve a *Kordon Postot*, Szaplanczay százados csoportja *Gromesztty* faluból erős ellenséges gyalogsági tüzet kap, mire az első parancs szerint megszállja itt az előkészített állásokat. És pedig: 4. század *Koricsánszky* tart. főhadnagy parancsnoksága alatt a balszárnyon, a faluba vezető útnál csatlakozva a balra álló 15. lovasdandárhoz, — ugyanítt *Jeszenszky* főhadnaggal két géppuska; 3. század *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy parancsnoksága alatt a jobbszárnyon csatlakozva jobbra *Prónay Sándor* százados gyalogosztagához.

A *Kordon Post Gromeszttyől* szabad szemmel meg lehet állapítani, hogy az éj folyamán előnyomult ellenség a szemben lévő *Gromesztty* falu nyugati szegélyét és az innen a *Kordon Post Rzawieny* felé húzódó erdőszegélyt szállotta meg, ahonnan állásainkat uralva, azt élénk puskatűz alatt tartja.

Délután 3 és 4 óra között a Szaplanczay százados csoportjához csatlakozó gyalogosztag egy tévesen értelmezett parancsra állásait elhagyja és *Dobronoutzig*, illetve az onnan

Harcok Dobronoutz körül.

Június 20. Dobronoutz. Dél előtt 10 órakor tábori mise, melyen báró *Apor* altábornagy hadosztályparancsnok is megjelenik. Estig az idő minden esemény nélkül telik el. Nyugodtan vacsorához ülünk a szeszgyár melletti kocsmaépületben. Alig fejezzük be azonban az egyszerű étkezést — este 10 órakor — riadó! Az ezred készenléthez helyezkedik és a szeszgyárnál gyülekezik. A *Gromesztynél* rajvonásban álló 23. honvédlóvasdandár irányából heves puskatűz hallható, *Fráter* ezredes az 1. és 2. századot *Antal Miklós* százados parancsnoksága alatt ennek támogatására rendeli, a 3. és 4. század pedig a géppuskásosztaggal Szaplanczay László százados vezetés alatt Dobronoutz északi kijáratánál mint tartalék helyezkedik el. Mellettük kigyúl egy parasztház és rövid idő alatt földig leég.

Június 21. Dobronoutz. Reggel 3 órakor Szaplanczay százados parancsot kap, hogy a tartalékkal (3., 4. század és géppuskásosztag) a *Kordon Post Gromesztty*hez előnyomulva, az itt előkészített állásokat szállja meg. Menetközben *Fráter* ezredestől újabb parancs érkezik, mely szerint,

„ha *Gromesztty* falu még az ellenség által megszállva nincs, úgy a tartalékkal *Balamutowka* ellen támadjon“.

északra vezetõ mûútig visszavonul, mire *Szaplonczay* százados kénytelen félszázadnyi tartalékát *Katona Ernõ* zászlós vezetésével előrerendelni. Szerencsére az ellenség nem követi a visszavonulókat, akik rövid idő múlva eredeti állásaikba visszatérnek. Kiemelendő, hogy szoros csatlakozó ezredünkben egy ember sem követte a visszavonult gyalogosztagot, jóllehet ezáltal jobbszárnyunk teljesen fedezetlenül maradt.

Bár egész nap különösebb esemény nem fordult elő, *Szaplonczay* százados csoportja mégis két halottat és hat sebesültet veszít. Oka ennek az, hogy az előkészített állások nemcsak nem elég mélyek, de a *Gromesztynél* húzódo ellenséges vonalból teljesen betekintethetők. Az elmúlt éjjel a 23. honvédlóvasdandárral történetkről mit sem tudtunk, a nap folyamán azonban erről is értesülve megtudjuk, hogy *Gromesztynél* éjjel 12 óra tájban a hozzácsatlakozó ulánusok és dragonyosok (15. lóvasdandár) vonalát az ellenség áttörte s a 23. honvédlóvasdandár hátába kerülve, abból véres szuronyharc után nemcsak mintegy 700 embert, de gróf *Lubienszky János* ezredes dandárparancsnokot is elfogta. Az itt fogságba került ezredünkbeli *Szárász Pál* huszár és *Krausz Rezsõ* távirójáróvezető előadása szerint (utóbbi *Lubienszky* ezredes mellett teljesített szolgálatot)

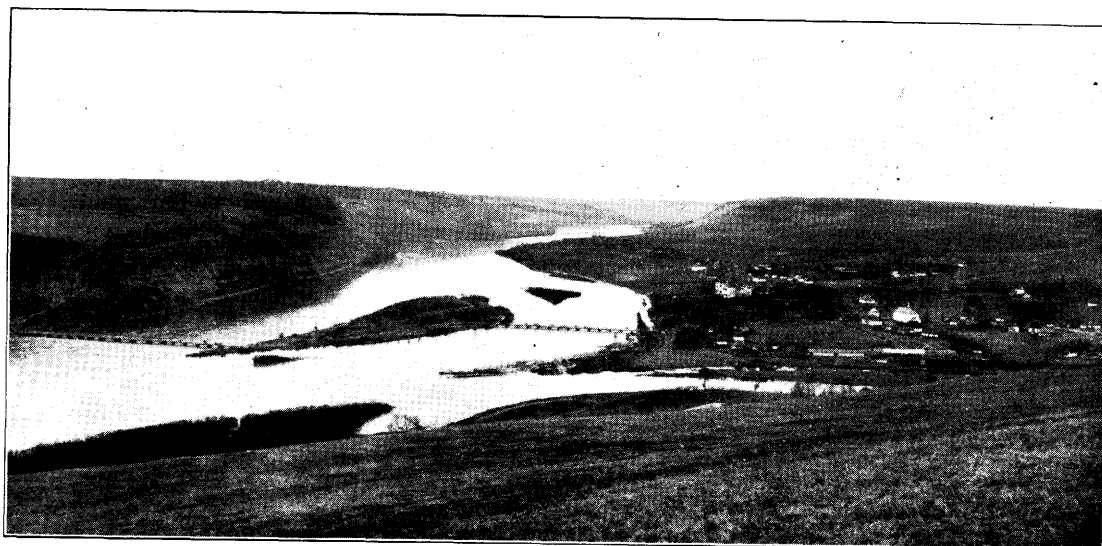
„az első támadás éjjel 11 órakor kezdődött, de rövid harc után visszaverett. A második támadást éjje 2–3 óra között a dandár balszárnyán csatlakozó ulánusok kapták, akik a nyomásnak engedve, helyüket elhagyták. Az így támadt részen az oroszok a 23. honvédlóvasdandárhoz tartozó gyalogosztag hátába kerültek és azt elkészredett harc után szétverték és legnagyobb részét elfogták. *Lubienszky* ezredes a kastélyban levő dandártörzsszel és egy,

Rády J. szds. felv.

Az 1. honvédhuszárezred fiztikara a dobroonoutzi útközet előtt.
1915 június 24.

A padon ül: Huszár *Nadár* tartalékos főhadnagy, áll: *Jeszzenszky* főhadnagy, asztalnál ül: *Élek* főhadnagy, *Fráter* alezredes, dr. *Domokos* főorvos, dr. *Takáts* t.-orvos, *Szilágyi* tart. főhadnagy.

Menyhárt Á. őrm. felv.

A Dnyeszter és a Serezh torkolata a grodeki katonai Dnyeszter-híddal.

Szaplonczay L. szds. felv.

Fráter Jenő ezredes Dobronoutznál az ütközet előtti napon. 1915 jún. 24.

sítettett, ehhez csatlakozik jobbra a kivont „Prónay” csoport helyett betett 6. h.=h.=ezred két százada és ehhez megint ezredünk „Pentz” százada. Miután az „Elek” század is Szaplonczay százados alá rendeltetett, ez a csoport most már három (2., 3., 4.) századból és négy géppuskából áll.

Délután egy óraker a *Czarny Potoknál* álló saját tüzérség tűz alá veszi *Gromesztzy* nyugati szegélyét és az ellenséges állásokban szemmelláthatólag veszteséget okoz.

Estefelé a hadosztályparancsnokság telefonon figyelmezteti *Szaplonczay* századosot, hogy csoportjával szemben az éjjel ellenséges támadás várható. Tényleg alig sötétedik be, *Gromesztzy* felől a csoport balszárnya ellen egy ritka orosz rajvonat próbál hasonlóképpen közeledni, mely azonban a huszárok és géppuskák, valamint tüzérségünk pár jól irányzott lövésére visszaszalad.

E nap folyamán két ízben is rettenetes égháború dühöngött. A villámok — különösen *Czernovitz* felé — pergőtüzhöz hasonlóan csapkodtak.

Június 23. *Dobronoutz és Gromesztzy.* Az éjszaka nyugodtan telt el. Délelőtt szórványos puskatűz mindkét oldalról. A tüzérségi tűz a tegnapihoz képest ma erősebb. Délután a gyalogsági tűz is az egész vonalon erősbödik.

Úgy délelőtt, mint délután ismét szokatlan heves vihar és zápor. Este 8 óraker a 96. gyalogezred IV. zászlóaljja felváltja a „*Szaplonczay*” csoportot, valamint a „*Pentz*” századot. A felváltás este 10 óra 30 perckor nyeres befe-

rt tartalékban levő századdal (ez a gyalogosztag újonnan érkezett, de még el nem osztott pótlása volt) egy pajtába szorult, ahol — ameddig lehetett — védekezett, azonban a túlerőnek végre is engedni volt kénytelen és miután a bennszorultak legnagyobb része már hősi halált halt vagy megsebesült, a többiek az utolsó föltény ellövése után — fogságba estek:“

Itt halt hősi halált ezredünk volt távirászsakaszparancsnoka: *Hegedűs Ernő* tart. hadnagy, valamint ezredünkben a gyalogosztaghoz beosztott számos derék huszár és fogságba estt sokadmagával *Geréby Imre* tart. hadnagy is.

Június 22. *Dobronoutz és Gromesztzy.* Az éjszaka csendesen telt el, ami lehetővé tette *Gromesztynél* az állások kimélyítését. Kora hajnalban azonban már be kell szüntetni a munkát, mert az ellenség élénk és jól célzott lövései ellen még most sem vagyunk biztonságban. Reggel kilenc óraker az ellenséges tüzérség kb. fél órán át a *Kordon Post Gromesztzyt* erős gránát- és srappellőtűz alá veszi, ahonnan tüzet a lövészárkokra helyezi át. Egy-egy órai eredménytelen tüzelés után a mögöttük álló tüzérséget kezdi keresni. *Szaplonczay* százados csoportjának jobbszárnya az éj folyamán az „*Elek*” századdal (2.) megerősítettett, ehhez csatlakozik jobbra a kivont „*Prónay*” csoport helyett betett 6. h.=h.=ezred két százada és ehhez megint ezredünk „*Pentz*” százada. Miután az „*Elek*” század is *Szaplonczay* százados alá rendeltetett, ez a csoport most már három (2., 3., 4.) századból és négy géppuskából áll.

Rády J. százados felv.

Tábori mise. Dobronoutz, 1915 június 24.

jezést és a századok éjféلكor érkeznek vissza *Dobronoutzba*, hol az egész ezred mint hadosztálytartalék vonatott össze és a szeszgyár körüli házakban helyezkedett el.

Június 24. *Dobronoutz*. Egész éjjel *Gromeszty* és a *Kordon Post Rzewiency* irányából puskaropogás hallatszik, ami — tekintve, hogy hadosztályparancsnokságunk minden éjszaka erősen ellenséges támadást jelez — igen nyugtalanítóan hat. A tőlünk északra fekvő *Carny Potok* község kigyúll és óriási lánggal ég. Napkeltével elcsendesednek a vonalak és szép, derűs napra ébred, aki az éjjel aludni tudott, de mert nagyjából ébren töltöttük az éjszakát, a többség csak a reggeli elfogyasztása után tér pihenőre.

Az ugyancsak *Dobronoutzban* elszállásolt 6. h. ezredet és fél 8. h. ezredet a hadosztályparancsnokság szintén hadosztálytartalékul jelöli ki és az egészet *Fráter Jenő* ezredes parancsnoksága alá helyezi. A 8. h. ezred másik fele még az este a *Kordon Post Rzewiency*-től délre állásba rendeltetett.

A nap csendben telt el. Többször orosz repülőgép szállott el felettünk.

A 26. számú ezredparancs szerint az „ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül“ *Ottlik László* és báró *Lévai István* hadapródok zászlóssá; gróf *Strassoldó Ferenc* és *Böhm István* őrmesterek tiszthelyettségé; *Buczkó János* és *Gondár Lajos* szakaszvezetők c. őrmesterré; *Lupszerusz Miklós* tizedes szakaszvezetővé; *Károlyi Kálmán* huszár tizedessé; végül *Lendvai László* és *Mogyorós István* huszárok c. tizedessé neveztettek ki. Ugyancsak ezen parancs értelmében *Antal Miklós* századosnak a május 7-én osztályparancsnoksággal történt ideiglenes megbízását *Fráter* ezredes megerősítette.

Dr. Kollarits J. tart. fhdgy. felv.

A *dobronoutzi* halálsövény. 1915 június 25.

Az első *dobronoutzi* csata.

(Lásd a 32. sz. vázlatot.)

Június 25. Mielőtt ezen véres, veszteségteljes, de ezredünkre dicsőséges nap leírásába kezdenénk, ismertetnünk kell a helyzetet.

Rády J. százados felv.

Elek Emil százados szállása. *Dobronoutz*, 1915 június 24.

A *Chotin* felé végrehajtott és sikertelen előretörés után a *Pflanzer-Baltin*-hadseregnek a *Dnyeszter* folyótól délre eső része az orosz-osztrák határra vonult vissza és azt, balszárnyával a *Dnyeszter*, jobbszárnyával pedig az oláh határra támaszkodva, szállotta meg és ott védelemre rendezkedett be. Hadosztályunk e hó 19-ig ezen védelmi vonal mozgótartalékát képezte és hadseregtartalék volt mindaddig, mígnem 19-én a *Kordon Post Gromeszty* és ettől délre a 458-as magassági pontig ter-

jedő védőszakaszba, részben az első vonalba, részben mint annak közvetlen tartaléka helyeztetett be. Hadosztályparancsnokságunk ettől kezdve egyszersmind mint védőszakaszparancsnokság is szerepelt és *herceg Schönburg-Waldenburg* altábornagynak (gyal.-h.-o.-parancsnok) volt közvetlen alárendelve.

Június 23-tól a hadosztály 8. és 7. h.-h.-ezredbeli két-két százada a \odot 393-as magaslattól a \odot 458-as magaslatig terjedő, mintegy másfél kilométer hosszúságú vonalat tartotta; és pedig: 8. h.-h.-ezred két százada balról a \odot 393-nál, ehhez jobbra csatlakozott a 7. h.-h.-ezred, melynek *Sibrik Sándor* százados parancsnoksága alatt álló két százada a \odot 458-as magaslaton kiépített és drótakadállyal körülvett támpontot szállotta meg. A két csoport fellett (alvédőszakasz) *Spaits Sándor* ezredes parancsnokolt.

A \odot 393-tól észak felé (balra) *Pekáry* százados parancsnoksága alatt egy népfőlkelő-zászlóalj, ehhez pedig *Kordon Post Gromesztynél* a 96. gyalogezred IV. zászlóalja csatlakozott. Az egész 1. és 6. h.-h.-ezred, valamint a 8. h.-h.-ezred két százada *Dobronoutzban*, a 7. h.-h.-ezred két százada pedig *Illésy Ferenc* százados parancsnoksága alatt *Horoschoutzon* volt tartalékban.

Úgy a 7., mint a 8. h.-h.-ezred rajvonalba levő századainak létszáma igen csekély volt és együttesen mindössze 250—300 karabélyt számlált. Az aránylag hosszú vonal (1¹/₂ kilométer) megszállása tehát gyenge volt és főleg elégtelenné tette azon körülmény, hogy a kopár hegygerincen húzódó vonalunkkal szemben az ellenség 20—30, de legtávolabbi pontján is csak 50—60 lépésre vonuló erdőszegélyen fészkelte be magát. Egy esetleges áttörésre tehát ezen vonalrész mutatkozott legalkalmasabbnak.

A *Dobronoutzban* levő tartalék elhelyezése szintén kedvezőtlen volt, mert nemcsak messze feküdt (2000—2500 lépés) az első vonaltól, de az odavezető terep — egy meredeken emelkedő kopár lejtő — az ellenségtől teljesen betekinthes és oldalazható volt. Igaz, hogy ezen tartalék a *Dnyeszerig* terjedő védővonal részére „főtartalék“-ként szerepelt, azonban a „*Spaits-alvédőszakasz*“ helyzete megkívánta volna, hogy annak közelében — pl. a *Jägerhaus 374-nél* — erősebb tartalék helyeztessék készenlétbe. Ezt nem pótolhatta az sem, hogy még 24-én este 10 órakor a 8. h.-h.-ezred *Dobronoutzban* levő két százada *Spaits* ezredeshez a *J. H. 374-hez* előrevonatot, mert létszámuk oly csekély volt, hogy a későbbi események során számításba alig jöhettek.

Az orosz *Balamutowka—Carny Potok* és *Gromesztyn—Kordon Post Gromesztyn* irányában nap-nap után próbált előretöréseket; a \odot 393-as és \odot 458-as szakaszon pedig állandó tűzharc folyt, amiből — valamint abból, hogy itt volt az ellenséges vonal a legközelebb és nemkülönben, mert egy nagykiterjedésű erdő által fedve, itt tudott az orosz legkönnyebben erőket összevonni — könnyen lehetett ezen vonalon döntő támadásra következtetni.

A kedvező helyzet kihasználásával az ellenség nem is késett soká. Kém- és repülő-jelentésekből helyzetünket, erőnket pontosan ismerte és az elhatározólépés megtételét csak a kellő erők összevonása késleltette.

Június 24-éről 25-ére virradó éjjel a tűz az egész *dobronoutzi* vonalon élénkület kezdett és éjjel 1 óra 30 perckor a \odot 393-as és \odot 458-as magaslatokon tetőpontját érte el; 10—15 percnyi rendkívül heves tüzelés után rosszat sejtető csend következett, majd 1—2 pillanatra mulva a \odot 458-as felől vérfagyasztó ordítás, egyes lövések, jajveszékeltés hallatszott..., egyidejűleg már berreg is a telefon, — mely hírül adja, hogy az ellenség a \odot 458-on levő támpontunkba betört — elrendelve, hogy a tartalék azonnal menjen ellentámadásra.

Fráter ezredes — a tartalék parancsnoka — már éjjel 1 óra 30 perckor úgy az 1., mint 6. ezrednél riadót rendelt el. Utóbbinak (6. honvédhuszárezred), mely a veszélyeztetett ponthoz közelebb volt beszállásolva, 1 óra 45 perckor elrendeli, hogy *Dobronoutz* délkeleti

kijáratánál gyülekezve, az „*Elekes-század*“-ot bocsássa *Pekáry* százados rendelkezésére, a fennmaradó három századdal pedig *Jankovich László* alezredes parancsnoksága alatt a gyülekezési helyen várjon további parancsra.

Éjjel 2 óra 5 perckor *Jankovich* alezredes *Fráter* ezredestől a következő írásbeli parancsot kapja:

„A hadosztályparancsnokság rendelkezése a 6. honvédszázadnyal nyomuljon a \odot 393-as felé előre, ott *Spaits* ezredesnél jelentkezzen s menjen ellentámadásba át.“

Ezzel egyidejűleg az 1. honvédszázad *Antal* százados parancsnoksága alatt *Dobronoutz* délkeleti kijáratához — az elmenetelt 6. honvédszázad helyére — rendeltetett azon parancssal, hogy a szükséghez képest századai a 6. honvédszázad segítségére küldendők.

A 6. honvédszázad legelőször elmenetelt „*Elekes-százada*“ valószínűleg a sötétben irányt tévesztett, vagy — mert erre az áttört részen már előnyomult ellenség kényszerítette — nem ment *Pekáry* századoshoz, hanem a merdek és kopár hegyoldalon a \odot 458-as és \odot 393-as között ellentámadásba ment át. Ezen ellentámadás részleteit, valamint annak indítókait — miután *Elekes Antal* százados, századparancsnok hősi halált halt — nem tudjuk.

Tény azonban, hogy ezen század közbelépése az ellenség előretörését egy időre feltartóztatta, miáltal a 6. honvédszázad *Jankovich* alezredes parancsnoksága alatt álló részei a gyülekezésre időt nyerhettek. Erős küzdelmükről a vitéz századparancsnok: *Elekes Antal* százados és sok legénység hősi halála tesz tanuságot.

Elekes százados ellentámadása után a 6. honvédszázad három százada — középevel a *J. H. 374-es* felé véve irányt — tört előre. Egy részük tehát a pusztá domboldalon, másik részük pedig a *J. H.*-nál elterülő és a \odot 458-as magaslattal alá húzódó erdőben támadott. A vaksötétben csak az ellenséges fegyverek villanása mutatta az irányt és mert az orosz nemcsak kedvező állásban, de fölényes túlerőben is volt, a 6-os huszárok ide-oda hullámozó harcába ezredünknek is hamarosan bele kellett avatkozni.

Ezredünk támadását a kopár hegyoldallal szemben a „*Pentz*“, az erdő irányában pedig az „*Elekes-század*“ nyitotta meg. Alig kezdik meg ezek előnyomulásukat, a vadászház felől tüzet kapnak, ennek dacára azonban tovább hatolnak és kisebb csatározások közben mindkét század az erdő szegélyét, valamint a magaslatti vonalat igyckszik elérni. Reggel 4 óra 35 perc-

Elek Emil százados, *Hesz József* huszár, tisztiszolgája és *Kovács* tizedes, századtrombitás Czernowitzban.

kor sikerül is az erdő szegélyéig, illetve azzal egymagasságba magukat előreküzdni. Ezen a vonalon a visszaszorított ellenséggel heves tűzharc fejlődik ki, amelynek során századaink fölénybe jutva, *Pentz* és *Elek* századosok már-már döntő rohamra készülnek, amikor a baloldalt csatlakozó 6. és 8. honvédhuszárezredbeli részek visszaszorítása miatt kénytelen-kelletlen nekik is engedni kell. Visszavonulásuk közben az erőrekapott ellenség oldalukba nyomul és pusztító géppuskatűzbe jutva, különösen súlyos veszteséget szenved a fedetlen domboldalon harcoló „*Pentz-század*“. Maga *Pentz Béla* százados kétoldali tüdő- és karlövéssel megsebesül és hősi halált hal egyik szakaszparancsnoka: *Bellovits Tibor* zászlós, mire a századparancsnokságot *Huszár Aladár* tart. főhadnagy veszi át, ki azonban pár perc múlva két sebet szenvedvén, szintén harc képtelenné válik. A vezető nélkül maradt és erősen megfogyott „*Pentz-század*“ maradványa most az „*Elek-század*“-hoz csatlakozik, amellyel együtt újabb támadásra megy. Ezen támadás — mint az előbbi — megint sikerrel jár és miután az ellenség némi tért engedett, *Elek* századosnak sikerül ismét az erdő széléig előrenyomulni. Itt gyorsan kihasználják a beálló tűzszünetet és az emberek úgy ahogy beásák magukat. Heves tűzharcot folytatva, mely alatt a löszert főbbször pótolni kellett, *Elek* százados csapatával súlyos vesztesége dacára nemcsak hősiiesen kitart, de később az erdőbe is benyomul és a sűrű bozótban, mély vízmosásokon keresztül állandó harc közben az erdő keleti szegélyére küzd magát előre. Itt újra erőt kell gyűjteni. Megszállja tehát az erdőszegélyt, ahonnan a ○ 458-as magaslat nyugati lejtőjén álló ellenséggel heves tűzharcban áll mindaddig, amíg a támogatásul küldött 87. gyalogezredbeli század meg nem érkezik. Ezzel együtt *Elek* százados, valamint az ugyancsak előnyomult *Jankovich László* alezredes 6. honvédhuszárezredbeli csoportja támadást kezd a ○ 458-as magaslat ellen. A helyzet azonban még nem érett, az ellenség erősítést kapott és kivilágosodván, az orosz tűzéréség is beleszól a küzdelembe, úgyhogy ezen támadás súlyos veszteségek árán megghiusul. Úgy *Elek Emil* százados, mint *Jankovich László* alezredes sok halott és sebesült hátrahagyásával előbbi állásaikba — az erdő szélére — kénytelenek visszavonulni s ott magukat beásva, védelemre szorítkozni.

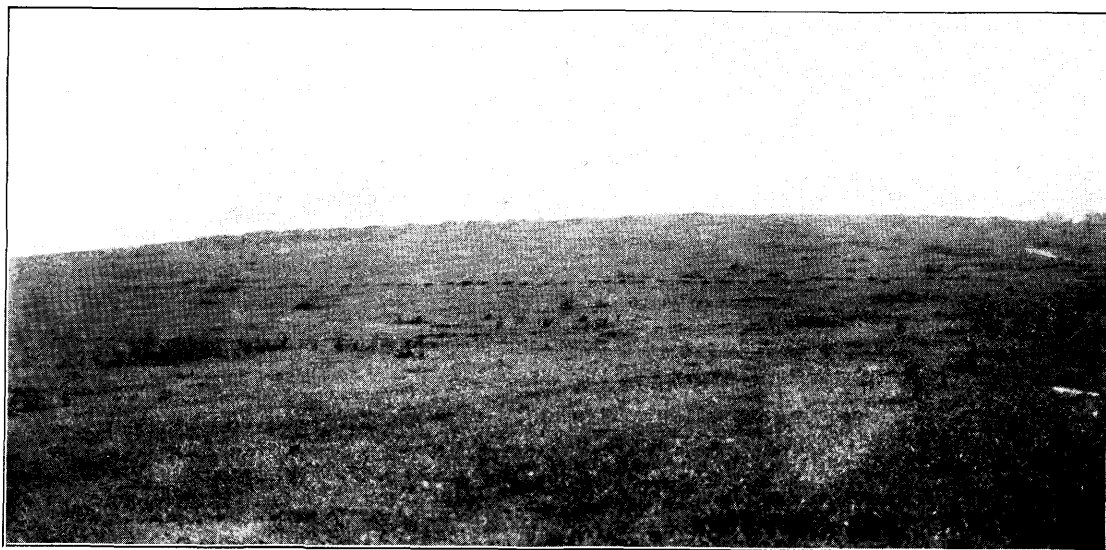
E támadásban rohamozó szakasza élén súlyos haslövés következtében hősi halált halt az „*Elek-század*“-ból báró *Lévay István* és *Garlathy György* zászlós. Utóbbit nyaklövés érte, mely az ütőeret roncsolta szét. A két hős tisztjelölt elvesztése után a „*Pentz*“ és „*Elek*“ század tisztikarából már csak egyedül vezetőjük, *Elek Emil* százados maradt sértetlenül, akinek leolvadt csoportja felett is most *Jankovich* alezredes veszi át a parancsnokságot.

Jankovich alezredes a kötelékeket sietve rendeztetfi, balszárnyon a 6. honvédhuszárezred századait állítja rajvonalba, amelyhez jobbról (dél felé) *Elek* százados az 1. honvédhuszárezred maradványával csatlakozik, míg a 8. honvédhuszárezred mintegy 50 főnyi főredékét a rajvonalból kivonva, a balszárny biztosítására a 6-os huszárok mögé rendeli. A harc ezen viszonyban — többször megghiusítva az ellenség áttörési kísérleteit — folyik az esti órákig, mígnem a beérkezett vadászszázaljak segítségével az elvesztett állások vissza nem vétetnek.

A „*Pentz*“ és „*Elek*“ századok támadásának megindulásakor (reggel 3 óra 30 perc tájban) *Spaits Sándor* ezredes, ki a *J. H. 374-től Dobronoutz* keleti szegélyére ment vissza, ezredünk „*Koricsánszky-század*“-át mint tartalékot maga mellett tartotta. Ebből egy szakaszt később biztosításra rendelt ki, egy szakaszt továbbra is maga mellett tartott fedezetül, végül két szakaszt *Szabó Elek* hadnagy és *Förster Lajos* zászlós vezetése alatt reggel 5 óra tájban a 6. honvédhuszárezred egyik századának sűrítésére dobott be. Ez a két szakasz is a kopár hegyoldalra nyomult előre és csak igen súlyos veszteséggel tudta a megjelölt századot elérni, amely segítségükkel rohamra ment. Nekik sikerült is némi tért nyerni és magukat az elért vonalban mindaddig tartani, amíg parancsnokaik elvesztésével az újabb ellenséges támadás által vissza nem szorítottak. A harcnak ebben a mozzanatában hősi halált halt: *Szabó Elek*

hadnagy, *Förster Lajos* zászlós pedig súlyos tüdőlövéssel megsebesült. *Dobronoutzban*, a szeszgyár közelében — tehát az ezred gyülekezési pontjától legtávolabb — elhelyezett „*Szaplonczay-század*“ a falu délkeleti kijáratához már csak három századunk elmenetele után éjjel 2 óra 30 perckor érkezett be.

„Itt nem találva senkit és nem lévén a további teendőkre parancsom,“ — írja *Szaplonczay* százados — „valamint teljesen tájékozatlan lévén a helyzetről, századomat megállítottam és *Jankovich* alezredest kerestem, hogy tőle felvilágosítást és parancsot kérjek. Vaksötét volt. Elől, a \odot 458-as és \odot 393-as felől heves puskatűz és kézigránátrobbanás zaja, vad lárma, ordítás, jajgatás hallatszott. Eredménytelen keresés után utam folytatására és a vaktában való előnyomulásra határoztam magamat, midőn az ellenség felől jövő 7. honvédhuszárezredbeli sebesültek haladtak el mellettünk, akiktől arról értesültem, hogy a \odot 458-ason levő támaszpontunkba az orosz benyomult, azt elfoglalta és *Dobronoutz* felé tör előre. Ezen híre előbbi tervemet megváltoztattam s a falu nyugati szegélyén húzódó magaslatot szállottam meg századommal, hogy így visszavonuló csapatainknak felvételi állást alkossak. Alig hajtottam tervemet végre, megjelent osztályparancsnokom, *Antal Miklós* százados, aki intézkedései-

Menyhárt A. őrn. 1918. évi felv.

A \odot 458-as magaslat *Dobronoutz*nál, ahol különösen az 1. honvédhuszárezred 1915 június 25-én véres veszteséget szenvedett.

met helybenhagyta. Közben világosodni kezdett és miután a század állása a *Kordon Post Rzawiency* irányából jól betekinthező volt, csakhamar heves gránát- és srappelltüzet kaptunk, melytől azonban csak *Máriás György* huszár szenvedett balkarján sebesülést. Állásomon át sűrűn haladtak keresztül különböző csapatbeli sebesültek, harc képes embert azonban egyet sem láttam. Dél előtt 8 órakor *Antal* százados parancsára a *czernawka-gromesztzyi* műúttól délnyugatra húzódó magaslatra vonultam vissza a századdal, ahol ugyancsak felvételi állást foglaltam el. Itt rövid idő múlva *gróf Lubienszky* hadnagy parancsörtszt útján kaptam a hadosztályparancsnokság azon parancsát, hogy a \odot 458-as felé előnyomulva, a *W. H. Kociuba* felől odavezető erdei út kijáratát zárjam le és tartsam mindaddig megszállva, amíg az ezen úton előrendelt „*Müller-csoport*“ be nem érkezik. Egyidejűleg századomat a hadosztályparancsnokság egy cseh szaporszakasszal erősítette meg.

„Ezen parancsra az északra húzódó erdőszegélyen először a *J. H. 374-es* felé nyomultam elő, hogy ezen keresztül és az innen vezető úton érjem el rendeltetési helyemet. A sűrű, bozótos erdővel fedett és szakadékok, vízmósások által sűrűn átszeldelt terepen csak lassan haladhattam. Előnyomulásom közben a *J. H.*-hoz való feleúton találkoztam az erdő szélén álló géppuskásosztagunkkal, mely hozzám csatlakozva, velünk folytatva útját. A nagy nehézségek dacára a *J. H. 374-est* dél előtt 9 órakor elértem, ahol *Spaits Sándor* alezreddessel találkoztam és most az ő vezetésével haladtunk tovább. Benyomultunk az erdőbe, melyben alig haladunk azonban 100—200 lépést, amikor az előttünk fekvő bozótból, tőlünk mintegy 20 lépésre, egy orosz rajvonal bukkan fel és közibünk tűzel. Az élen menetelő szaporszakasz azonnal megszalad és magával rántja a mögötte menetelő századot is. A század felét még a *J. H.*-nál sikerült feltartanom, másik fele azonban, valamint a géppuskásosztag *Spaits* ezredes veze-

tésével egész Dobronoutz szegélyéig ment vissza. A század összeszedése és rendezése mintegy félórát vesz igénybe, úgyhogy előnyomulásomat csak délelőtt 10 órakor folytathatom és délelőtt 11 órakor végre elérem a \odot 458-as magaslat nyugati lejtőjét, ahol az erdő szegélyét szállom meg. Az elővédül bilkei Papp István zászlós parancsnoksága alatt előrendelt szakaszom, mely az erdőben utat tévesztett, szerencsére már délelőtt 10 órakor elérte menet-célunkat és lezárta a Kociuba felé vezető utat. Röviddel ide történt beérkezésem után a baloldalamba kiküldött összekötőjárőr Rapcsák szakaszvezetővel azon hírral tér vissza, hogy a tőlem balra álló Jankovich alezredes támogatást kér. Erre fél századomat Szilágyi Gábor tart. főhadnagy és Ottlik László zászlós vezetésével hozzá kiküldöttem, míg Papp István és Katona Ernő zászlósok szakasza továbbra is rajvonalba maradt. Körülbelül délután 1 órakor gróf Beroldingen őrnagy parancsnoksága alatt beérkezik álláspontomra a 2. dragonyosrezd két százada, melyek dacára, hogy őket tőlem balra levő úr betöltésére kértem fel, nem itt, hanem jobbszárnyomon fejlődnek fel.

„A szemben levő és az ellenség által megszállt saját támpontunkból (\odot 458) állandóan élénk és jól célzott tüzet kapunk. Rövid idő alatt öt sebesültet vesztek, köztük Katona Ernő zászlóst, akit lábán ér puskaölygő. A füzélet mi is élénken viszonzunk és sikerül az ellenség további előnyomulását megakadályozni, azonban délután 4 óra tájban — amidőn rettenetes felhőszakadás és jégeső zúdul ránk — igen kritikus helyzetbe jutunk,

Menyhárt A. őrn. 1918. évi felv.

A „Szaploneczay“ század állása a dobronoutzi ütközetben (az erdő szegélyén) 1915 június 25-én délután 4 órakor.

mert az ellenség ennek leple alatt háromszor is megkísérelt az előnyomulást és már-már a jobbszárny — ahol a dragonyosok állottak — átkarolásától tartottam. Szerencsére a brünni morva dragonyosok kitarítottak s így ezen veszélyt elhárították.

„Végre délután hat órakor beérkezik a reggel óta hiába várt „Müller ezredes csoportja“, a 8. és 9. vadász-zászlóalj, melyeknek az élén menetelő nyolc géppuskája századom állásaiba vonul fel s mialatt a 8. vadász-zászlóalj jobbszárnyomon támadásra tagozódik, mindent elseprő géppuskatűzet zúdítanak az egyidejűleg nehéz tüzéségi tűz alá is vett \odot 458-ra. Félórás tüzeléskészítés után a 8. vadász-zászlóalj megkezdte a támadást. Egy részének az erdő leple alatt sikerül az ellenség hátába is kerülni s az egyidejűleg megindított lendületes szurony-rohammal a reggel óta elfoglalva tartott támaszpontból az ellenséget rövidesen kivejtjük. A rohmozó vadászokhoz a dragonyosok és fél századdal magam is csatlakoztam s a támaszpontba benyomultam. Az ellenség súlyos veszteséget szenvedve, számos halott hátrahagyásával vonult vissza, de súlyos volt a mi veszteségünk is, mert a kubán kozákok szívósan védekeztek és az ember ember ellen folyó kézitusában főrcikkkel sok sebet osztogattak.

„A sikerrel végrehajtott támadás után a vadászok megszállták a \odot 458-as magaslatot, az 5. honvédelovashadosztály százada pedig Jankovich alezredes parancsára mögöttem, az erdő szegélyén mint tartalék vonattak össze“.

„Este nyolc óra tájban az ellenség a \odot 458-as ellen újabb támadást kezdett, ez azonban könnyen visszaveretett. Ugyanekkor azon hírről, hogy a \odot 393-as irányában levő Kordon Post még ellenséges kézen van, Jankovich alezredes a 6. h.-h.-ezred két századát és ezredükből a „Szaploneczay“ századot Görgey Viktor őrnagy parancsnoksága alatt támadásra rendeli. A rajvonala meg is alakul, de mert újabb jelentésből megállapítottam, hogy az elfoglalni szándékolt hely már a dragonyosok birtokában van, a támadás elmaradt.“

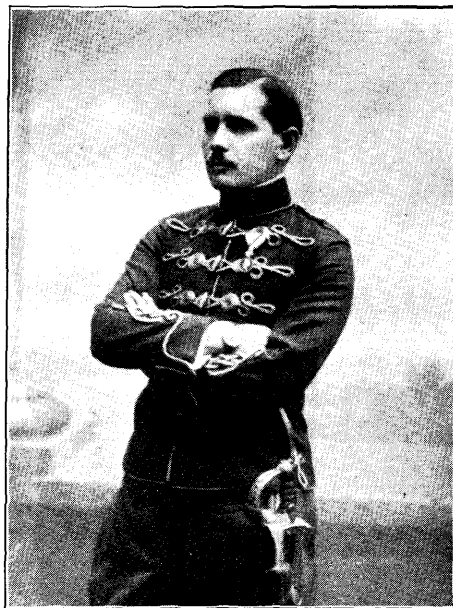
„Kimerült és súlyos veszteségtől megtépett századainkra“ — írja egy résztvevő — „lassan leszállt az éj. Elült a harci zaj, s a csataterre boruló nagy csendet csak egy-egy — a táboriőrök által leadott — riasztólövés zavarta meg. Málháslovak konzervet, kétszersültet és bort hoztak, melyekkel az éltlen-szomjan végzett nehéz harc után felüdít-
hettük magunkat. Szanaszét heverő súlyos sebesülteink és halottaink felkutatására járőrök indultak, a tartalékban állók pedig leheveredve a vértől áztatott földre, hamarosan mély álomba merültek...“

Segélyhelyünknek talán még sohasem volt oly nehéz napja, mint ma. *Dr. Takáts* főorvos hajnalban, a harc kezdetén, a *Dobronoutzból Horoschoutzra* vezető út közepetjében húzó domb mögött állította fel, majd miután a sebesültek száma egyre nőtt és ezen hely az ellátásra nem volt alkalmas, *Horoschoutz* keleti szegélyére vonta vissza, hol az ottani házakban a sebesültek jobb elhelyezést találtak; *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvost pedig az egészségügyi szolgák egy részével *Dobronoutzba* küldte előre, aki a temető melletti házban rendezett be első segélyt nyújtó köözőhelyet.

A rengetek sebesült elszállítására nem volt elég jármű és hosszú időbe került, míg derék főorvosunk kocsikat kapott. Most azonban a *horoschoutz-dobronoutzi* utat az ellenséges füzérség oly hevesen és pontosan gránátózta, hogy azon minden közlekedés lehetetlenné vált. A súlyosan sebesültek tehát egyidőre *Dobronoutzban* maradtak, ahová a délutáni órákban a harc csillapultával a segélyhely is előrcöltözött.

A hivatalos harcjelentés szerint ezredünk a következő veszteséget szenvedte. **Hősi halált haltak:** *Szabó Elek* hadnagy, *báró Lévy István*, *Garlathy György* és *Bellovits Tibor* zászlós, valamint 25 fő legénység. **Megsebesültek:** *Pentz Béla* százados (két tüdő- és karlövés), *Huszár Aladár* tart. főhadnagy (mindkét kézcn lőtt seb), *Förster Lajos* zászlós (tüdőlövés), *Katona Ernő* zászlós (lábszárlövés), *Balonyi Ágoston* zászlós (karlövés) és *Walter Jenő* hdj.-örmester (mindkét combon lőtt seb). **Eltűnt:** nyolc fő legénység, kik valószínűleg fogságba estek, valamint súlyos sebesüléssel fogságba esett az ezredünkötől a 7. h.-h.-ezredhez vezényelt *Rátz Kálmán* főhadnagy és a 8. h.-h.-ezredhez vezényelt *Fialka Béla* zászlós.

A hadosztály főbbi ezredének is igen súlyos vesztesége volt, de ezredünk után aránylag a legnagyobb veszteséget a 7. h.-h.-ezred szenvedte, amely a 458-as magaslaton levő támaszpontot védte, ahol az ellenséges betörés történt. Ez a támaszpont — mint már említettük — körül volt drótakadállyal véve, a visszavonulás alkalmával a védők az ezen keresztülvezető keskeny átjárókat nem találták meg és belegabalyodva a drótra, áldozatul estek a vérszomjas kubán kozákoknak. A 7. h.-h.-ezredtől elesett a későbbi ellentámadás alkalmával *Sárossy László* őrnagy — az ezred parancsnoka, *Morvay Béla* százados, *gróf Széchenyi Lajos* és *Békássy* zászlós; súlyos sebesüléssel fogságba esett *gróf Batthyány Tamás* százados (később orosz hadifogságban sebesüléseibe belehalt); a 6. h.-h.-ezredtől hősi halált halt: *Elekes Antal* százados, *Molnár Lajos* és *Szluha Aladár* tart. főhadnagy, valamint a segítségül jövő dragonosoktól *Etty* főhadnagy.

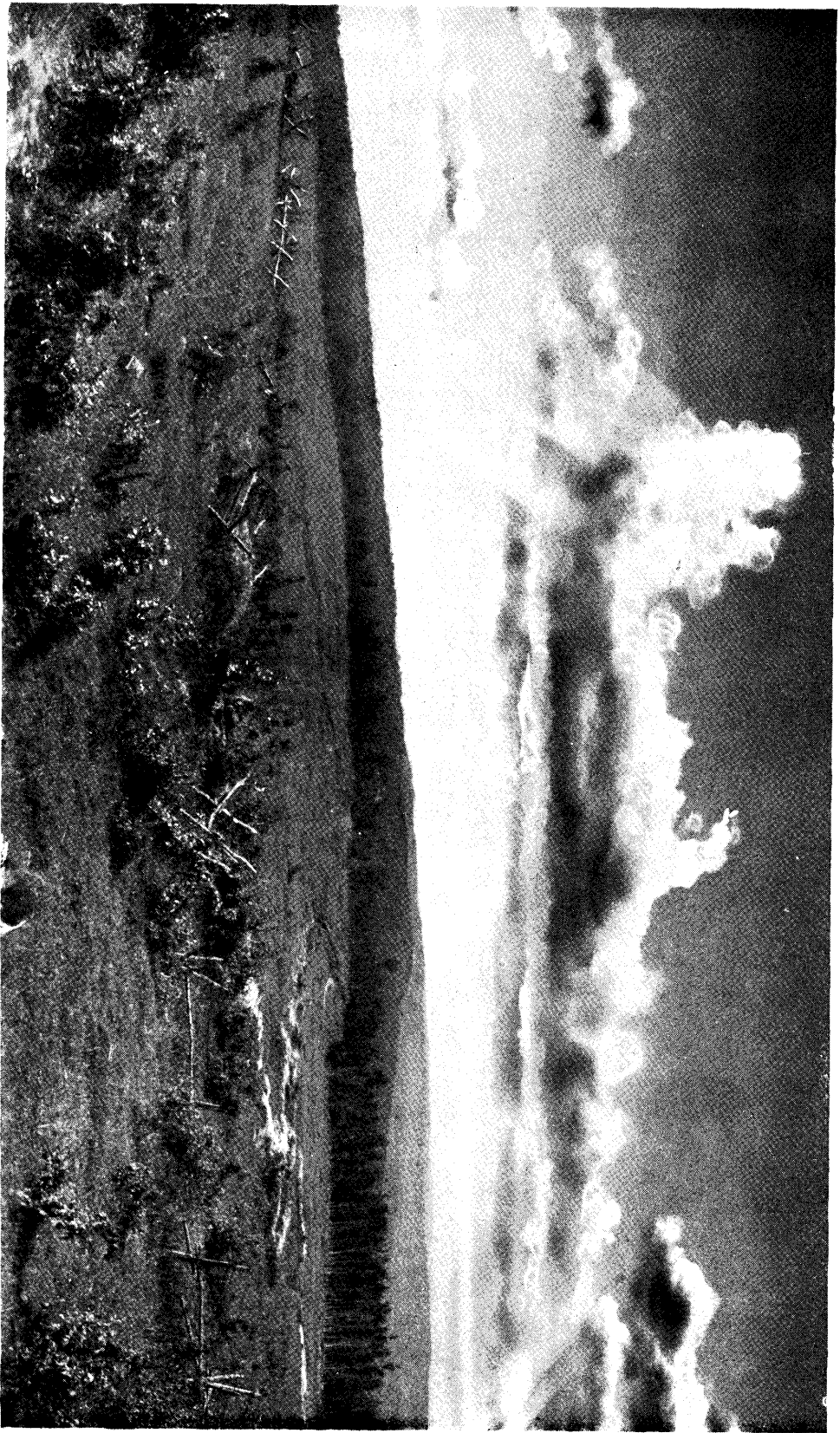

Rátz Kálmán főhadnagy, később százados.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem a kardokkal; Károly-csapatkereszt; sebesülési érem 3 sávval. A mozgósításkor, mint a II. osztály alantós fiszke, ment az ezreddel a harctérre és annak teljesítményeiben résztvett 1915 június 26-ig, amidőn a *dobronoutzi* ütközetben súlyosan sebesülve, orosz fogságba került. Különösen kitüntette magát 1914 szeptember 5-én, midőn Krivulánál (Stryjtől északra) egy ellenséges eszlopon rajtaütött és októberben a *Drohobicz-Borislav* körüli harcokban mint járőrparancsnok. Fogságból szökve, 1918 februárjában érkezett haza.

A ○ 393. Korden Post Rzwariency a földült dobronauzi csatáért, háttérben Gromeszty és Balanowka faluval 1915 június 25-én.
Menyharti A. őm. 1918. évi felv.

A dobronoutzi csataér 1915 június 25-én. Az erdészfélen húzódtak a „Szaplonczay” és „Elek” század állása.
Ményharti A. öm. 1918. évi felv.

Szaplanczay L. százados felv.

A dobronoutzi halott tisztok (elől Sárossy László őrnagy, 7. h.-huszárezred) kitérítve a bojanczuki iskola pajtájában 1915 június 26-án

legfeljebb öt tiszt vezetni, ami az összlétszám $2\frac{1}{2}^{10}$ -ának felel meg, addig a *dobronoutzi* ütközetben legfeljebb 5–600 főnyi erővel bíró 5. honv.-lovashadosztály 50–60 tiszttel rendelkezett, *10 emberre tehát egy tiszt jutott.*

Ezt legjobban bizonyítja az ezrednapló június 22-iki feljegyzése, mely szerint ezredünk ütközetlétszáma 193 karabély volt, ez négy századba osztva, századonként 48 karabélyt jelentett. Egy-egy szakaszra — melyek mindegyikének parancsnoka tiszt volt — tehát 12 fő jutott, vagyis a századparancsnokkal együtt — nem is számítva osztály- és ezredparancsnokot — 48 karabély felett öt tiszt parancsnokolt. A velünk együtt ezen harcban résztvevett gyalogsági részeknél ugyanennyi puska felett egy-egy tiszt rendelkezett.

Nehezünkre esik, de az igazság tollával kezünkben le kell írunk, hogy óriási veszteségünk dacára, az életben és épségben maradt tisztok ellen jóindulatúnak egyáltalán nem nevezhető forrásokból már az ütközet utáni napon vádak keltek szárnyra és *minden épségben maradt tisztnek magatartásáról, ténykedéséről és arról, hogy az ütközet alatt hol tartózkodott, „igazolójelentést“ kellett a hadosztályparancsnoksághoz beterveznie.*

Kerestük a levéltárban ezen igazoló jelentéseket, — melyek, miután azokban a vádak továbbfejlesztésére semmi alap sem találtatott, irattárba tették — azonban nem találtuk. Tényleg egy alparancsnok ellen sem indult meg eljárás; tehát, úgy látszik, igazolták magukat, de mégis eredménytelenül, mert ennek dacára kitüntetésben az épségben maradt tisztok közül senki sem részesült, *az arany vitézségi éremre felterjesztett gróf Strassoldó Ferenc tiszthelyettes pedig — ki hősiességével különösen kitünt — a bronz vitézségi érmet kapta elismerésül!* Csak több hó leforgása után

Rády J. szds. felv.

A légénységi hősi halottak eltemetése Dobronoutzon
1915 június 26-án.

A veszteségeket szemlélve, mind-azok előtt, akik az ütközetben résztvettek, önkénytelenül felmerül a kérdés: mi okozta ezt a rettenetes mészárlást és keresi az aránytalanul nagy fizti veszteség okát. *Ha csak ezredünk veszteségét vesszük, azt látjuk, hogy 25 légénységi halottra négy tiszt halott, 90 fő sebesült légénységre hét tiszt sebesült esik.* Előbbinél 18%, utóbbinál 8% a veszteség, összességénél pedig a fiztekre 87% jut, jóllehet rendes körülmények között a fizti veszteség az összvesztesség 1, de legfeljebb 20%-a szokott lenni. Ennek magyarázatát a helytelen fizti elosztásban leljük meg. Amíg ugyanis a gyalogságnál a 250 főből álló századot

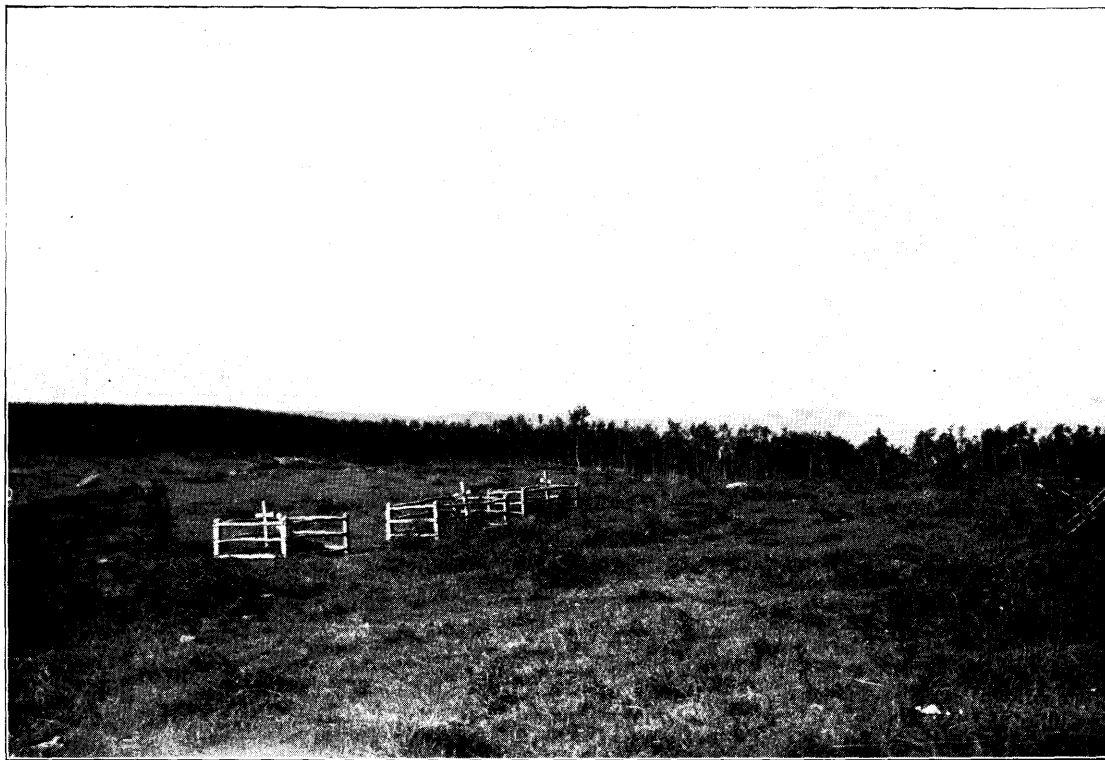
— ezredparancsnokunk ismételt közbenjárására — kapta meg *Pentz Béla* százados (sebesült) a *III. osztályú vaskoronarendet*, *Szabó Elek* hadnagy (sebesült) a *3. osztályú katonai érdemkeresztet*, *Förster Lajos* (sebesült) és *Ottlik László* zászlós pedig az *I. osztályú vitézségi érmet*.

Június 26. A harcban kimerült századaink az éj, mint tartalék, a 6. és 8. h.h.-ezredekkel *Jankovich* alezredes parancsnoksága alatt a csataterén, a \odot 458-as magaslat nyugati lejtőjén föltöltték, a két vadászászlóalj pedig megszállta az első vonalat.

Régen 8 órakor megérkezik a már tegnap este jelzett parancs, mely szerint az 5. honvédlövashadosztályhoz tartozó csapatok kivonattak a rajvonalból és *Dobronoutzba* gyülekeztetendők. Azonnal indulunk és lemenetelünk a faluba, ahol ezredünk régi helyén, a szeszgyárnál gyülekeznek. A parancsnokok rendezik századaikat és megállapítják a már előbb részletezett pontos veszteséget. Az 1. (*Pentz*) század állománya 25 fő, a 2. (*Elek*) századé 35, a 3. (*Szaplonczay*) századé 40

Rády J. szds. felv.
A légénységi hősi halottak eltemetése Dobronoutzon
1915 június 26-án.

Menyhárt A. őrm. 1918. évi felv.
Az 1915 június 25-én hősi halált halt huszárok egy részének sírja a Dobronoutzi csataterén. Az erdő széléről indult rohamra a „*Szaplonczay*” és „*Elek*” század.

Rády J. szds. felv.

A bojanczuki temetés honorációrai: középen báró *Apor Samu* altábornagy 5. l.-h.-o. parancsnoka (atillában), 1915 jún. 29-én.

visszamaradt vadászok temették el. Temetés után indulás *Horoschoutzra*, hova beérkezve, vezetéklövainknél elszállásolunk.

A megbetegedett *Fráter* ezredes helyett az ezredparancsnokságot *Roskoványi Dezső* alezredes veszi át.

Ezredparancsnokság a gazdasági lakban van, ahol *Ehmann úr* — igen szíves házigazdánk — fogad bennünket. Itt helyezkedik el a fiszti étkezdénk is és csakhamar terített asztalhoz ülünk. Kimondhatatlanul jól esik oly hosszú idő után rendesen berendezett szobát, fehér abroszt és tisztaságot látnunk. Ebéd közben *dr. Takáts* törzsorvos elbeszéli, hogy ma reggel *Dobronoutz* szélén a kukoricásban egy sebesült kubán kozákot találtak, ki átható tüdőlővéstől sok vért veszve és előlünk menekülve ott összeesett. Igen csodálkozott, hogy nem bántják, hanem bekötözik és még meg is etetik és itatják. Ők sebesülteinket nagyobb-részt lemészárolták.

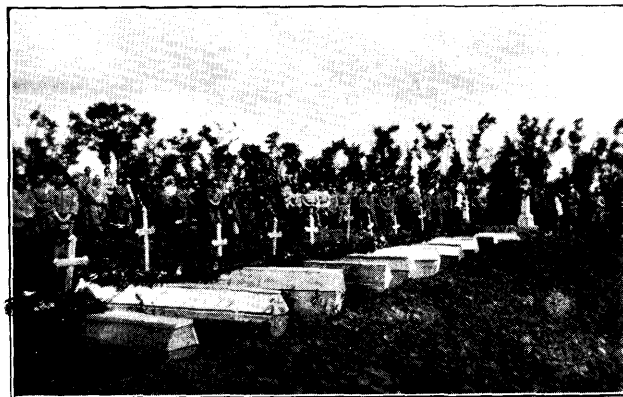
Délután 3 órakor — miután úgy értesültünk, hogy elesett fiszteinket a *bojanczuki* temetőben ma fogják eltemetni — átlovagolunk *Bojanczukra*. A koporsók azonban nem lettek készen és a temetés holnapra halasztatott. Agnoszkálva a halott fiszteket, meglátogatjuk az itteni iskolában súlyos sebeivel fekvő *Pentz* századost. Két tüdőlővésc van, és az egyik golyó még felső karját is átfúrta. Láztalan és aránylag elég jól van, azonban egyelőre a zavartalan gyógyulás biztosítása szempontjából el nem szállítható. Állapota súlyos, de nem reménytelen.

Június 27. Horoschoutz. Dél előtt 8 órakor a fiszti kar ismét átlovagol *Bojanczukra*, hogy résztvegyünk hős bajtársaink temetésén. *Gróf Széchenyi Lajos* zászlóst (7. h.-h.-ezred) már tegnap egy közelben tartózkodó rokona *Czernowitzba* szállította, így „csak“ 11 fisztet temetünk. A temetőben egysorban húzódnak a nyitott sírok, mindegyik

és a 4. (*Koricsánszky*) századé 58 fő, melybe már a harc alatt nyert kiegészítések is beleszámítanak.

A rendezés után pihenő, utászszakunk pedig hozzálát a koporsók készítéséhez...

Tiszti halottaink, kiket még tegnap este a csataterőről leszállítottunk, egy csúriben fekszenek egymás mellett és várják *Bojanczukra* való szállításukat. Egy másik pajtában 17 legénységi halott van kiterítve. Ezek azok a súlyos sebesültek, kik a kötözőhelyen haltak meg. Mielőtt tovább indulnánk, utóbbiakat eltemetjük a *dobronoutzi* temetőben. Többi legénységi halottunkat a harc színhelyén a

Rády J. szds. felv.

A Dobronoutznál hősi halált halt fisztek temetése Bojanczukon 1915 június 27-én.

mellett egyszerű fehér fenyőfakoporsó. A kereszteken a név, rang és a halál napja.

A hadosztály tisztikara teljes számban megjelent, legénységünk azonban csak küldöttségileg van képviselve. Itt van *Schönburg-Waldenburg* herceg altábornagy, a lefolyt harcok vezetője, valamint a hadseregparancsnokság képviselőjében gróf *Andrássy Sándor* tartalékos főhadnagy.

Dél előtt 9 óra van, amikor tábori lelkésziünk lendületes beszéddel megkezd a szertartást, majd beszenteli a koporsókat, mely után sorjában nyugalomra helyezük és elhantoljuk őket. A szomorú aktus után visszaindulunk és míg lovaink csendesen léptetnek *Horoschoutz* felé,

— szóvalánul egymás mellett haladva — lelkünkben újra végigéljük a tegnapelőtt eseményeit; látjuk az enyészetnek átadott bajtársakat délcegen, fiatalon, életerőtől duzzadva mozogni, élni, majd magunk elé tekintve, ragyogó nyári napsütésben, zöldelő erdővel koszorúzva és végtelen békességben, de „memento“-ként elterülni előttünk a *dobronoutzi* csatateret . . .

A 27. számú ezredparancs rendelkezése szerint *Roskoványi Dezső* alezredes *Detrich Tibor* hdj.-szakaszvezetőt hadapródjelölt-örmesterré, *Licht Vilmos* címzetes örmestert örmesterré, *Sülyi Gábor* fizedes, egészségügyi altisztet szakaszvezető-egészségügyi altisztté kinevezte.

Elrendeli a „Pentz-század“ felosztását, valamint a legénység oktatását a kézibombákkal való bánásmódról. Az ezred három századba alakul.

Oszályparancsnok: *Antal Miklós* százados.

1. század parancsnoka: *Elek Emil* százados.

2. század parancsnoka: *Szaplonczay László* százados.

3. század parancsnoka: *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy.

Géppuskásosztály parancsnoka: *Rády József* százados.

Utászakasz parancsnoka: *Lenk Béla* főhadnagy.

Rády J. szds. felv.

A *dobronoutzi* ütközetben hősi halált halt és utóbb hazaszállított *Szabó Elek* hadnagy sírja Balatonlellén.

Rády J. szds. felv.

A *Dobronoutz*nál hősi halált halt tisztak temetése *Bojan-czukon* 1915 június 27-én. (A képen *Schönburg-Waldenburg* herceg altábornagy hantot dob a sírgödörbe.)

Június 28. Horoschoutz. Reggel 8 órakor lóra ülünk és *Jorkoutz* északi kijáratához lovagolunk, ahol a hadosztály az útkeresztezés mellett elterülő legelőn tömegben áll fel. Ezredünk a hadosztály jobbszárnyán. *Benigni* tábornagy hadtestparancsnok érkezését várjuk, aki a *dobronoutzi* ütközetből kifolyólag szemlét tart felettünk. Ő nagyméltósága délelőtt 9 órakor autón érkezik, majd lóra ül és a fogadtatás után lelovagolja arcvonalunkat. Utána az ezred tisztikarát magához rendelve, német nyelven beszédet mond. Megköszöni a hadosztály vitéz magatartását és hősies önfeláldozását, mellyel 25-én

az ellenséges áttörés kiszélesbítését megakadályozta; dicsérőleg emlékezik meg a fisztikar és legénység vitéz és halált megvívó bátorságáról, majd beszéde végeztével sapkáját megemelve, emelkedett hangon háromszor az ezredek felé kiáltja: „Éljenek a vitéz magyar huszárok!”

Díszmenet után *Werboutzra* vonulunk, ahol mint hadtesttartalék délelőtt 11 óra 30 perckor beszállásolunk.

Még a menet alatt a fisztek tolmácsolták a legénységnek *Benigni* hadtestparancsnok elismerését, ami mindnyájuknak őszintén jólesett. Hosszú ideig volt még ezután hadosztályunk az ő parancsnoksága alatt és minden alkalommal mélyen érző, humánus, sorsunk iránt őszinte érdeklődéssel viseltető parancsnoknak bizonyult, akire mint a múltban, úgy most is mindnyájan őszinte hálával gondolunk.

Június 29. Hadtesttartalék *Werboutzon*. Délelőtt 8 órakor szentmise.

Okulva a *dobronoutzi* ütközet szomorú tapasztalatain, a hadosztályparancsnokság elrendeli, hogy tűzharchoz való lóról szállás esetén a századok 2—2 szakaszt, 2—2 század pedig 1 századot alakítson, a fisztikar fele pedig a vezetékllovaknál maradjon. Elrendeli továbbá, hogy a fisztek felváltásáról az ezredparancsnokok belátásuk szerint intézkedjenek.

Ezredünk e szerint alakított „*lövész-hadrend*“-je a következőképen alakult:

Parancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Segédfisz: *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy.

1. lövészszázad: *Antal Miklós* százados (*Elek Emil* százados).

1. szakasz: *Benke Sándor* őrmester (*Elek-század*).

2. szakasz: *gróf Strassoldó Ferenc* fiszthelyettes (*Elek-század*).

3. szakasz: *Ottlik László* zászlós (*Koricsánszky-század*).

2. lövészszázad: *Szaplonczay László* százados (*Koricsánszky Iván* főhadnagy).

1. szakasz: *Pap István* zászlós (*Szaplonczay-század*).

2. szakasz: *Buczko János* őrmester (*Szaplonczay-század*).

3. szakasz: *Márkus Ignác* szakaszvezető (*Koricsánszky-század*).

Céppuskásosztágyparancsnok: *Rády József* százados.

1. szakasz: *Jeszenszky Imre* főhadnagy.

2. szakasz: *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy.

Utászakaszparancsnok: *Lenk Béla* százados.

Az ekként alakított lövészosztály délután 6 órakor kivonul, hogy az emberek beosztásait megjegyezhessek.

Június 30. *Werboutz*. Reggel 8 órakor kivonulás lóháton. *Jóny László* ezredes dandárparancsnok megszemléli az ezredet. Bevonulás után értesülünk, hogy holnap báró *Pflanzer-Baltin* lovassági tábornok hadseregparancsnok fog az egész hadosztály felett szemlét tartani.

Július.

A szövetséges hadseregek június hó folyamán elért nagy sikereit kihasználva, a hadvezetőség a visszavonuló orosz hadsereg üldözését megkettőzített erővel folytatta és döntő csapásra készült. Ez a hadseregek átcsoportosítását tette szükségessé, mely az üldözés megszakítása nélkül sikerülvén, július hó elején az orosz arcvonalon a következő tagozódást mutatta:

„*Pflanzer-Baltin*-hadsereg“ *Bukovinában* és a *Dnyeszter* mentén,

„*német déli* hadsereg“ *gróf Bothmer* tábornok parancsnoksága alatt a *Dnyesztertől* északra, balszárnyával *Tarnopol* táján,

„*magyar-osztrák* 2. hadsereg“ *Lemberg*től keletre *Zalosze—Brodynál*.

Előnyomulóban voltak :

a magyar-osztrák „*Puhalló*”-hadsergét *Luck* és *Kowel* irányában, német „*Bug*”-hadsergét (*Linsingen* tábornok) a *Bug* folyó mindkét partján, a „magyar-osztrák 4. hadsergét” (*János Ferdinánd* főherceg) *Lublin* felé, a német „*Woysch*”-hadsergecsoportot a *Visztulától* északra, általános iránnyal *Iwan-gorod* felé,

„*Kövess*”-hadsergét *Iwan-gorod* vára ellen, végül a „*bajor 9.* hadsergét” (*Luitpold* bajor herceg) *Warsó* ellen.

A *Visztulától* északra a Keleti Tengerig álló hadseregek felett a parancsnokságot *Hindenburg* tábornagy vette át. Ezek a következő módon tagozódtak :

„*Gallwitz*”-hadsergét „*Észak-Lengyelországban*”, irány a *Narew* alsó folyása ellen, bal-szárnyával *Ostrolenkánál*,

„német 8. hadsergét” (*Scholtz* tábornok) *Lomza* és *Grodno* irányában,

„német 10. hadsergét” (*Eichhorn* tábornok) *Olita*, *Kowno* és *Wilna*, végül

„*Below*”-hadsergét *Kurland* ellen, jobbszárnyával *Dünaburgnál*.

Az egész hadsereg körülbelül 2—2 és fél millió emberből állott és 120 gyalog-, valamint számos lovashadosztályra tagozódott. A „magyar-osztrák 3. hadsergét” (*Boroevics*) az olasz harctérre szállíttatott.

Az orosz hadsereg zöme a *Galiciában* szenvedett vereség után északra és északkeletre kitérve, a *Visztula* és *Bug* között igyekezett ismét helyállani, *Kelet-Galiciában* és *Wolhyniában* pedig az előretörő szövetségeseket feltartóztatni. A teljes erővel és kiméretlenül előretörő csapatainkat megállítani azonban nem sikerült és június hó közepén a szövetségesek nemcsak a *Zlota Lipa* vonalát érték el, de *Sokalnál* átkeltek a *Bugon* is. Ezzel keleten elég tért nyertek ahhoz, hogy a *Lemberg* felé irányított *Mackensen* tábornok hadsergecsoportja megkezdett támadását északi és északkeleti irányban teljes erővel folytathassa.

A bennünket érdeklő *Pflanzer-Baltin*-hadsergét ezen a világháború legnagyobb eseményeit jelentő harcokban, mint a szövetséges hadseregek jobbszárnya, annak sarkpontját képezte és dacára annak, hogy csapatainak egy része az olasz harctérre szállíttatott, fontos szerepét sikerrel töltötte be és minden orosz támadási kísérletet visszautasított.

Horschoutz. *Ehman Olenka* kisasszony és udvarlóí.

*

Július 1. *Werboutz*. Báró *Pflanzer-Baltin* lovassági tábornok, hadseregpapancsnok által elrendelt szemléhez reggel 7 órakor *Jorkoutzra* lovagolunk. Itt az útkeresztezésnél levő térségen a hadosztály ezredei — mint a *Benigni*-szemlénél — tömegben helyezkednek el. A hadseregpapancsnok 8 óra 45 perckor érkezik. Fogadtatás és az arcvonal lelovaglása után az összes hívott tisztikarnak az elmúlt napok cseményei felett elismerését és megelégedését fejti ki. A beszédet, osztagainkhoz visszatérve, tolmácsoljuk a legénységnek, majd díszmenetben elléptetünk a hadseregpapancsnok előtt és bevonulunk *Werboutzra*. Dél előtt 10 órakor már szállásainkon vagyunk.

Július 2. *Werboutz*. Kivonulás lóháton, délután gyaloggyakorlat és legénységi iskola.

A 29. számú ezredparancs szerint a cs. és kir. 11. hadtestparancsnokság 3017. számú rendeletével az ellenség előtt tanúsított vitéz és eredményes magatartásukért Erdős Zószef „Elek-század“-beli őrmestert és Máriás György „Szaplóczay-század“-beli huszárt az I. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntette ki.

Ugyanezen parancs közli a 137. számú hadosztályparancsnoksági rendeletet, mely szerint „a legutóbbi napokban teljesített különösen megerőltető szolgálataik jutalmazásául“ az alábbi pénzbeli jutalmak engedélyeztetnek:

Sztrihula János őrmesternek — 10 korona, Bodorik Sándor szakaszvezetőnek — 7 korona, Tischler János szakaszvezetőnek — 7 korona, Horváth Jenő szakaszvezetőnek — 7 korona és Szekerédy József tizedesnek — 5 korona.

Július 3. Werboutz. Ma csak gyalog kivonulás. Miután Werboutzon nagyon szűken vagyunk elhelyezve, ezredünk délután 4 órakor átköltözködik a 8. h.=h.=ezreddel együtt a szomszédos Kuczurmikra, ahol továbbra is hadtesttartalék-ként szerepelünk.

E napon kelt létszámjelentés szerint: az ezred ütközetállománya 396 lovas és 4 géppuska.

Július 4. Kuczurmik. Reggel 8 óra 30 perckor szentmise a kuczurmiki templomban. Délután legeltetés.

Július 5. Kuczurmik. Reggel 6 óra 30 perckor az ezred kivonul a Kuczurmiktól délre elterülő tarlókra, ahol Jóny ezredes dandárparancsnok jelenlétében zártrendű század- és osztálygyakorlatot tart. Idő meleg, ma kissé szeles.

Este arról értesülünk, hogy a hadsereg főparancsnok: Frigyes főherceg Ő Fensége a napokban meg fogja hadosztályunkat szemlélni.

Július 6. Kuczurmikon hadtesttartalék. Délelőtt lóháton, délután gyalog kivonulás. Idő meleg, élelmizés főkéletes, sem beteg, sem gyengélkedő nincs.

Július 7. Kuczurmik. Frigyes főherceg hadsereg főparancsnok szemlét holnapra jelzik. A délután az erre való előkészületekkel, fisztogatással telik el.

Az ezred irattárában talált 345. M. 1915. számú „Számszerinti kimutatás a legénységi kitüntetésekről“

adatai szerint ezredünk eddig **15 drb. I. osztályú-, 23 drb. II. osztályú ezüst és 8 drb. bronz vitézségi éremet, összesen 46 legénységi kitüntetést kapott.**

Július 8. Kuczurmik. Délelőtt 10 órakor a Werboutztól északra levő tarlókon Frigyes főherceg tábornagy megszemlélte a hadosztályt. A szemle maga igen rövid ideig tartott, azonban a ki- és bevonulással, valamint a várakozással eltelt az egész délelőtt és délután 2 óra volt, amikor szállásainkon lóról szállottunk.

Mialatt mi a szemlén jártunk, bevonult Lipcsey Márton százados vezetésével a rég várt tisztí pótlás. És pedig Wanke Gusztáv tart. főhadnagy, Thúry Tibor hadnagy, Siklóssy Andor szkv. hadnagy, Kölber Pál, Szabó Béla, Rothkugel István tart. hadnagyok, Ádám György, Hegedüs Dénes és Hegedüs József hadapródok.

Július 9. Kuczurmik. Ellenséges repülő Zasztawnára, hol hadosztályparancsnokságunk székel, bombát dobott.

Az ezred ütközetlétszáma: 375 lovas és 4 géppuska.

Július 10. Kuczurmik. Délelőtt 10 órakor a hadosztályparancsnokság délelőtt 11 órára menetkészültséget rendel el; 11 óra 30 perckor az előbbi parancsot hatályon kívül helyezi és újabb parancsa szerint indulás holnap reggel 4 órakor mint hadseregtartalék Horoschoutzra.

Dr Keleti K. I. thgy felv.

Wanke Gusztáv tart. főhadnagy.

A 30. sz. ezredparancs az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

Szopkó István huszárnak az „ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartása elismerésül“ a II. osztályú ezüst vitézségi érem adományoztatott.

Előléptetések:

a) Az utászszakasznál: *Platényi Mihály* szakaszvezető, c. őrmester valóságos őrmesterré, *Szjgyártó Ferenc* fizedes szakaszvezetővé.

b) A géppuskásosztagnál: *Rabovszky József* fizedes szakaszvezetővé, *Bobák István*, *Csider Sándor*, *Kanyicska József* huszár fizedessé, *Schwarz Sándor* huszár járőrvezetővé, *Tornay Béla* II. osztályú számvivő-altiszt I. osztályú számvivőaltisztté.

c) Az „Elek-század“-nál: „Az ellensége előtt tanúsított mindenkori példás magatartásukért“ *Vincze Zsigmond* és *Márkus Ignác* szakaszvezetők címzetes őrmesterré, *Kovács Pál* fizedes címzetes szakaszvezetővé.

Július 11. Reggel 4 órakor a taligaúton *Kuczur* mikról *Werboutzra*, onnan *Bojanczukon* át *Horoschoutzra* menetelünk. Itt mint hadtestartalék beszállásolunk. Hírek szerint az ellenség a *Carny Potok*—*Dobronoutz* közötti fronton ismét nyugtalanodik és támadást készít elő.

Július 12. Egész nap *Horoschoutzon* vagyunk. Délelőtt az ezred fisztikara *Roskoványi Dezső* alezredes vezetésével kilovagol a *Dobronoutzba* vezető úttól délre kijelölt riadóhely megtekintésére, ahol megbeszéljük a múlt hó 25-én lefolyt ütközetet.

A 31. számú ezrednapiparancs közli a június 25-én *Dobronoutznál* lezajlott ütközetből kifolyólag adományozott kitüntetésekkel.

E szerint I. osztályú ezüst vitézségi éremmel lettek kitüntetve:

Förster Lajos zászlós (megsebesült), gróf *Strassoldó Ferenc* fiszthelyettes, *Erdős József* és *Kuzma István* őrmesterek, *Kiss Ferenc*, *Rapcsák János*, *Gyarmati József* szakaszvezetők, *Szjgyártó Ferenc*, *Murvai Lajos* fizedesek, *Kormancsik István* és *Nagy Mihály* huszárok.

II. osztályú ezüst vitézségi éremmel: *Bellovits Tibor* (elesett) és *Förster Lajos* zászlós (régebbi magatartásáért), *Egyed László* fizedes, *Biczko János* és *Zajcz József* huszárok.

Bronz vitézségi éremmel: Cs. *László Imre* őrmester, *Rabovszky István* szakaszvezető, *Baranyai István* fizedes, *Nagy Ferenc*, *Balog Sándor*, *Lipp József* és *Eilinger Márton* huszárok.

Az ezred harctéri irattárában talált és c. napról keltezett 354. M. számú „Névjegyzék“ szerint fisztikarunk beosztása a következő volt:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Ezredsegédtiszt: *Bossányi-Havass Tibor* főhadnagy.

Utászszakaszparancsnok: *Lenk Béla* százados.

Géppuskásosztag: *Rády József* százados (parancsnok), *Jeszzenszky Imre* főhadnagy, *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy.

1. század: *Lipcsey Márton* százados (parancsnok), *Koricsánszky Iván* tart. főhadnagy, *Siklóssy Andor* szkv. hadnagy, *Szabó Béla* tart. hadnagy, *Hegedüs Dénes* és *Ádám György* zászlós.

2. század: *Elek Emil* százados (parancsnok), *Wanke Gusztáv* tart. főhadnagy, *Thury Tibor* hadnagy, lovag *Rothkugel-Rollershausen István* tart. hadnagy.

3. század: *Szaplonczay László* százados (parancsnok), *Kükemezcy Árpád* népfelkelőhadnagy, *Kölber Pál* tart. hadnagy, *bilkei Papp István* zászlós, *Hegedüs József* hadapród.

Ifj. nemes *Ádám György* tart. főhadnagy. *Kitüntetései:* bronz katonai érdemérem a kardokkal, kisézüst vitézségi érem és a Károly-csapátkereszt. 1915 januárban vonult be az I. h.-h.-ezredhez s a tartalékos-fiszti iskola elvégzése után 1915 júniusában ment ki a harctérre. Résztvett 1915-ben a *Dobronoutz*—*Círomesztly* közötti, *wygodai*, *dnyeszterparti* harcokban s később a 8. h.-h.-ezr. kötelékében 1916/17. évi *Mesticanesti*, *Valcutna* és *Tunel* támpont körüli harcokban. A kimpolungi előnyomulás alatt is kitüntette magát. 1916-ban 6 hónapra és ugyancsak 1918 januártól fel volt mentve mint szolgabíró.

Orvosok: *dr. Takáts Zoltán* törzsorvos, *dr. Domokos Imrák* tart. segédorvos.

Ciászadági hivatalfőnök: *Péchy Aladár* százados gt.

Élelmezőtisztek: *Tiba Béla* főhadnagy gt., *Kostyál Frigyes* hadnagy gt.

Harctéren szolgáló tisztjeink közül ezidőszerint kitüntetéssel bírtak:

A bronz katonai érdeméremmel a katonai érdemkereszt szalagján: *Lipcsey Márton*, *Szaplonczay László*, *Lenk Béla*, *Rády József*, *Bossányi-Havass Tibor*, *Elek Emil* századosok és *Kölber Pál* tart. főhadnagy.

A Ferenc József-rend lovagkeresztjével a katonai érdemkereszt szalagján *dr. Takáts Zoltán* törzsorvos.

Július 13. Horoschoutz. Antal Miklós százados beteg a *czernowitzi* táborig kórházba megy.

A nap zavartalanul és — mert kivonulni nem szabad — békés semmittevésben telik el.

Július 14. Horoschoutz. Csend és nyugalom.

A 32. számú ezredparancs rendelkezésével „kiváló szolgálatai és az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása jutalmául” *Roskoványi* alezredes *Holop Imre* törzsoficeret tisztihelyettesé nevezi ki, továbbá *Brückner Gyula* huszárt fizedessé előlépteti.

A második dobronoutzi ütközet.

(Lásd a 33. sz. vázlatot.)

Július 15. Horoschoutz. Dél előtt 11 óra tájban a napok óta tartó csendet *Dobronoutz* irányából hallható erős ágyú- és puskatűz szakítja meg. A harc egész nap szakadatlanul tart és a zajból ítélve, igen heves lehet.

Délután 6—7 óra között *Roskoványi* alezredes a *Vlaiko-ház* szérűskertjében a július 12-én adományozott kitüntetésekét osztja ki, amidőn a *Dobronoutznál* már-már elcsendesedett harc újra hevesen kitör. Álláspontunkról jól láthatjuk a \odot 458-as magaslat felett tömegesen robbanó orosz srappellek füstjét és a hatalmas fölcseréket vágó gránátok becsapódásait. Nem érünk rá azonban sokáig gyönyörködni e tagadhatatlanul szép látványban, mert sietve érkezik a hadosztályparancsnoksághoz eligazításra rendelt *Jeszenszky Imre* főhadnagy azon parancs-csal, hogy az 1. és 8. ezred lövészszázadai azonnal megalakulva, *Dobronoutzra* meneteljenek.

Sietve készülődünk és elfogyasztva a vacsorakávé, a *horoschoutzi* kastély kertjében gyülekezünk. Itt várunk a sötétség beálltaig, mert a veszélyeztetett pontra vezető és az ellenség által jól belátott úton nappal tömegesen közlekedni nem lehet. Este 9 órakor megindulunk és kb. egy óra múlva beérkezünk *Dobronoutzba*, hol ezredünk lövészosztálya a 306. honvédszázados tartalékaul rendeltetik ki. Ennek parancsnoka, *Miklósy* ezredes a lövészosztály felét — 1. lövészszázad (*Elek* százados) lent *Dobronoutzban* — magának tartja, másik felét (2. lövészszázad) pedig a géppuskásosztaggal *Szaplonczay László* százados parancsnoksága alatt a rajvonal tartalékaul *Stavinszky Kázmér* alezredes zászlóaljához rendeli, mely ugyanazon a ponton van, ahol június 25-én ezredünk véres eseményei lefolytak. A bennünket akkor felváltó gyalogság a meredek, szakadékos domboldalban azóta kényelmes, kocsi-utal járható utat vágott, úgyhogy *Szaplonczay* százados embereivel csakhamar minden fáradtság nélkül célhoz érkezik. Beérkezésüket kitörő örömmel fogadják és a gondos *Stavinszky* alezredes hatalmas készleteiből minden embernek azonnal 1—1 konzervet és kenyert oszt ki. A század 50 lépésre a rajvonal mögött mint zászlóalj-tartalék helyeztetik el, tisztak a zászlóaljparancsnoki fedezékben kapnak szállást és szintén megvendégetnek. *Stavinszky* alezredes ismerteti a helyzetet és elmondja, hogy éppúgy, mint a múlt hónapban, az ellenség rajtaütéssel próbált a \odot 458-as támpont birtokába jutni, azonban súlyos veszteséggel visszaveretett. Megérkezésünkkor éppen harcstünet állott be és a kiküldött járőrök jelentése szerint az orosz sebesülteit és halottait szedi össze, jelek szerint azonban egyszersmind erőt gyűjt egy újabb támadásra. Csakugyan nemsokára élénkület kezdő puska- és lövések, valamint a századoktól érkező telefonjelentések szerint a zászlóalj egész vonala előtt ellenséges előremozgás észlelhető.

Július 16. A 306-os zászlóalj vonalán egész éjjel élénk tűzharc folyt. Az ellenség többször megpróbálta az állások megközelítését, azonban mindannyiszor visszaveretett. Géppuskáink, melyek a beérkezés után *Rády József* százados és *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnaggyal még az éjjel állásba rendeltettek, ezen csatározásokban élénk tevékenységet fejtettek ki és jelenlétük igen kedvezően hatott az eddig géppuskákkal nem rendelkező gyalogságra.

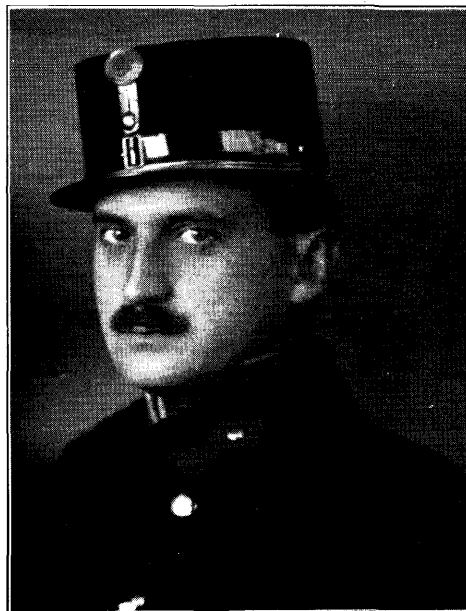
Kivilágosodva, a tartalékban álló „*Szaplonczay-lövészszázad*“ erős ellenséges srappell- és gránáttűzet kap, azonban kárt nem szenved. A tüzelés lassankint az egész vonalon elcsendesedik és csak itt-ott elvétve robban egy srappell vagy gránát, vagy pukkan egy fegyver. Úgy az első vonal, mint a tartalék nappal pihenőre tér, amint ez már hetek óta itt szokásban van. Éjjel, ha nincs harc, az állások építése, javítása folyik, nappal azonban az ellenség közelségére való tekintettel (a két rajvonal között 30–60 lépés a távolság), még hangosan beszélni sem lehet. Ilyen körülmények között legokosabb aludni és a figyelők kivételével, rövid idő múlva horkol is már az egész rajvonal. A muszka ugyancsak ezt teszi és amint fölünk oda, úgy onnan hozzánk is áthallatszik a fáradt emberek szendergésnek éppen nem nevezhető alvása.

Este 7 órakor megkezdődik ismét a mozgás. Innen is, túlról is sűrűbben pukkannak a puskák: a rajvonal felébredt.

Alig száll le az esti szürkület, a zászlóalj balszárnyán az ellenség közeledni próbál, mire az ottani parancsnok erősítést kér. *Stavinszky* alezredes *Szaplonczay* századost századával a veszélyeztetett pontra, a *Kordon Post Rzawieny*hez rendeli, aki beérkezve, felváltja az ott állásban volt 28. honvédegyalogezredbeli (horvát) századot és megerősíti a 306. honvédegyalogezred „*Farkas*“ századát. Ekkorra már teljesen besötétedett és alig helyezkedik el századunk rendeltetési helyén, megindul a támadás.

Szünet nélkül ropog a puska, berregnek a géppuskák, robbannak a kézigránátok. Koromsötét van, úgyhogy csak a puskavillanásból látjuk, merre is van az ellenség, amely dacára erős tűzünknek, hasoncsúszva közeledik felénk és drótakadályainkat elérve, éjjel 2 óráig ötféle próbál rohamra jönni, a támadást azonban mindannyiszor véresen visszaverjük. Az eredmény nagyságát csak hajnalban tudtuk megállapítani, amikor kitekintve a figyelőlyukakon, elborzadva láttuk a drótakadályok között fennakadt és az előtte fekvő orosz hullák tömegét.

Megemlítésre méltó *Kovács József* „*Szaplonczay-század*“-beli huszár, századszabó hőstette, ki — miután világító föltényeink elfogytak — önként jelentkezett és kibújva az állásból, hasoncsúszva a drótsövénnyel elé ment, majd meggyújtotta a magával vitt szurokfáklyát s azt az előterep megvilágítása végett felállította. Alig lobbant lángra a fáklya, százával röppült *Kovács* huszár felé a muszka golyó, ennek dacára azonban sértetlenül érkezett megint vissza.

Szabó Béla tart. főhadnagy.

Kitüntetései: ezüst és bronz katonai érdemérem a kardokkal; Károly-csapatkereszt. Megszóráskor mint zászlós került be. 1914 okt.—dec.-ben résztvevett az ezred harcában: Nahujowice, Popiele és Oroszkány köriül. Betegségéből felgyógyulva, 1915 júl.-tól okt.-ig Bukovinában volt, de a kasperoweci harcok után megbetegedvén, a pótszázadnál nyert beosztást. 1916 októbertől 1917 áprilisig mint skiz-eklató, majd mint osztáparancsnok az olasz hadszíntéren működött. Fenti időponttól az összcsemlésig részben a szárdobosi kiképzéscsoportnál, részben a pótszázadnál volt kiképző-századparancsnok.

Rády J. szds. felv.

Roskoványi alezredes buzdító beszéddel fogadja a Pohorloutzra beérkezett lovaspótlást 1915 július 22-én.

schoutzra. Géppuskásosztag azonban továbbra is állásban marad.

Július 18. Az ezred a géppuskásosztag kivételével ismét együtt van Horoschoutzon.

Topits Alajos tart. hadnagy, Boda Dezső és Hankó Ernő hadapródörmesterek vezetésével pótszázadunktól egy pótlás érkezik be, melyet a századok között Roskoványi alezredes azonnal feloszt. Topits hadnagy a „Szaploneczay“, Boda hadapród az „Elek“ és Hankó hadapród a „Koricsánszky“ századhoz osztattak be.

Bossányi-Havass Tibor főhadnagy megbetegszik és kórházba megy. Lovak maleineztetnek. Dr. Takáts törzsorvos a vonatlegénység megvizsgálására Neumamestiebe kirendeltetik.

A 33. számú ezredparancs szerint Roskoványi Dezső alezredes Hanczkó Illés és Vincze Zsigmond szakaszvezetőket az „ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül“ címzetes őrmesterré léptette elő.

Július 19. Pihenő Horoschoutzon.

A 34. számú ezredparancs szerint a 650/100. számú VII. hadseregparancs értelmében alábbi kitüntetések adományoztattak:

I. osztályú ezüst vitézségi érem: Nádudvary István őrmesternek.

II. osztályú ezüst vitézségi érem: báró Hazai Béla, Garlathy György (hősi halált halt), Gárdonyi Ferenc, Bencze Jenő, Beöthy József, bilkei Papp István zászlósoknak, Forrás Szele János törzsőrmesternek, Sztrihula János, Cs. László Imre, Csejki László és Flaskó József őrmestereknek, Vrábel Péter, Varga István szakaszvezetőknak, Szekerédi József, Zubor Kálmán és Rabovszky János fizedeseknek, továbbá Szabados Albert huszárnak.

Bronz vitézségi érem: Kiss Ferenc szakaszvezetőnek, Turányi András, Német András, Kleger Ferenc, Szabados Albert, Légrády István, Spielderer Mátyas, Sey György, Brezina Mihály és Sári István huszároknak.

Mialatt a „Szaploneczay-század“ harcolt, Roskoványi alezredes a hadosztály parancsára az „Elek-század“-dal visszamenefelt Dobronoutzról Horoschoutzra.

Július 17. Hajnali 2 órakor a „Szaploneczay-század“-nál folyó harc megszakad. Az ellenség hiábavaló próbálgatás után eredeti állásaiba húzódik vissza.

Reggel 4 órakor Stavinszky alezredes kivonja a századot és helyette egy 25. honvédgyalogezeredbeli századot tesz állásba, majd nagy elismeréssel és dícsérrel emlékezve meg a század sikeres működéséről, visszabocsátja azt Horoschoutzra.

Tóth Zsigmond tart. főhadnagy.

Kitüntetései: a hdm. 3. o. katonai érdemkereszt, ezüst és bronz katonai érdemérem (mindhárom a kardokkal), Károly-csapatkereszt. 1914 novemberben ment mint hadnagy az ezredhez a harcért s résztvett a Homonna körüli harcokban és értékes járőrszolgálatokat vitt véghez. 1915-ben mint főhadnagy-századparancsnok a 6. h. ezrednél szolgált. 1917 januárban mint géppuskás a 10. lovashadosztályhoz lett átbándítva, hol 1918 júniusig szolgált. Résztvett az erdélyi, romániai s később az asiagói harcokban.

Szaplonczay L. szds. felv.

Beretvás Sándor népf. főhadnagy.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem a kardokkal, Károly-csapatkereszt. Az ezredben mint század-alantestisztt és szakaszparancsnok teljesített hosszabb ideig szoldálatot.

Létszám :

1. század :	127 lovas	89 karabély.
2. „	126 „	86 „
3. „	126 „	89 „
4. „	124 „	90 „

Géppuskásosztag : 4 géppuska.

Utászszakasz : 26 lovas

Az ezred összlétszáma : 543 lovas (544 karabély), 4 géppuska.

Július 20. Horoschoutz. A hajnali órákban *Dobronoutz* felől hallatszó heves ágyúzás és puskaropogásra riadunk fel. Az eső sűrűn esik, koromsötétség van. Igen kellemetlen érzelmek között várjuk az esetleges parancsokat.

Reggel 7 óra 30 perckor az éjjel érkezett parancs folyamánként szakadó esőben lóra ülünk és *Pohorloutzra* menetelünk. *Bojanczuk* és *Jorkoutzon* az egész éjjelen át tartó esőtől felázott úton alig tudunk átvergődni. Csak lépésben haladhatunk, úgyhogy — dacára a nem egészen 10 kilométeres útnak — délelőtt 10 óra van, mire új állomáshelyünkre, *Pohorloutzra* beérkezünk. Az egész úton kísérő eső, a térdigérő sár, mely az egész falut elborítja és végül az a kellemetlen hír, hogy a falu lakossága között kolera dühög, mindenkire nagyon lehangolóan hat.

Szigorú óvatosságra intve az embereket, szállásolunk el, *dr. Takáts* törzsorvos pedig a hadosztályegészségügyi intézettől kolera elleni oltóanyagot és vízszűrőké-

szülékeket kér. Közegészségügyi bizottság is alakul *Roskoványi Dezső* alezreces elnökletével, melynek tagjai, bár mindent megtesznek : az éretlen gyümölcsöt megsemmisítik, a rosszvízű kutak és kolérás házakhoz öröket állítanak, mégis már első napon két koleragyanús megbetegedés fordul elő a „*Szaplonczay-század*“-ban. Ezek a *Tatárka-majorban* levő járványkórházba szállíttatnak.

Július 21. Pohorloutz. Miután előreláthatólag hosszabb ideig fogunk itt maradni, szálláskörületeink alapos rendbehozásához látunk és igyekezünk mennél otthonosabban elhelyezkedni.

A tegnap kért vízszűrőgép ma megérkezett és az *oknai* műút melletti bővízű kútnál munkához látott. Úgy a legénységnek, mint a lakosságnak szigorúan elrendeltett, hogy ivóvizet innen vigyen. A lakosság — meglepésünkre — eleget is tesz a parancsnak és hosszú sorban állanak egész napon át edényekkel a készülék körül. Már kevésbé engedelmességeknek annak a parancsnak, hogy mindenki oltásnak vessen alá magát és kénytelenek vagyunk fegyveres járőrökkel összetereelni a templom mellé — ahol orvosaink működnek — a falu apraját-nagyját.

Este 9 óra 45 perckor *Okna* felől ágyúzás és puskatűz hallatszik.

Idő — bár nem esik — egész nap borús.

Rády J. szds. felv.

Rády József százados vadászsákmányával. *Pohorloutz*, 1915 júl. 24-én.

Július 22. Pohorloutz. A századok lóháton gyakorolnak. Az orvosok az oltást folytatják.

Lenk Béla százados 20 napi szabadságra utazik.

Délután beérkezik egy lovaspótlás és vele *Tóth Zsigmond* tart. hadnagy, *Beretvás Sándor* népfelkelő-hadnagy, *Szaplonczay Oszkár* zászlós és *Kövess Miklós* hadapródörmmester.

Július 23. Pohorloutz. Gyakorlat lóháton.

Gróf Strassoldó Ferenc fiszthelyettes szabadságra utazik.

Roskoványi alezredes a távirójárőr parancsnokságával *Topits Alajos* tart. hadnagyot bízza meg.

Útközletlétszám: 545 lovas és 4 géppuska.

A „*Szaplonczay-század*”-tól ismét két huszár kolerában megbetegedett.

Július 24. Pohorloutz. Reggel 8–10 óráig gyakorlat lóháton. Ismét koleramegbetegedés. A nap folyamán a *tatárkai* kórházparancsnokság táviratilag értesít, hogy a tegnap odaszállított *Szabó János* huszár („*Szaplonczay-század*”) ott meghalt.

Este 7 órakor orosz repülőgép száll el fölötünk. Saját tüzéségünk több srappnellő lörcá, azonban eredménytelenül.

Szabad óráinkban, amiben ismét bővelkedünk, a falu szélén elterülő halastóban halászatunk. A fisztek közül különösen *Szaplonczay* és *Rády* századosok úzik előszeretettel ezt a sportot és kora reggeltől késő estig türelmesen lesik horgaikat. Hamarosan rájönnek azonban arra, hogy az úgynevezett „kosarazás”-sal nagyobb eredmény érhető el és ettől fogva ezzel a móddal fogják a halat és naponta 20–30 kiló szép, fejlett pontyot és csukát szállítanak be a fiszti étkezde konyhájára. *Rády* százados ezenkívül vadászik és sikerül pár vadkacsát, foglyot és fürjet elejteni. Vad azonban kevés van, a lövöldözés is szigorúan el van tiltva, így ezzel a szórakozással hamarosan fel kell hagyni.

Július 25. Pohorloutz. Vasárnap. Pihenő. Dél előtt 11 órakor mise a görög katolikus templomban. A közegészségügyi bizottság bejárja az egész falut, hogy a kolera leküzdésére tett intézkedéseinek végrehajtásáról meggyőződjön. Egész nap kánikulai hőség uralkodik.

Július 26. Pohorloutz. Reggel kivonulás lóháton.

Dél előtt a hadseregparancsnokság úgynevezett „*Salubritätskommission*”-jának tagjai kiszállanak a kolera elleni óvintézkedések felülvizsgálása végett. Mindent helybenhagyólag vesznek tudomásul.

Dacára a minden irányban és a legnagyobb körültekintéssel tett intézkedéseknek — ma megint újabb négy koleramegbetegedés fordul elő a huszárok között. Igaz, hogy az oltás óta enyhébb lefolyást mutatnak a megbetegedések, azonban ennek dacára aggasztó a dolog és úgy látszik, hogy a betegség központja a „*Szaplonczay-század*” körlete, mert itt fordul elő a legtöbb megbetegedés. E századot a többitől elkülönítjük.

Dr. Kövess Miklós tart. főhadnagy.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem a kardokkal, nagy- és kiscsüst vitézségi érem és a sebesülési érem. 1915 július 10-én ment az ezredhez, 1915 július 28-án zászlóssá és 1916 augusztusban hadnaggyá lépett elő, utóbb az 5. II. lövésosztályhoz került s itt a Czokanestinnél vívott nehéz küzdelemben 1916 szeptember 6-án megsébesült és bal szemét elvesztette. Résztvev a wygodai erdei harcban (1916 március 16-án), Derosoutznál (június 10-én), Winogradnál (július 28-án), Bortnikinél (július 29-én), Konstantinowkánál (augusztus 7-én), Jamnitánál (augusztus 12-én) és Czokanestinnél szeptember 6-án.

Este 7 órakor készültség rendeltetik el. A megalakult lövészszázadok kivonulnak a falu északi szegélyére. A kontumáciában levő „Szaploneczay-század“ körletében marad készenlétben.

Július 27. Pohorloutz. Lövészcinke reggel 5 órakor a nélkül, hogy beavatkozásra szükség lett volna, bevonulnak körletükbe. Dél előtt az ellenség pár srappellő lö a falura, de kárt nem okoz.

A VII. hadseregparancsnokság 650/219. számú rendeletével az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásukért az alábbi kifüntetések adományoztattak és pedig:

az I. osztályú ezüst vitézségi érem: *Forrás Szele János* főrsőrmesternek, *Barabás Sándor* önkéntes-őrmesternek és *Gondár Lajos* őrmesternek.

A II. osztályú ezüst vitézségi érem: *Balonyi Ágoston* zászlósnak, *Hanczkó Illés* őrmester és *Fazekas Dániel* szakaszvezetőnek.

A bronz vitézségi érem: *Kovács Pál* és *Kiskoren András* tizedeseknek, *Hamar István* járőrvezetőnek, *Beregszászi Sándor*, *Kispartfi Ferenc*, *Magyar Imre*, *Darócsi István* és *Valik László* huszároknak.

Július 28. Pohorloutz. Igen szép nyári nap van. Az orosz füzérség nyugalmunka megirigylve, ma a változatosság kedvéért gránáttal löveti a falut. Ezek egyike délután 3 óra tájban a paplak kertjében a piketirozó *Jóny* ezredes és *Kovács-Sebestény Miklós* főhadnagytól alig három lépésre vág be, a puha kerti földben azonban szerencsére megfullad.

Este 6 órakor ellenséges biplán repül el a falu felett, melyre füzéreink nagy igyekezettel, de eredménytelenül füzelnék.

Július 29. Pohorloutz. Újabb intézkedés szerint ezentúl naponta csak 2—2 század vonul ki gyakorolni. És pedig páros napokon: „Lipcsey“ és „Szaploneczay“ század, valamint az utászszakasz, páratlan napokon „Elek“, „Koricsánszky“ század és géppuskásosztag. *Roskoványi* alezredes a ma megjelent ezredparanccsal ifj. *Boda Dezső*, *Hankó Ernő*, *Ádám György* és *Kövess Miklós* hadapródokat zászlóssá lépteti elő.

Noszlopy I. osztályú egészségügyi altiszt sebcsüléséből felgyógyulva bevonult.

Az újonnan érkezett oltóanyaggal kezdetét veszi a huszárok és a lakosság második szori oltása.

Július 30. Pohorloutz. A tatárkai kolerakórházba küldött betegek közül egy „Szaploneczay-század“-beli huszár ismét meghal.

Detrich Tibor, az ezred ütközetvonatához beosztott önkéntes-őrmestert a mai ezredparancs zászlóssá lépteti elő.

Július 31. Pohorloutz. Különösebb esemény nem fordul elő.

Báró Bothmer Jenő nyugalmazott százados, ki eddig a 7. h. h. ezrednél teljesített szolgálatot, bevonult. Beosztatott az ezredtörzshöz.

Koricsánszky Iván főhadnagy a hadseregparancsnokságtól nyert 24 napi szabadságra elutazik, a századparancsnokságot *Wanke Gusztáv* tart. főhadnagy veszi át.

Beretvás Sándor népfőlkéhadnagy szolgálattételre a „Szaploneczay-század“-hoz osztatott be és egyben a fiztli étkezde vezetésével biztatott meg.

Rády J. szds. felv.
Szaploneczay László százados a pohorloutzi tóban horgászik.
1915 július 24.

Augusztus.

Lemberg bevétel (július 22–23.) után *Mackensen* tábornagy hadsergecsoportja megfelelő távolságra a visszavonuló orosz hadsereg után nyomult, majd miután az elért eredmények kellőleg biztosítva voltak, — dacára a szünet nélkül tartó harcoknak — megkezdte az átcsoportosítást. Ezalatt a többi hadsereg is győzelmesen tör előre és egymásután foglalják el *Lublint* (VII/30.), *Iwangerodot* (VIII/4–8.), *Warsót* (VIII/5–9.), *Kownót* (VIII/18.), *Novogeorgiewsket* (VIII/10–20.), *Osowiecet* és *Olitát* (VIII/23–26.), *Brestlitowskot* (VIII/26.) és *Grodno* várát (IX/2–4.).

Az északon lejátszódó világtörténelmi események az oroszok figyelmét *Bukovináról* és *Pflanzert-Baltin* hadseregéről elterelték. A szembenálló orosz erők meggyengülését azonban

Dr. Kollarits J. tait. fhdgy. felv.

A tisztiszolga vasal. Pohorloutz,
1915 július hó.

Pflanzert-Baltin tábornok kellőleg kihasználni nem tudta, miután az olasz harctérre nagyobb erőket kellett leadnia. Meg kellett tehát elégedni az elért vonal védelmével, ami teljes mértékben sikerült is. Ennek köszönhetjük, hogy egész augusztus hónapban *Pohorloutzon* vagyunk mint „*hadseregtartalék*“. Ifteni tartózkodásunk legkellemesebb harctéri emlékeink közé tartozik. A napi lóháton és gyalog tartott kivonuláson és legénységi iskolán kívül maradt időt ki-ki tetszése szerint fölthette el. Úgy a tisztok, mint a legénység és lovak elhelyezése semmi kívánnivalót nem hagytak hátra. A módos lakosság „tisza szobái“ szép, házilag készített cifra szőnyegekkel díszítve és kellőképpen bútorozva — mindenkinek megfelelő lakást nyújtottak. Ahol nem volt bútor, ott ügyes mesterembereink elkészítették a szükségeseket. Istálló a falu egy részében bőven volt, más részében, mint a „*Szaplonczay-század*“ körletében kevesebb lévén, pár nap alatt a közeli major faanyagából a századtrombitás — *Gerstlmayer János* szakaszvezető (a polgári életben ács) — épített 60 lóra a legmesszebbmenő igényeket is kielégítő istállót, melyet még vadonatúj cseréptetővel is befedett. Ily nagy építkezésnek azonban nem volt egy telek elegendő széles,

miért is ki kellett dobni a kerítést és két telekre építkezni. Ha megmaradt az épület — igazán érdekes lenne megtudni, miként rendezték a „*csuesok*“ ennek jogviszonyát, amihez még a földesúr is igényt támaszthatott.

A faluban pár öreg, törődött aggastyánon kívül férfi nem volt, mert azokat, kiket a mozgósítási behívás nem érintett — egyéb hadimunkára — részben az itt többször átvonuló oroszok, másrészt saját hadtápcsapataink vitték el. Sokat szenvedett a falu az orosz rekvirálásoktól is, mert barmaik legnagyobb részét az oroszok elhajtották. Mindamelllett a bennszülötteknek maradt még elég készletük, úgyhogy segítségünkre csak kevesen szorultak. Az ilyenek azonban „*Péchy bácsi*“ jóvoltából naponta reggel, délben és este a mozgókonyhánál kaptak étellemezést. Orvosaink gyógyítottak, huszárjaink pedig szabad idejükben az aratás és a földek megmivéléseben az asszonyoknak segédkezve, a lakossággal a legjobb egyetértésben éltek.

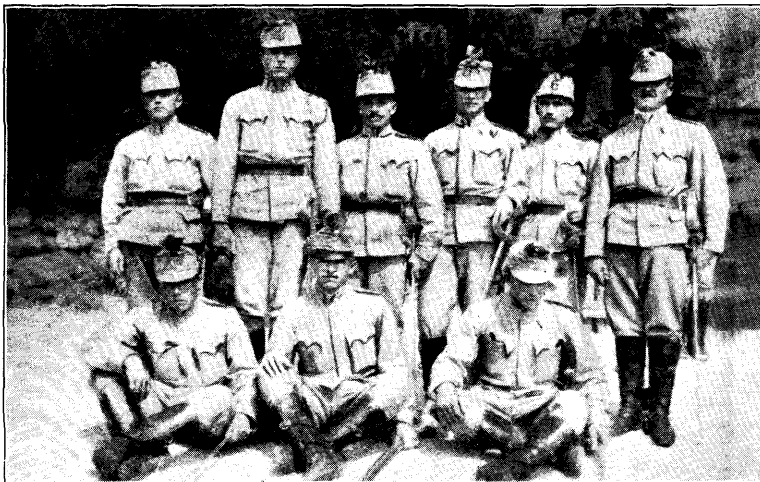
Tisztjeink a legbajtársiasabb közösségben mint egy család éltek együtt. A napi közös étkezések a vígság és meleg kedély jegyében folytak le. Szabad idejében ki-ki kedvteléseinek élt. A mindenki által egyformán kultivált lovaglásokon kívül *Roskoványi* alezredes hatalmas

sétákat végzett, *Rády* és *Szaplonczay* századosok halásztak, *Lipcsey* és *Bothmer* századosok birkóztak, *dr. Takáts* főrszörves naplóját vezette, *dr. Domokos Imák* cgercket idomított, *Ottlik Laci* zászlós — mint később megjelent könyvéből kiderült — titokban verseket írt, *Jóny* ezredes — a dandárparancsnok — legtöbbször *Kovács-Sebestény Miklós* főhadnaggyal piketirozott, mások kalábert vagy tarokkot játszottak, *Beretvás Sándor* hadnagy azon gondolkozott, hogy a mindenki által szívből gyűlölt párolt marhahúst minő néven tegye elfogadhatóbbá, *Topits Lulu* és *Thúry Tibor* főhadnagy — a két elválaszthatatlan — tréfákon és rossz vicceken törték fejüket, felváltva pedig majd mindenki bement *Czernowitzba*, hogy „várost“ és kultúrát lásson, no meg egy csomó pénzt elköltsön.

A pótlás által hozott szeretetadományok között több futball is volt, alakítottunk tehát fizti és legénységi futballcsapatokat, melyek nap-nap mellett játszottak. A fizti csapatban feltűnést keltett *Szaplonczay* százados játéka, aki *Lipcsey Marcival* szemben nem egy gólt rúgott. Változatossá tette különösen vacsoráinkat egy-egy vendég megjelenése, kik hírét vitték szíves vendéglátásunknak, de étkezdeink kiválóságának is.

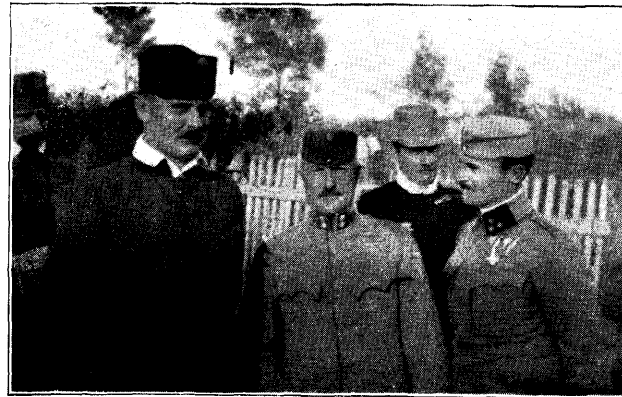
Vígan, gondtalanul teltek *Pohorloutzon* a napok. A mult kellemetlenségeit és szenvedéseit mindenki elfeledte, a jövőre pedig — jó katonaszokás szerint — nem gondolt senki sem. Haza és onnan hozzánk a levelek rendszeresen érkeztek, szabadságra menők vagy arról jövők hírt vittek és hírt hoztak, majd haza is ellátogatva, gondjaink az otthonhagyottak miatt nem voltak; tudva kellemes helyzetünket, éreztünk pedig az otthoniaknak aggódni nem kellett. Nehezen is váltunk meg *Pohorloutztól*, amidőn megint tovább kellett mennünk és harctéri bolyongásaink közül az itt töltött hetekre mindig vágyódva és kellemesen gondoltunk vissza.

*

Rády J. szds. felv.

A géppuskás-osztag kitüntetett legénysége. *Pohorloutz*, 1915 augusztus 9.

Rády J. szds. felv.

Tiszti csoport *Pohorloutzon* 1915 július 31-én. *Báró Bothmer Jenő* ny. százados, *Roskoványi* alezr., *Elek* és *Lipcsey* szds.

Augusztus 1. *Pohorloutz*. Vasárnap. Délelőtt 9 órakor a görög katolikus templomban római katolikus mise. Mise alatt *Okna* irányából nagy ágyúzás hallatszik. Egy fél óra múlva azonban megint csend lesz.

Tekintettel a vasárnapra, teljes pihenő volt. A hadosztályparancsnokság megengedi, hogy fizti jeink időnkint beránduljanak *Czernowitczba* szükségleteik beszerzése végett.

Augusztus 2. Pohorloutz. Este 9 óra 45 perckor északi irányból crös ágyúzás hallatszik.

Augusztus 3. Pohorloutz. *Tiba Béla* főhadnagy gazdasági tisztet, ki gazdasági hivatal-főnöknek a 7. honvédhuszárezredhez helyeztetett át, délben a tisztí étkezdében elbúcsúztatjuk.

Augusztus 4. Pohorloutz. *Dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos kirendeltetik *Neumama-jestie*be az cleségvonathoz kolcra ellen oltani.

Augusztus 5. Pohorloutz.

A 390/M. számú létszámjelentés szerint az ezred ütköztlétszáma: 508 lovas, 345 karabély és 4 géppuska.

Augusztus 6. Pohorloutz. *Iwangorod* bevételeéről értesülünk. Délután 4 óra 30 perctől félóra hosszat csik.

Augusztus 7. Pohorloutz. Az utászszakasz az utak rendbehozására kirendeltetik.

Beretvás S. népt. fhdgy. felv.

Evangelikus istentisztelet Pohorloutzon 1915 augusztus 8-án.

Első sor balról jobbra: Wörös Sándor, báró Bothmer Jenő, , Fördös Vilmos, Lipcsey Márton századosok, dr. Hoffmann tart. főhadnagy, dr. Falta Béla főorvos; második sor: , Szabó Kálmán tart. zászlós, Fördös Géza százados; har- madik sor: dr. Domokos Irnák tart. segédorvos-helyettes, Papp István tart. zászlós, Ottlik László, Adám György és Boda Dezső hadapródok.

tanui, nem mulaszthatjuk el, hogy Nagyasszonyunkra, ki őt nekünk adta — köszönettel ne gondoljunk és magányában vigasztalásul arról ne biztosítsuk, hogy Emilre büszkék vagyunk“.

Augusztus 9. Pohorloutz. *Jóny* ezredes dandárparancsnok ebéd alatt közli, hogy hosz- szabb ittmaradásra van kilátásunk.

Augusztus 10. Pohorloutz. A ma érkezett „Rendeleti Közlöny“ szerint az „*ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásuk elismerésüül*“ *Roskoványi Dezső* alezredesnek és *Lipcsey Márton* századosnak a **3. osztályú katonai érdemkereszt**, *Elek Emil* századosnak pedig az **ezüst katonai érdemérem** adományoztatott. A kifüntetések esté a tisztí étkezdében kedélyes vacsora keretében ünnepeljük.

Augusztus 11. Pohorloutz. *Lenk Béla* százados szabadságáról bevonul. Délclőtt 10 óra 30 perctől 12 óráig és este 7—8 óráig csik.

Augusztus 12. Pohorloutz. Délclőtt „*pótlás*“ érkezik, és pedig: *báró Bothmer Ervin* hadapród, *Cs. Szabó Kálmán* önkéntes-örmmester és 41 lovas. Úgy a tiszték, mint a legénység részére igen sok szeretetadományt hoznak magukkal. Délután 6 óra 15 perckor ellenséges repülőgép halad át felettünk.

Augusztus 8. Pohor- loutz. Délclőtt folyamán római katolikus és evan- gélikus istentisztelet.

Báró Apor Sámuel altábornagy hadosztálypa- rancsnok megkapja a Lipót- rend lovagkeresztjét.

Este a harctérre való clindulásunk első évfordu- lóját ünnepeljük, mely alka- lommal éltetjük *Elek Emil* századosot, aki illetékes sza- badságáról lemondva — egy év óta megszakítás nélkü van távol hazulról. Özvegy édesanyját a tisztikar a kö- vetkező sorokkal üdvözölte:

„Azon a napon, amidőn Emil fia a harctérre való clin- dulásának egyéves évfordulóját üli, mi, az ő bajtársai, jóbarátai és kiváló haditényei hiteles

Augusztus 13. Pohorloutz. Reggel 7 órakor ellenséges repülőgép északi irányba tartva repül el felettünk, majd visszatérve, *Okna* és *Jorkoutzra* bombákat dob. Tüzércink eredménytelenül lövik, majd egy saját repülőnk üzőbe veszi.

Lovag Rothkugel-Rollershausen István tart. hadnagy szolgálattételre a „*Szaplonczay-század*”-hoz osztatik bc.

Augusztus 14. Pohorloutz. Géppuskásosztagunk a mind gyakrabban jelentkező ellenséges repülőgépek ellen a falu keleti szegélyén lévő magas dombon löállást készít, melyet parancs szerint kora reggeltől besötétedésig megszállva kell tartania. Mindjárt első nap alkalma nyílik egy ellenséges repülőgépet tűz alá venni, azonban az sértetlenül száll tova.

Augusztus 15. Pohorloutz. Délelőtt 10 órakor 30 perckor római katolikus mise. A hadseregparancsnokság beszünteti a *Czernowitzba* való kirándulásokat. Kémhírek szerint a *Dnyeszter* és *Pruth* folyók között nagyobb orosz erők vonulnak fel. *Jóny László* ezredes dandárparancsnok megkapja a *II. osztályú német vaskeresztet*. Este 7 órakor készültség!

Augusztus 16. Pohorloutz. Reggel 6 órakor a készültség megszűnik. Délelőtt 10 órakor *Jóny László* ezredes szemlét tart a kivonult ezred felett.

Augusztus 17. Pohorloutz. Reggel 5 óra 45 perckor géppuskáink egy délkeleti irányba haladó ellenséges repülőgépre lőnek. *Báró Bothmer Ervin* hadapródot és *Cs. Szabó Kálmán* önkéntes-örmmestert *Roskoványi* alezredes zászlóssá lépteti elő. Idő: borús, hűvös. *Ma van a gorodoki roham első évfordulója!*

Augusztus 18. Pohorloutz. Ő Felsége születésnapja. Délelőtt 9 órakor ünnepélyes istentisztelet a görög katolikus templomban. A misét *Baán Frigyes* tábori lelkész mondja. Megjelent teljes számban a hadosztályparancsnokság és az 1. és 8. honvédhuszárezred. Istentisztelet után az egész ezred előtt *Roskoványi Dezső* alezredes kihirdeti Ő Felsége hadparancsát. Délután ünnepi ebéd a fizti étkezéscs, amelyen értesülünk *Kovno* bevételéről.

A mai napon kelt létszámmelentés szerint az ezred ütközletlétszáma: 541 lovas, 385 karabély és 4 géppuska.

Augusztus 19. Pohorloutz. Délelőtt 9 órakor az egy év óta tartó háborúban clescttek lelki üdvéért gyászistentisztelet, melyen — mint tegnap — mindenki résztvett.

A mai ezredparancs rendelkezése alapján *Cs. Szabó Kálmán* zászlós szolgálattételre a „*Lipcsey-század*”-hoz osztatott bc.

Augusztus 20. Pohorloutz. Szent István ünnep. Délelőtt 9 órakor ismét ünnepi istentisztelet a görög katolikus templomban. Mise alatt érkezik *Nowo-Georgiewsk* bevételének híre. A híres orosz várnégyszögéből még csak *Rowno* és *Dubno* tartja magát.

Augusztus 21. Pohorloutz. Reggel 7 óra 15 perckor kelet felől ellenséges repülőgép száll el felettünk. Úgy tüzércink, mint géppuskásaink tűz alá veszik, azonban sértetlenül repül tovább. Hadosztályparancsnokságunk átköltözik *Jorkoutzra* a kastélyba.

Ezredünk ütközletlétszáma: 536 lovas, 402 karabély és 4 géppuska.

Ezredparancs szerint *Lapu Mihály* örmmester törzsörmmesterré lépett elő.

csekefalvi *Szabó Kálmán* tart. főhadnagy.
Kittüntetése: kiscsüst vitézségi érem, Károly-esapatkereszt.
Mint hadönkéntes vonult bc 1915. év tavaszán az ezredhez, ahol az altiszti rendfokozatok elérése után csakhamar zászlóssá lépett elő. Hosszú harcéri szolgálata alatt különösen mint géppuskás-szakaszparancsnok teljesített kiváló szolgálatakat.

Augusztus 22. Pohorloutz. Miután az előtünk levő ellenséges erőket kellően felderíteni gyalogságunk nem tudta, színelges visszavonulással gondolja vezetőségünk őket állásaikból kicsalni. Hogy az első vonalban miként lett ez végrehajtva — nem tudjuk; nálunk a tartaléknál a vonatokat nappal hátrairányították, a sötétség beálltával pedig visszavonták eredeti helyükre. Embereinknek az utcákon mutatkozni nem volt szabad; a szolgálatban levők pedig polgári ruhába öltözve mutatkozhattak csak. Ez a parancs sok tréfás jelenetet idézett elő, amennyiben a legénység egy része, valamint fiatal fisztcjeink bukovinai parasztnak öltözve jelentek meg, sőt voltak, mint *Topits Lulu*, olyanok is, kik női ruhát vettek fel. . . . Ez volt a „csues” nap. Este 9 órától éjjel 12 óráig kelet és délkelet felől erős ágyúzás hallatszik, azonban az ellenség óvatos volt és scholsem támadott.

Báró Bothmer Ervin tart. főhadnagy.

Kitüntetései: kiscsüsti vitézségi érem és Károly-csapatkérszti. 1915 januárban vonult be a pótszázadhoz és júniusban ment ki Bukovinába az ezredhez és szeptember 8-án Wygodánál vitéz magatartásáért a kiscsüsti vitézségi éremmel lett kitüntetve. Később Szerbiában, majd Albániában nyert beosztást, hol megbetegedett. Felgyógyulása után ismét Bukovinába került, hemm a ferradalomkor jött haza.

4. század: *Lenk Béla* százados (parancsnok), *Wanke Gusztáv* tart. főhadnagy, *Kövess Miklós* és *Hankó Ernő* zászlós.

Málhavonatparancsnok: *Kükemezey Árpád* npflk.-hadnagy.

Útközetvonatparancsnok: *Péchy Aladár* százados gt.

Élelmezőfiszti: *Kostyál Frigyes* hadnagy gt.

Augusztus 24. Pohorloutz. Reggel 6 órakor a tegnap elrendelt készütség megszűnik. Kivonulás lóháton. Reggel 7 órakor ellenséges repülő jelenik meg és *Okna* felé tart.

Délután 4 óra 30 perckor *Roskoványi* alezredes vezetésével megszemléljük a közelben, *Carny Potoknál* levő lövészárkokat.

Augusztus 25. Pohorloutz. *Roskoványi* alezredes — ezredparancsnok — szállás= szemlélt tart. Délután ismét ellenséges repülő látunk. *Budapestről* a pótszázadtól *Papp Lukács* főzrsőrmester vezetésével egy gyalogpótlás vonul be.

Útközlelészám: 530 lovas, 399 karabély és 4 géppuska.

Augusztus 23. Pohorloutz. Tovább tart a „csues” nap. E miatt a kivonulás is elmarad. Este 7 órakor készütség rendeltetett el, azonban az ellenség ma sem ugrik be a cselnek.

A mai napról keltezett névjegyzék szerint az ezred fisztcjei következőképpen vannak beosztva:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Beosztott főzrszfiszti: báró *Bothmer Jenő* százados.

Ezredsegédfiszti: *Jeszenszky Imre* főhadnagy.

Orvosfőnök: dr. *Takáts Zoltán* főzrsorvos.

Beosztott orvos: dr. *Domokos Imák* tart. segédorvos.

Állatorvos: *Bothár Dávid* állatorvos.

Távírójárőrparancsnok: *Peller Sándor* hadapródör-mester.

Utászszakasz:

Géppuskásosztag: *Rády József* százados (parancsnok), *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy, *Cs. Szabó Kálmán* zászlós.

1. század. *Lipcsey Márton* százados (parancsnok), *Siklóssy Andor* szkv. hadnagy, *Topits Alajos*, *Szabó Béla* tart. hadnagy, *Ádám György* zászlós.

2. század: *Elek Emil* százados (parancsnok), *Thury Tibor* hadnagy, *Beretvás Sándor* npflk.-hadnagy, *Boda Dezső* és báró *Bothmer Ervin* zászlós.

3. század: *Szaplonczay László* százados (parancsnok), lovag *Rothkugel=Rollershausen István* tart. hadnagy, *bilkei Papp István* zászlós, *Szaplonczay Oszkár* zászlós.

Augusztus 26. Pohorloutz. Dél előtt lóháton, délután gyalog kivonulás. *Breszlitowszk* bevételéről értesülünk.

Augusztus 27. Pohorloutz. Reggel 7 óra 30 perckor északkeleti irányból élénk ágyúzás hallható. A napi foglalkozás után előkészületek a holnapra várt hadosztályparancsnok: báró *Apor Sámuel* altábornagy fogadására. *Dr. Takáts* főrsorvos megszerkeszti a „*Pohorloutzi Friss Ujság*“ első és utolsó számát, *Rády* és *Elek* századosok meglövik a már régen számontartott nyulakat, *Szaplonczay* százados nagy halászatot rendez a tóban és sikerül főbbek között pár remek szép csukát fogni, melyek a holnapi díszebéd meglepését fogják képezni. *Szabó Béla* tart. főhadnagy, festőművész vezetésével utászaink a falu bejáratánál diadalkaput állítanak, a paplak bejáratát pedig székely díszkapuvá alakítják át. *Lipcsey Márton* százados a fiatal tisztek és altisztekből bukovinai lovasbandériumot állít össze. *Péchy* bácsi ünnepi ebéd összcállításán fáradozik, *Thúry Tibor* dalárdát szervez, *Elek Emil* százados pedig majd az ebéd után következő népünnepélyt rendezi. *Siklóssy Andor* szkv. hadnagy, ki már a boszniai okkupációban mint önkéntes résztvevett és itt I. osztályú ezüst vitézségi érmét nyert, a ma érkezett „Rendeleti Közlöny“ szerint főhadnaggyá lépett elő.

Augusztus 28. Pohorloutz. Rendes napi látogatónk — az orosz repülő — reggel 5 óra 45 perckor megjelenik, 7 óra 45 perckor egy saját repülő száll el felettünk az ellenség felé.

A közelünkben levő *Oknán* kolera ütven ki, *dr. Takáts* főrsorvos, ki a pohorloutzi kolerajárványt sikeresen leküzdötte, kirendeltetik az ottani intézkedések megtételére.

Cyönyörű, nyári meleg nap van. Báró *Apor* altábornagy déli 12 órakor *Rapaich Richárd* őrnagy, vezérkari főnök kíséretében automobilon érkezik. *Lipcsey Márton* százados bukovinai népviseletbe öltözött, nyergelten lovasbandériumával az érkezőket a falu bejáratánál felállított diadalkapunál várja és közrefogva az autót, vágtaiban kíséri a falun keresztül a paplakban levő tiszt étkezdéhez. Itt a lovasok ügyesen jobbra-balra kanyarodnak — az autó a székely kapunál megáll, ahol *Roskoványi* alezredes a tisztikar élén fogadja parancsnokunkat. *Apor* altábornagy meglepve és meghatva a fogadtatástól, pár szóval köszönetet mond, megszemléli a festői lovasbandériumot, majd a kaputól az étkeзде tornácaig kétoldalt álló kitüntetett altisztek sora között az ebéd-löbe megy. Amint átlép a kapun, az elrejtve felállított, kölcsönként katonabanda játszani kezd. Újabb meglepés! Asztalhoz ülünk. Csupa virág minden és jobbnál jobb ételek: ragout-leves, utána forrázott csuka vajban,

Rády J. szds. felv.

1915 augusztus 22. Amikor nem volt szabad egyenruhában járni (Pohorloutz). *Lipcsey* szds. és *Topits Alajos* hdgy.

Rády J. szds. felv.

1915 augusztus 22. Amikor nem volt szabad egyenruhában járni (Pohorloutz). *Topits* hdgy. és *Ádám György* zls.

Szaplanczay L. szds. felv.
Népiünnepély Pohorloutzon 1915 augusztus 8-án.
Roskoványi Dezső alezr. várja br. Apor altb.-ot.

amikor *Péchy bácsi* a nap örömeire egy hordó bort is csapra üttet.

Az ünnep sikeréről a mellékelt credeti fényképek tesznek tanúságot, mi még csak azt fűzhetjük hozzá, hogy *Pohorloutznak* sem azelőtt, sem azóta ilyen emlékeztetes napja nem volt.

Augusztus 29. Pohorloutz. Reggel 9 órakor mise. Utána *dr. Takáts* főzrsorvos tegnap vett parancs folytán a kolera elleni védekezések megtétele végett *Oknára* megy. Délután 5 óra 45 perckor alacsonyán szálló ellenséges repülő jelenik meg felettünk. Tüzérségünk, géppuskáink és huszárjaink karabéllyal tűz alá veszik, de mint máskor, úgy most is credmentelenül.

Az e napi credparancs *Kostyál Frigyes* hadnagy gazdasági tisztet a málhavonathoz, *Husztli Imre* hadnagy gazdasági tisztet pedig az credtörzshöz osztja be. *Siklóssy* hadnagy helyett, ki megbetegedett, a takarmánybevásárlással *Husztli* hadnagy gazdasági tisztet és *Hankó* zászlóst, végül gyalogtűzharc esetén a vezetéklovak parancsnokságával *báró Bothmer Jenő* századost bízza meg.

Augusztus 30. Pohorloutz. Kivonulás. *Báró Bothmer* százados és *Siklóssy* szkv. fhdgy. betegen kórházba távoznak.

Augusztus 31. Pohorloutz. Hadosztályunk a „*Benigni* táborszernagy csoport^s”-ja alá rendeltetik. Úgy hírlik, holnap tovább megyünk.

nyúl, különféle sülték, torta, gyümölcs, fekete-kávé.

Mindczf jőfélc palackborokkal és peczsgővel öntözgetjük.

A nyitott ablakok alatt a katonazene játszik, majd felharsan — mint egy újabb meglepetés — a *Thúry* hadnagy által vezényelt dalárda. Fekete-kávénál *dr. Takáts* főzrsorvos felolvassa a „*Pohorloutzi Friss Ujság*”-ot, melynek szellemes és aktuális tréfái általános derűtséget keltenek.

Ebéd után kivonulunk mindnyájan az udvarra, ahol már együtt van a falu összes aszszonya, lánya és persze a huszárrok.

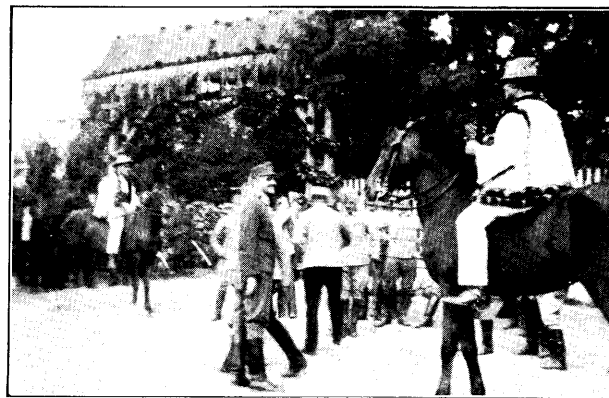
Most kezdődik a népiünnep.

Amint a tornácon megjelenünk, felzendül a zene és pár perc alatt táncoló párokkal van tele az udvar.

Járja a csárdás, boston, polka . . . és hangoz jókedv, nevetés fölti be a tágas udvart.

Fiatal tisztjeink nem kértik soká magukat és csakhamar a táncolók közé keverednek . . .

Tetőpontját azonban akkor éri el a jókedv,

Rády J. szds. felv.
Népiünnepély Pohorloutzon 1915 augusztus 28-án. *Lipcsey Márton* százados, a lovasbandérium vezetője.

Szeptember.

Augusztus végén a magyar-osztrák hadsereg főparancsnokság vezetése alatt álló csapatok előnyomulásukat a *Złota Lipa*n át folytatva, heves harcok között elérték a *Strypa* és a *felső Bug* folyását, majd megtörve az itteni orosz védővonalak ellenállását, az ellenséget szeptember 2-án a *Sereth* vonalára szorították vissza. További előnyomulásukat az erős orosz ellentámadások hatása alatt itt azonban egyelőre be kellett szüntetni.

Tovább északra a magyar-osztrák 2. hadsereg (*Böhm-Ermolli*) előnyomulását a *Wolhyniában* lezajló eseményekkel összhangban folytatta és szeptember 1-én visszafoglalva *Bródyt*, átlépte *Galicia* határát, szeptember 8-án pedig bevonult *Dubnóba*.

Augusztus 30-án *Puhalló* tábornok hadserege a *Stryjig* nyomta vissza az oroszokat, a következő napokban pedig jóformán ellenállás nélkül *Luck* is birtokába jutott. A további előnyomulás folyamán az *Olyka* mentén erős védőállást foglalt orosz hadsereget északról átkarolta, mire az a *Stubiel* mögé és *Rownóra* vonult vissza.

A *wolhyniai* várháromszög harmadik sarkpontja: *Rowno* elfoglalására már sor nem kerülhetett, mert a közben megerősített *Iwanow* tábornok hadserege szeptember 7-én a *Sereth*-vonallal szembe a *Dnyesztertől Tarnopolig* heves ellentámadást kezdett. A szövetségesek kénytelenek voltak csapataikat a *Sereth* és *Strypa* közti magaslatokra visszavenni. Egyidejűleg a besszarábiai határon álló *Pflanzer-Baltin*-hadsereg ellen is nagy orosz erők léptek fel, itt azonban minden kísérlet a szívós védelmen megtört, úgyhogy szeptember hó közepén az oroszok itt felhagytak a támadással, ám annál elkeseredettebb harcokat kezdtek *Wolhyniában*, ahol *Puhalló* tábornok hadseregének balszárnyát átkarolva, azt a *Dubno—Kormin* patak és a *Styr* vonalára szorították vissza. *Hindenburg* tábornagy hadseregcsoportja a hó folyamán újabb győzelmeket aratott és elfoglalta *Wilnát*. A *Pflanzer-Baltin*-hadseregnél,

Rády J. szds. felv.
Báró Apor altábornagy (jobbról) és Rapaich vk. őrnagy (balról) a megérkezés után. 1915 augusztus 28.

Rády J. szds. felv.

Thury Tibor hadnagy, a lovasbandérium szakaszparancsnoka.

kivéve, egész hó folyamán csend volt. A *Dnyesztertől* északra álló csoportja — ez lévén a szomszédos hadsereggel való érintkezési pont — azonban a magyar-osztrák haderőknek a *Złota Lipa* és *Strypa* felé való előretörése miatt annál hevesebb támadásoknak volt kitéve. Itt akarták az oroszok, felhasználva a *Dnyeszter* hatalmas akadályát, kettészakítani a hadseregek összefüggő arcvonalát és *Pflanzer-Baltin* tábornok hadseregét a *Dnyeszter* déli partjára szorítva, felgöngyölíteni a folyótól északra előretörő erőket. Nehéz és elkeseredett harcok folytak itt szeptember első felé-

Rády J. szds. felv.
Népiünnepély Pohorloutzon 1915 augusztus 28-án. A kéló,
Elek százados dirigálja.

között pedig a *Zaleszczyki* felől hallatszó ágyúzás délfelé csillapodik.

Szeptember 2. Pohorloutz. Délelőtt gyakorlat lóháton. Bár még semmi hír vagy parancs nem érkezett, lassan csomagolni kezdünk. Őszfönszerűleg megérezzük, hogy valami van a levegőben. Gyakoribb és sűrűbb lesz az ágyúzó, amelybe most már géppuska- és puskaropogás is keveredik. Úgy saját, mint ellenséges repülőek gyakran húznak el felettünk. Nem is csalódunk. Délután négy órakor a hadosztályparancsnokság a 19. dandárnál (1. és 8. h.-h.-ezred) menetkészültséget rendel el, azzal az előzetes értesítéssel, hogy valószínűleg öt és hat óra között indulunk. Ez azonban csak nyolc órakor következik be, amikor *Jóny* ezredes vezetésével az egész dandár *Brodokon* át *Sinkowra* menetel. Éjjel 11 órakor érkezünk ide, a lovakat elszállásoljuk, a lövészosztály megalakul és a falun kívül levő kápolnánál gyülekeznek. Itt fedél nélkül vagyunk, de c miatt senki sem panaszkodik, mert a falu tele lévén kolerás beteggel, a házakba nem kívánczunk. *Dr. Takáts* törzsorvos összerakítja a hordágyakat és ezek képezik az idősebb tiszték éjjeli nyugóhelyét.

Ezredünk ütközetiészám: 532 lovas, 390 karabély és 5 géppuska.

Szeptember 3. Lövészosztályunk egész napon át a *sinkowi* kápolnánál áll mint tartalék, ahonnan délután 6 óra 30 perckor a *wygodai* vadászházhoz menetel. Itt, mint a „*Kún-dandár*“ tartaléka, a vadászház mögött éjlelezik. A vezetéklovak, melyek *Szaplonczay* százados parancsnoksága alatt éjjel egy órakor *Oknára* meneteltek vissza, délután ismét előrendeltek, azonban az orosz tűzéréség észrevéve közeldésüket, erős gránát- és srápnellűz alá veszi az utat, úgyhogy csak a sötétség beálltával lehet *Sinkowra* a menetet folytatni, hova este 10 órakor beérkezve, a lovak az utcákon zsúfolatnak össze, erősen akadályozva persze a közlekedést.

Rády J. szds. felv.
Népiünnepély Pohorloutzon 1915 augusztus 28-án. A katonabanda eleven „kottatartókkal“.

ben, melyekből ezredünk is (hadosztályunk hadseregtartalék volt) derekasan kivette a részét és nemcsak az általános sikerhez járult hozzá, hanem a *wygodai* és a *kasperowcei* (szeptember 7. és 16.) ütközetekkel újabb babérokat is szerzett.

*

Szeptember 1. Pohorloutz. A tegnapi továbbmenetelünkről hallott hír ma ugyan még nem vált valóra, azonban minden jel arra mutat, hogy sokáig nyugalomunk nem lesz és hamarosan meg fogunk válni *Pohorloutztól*. Ma már délelőtt itt is, ott is megszólalnak az orosz ágyúk, délelőtt 10 és 11 óra mennydörgésszerűvé fokozódik és csak

Az orosz, míg világos van, erősen lövi *Sinkowot*, amelynek a *dnyeszterparti* része a nehéz gránátoktól sokat szenved. Itt vezet ugyanis át a folyón *Brodokra* a szép hadihíd, amit az ellenség szeretne elpusztítani és ezzel a *Dnyesztertől* északra levő csapatainkat elvágni.

Szeptember 4. A lövésosztály az éj folyamán a *wygodai* vadászháztól délre mintegy 1000 lépésre húzódó, elhagyott régebbi lövészárókba rendeltetik. Reggel hideg, szeles és borús időre ébredünk. Napvilágnál körültekintve, a sötétben elfoglalt helyen lövészeink a kukorica-, burgonya- és lóhercföldeken sok saját hadseregünkhöz tartozó vadász holttestére bukkannak, melyek már múmia-szerűleg össze vannak száradva és a pár hónappal ezelőtt itt lezajlott rohamból származhatnak. *Roskoványi* alezredes azonnal elrendeli a halottak eltemetését, amit a legénység kegyelettel hajt végre.

Az előttünk mintegy 2000 lépésre húzódó rajvonalból egész délelőtt heves puska-, géppuska- és ágyútűz hallatszik, amely délelőtt 10 órakor a vadászháztól keletre eső részen éri el tetőpontját. Tizenegy óra tájban a lövöldözés elcsendesedik, 11 óra 30 perckor azonban újra kezdődik és pár srápnell a halottak összeszedésével foglalatkosuló huszárok fölött is robban, kárt azonban nem okoz. Egy 8. h.-h.-ezredbeli huszár sebesült meg olyképen, hogy az előttünk húzódó drótakadályok között egy régen otfekvő kézigránátra rálépett, amely felrobbant s arcán és kezén súlyos sebeket ejtett.

Vezetéklovaink délután két óráig *Sinkowban* állanak. Ekkor a hadosztály elrendeli, hogy *Brodokon* át *Doroschoutzra* meneteljenek. Alig haladnak azonban át a hídon és érik el a déli part magaslatát, az orosz tüzéség tűz alá veszi a jól látható oszlopot. A menetet folytatni nem lehet. A már odaát levő századok lovaik részére *Elek* százados vezetésc alatt vágatában fedezéket keresnek, a főbbit *Szaplonczay* százados visszafordítja és *Sinkowon* gyülekezteti, hova a sötétség beálltával az elszakadtak is visszatérnek. Miután az összes vezetékllovak együtt vannak, este kilenc órakor *Szaplonczay* százados azokat a községtől északnyugatra fekvő 238-as magasági ponthoz vezeti, ahol kb. 2000 lépésre lövésosztályunk mögött a szabadban föl-
tik az éjszakát.

Rády J. szds. felv.

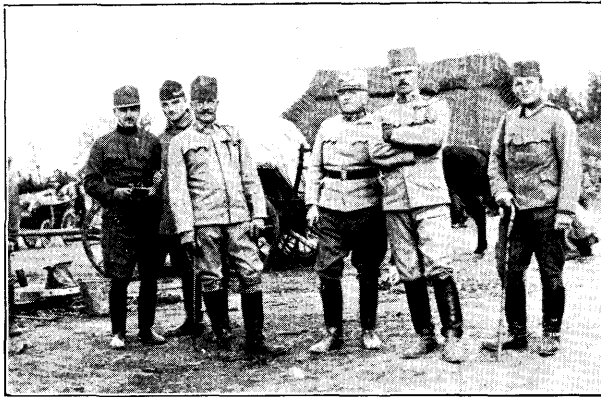
„Csak szívesen!”

Rády J. szds. felv.

Népiünnepély Pohorloutzon 1915 augusztus 28-án. „Soh'se halunk meg!...” *Lexi* szólózik.

Szeptember 5. Lövésosztályunk tegnapi helyén, a *wygodai* vadászháztól délre marad mint tartalék. Hajnali 2 óra 30 perckor a rajvonal felől már élénk géppuskatűz hallatszik. Az idő derült, de hűvös. Reggel hét órakor a lövésosztály felett pár magasan időzített orosz srápnell robban eredmény nélkül. Nemsokára rá a 288-as magaslat irányában heves puskatűz keletkezik; 8 óra 30 perctől kezdve egész napon át aránylag csend. Délután 3 órától 3 óra 30 percig heves zápor.

Dr. Kollarits J. tart. fhdgy. felv.

Csomagolás Pohorloutzon 1915 szeptember 2-án. Elöl: *Papp Miklós* t. főhadnagy, *Jeszenszky J.* főhadnagy, *Roskoványi D.* alezredes, báró *Bothmer Béla* tbk., *Jóny László* ezredes és báró *Bothmer E.* zászlós.

szek fölött is elszállt ellenséges repülő visszafordulása után, délután 2 óra tájban erős srappelltüzet kapnak. Ez elől kitérve, a *Kulakowcétól* kb. 2500 lépésre délre fekvő majorhoz menetelnek, este 6 órakor pedig éjjelezés végett *Koscelnikire* vonulnak és ott beszállásolnak.

A vezetéklovak reggel 8 óra 30 perckor itatás végett *Kulakowcera* mennek és itt maradnak egész napon át, valamint itt is éjjeleznek.

Szeptember 6. Lövészeink tegnapi helyükön tartalékban vannak. Az éjszaka nyugodtan telt el. Reggel 8 óra 30 perckor ellenséges repülőgép száll el felettünk délnyugati irányban. A huszárok a szállásul szolgáló fedezékek kijávitásával foglalkoznak. Délután 6 óra tájban a rajvonalban, mely egész nap erős tüzéségi tűz alatt áll, heves puskatűz keletkezik, mire este 7 órakor a lövészek készenlétbe helyeztetnek.

A vezetéklovak reggel *Kulakowce* keleti szegélyén állanak fel, ahol a lövé-

A wygodai üfközet.

(Lásd a 34. sz. vázlatot.)

Szeptember 7. Lövészosztályunk a délelőttöt régi helyén mint tartalék tölti. Délután 2 óra 30 perckor *Virányi Ferenc* ezredes, a 19. lovasdandár parancsnoka, az 1. és 8. honvéd-huszárezred lövészosztályát *Roskoványi* alezredes parancsnoksága alatt a „Wygodá” irtástól (részl. térkép) délkeletre mintegy 1200 lépésre harcban álló 9. vadászászlóalj balszárnya mögé rendeli. A vadászház mellett elhaladva, az erdő szélére, majd rövid megállás után az első erdőátvágásig haladunk, ahol *Roskoványi* alezredes tájékozódás végett előremegy a vadászászlóalj parancsnokához. Ott tartózkodása közben újabb parancs jön, mely szerint mindkét lövészosztály az 54. gyalogezrednek a *wygodai* erdőben levő jobbszárnya mögé rendeltetik. Ennek végrehajtása közben az oroszok a nagy

Domony M. t. fhdgy. felv.

Sinkow látképe 1915 szeptember 2-án.

veszteséget szenvedett 54. gyalogezred vonalát áttörték, amit észrevéve, *Roskoványi* alezredes a 8. honvédhuszárezred két századát *Fördös Vilmos* és *Hainy* századosok parancsnoksága alatt futólépésben az 54. gyalogezred jobbszárnyán ellentámadásra rendeli, az 1. honvédhuszárezred „*Lipcsey*” és „*Lenk*” századai, valamint a *Rády* százados parancsnoksága alatt álló géppuskásosztag egyelőre az erdő nyugati szélén marad. Ide is sűrűn csapkodnak a golyók, egy huszár a combján meg is sebesül. Párszáz lépésre fölünk egy polgáriruhás munkásosztag dolgozik az állásokon. Négy óra tájban ezek hirtelen ásót, csákányt elhajítva, a *sinkowi* út felé futnak. Egyik mellettünk szalad el és azt mondja, hogy a dombról, ahol állottak, jól láthatók a közeledő oroszok. Közben több sebesült gyalogos is érkezik, akiknek ellátására a *sinkowi* úton levő első emlékkeresztnél *dr. Takáts* főorvos felállítja a segélyhelyet. Nemsokára az erdőből menekülő egyes gyalogosok jelennek meg, ezeket hamarosan egész rajok, szakaszok követik és jelentik, hogy a túlerőben levő ellenség állásaikba betört. Erre *Roskoványi* alezredes a „*Lipcsey*” és „*Lenk*” századokat, valamint a géppuskásosztagot, balszárnyukkal a *Wygodára* vezető útra támaszkodva, keresztül az erdőn ellentámadásra rendeli. Nagy fáradtsággal sikerül neki a visszafutó 54. gyalogezred főredékeit is megállítani és ezek felett átvéve a parancsnokságot, az ellentámadásban levő lövészeinket velük megerősíti. Sikerül ily módon az erdőbe benyomult ellenséget nemcsak feltartóztatni, hanem dacára a túlerőnek és a heves puska-, kézigránát- és ágyűtűznek, vissza is úzni és az eredeti állásokat visszaszerezni.

Szaplonczay L. szds. felv.

Szaplonczay László százados az oknai kastély lépcsőjén 1915 szeptember 3-án.

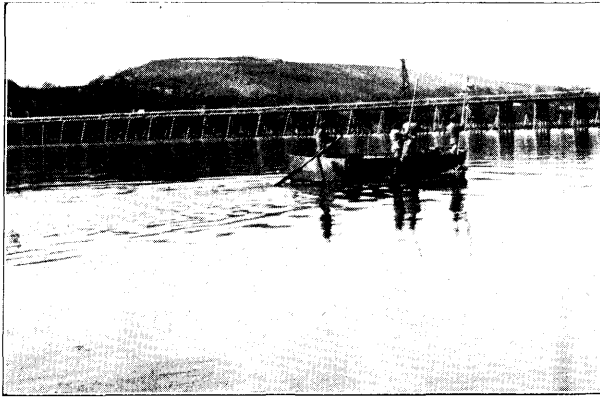
Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

Az oknai kastély 1915 szeptember 3-án.

A harc főmozzanatai már koromsötétben zajlottak le, amit tekintetbevéve, annál nagyobb dícséret illeti a huszárok hősiességét, a kiváló és körültekintő vezetést. Ismét megbizonyosodott, hogy bármily nehéz legyen a helyzet, ha a sikernek legkisebb lehetősége is fennáll, azt ki is tudják használni; huszárajaink veszélyt és félelmet nem ismernek, tisztjeink pedig nemcsak a kellő személyes vitézséggel, de a megfelelő harcászati érzék, körültekintés és hidegvérrel — a siker legfőbb biztosítékaival — is rendelkeznek. Ennek volt köszönhető, hogy az elért eredményhez képest veszteségünk aránytalanul csekély volt.

A felsőbb parancsnokságok nem késték lövésosztályunk érdemeit elismerni, aminek bizonyítására ideiktatjuk a vezénylő hadtestparancsnok által kiadott elismerősorokat :

„*An K. u. K. Korpskommando Fmlt. von Benigni Doroschoutz. Am 7. September nachm. vollführten sehr bedeutende Kräfte, darunter auch Tserkessen, einen Gegenstoss auf I. R. 54. östlich*

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

Hadihíd a Dnyeszteren Doroschoutznál 1915 szept. 4-én.

1. und 8. eine besondere Anerkennung ihrer bravourösen Leistungen, die den klassischen Heldentaten sich würdig anreihen. Schönburg Fmlt. m. p. Op. Nr. 455/12. Ergeht zur Kenntnis und Verlautbarung an alle Truppen der Gruppe Müller, Testa, Stöhr, ferner an die 5. L. K. T. D. (Res. No. 924.)“

Roskoványi alezredes harcjelentése, melyet a 6. gyaloghadosztályparancsnoksághoz intézett, a következőképen hangzik:

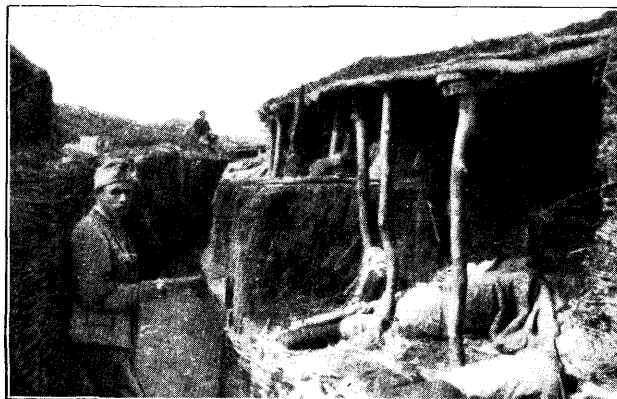
„Jelentem, hogy délután 2 óra 30 perckor *Virányi* ezredes úrtól parancsot kaptam, hogy a „Wygoda“ irtástól délkeletre kb. 1200 lépésre harcban álló 9. vadászászlóaljhoz meneteljek a lövésosztállyal, hol egyelőre ennek tartaléka leszek. Odaérkezésem után 15 perccel kaptam újból egy parancsot, melyet 1. szám alatt mellékelek. (4 óra 15 perc délután.) Ennek végrehajtása közben az 54. gyalogezred jobbszárnycsoportparancsnoka, ki nagy veszteségeket szenvedett, sürgős segítséget kért tőlem, hogy állását az ellentámadásba átmenő oroszokkal szemben megtarthassa. Erre a lövésosztály két századát futólépésben segítségükre rendeltem, kiknek közbelépésével sikerült az ellentámadást megakasztani. (Ezek voltak a 8. honvédhuszárezredtől a „*l'ördös*“ és „*Ilajny*“ század. Veszteségük ennél 1 halott, 6 sebesült.)

Menyhárt A. őrm. felv.

Többhónapos orosz hulla Wygodánál 1915 szeptember 4-én.

Midőn innen a másik két századomhoz mentem, látom, hogy az 54. gyalogezred részei a Sinkow felé vezető úton visszamennek (téves parancs folytán?). Ezeket rögtön megállítottam, átvettem a parancsnokságot s a velük levő őrnagynak elrendeltem, minthogy a helyzet egyelőre tisztázatlan volt, hogy a J. H.-tól délre a 251. -al egy vonalban felvételi állást vegyen. Ugyanez volt a parancsa a lövészosztály másik két századának (1. h.-h.-c.) és a géppuskásosztagnak is. Saját személyemre előrelovagoltam az erdőn keresztül annak tulsó oldalára, itt meggyőződtem arról, hogy az ellenség, egyes kis járőröktől eltekintve, még nem nyomult be az erdőbe; visszalovagoltam és a felvételi állásban levő csapataimnak, valamint az erdőben előrelovaglás közben talált Bernát hadnagy fél századának elrendeltem haladéktalanul rajvonalban az erdőn keresztül előnyomulni s lehetőség a régi állásokat elfoglalni, ami teljes mértékben sikerült is. (Ezen parancsomat délután 5 óra 10 perckor adtam ki, mely azonnal végre lett hajtva.) Roskovány s. k. alezredes."

Rády J. szds. felv
1915 szeptember 16. Kasperowce. A „Szaploneczay” lövészszázad állásai.

Vezetéklovaink a délelőttöt Koscielnikiben fölfötték, déli 12 órakor azonban parancs folytán a Grodek 245-ös magaslat mögé vonultak. A magaslatról szabadszemmel is jól látható a 288-as Sloteria és az attól délkeletre fekvő vadászháznál folyó harc. Az orosz nehézugrádók százával csapódnak előremozgó csapataink közé. Látni, hogy rajvonalunk főbbször meginog és hátrál, azonban új erőt kapva, ismét előrenyomul és végre is az állások birtokában marad. A vezetékllovaknál levő fisztek mindezt izgatottan és a siker érdekében

A Tapa völgye.

Menyhárt A. őrm. felv

„drukkolva“ látják és csak akkor lélekzenek fel, amikor a mellettük elhaladó könnyebb sebésültek a teljes győzelemről adnak hírt. Lassan besötétedik. Megered az eső, a harc zaja elcsendesül. Most már bevonulhatnának ismét a szállásokra, azonban parancs hiányában maradnak és szakadó esőben kint föltik az éjszakát.

Szeptember 8. Századaink a géppuskás-osztaggal a *J. H. Wygodától* északra visszafoglalt állásokat tartják megszállva és az ellenséggel az egész nap permetező őszi esőben tűzharcban állanak. Az ellenség gyenge támadó kísérletet tesz, amit a huszárok és az új crőrcapott gyalogság könnyen meghúsítanak. Segélyhelyünk reggel előremegy a vadászházhoz, majd innen az ezredfőzzsel együtt, miután dolga nem akad, a régi tartalékállásban húzódik meg. *Rudnyánszky Ferenc* főhadnagy megbetegszik, *Virányi Ferenc* ezredes pedig visszamegy a 8. honvédhuszárezred vezetéklóvaihoz.

Ezredünk vezetéklóvai délután 1 óra 30 percig tegnapi helyükön a *Grodek 245-ös* magaslat mögött maradnak, majd bevonulnak *Koscielnikire* és beszállásolnak. Itt is éjjeleznek.

Szeptember 9. Az éj aránylag csendben telt el. Lövészeink — dacára a hideg és nyirkos éjszakának — pihenhettek, mert reggel 4 és 5 óra között a beérkezett 306. gyalogezred *Bozó Pál* őrnagy parancsnoksága alatt álló zászlóalja felváltotta őket és visszatért harcélvtí tartaléktanyájukra. Délelőtt az idő derült, délután azonban beborul és esik.

Vezetéklóvaknál levők a napot *Koscielnikin* a vasalásokat javítgatva föltik.

Szeptember 10. Egész éjjel esik, napkeltevel azonban kiderül. Reggel 8 óra 30 perckor az oroszok ismét erősen támadnak. Az egész vonalon heves ágyú-, géppuska- és puska-tűz. Lövésosztályunk délelőtt 10 órakor a vadászházhoz rendeltetik és készen áll az újabb beavatkozásra. Az eső ismét megered. 11 óra tájban a harc kissé csendesedik, 12 órakor azonban újból élénkül és csak 1 óra tájban szűnik meg ismét. Délután 2 órakor az eső eláll, a nap kisüt és az előttünk levő erdő felett gyönyörű tiszta szivárvány jelenik meg.

Délután 5 órakor telefonon a hadosztályparancsnokság elrendeli, hogy a lövésosztály a sőtéség beálltával *Kulakowcera* a vezetéklóvakhoz menjen vissza, ahol további parancsokat fog kapni. Lövészeink ezen parancs után visszahúzódnak a tartaléktanyára, ahol az újból megeredő eső elől némileg védve vannak, majd este 6 óra 30 perckor gyülekeznek és megindulnak *Kulakowce* felé. (Lásd a 35. sz. vázlatot.)

Roskoványi alezredes a fenti parancs után a vezetéklóvakat a *J. H. Wygoda* felé vezető úton előrendeli, melyek este 7 órakor a \odot 238-as magassági pont táján találkoznak a visszafelé jövő lövészekkel. A lövészek itt lóra ülnek és az újonnan vett parancs értelmében az ezred — most már lóháton — *Kulakowce*—*Grodeken* át a *Kasperowcétól* északnyugatra levő \odot 249-es magassági ponthoz menetelnek. Itt lóról szállva, a lövésosztály ismét megalakul, a „*Szaplonczay*“ és „*Lenk*“ századból alakult lövészs századot *Szaplonczay László* százados, a „*Lipcsey*“ és „*Elek*“ századból alakultat pedig *Elek Emil* százados veszi át. Az 1. honvédhuszárezred és 8. honvédhuszárezred lövésosztálya a 10. lovashadosztály (*Brudermann* tábornok csoportja) alá rendeltetik és megszállja a \odot 249-esnél arccal északnyugatra a *Dnyeszter-* és *Tepa-völgy* közötti lapos hegyhátat. És pedig „*Szaplonczay*“ lövészs század a balszárnyon a *Dnyeszter-parttól* az úton túl 150 lépésre, chhez csatlakozva a *Tepa-völgyig* a 8. honvédhuszárezred lövésosztálya. Ciéppuskásosztagunk az út mellett, „*Elek*“ lövészs század tartalék a „*Szaplonczay*“ század mögött mintegy 2—300 lépésre elterülő fiatal erdőben. Az egész védőszakasz parancsnoka *Roskoványi* alezredes, helyettese *Szaplonczay* százados. Vezetéklóvak *Lipcsey* százados parancsnoksága alatt visszamennek *Kasperowcera*.

A lövésosztályok azonnal megszállják a kiutalt terepszakaszt és az állások előkészítéséhez kezdenek. Az eső éjjel 11 óra tájban permetezni kezd. Ennek dacára az állások készítése bámulatos gyorsan halad. A huszárok vetélkednek a szerénységben, bár szerszámjuk alig van.

Szeptember 11. Reggel a lövészállás embermagasságyira ki van mélyítve, a kilövés mindennütt jó, a műúton, melyet csákány hiányában átvágni nem sikerült, torlasz és gyeptéglafal emelkedik egyelőre. Kiállítva a szükséges őröket, pihenőre térhetünk. *Roskoványi* alczredes, ki a munkálatokra eddig személyesen felügyelt, az ezredfőzzsel *Kasperowcra* megy vissza.

Kivilágosodva, tisztázódik az eddig ismeretlen helyzet. Előttünk ellenség egyelőre nem mutatkozik. Balra tőlünk meredek partok között a *Dnyeszter* folyik. Déli partján velünk egy magasságban a lapos fensíkon fekszik *Repuzynetz* falu, ahol a *Dnyeszter* által megszakított rajvonalunk *Zaleszczyki* felé folytatódik. Itt a „*Rusz-különítmény*“ van állásban, a falu mögött pedig egy 15 centiméteres tarackütegünk áll. Felfelé tekintve, a *Dnyeszter* völgyében látjuk *Dobrowlany* községet a *Zaleszczyki*hez tartozó katonai lövöldével, valamint jobbszárnyával itt a folyóra támaszkodva és a *Dnyeszter* éles kanyarodóját átvágva, egy hosszú és sűrűn megszállott saját rajvonalat. Jobbra, a *Tepa* patak mély szakadékos völgyén túl, a \odot 259-es magaslaton ismét csatlakozó rajvonalat látunk. Itt a 10. lovashadosztály van állásban, s mint később megfudjuk — ulánusok.

A nap folyamán két ágyút és egy gyalogszázadot kapunk. Az ágyúk az út melletti erdő sarkán vonulnak fel, a gyalogszázad pedig a 8. honvédhuszárezred állásai mögött mintegy 300 lépésre tartalékviszonyban helyezkedik el.

Zaleszczyki felől és északi irányból egész nap szórványos tüzéségi tűz hallható.

Szeptember 12. Éjjel tolytatjuk az állások megerősítését és reggelre a kapott dróttal 2—3 soros akadályt készítünk. Napkeltével az állások előtt beszüntetjük a munkát és csak az állásokban dolgozunk. A *Dnyeszter* felett sűrű köd fekszik, mely csak délelőtt 10 óra tájban oszlik el. Délután 2 óra 45 perckor az oroszok mintegy fél órán át hevesen ágyúzzák *Kasperowce* falut. 4 óra tájban állásainkból jól látjuk, amint a tőlünk jobbra és a *Tepa*-völgytől északra fekvő *Dorosow* erdőből az ellenség a 10. lovashadosztály ellen támadást intéz. Sikerül is ennek táboriőrseit viasszaszorítania s az elfoglalt vonalban magát beásni.

Szaplonczay százados este 6 órakor a műúton a \odot 259-es magassági pontra egy járőrt tolt előre *Hankó Ernő* zászlós parancsnoksága alatt, egy másik járőr pedig a 8. h.-h.-ezredtől a *Tepa* déli partján a kocsiút-könyökig nyomul.

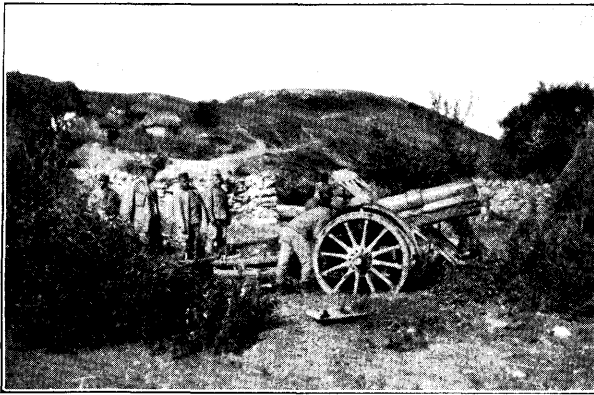
Szeptember 13. A tegnap este felé kiküldött járőrök a *Zaleszczyki* felé előnyomuló ellenséggel érintkezésbe jutottak. Rövid harc után az ellenség megkísérli bekeríteni a *Hankó* zászlós parancsnoksága alatt álló járőrt, azonban ennek sikerül a *Dnyeszter* meredek partján leereszkedve s folyton harcolva a folyó mentén az állásokba visszajutni.

Reggel 7 órakor a *Dorosow* erdő délkeleti szegélyéről puskatűzet kapunk, tüzéségünk azonban pár lövéssel hamarosan elhallgattatja a mintegy századerejű ellenséges felderítő osztagot. Délelőtt erős ellenséges támadás indul meg a *Dobrowlany*nál álló 17. közös gyalogezred állásai ellen, melyet igen csekély ellenállás után állásaiból ki is vet. Tüzeink és géppuskáink a támadó oszlop előttünk 2—3000 lépésre elhaladó balszárnyát tűz alá vesszük, mire az megáll és felénk

Rády J. szds. felv.

1915 szeptember 16. *Kasperowce*. A „*Szaplonczay*“ lövészszázad állásai.

Rády J. szds. felv.

1915 szeptember 16. Kasperowce. 10·5 cm.-es tarackunk.

századtól *Nyilas* huszár, kit mint őrszemet a reárohant oroszok közvetlen közelből lelőttek.

Este a sötétség beálltával erősebb orosz járőrök nyomulnak elő és járőreinket visszaszorítják.

Szeptember 15. Az éjszakát — támadást várva — virrasztottuk át, ez azonban nem következett be. Reggel a *Dnyeszter*ről sűrű köd emelkedik fel, mely állásainkat is elborítja. Mindenki talpon van és éber figyelemmel kémleli az előterepet. Kilenc óra tájban eloszlik a köd és megkönnyebbülve észleljük, hogy a velünk farkasszemet néző ellenség nem mozdult. Alig térünk azonban az egész éjjel tartó munka és megfigyelés után pihenőre, 9 óra 30 perckor heves tüzérségi tüzet kapunk. Az orosz cleinte srappellel, majd nehézgránátokkal lövöldöz. Tüze különösen a mögöttünk fekvő kis erdőre, hol a két ágyú és az „*Elek*” század állanak, irányul és itt főbb sebesülést is okoz. Rajvonalunkban — bár az orosz ezt is sűrűn lövi — csak kevés kárt szenvedünk.

Az eltévedt gránátok sűrűn hullanak a *Dnyeszter* folyóba, ahol robbanásuk után sisteregve magasra szökik a víz. A tüzérségi tűz alatt az orosz gyalogság közelíteni próbál és 6—800 lépésnyire előrenyomul. Itt azonban jólirányzott géppuska- és karabélytűzünkre lefekszik és nem jön tovább. Délfelé a tüzérségi tűz egész pergőtűzzé fajul, úgy látszik, az orosz megfigyelő nem a legjobban működik, mert a lövések legtöbbször hosszú és fejünk felett száll el.

A sötétség beálltával sietünk felderíteni a helyzetet, de kiküldött járőreink pár perc múlva az előnyomuló ellenség által elüzetve, visszatérnek.

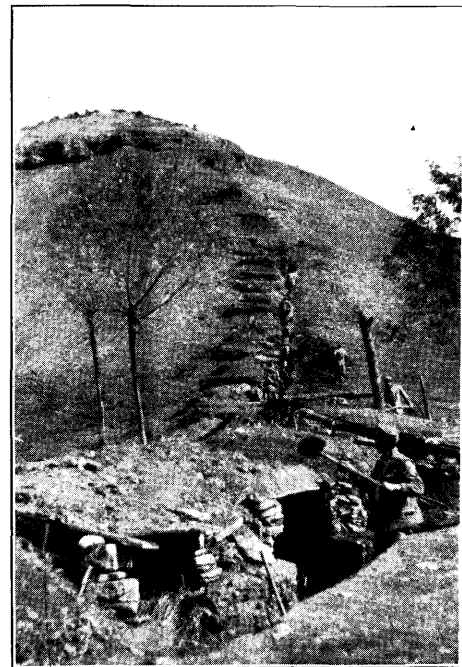
Este 8 órakor a 8. h.-h.-ezred állásai ellen már támadást is kísérelnek meg, de ez megghiusul és az orosz előttünk mintegy 2—300 lépésre beássa magát.

Veszteségünk: az 1. honvédhuszárezredből 1 halott és 2 sebesült, a 8. honvédhuszárezredből 3 sebesült.

fordítva arcát, rajvonalba fejlődik, de elő nem nyomul.

Este a nap folyamán bevonult járőreink helyett újabb járőröket küldünk ki, melyek az ellenség előretolt őrszereire bukkannak, harcra keverednek, reggel azonban veszteség nélkül térnek vissza. Éjjelre a hadtestparancsnokság ellenséges támadást jelzett, de leszámítva a járőrök harcát, az zavartalanul telt el.

Szeptember 14. Hajnalban felváltjuk az éjjel kiküldött járőröket, melyek egész napon át az ellenséges járőrökkel harcot folytatnak. Ezen harcból egy sebesült származott, valamint elesett a „*Lenk*”

Rády J. szds. felv.

1915 szeptember 16. Kasperowce. Az állások folytatása Bedrikowce felé.

A kasperowcei ütközet.

(Lásd 35. sz. vázlatot.)

Szeptember 16. Az éjszaka feszült várakozásban telt el, az ellenség azonban nem mozdult.

„Kivilágosodott“, — írja feljegyzésiben Szaploneczay százados — „amikor reggel 6 óra 30. perckor az állások megszemlélésére indultam azzal a szándékkal, hogy az embereket fokozott éberségre figyelmeztetem. Éppen a műúthoz értem, amelyen midőn áthaladtam, előttünk kb. 100 lépésre egy sűrű orosz rajvonalat vettem észre, mely a magas gazban lehajolva közeledett felénk. Alig volt annyi időm, hogy „ellenség!“-et kiáltssak és az ellenséges rajvonal máris drótkadályunk-

hoz ért. Ekkor azonban már mindenki helyén volt, géppuskáink megszólaltak és egy pillanat alatt ádáz tüzzel árasztottuk el a drótkadály között fennakadt és annak áttörésével elfoglalt ellenséget. Rettenetes mérszárlás keletkezett, amennyiben közvetlen közelből 25--30 lépésről az egész alakot mutató és dróttal bajlódó ellenséget — jó állásainkból — embereink szinte háborítatlanul lövöldözhatték. Egyesek kiugorva a fedezék-
ből tüzeltek, mások előrerohanva, szuronyal támadtak a kétségbeesetten vergődő oroszokra. A *Repuzy-*
netznel álló nehéz tüzerűteg czalatt a mögöttük levő terepre zárótüzet adott, úgyhogy ekként két tűz közé szorulva, az ellenség rövid fél óra alatt fegyverét eldobva, feltartott kezekkel kegyelemért könyörgött. Huszárjainkat azonban csak lassan lehetett lecsendesíteni és a tűz beszüntetésére bírni“.

Nem egész 1 óra alatt vége volt a harcnak s az ellenség részben megadta magát, más részük igen sok halott és súlyos sebesült hátrahagyásával, elhánnya fegyvert és felszerelést, elmenekült. A foglyokat egyenkint beengedtük az állásba és fedezet alatt a tartalékhhoz küldöttük. Leírhatatlan volt rémületük és kinézésük őszinte szánalmat keltett bennünk. Hívásunkra

hason kúsztak át a drótsövény alatt, a szegkek összekar-
molták kezüket, arcukat, és megszagatták ruháikat, csak akkor derült fel megrémült ábrázatuk, amikor látták, hogy bántódásuk nem esik. Egyikük, egy zsidó, meglőtt nyulat hozott magával, amelyet géppuskásaink a harc közben ejtettek el. Nagy hajlongások között tette Szaploneczay és Rády százados elé a zsákmányt, félreértel-
tetlenül adva tudunkra, miszerint a nem várt peccenyéért kegyelemre számít. A foglyok száma meghaladta a 90-et, estefelé pedig az állások előtt még 16 súlyos sebesültet szedtünk össze és kb. 60 halottat temettünk el. Ezredünk-
nek két sebesültje, a 8. h.-h.-ezrednek a súlyosan sebesült és a segélyhelyen meghalt *Szirt Kázmér* önkéntessel együtt 2 halottja és 1 sebesült vesztesége volt.

A foglyok a 22., 24., 32. és 34. számú turkesztáni gyalogezredből származtak. Előadásuk szerint az ezen ezredek maradványából összcállított két zászlóalj támadt. Létszámuk 6—700 fő lehetett. E szerint a magukkal vitt sebesültekkel együtt több mint 30%-os veszteséget szenvedtek.

Délután 5 óra tájban az orosz az egész vonalon megkezdte a visszavonulást. A szürkület beálltával jár-

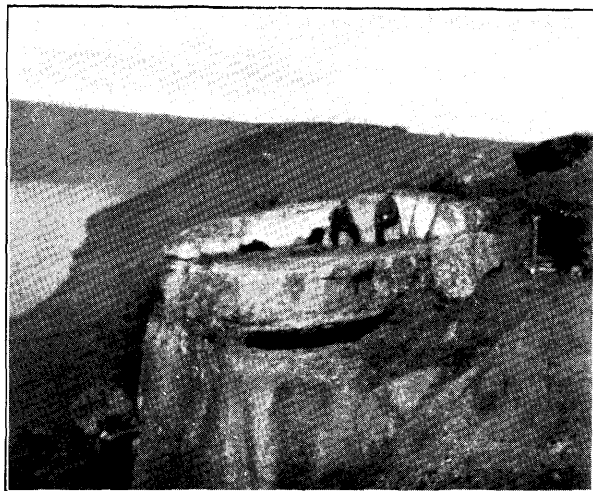
Rády J. szds. felv.

Szaploneczay L. százados orosz foglyokat hallgat ki.

Rády J. szds. felv.

Egy elfogott orosz bekísérése Kasperowcén
1915 szeptember 16-án.

Beretvás S. népl. felv. felv.

Kasperowcc, 1915 szeptember 16. Állásrészlet.

ezred, melynek megförténte után lövészeink pihenés végett bevonulnak *Kasperowcra*. Járőrök továbbra is elfoglalt helyükön maradnak és csak holnap fognak bevonulni.

Ütközetlétszám: 520 lovas, 360 karabély és 3 géppuska.

Kasperowcén értesülünk, hogy az ellenség *Bilcze* felé vonul vissza.

Szeptember 18. Az állásokban az éj folyamán teljes csend. Járőrök a délelőtt folyamán bevonulnak és újabb 60 foglyot szállítanak be. Délután 4 órakor ezredünk lövészei újból állásba rendeltetnek és felváltják a 8. h.-ezredet. A századokkal most *Lipcsey* és *Lenk* századosok mennek ki, ahonnan azonban arra a hírc, hogy az ellenség visszavonul — már délután 5 órakor *Bedrykowcra* nyomulnak előre. Ellenség scholsem látható. *Bedrykowcét* este 7 órakor elérve, a lövészosztály a falu északi szegélyén, arccal északnak rajzonalat alakít és beássa magát.

Szeptember 19. Lövészosztályunk *Bedrykowcenál* a fedezékek készítésével van elfoglalva. Ellenség nem mutatkozik.

A *Kasperowcén* visszamaradt tisztok *Roskoványi* alezredes vezetésével az egyesült 1. és 8. h.-ezred lövészeinek vezetését *Konkoly-Thege Elek* ezredesnek adva át, *Grodek—Koscielnikin* át *Toutryban* levő vezetékllovakhoz mennek.

Szeptember 20., 21. *Bedrykowcenál* a fedezékek továbbépítése és az akadályok készítése zavartalanul folyik.

Vezetékllovak *Toutryban*.

Szeptember 22. Délelőtt 10 órakor az 54. gyalogezred *Bedrykowcenál* felváltja lövészosztályunkat, mely mint tartalék a községben elszállásol.

A ma jött „Rendeleti Közlöny“ értelmében *Szaplonczay László* százados a 3. oszt. katonai érdemkereszttel,

őrök elöremennek kb. 2000 lépésre, mi pedig megkezdjük a sebcsültek, a zsákmány és halottak összeszedését. A járőrök még 30 foglyot szedtek össze, kik a vetésekben meghúzódva várták a megadásra alkalmas pillanatot.

Szeptember 17. Délelőtt kiküldött járőrök az előttünk levő erdőből tüzet kapnak. Délután megerősítjük a járőröket, mire az oroszok visszavonulnak, egy része pedig megadja magát. Újabb 50 fogoly. Ezekkel foglyaink száma 186 főre szaporodik, valamint több mint 200 fegyvert, rengeteg felszerelési tárgyat és föltényt gyűjtünk össze.

Este 7 órakor *Roskoványi* alezredes felsőbb parancsra elrendeli, hogy ezredünk állásait is vegye át a 8. h.-ezred.

Rády J. szds. felv.

Orosz foglyok a kasperowcei ütközetből 1915 szept. 16-án.

dr. Domokos Irnák tart. segédorvos pedig a **Legfelsőbb elismeréssel** lett kitüntetve, ezenkívül *Roskoványi* alezredes „az ellenség előtt tanúsított példás magatartásának jutalmazásául” *Papp Lukács* főrsörmekest, az utászszakasz parancsnokát, fiszthelyettessé léptette elő.

Szeptember 23. Lövészosztályunk *Bedrykow*-ceról *Kasperow*-cera megy és ott mint csoporttartalék helyezkedik el.

Szeptember 24. Lövészosztály *Kasperow*-cén, vezetékllovak *Toutry*-ban. Délelőtt 11 órakor a „*Lenk*” század lovai előrevezetettnek *Kasperow*-cera, ahol a század lóra ül és mint hírszerző-különítmény *Bedrykow*-cera küldve, az ott levő 9. gyalogdandárparancsnokságnak rendeltetik alá.

Délután folyamán czredünk részére *Toutry*-ba pótlás érkezik. A pótlással bevonulnak: *Apáthy László* és *Ludmann Gábor* főhadnagyok, dr. *Keleti Kornél* tart. főhadnagy, *Baghy László* hadnagy, *Freysinger István* tart. hadnagy és gróf *Károlyi Mihály* tart. hadapródörmeester. A pótlással 65 fő gyaloghuszár is jött.

Szeptember 25. Lövészosztályunk tartalékban *Kasperow*-cén, „*Lenk*” század lovon hírszerzőszolgálatban, zömével a 9. gyalogdandárnál *Bedrykow*-cén. Utóbbi kisebb járőrökkel a *Folwark Muninow*-tól északra az erdőségig derít fel és járőrmenetet tart fenn *Blyscanka* keleti szegélyén, egy álló figyelő járőrt pedig *Blyscankától* délnyugatra levő majorhoz állított ki. (Lásd a 35. sz. vázlatot.)

A mai napon clostott pótlás után czredünk beosztása és létszáma a következő:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Ezredsegédtiszt: *Jeszenszky Imre* tart. főhadnagy.

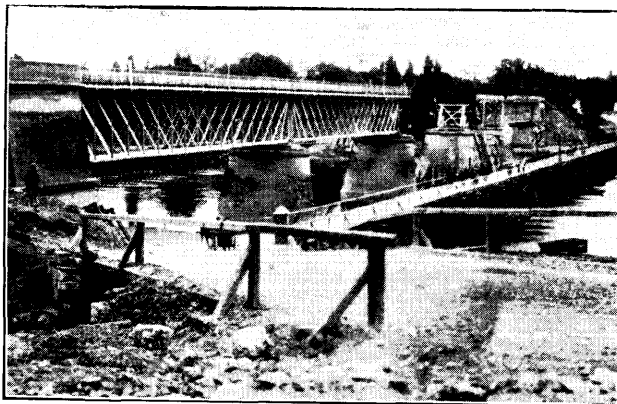
1. század. Parancsnok: *Lipcey Márton* százados, beosztva: *Szabó Béla*, *Kölber Pál*, *Baghy László* hadnagyok és *Ádám György* zászlós. (5 fiszt, 148 legénység, 129 karabély, 138 ló.)

2. század: Parancsnok: *Elek Emil* százados, beosztva: *Apáthy László* főhadnagy, *Thúry Tibor* hadnagy, báró *Bothmer Ervin* és *Boda Dezső* zászlósok. (5 fiszt, 146 legénység, 137 karabély, 145 ló.)

3. század: Parancsnok: *Szaplonczay László* százados, beosztva: *Ludmann Gábor* főhadnagy, lovag *Rothkugel-Rollershausen István* hadnagy, *bilkei Papp István* és *Szaplonczay Oszkár* zászlósok. (5 fiszt, 133 legénység, 124 karabély, 136 ló.)

4. század: Parancsnok: *Lenk Béla* százados, beosztva: dr. *Keleti Kornél*, *Wanke Gusztáv* tart. főhadnagy, *Topits Alajos* hadnagy, *Hankó Ernő* és dr. *Kövess Miklós* zászlós. (6 fiszt, 140 legénység, 128 karabély és 136 ló.)

Géppuskásosztag: Parancsnok: *Rády József* százados, beosztva: *Freysinger István* tart. hadnagy. (2 fiszt, 80 legénység, 101 ló, 4 géppuska.)

Dr. Kollarits J. t. t. félv.
Az oroszok által felrobbantott közúti-híd és általunk készített hadihíd Zaleszczykinél 1915 október 1-én.

Rády J. szds. félv.
Orosz foglyok a kasperowcei útközetből 1915 szept. 16-án.

Utászszakasz : Parancsnok : *Pap Lukács* fiszthelyettes. (28 legénység, 26 ló.)

Távírójárőr: Parancsnok : *Peller Sándor* zászlós. (13 legénység, 14 ló.)

Osszesen : 26 fiszt, 595 legénység, 545 ló.

Szeptember 26., 27. és 28. Lövészosztály *Kasperowcén* tartalékban, „*Lenk*“ lovasszázad *Bedrykowcén* hírszerző szolgálatban, vezetékllovak *Toutryban*.

Szeptember 29. A vezetékllovaknál levő fisztek reggel 8 órakor a *Kasperowcén* tartalékban levők felváltására indulnak. Menet *Wasileu—Grodéken* át.

Kasperowce szegélyére érve látják, hogy az orosz tüzérség cróscn lövi a falut. Egyenként lovagolnak be és így távoznak később a felváltottak is.

Hideg, derült idő van.

Délután 4 óra 30 perckor rövid ideig csik.

Szeptember 30. „*Lenk-század*“ bevonul *Kasperowcéra*. Lórólszállás után lovai *Toutryba* mennek vissza.

A lövészosztály egy második védelmi vonal kiépítését kezdi meg.

Bridgepartie a kasperowceni paplakban 1915 okt. 2-án. Konkoly-Thege zászlós, Szaploneczay szds., Freysinger tart. hadnagy, Elek százados, Zalán zászlós és Rády százados ülnek az asztal körül.

Az orosz ellenállás azonban, dacára a szövetséges hadseregek óriási eredményeinek, korántsem volt megtörve. Az orosz birodalom, mint szinte kimeríthetetlen reservoir, újabb és újabb erősitéseket dobott a küzdőterre, melyek bár erkölcsi érték tekintetében messze mögötte maradtak a szövetséges hadak seregeinek, de számbelileg sokszorosan felülmúlták azt. Az orosz hadvezetőség nem kimélte az emberanyagot és hol itt, hol ott kergette harcba csapatait, melyek ugyan elvéreztek és eredményt felmutatni nem tudtak, azonban állandó készenlétben tartották a szövetségeseket. Október havában a *Rokitno* mocsarak és a román határ közötti szakaszon egymást váltják az orosz, majd a szövetségesek támadási kísérletei, mindkettő azonban csak helyi sikereket arat.

A *Rokitno* mocsaraktól északra *Hindenburg* vezérezredes csoportja *Wilna* elfoglalása után tovább keletre előretörve, a *Pinsk—Baranowitschi—Smorgon—Narocz tó—Driswjaty tó—Dünaburg—Düna* vonalát éri el és észak, északnyugatról megközelíti *Rigát*.

Az orosz minduntalan más helyen megújított támadásai következtében hadosztályunk rövid időre kiválik *Pflanzer-Baltin* tábornok hadseregéből és mint gyorsan mozgó tartalék a *Strypa* mellett használtatik fel, nevezetesen *Burkanowtól* délre *Hajworonkánál*, ahol egy helyi jelentőségű orosz áttörést kell rendbehozni, 24-én azonban már ismét visszakerül *Bukovinába*.

Október.

A nyugatoroszországi várak elfoglalásával megrövidült arcvonal a magyar-osztrák és német hadseregek átcsoportosítását tette szükségessé és az olasz és szerb hadszíntereken lefolyt csemények miatt az így felszabadult crók innen elszállítottak.

Szeptember hó végén *Linsingen* tábornok hadserege a *Puhalló*-hadseregénél szünet nélkül tartó harcokban sikerrel avatkozott bele és az orosz cróket a *Styr* tolyó keleti partjára szorította vissza.

Október 1. Ezredünk lövésosztálya a 8. h.-h.-ezred lövésosztályával együtt *Konkoly-Thege Elek* ezredes parancsnoksága alatt október 7-ig *Kasperowcen* az 5. gyaloghadosztály tartalékát képezi. Ez idő alatt zavartalanul a második védővonal kiépítésén dolgozik.

Ma reggel 4 óra 30 perckor a rajvonal felől heves puskatűz hallatszik, 9 óra 45 perckor az orosz tüzéség pár lövést ad a falura és a keleti irányba vezető országútra, melyen valamely gyalogcsapat vonata mutatkozik. Dél előtt 11 órakor az első vonal felől újból élénk puskatűz hallatszik. Távol — keleti irányban egy orosz kötött léggömb látszik, mely lassan emelkedik fölfelé. Délben *dr. Takáts* főrszorosvos berendeltetett *Toutryba* a hadosztályparancsnoksághoz, a hadosztályegészségügyi főnök helyettesítésére.

Igen szép őszi nap volt.

A mai ezredparancs rendelkezése *Kölber Pál* hadnagyot a „*Lipcsey*“ századhoz helyezi át. A vezetékllovaknál levő fisztek *Jóny László* és *Roskoványi* ezredes vezetésével *Zaleszcykibe* lovagolnak megtekinteni az itt lefolyt nagy harcok színterét.

Október 2. Lövésosztály *Kasperowcen*, vezetékllovak *Toutryban*. Különösebb esemény nem fordult elő.

Október 3. Igen szép kellemes őszi nap. A vezetékllovaknál levő fisztek jól sikerült „széletvadászatot“ rendeznek. A vadászatot *Lenk Béla* százados vezeti.

Szabó Béla tart. hadnagy magas lázzal megbetegszik és a *zasztawnai* kórházba szállítatik.

Útközlelészám: 548 lovas, 414 karabély és 4 géppuska.

Október 4. Az eddigi szép őszi napok borúsra változnak. Hűvös van. *Toutryban* a vezetékllovaknál tábori mise.

Október 5. és 6. *Toutryban* rendezkedés és tisztogatás. Helyrehozzuk az ápolatlan lovakat, rendbeszedjük a vasalást.

A 6-án kelt ezredparancs *Szekeres István* szakaszvezetőt címzetes őrmesterré, *Boros István* járőrvezetőt fizedessé lépteti elő.

Október 7. Az 1. és 8. h.-h.-ezred lövésosztálya reggel 4 órakor kiválik az 5. gyaloghadosztály parancsnoksága alól és *Toutryba* menetel, ahol a 19. lovasdandár ismét mint „*hadsergetartalék*“ gyülekezik. Hadosztályparancsnokság délután 2 órakor *Jorkoutzra* költözik.

A mai ezredparancs szerint „a századok szigorúan együtt tartandók, hogy minden pillanatban indulásra készen legyenek.“

Útközlelészám: 547 lovas, 414 karabély és 4 géppuska.

Október 8. *Toutry*. Borús, ködös nap. Reggel 7 órakor váratlanul riadó. Délután 2 órakor a 19. dandár lóháton *Kasperowcera* menetel, ahol a lövésosztály ismét megalakul és *Roskoványi* alezredes parancsnoksága alatt a 3. lovashadosztály védőszakaszának tartalékát képezi. Vezetékllovak *Szaploneczay* százados parancsnoksága alatt *Repuzyneczre* menetelnek, ahol éjfélkor beszállásolnak.

Október 9. Lövésosztály zavartalanul, mint tartalék, *Kasperowcen*. Este 8 órakor készülség. Vezetékllovak délelőtt 10 órakor *Repuzyneczről Kadobestiere* menetelnek.

Dr. Kollarits J. t. féldy. felv.

Jóny László ezredes dandárparancsnok *Roskoványi* ezredessel és több fiszttel *Zaleszcykibe* lovagol 1915 október 1-én.

Keleti Kornél dr. tart. főhadnagy a mai ezredparanccsal a „*Lipcsey*” századhoz osztatott be.

Október 10. *Kasperowce*. Hűvös, borús nap. Az este elrendelt készülség reggel 5 órakor megszűnik. A nap zavartalanul telik el. Este 11 órakor érkezett eligazítás szerint a lövésosztály holnap reggel *Repuzynecze*re menettel.

Prónay Sándor őrnagy bevonul a vezetékllovakhoz és *Kadobestien* átveszi ezek parancsnokságát.

Október 11. Lövésosztály reggel 6 órakor *Kasperowcéről* gyalog *Repuzynecze*re menettel, hova a vezetékllovak is *Kadobestiéről* előrc-hozatnak. Itt lóra ülve ezredünk, a 19. lovasdandár kötelékében *Kriszczatek—Zwiniacén* át *Serafinczere* menettel, ahol beszállásol. Azt halljuk, hogy a „*Hadfi-csoportnak*” leszünk alárendelve.

Dr. Ádámfy Elek tart. hadnagy.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem a kardokkal, bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. 1915 márciusban vonult be a tartalékostisztiskola elvégzése után, 1915 október 8-tól megsebesüléséig (december 20) az 1. h. ezrednél a harcúterén szolgált, majd felgyógyulásától (1916 augusztus 1) 1917 május 1-ig a pótszázadnál. 1917 május 1-től, a huszti kiképzőcsoport elvégzése után az összemelésig, az ezrednél szakasparancsnok, ezredsegédfősz, illetve az 5. lov.-h.-e. vezetéklő-csoportjánál, majd a lovasosztálynál s végül a h.-e.-parancsnokságnál volt beosztva.

Október 12. *Serafinczen* az 5. honvédlóvas-hadosztály ismét egyesül. Innen reggel 5 óra 30 perckor lóháton *Horodenka—Dabki—Czernelica—Kopaczynce—Koscielnikin* át *Potok Złotyra* menettel, ahol egyórás pihenőt tart. Pihenő alatt elosztatik az útközben bevonult pótlás. Pihenő után menet tovább *Sokolowon* át *Leszczanczére*, hova délután 4 órakor érkezve — beszállásolunk.

Este 7 órakor riadó! A lövésosztály *Konkoly-Thege Elek* ezredes parancsnoksága alatt megalkul és kivonul a község északi szegélyére, majd rövid várakozás után teherautókon továbbszállítatik *Trybuchowcéra* és itt mint védőszakasz-tartalék beszállásol. A századokat *Lipcsey* és *Lenk* százados vezetik, *Szaplonczay* és *Elek* százados a vezetékllovakkal a lövésosztály megalakulása után *Sorokira* menettelnek.

Október 13. Szép, derült nap. Reggel a hőmérő fagypontot mutat. Lövészeink *Trybuchowcén* vannak, vezetékllovak *Sorokiról Leszczanczén* át *Zyznomierzre* menettelnek.

Október 14. Reggel 5 órakor vezetékllovak *Nagorzankára* menettelnek, melynek északi szegélyén

a lövésosztállyal találkozáva, az ezred lóra ül. Cízülközés után *Krzewloka—Kurdwanowka—Nadzelowkán* keresztül *Kotuzowra* menettelünk. Beérkezés délután 3 órakor. Beszállásolás után ezredünk lövésosztálya azonnal megalakul és *Roskoványi* alezredes, valamint *Szaplonczay* és *Elek* századosok parancsnoksága alatt *Hajworonkára* menettel. A 8. h.-h.-ezred lövésosztályai, géppuskásosztályunk és az „*Elek*” lövésosztály itt felváltják a *Strypa* partján húzódó állásokban az 5. berlini gárdaezred 9. századát, „*Szaplonczay-század*” pedig tartalék a falu közepén. A felváltott németek, mint tartalék, ez éjjel még a faluban maradnak.

Október 15. A *Hajworonkán* átvett német állások közvetlen a *Strypa* nyugati partján húzódnak. Igen rosszak, nedvesek és czenkíviül az átellenes magas partról teljesen betekint-hetők. Az állásokban néhol térdig ér a víz. Körülbelül ezredünk állásának közepén keskeny

padlószertű híd vezet át a folyón, melyen a fulsó parton álló táboriörsök közlekednek. Az első vonal mindenütt a pár nap előtt lefolyt véres harc nyomait viseli magán. Bennünket mint lovasokat különösen érdekel a harc téré, mert éppen a nekünk kiosztott védőszakaszban folyt le az I. Ferenc József király nevét viselő 11. orosz ulánuszrezd által a kassai 9. honvédegyalozrezd ellen végrehajtott lovasroham, mely a napok óta tartó elkeseredett küzdelmet az oroszok javára eldöntötte. Csalogságunk hősi ellenállásáról tanúságot tesz a rengeteg lóhulla, melyek közvetlenül az állások mögött fekszenek, nemkülönben a faluban levő orosz főmegsírok. A katasztrófát még aznap délután a gyorsan idehozott orosz gárdarezd hozta helyre.

Elgondolkozva járjuk a csatafateret, mely — a veszteségeket tekintve — az orosz lovasság „Gorodokja”-ként tekinthető és akarva, nem akarva meg kell az ellenség a bravuros lovas tette előtt hajtánunk az elismerés zászlaját.

A 19. lovasdandár (1. és 8. h.-h.-rezd) lövészosztálya mintegy 800 karabélyt és 8 géppuskát számlált. Állásai a *Strypa* nyugati partján *Hajworonka* északi szegélyétől dél felé húzódva, mintegy 4 km. hosszúságban terjedtek. Balszárnyával (8. h.-h.-rezd) a orosz gárdarezdhez, jobb szárnyal a 23. lovasdandár (6. és 7. h.-h.-rezd) lövészosztályához csatlakoztak. Ezredünk géppuskái az állásnak a községben húzódó szakaszában — igen ügyesen — házakban voltak elhelyezve olyképen, hogy a folyó vonalát hathatósan úgy fel-, mint lefelé pásztázhatták.

Délután 4 órakor az orosz a fölünk jobbra levő 23. lovasdandár ellen intéz sikertelen támadást. Öt órakor pedig a hozzánk balról csatlakozó orosz gárdarezd és a 8. h.-h.-rezd lövészi ellen kezd kisebb vállalkozást, ami szintén megghiusul. Ezredünk állásait és *Hajworonka* falut ezen alkalommal tűzérségi tűz alatt tartja, veszteséget azonban nem szenvedtünk.

Október 16. *Hajworonkát* és állásainkat az orosz tűzérség a nap folyamán szörványosan srappellel lövi. Este 7 órakor erősebb ellenséges osztagok a *Strypa* keleti partján levő gyenge járőreinket viaszorítják és megszállják a régi orosz fedezékeket. Az általunk felváltott oroszok a sötétség beálltával elhagyják *Hajworonkát* és emlékül magukkal viszik — persze megkérdezésünk nélkül — géppuskásosztagunk két málháslovát. Este 9 órakor beérkezik a faluba a besztercei 83. közös gyalozrezd egy zászlóaljja, mely lövészeink felváltására van rendelve. *Roskoványi* alczredes vendégül látja a fiszti étkezdeben a zászlóalj fisztikarát, akik igen csodálkoznak azon, hogy a felváltást nem sürgetjük és ahhoz csak beérkezésük után 3 órával, éjfélkor kezdünk hozzá.

Október 17. Az éjszaka felváltott lövészszázadok, mint az állásban levő 83. gyalozrezd tartaléka, a nap folyamán *Hajworonkán* maradnak. Napközben több ellenséges srappell robban a falu felett. Hideg, borús idő van. Legénységünk a nagyobbbrészt elhagyott házakba húzódva, egész nap burgonyát és kukoricát főz. A mai rezdparancs *Hegedűs Dénes*, *Ádámffy Elek* és *Zbóray Sándor* hadapródokat zászlóssá lépteti elő.

Október 18. Az éjszakát *Hajworonkán* töltjük. Reggel 5 órakor a lövészosztály gyalog *Kotuzowra* megy vissza, honnan, miután a falu szüknek bizonyul, a „*Lipcsey*” és „*Lenk*”

Rády J. szds. felv.

1915 október 15. Rády József százados fedezéke Hajworonkán.

század lóra ülve, *Gnilowodyra* menettel és ott helyezkedik el, a „*Szaplonczay*“ és „*Elek*“ század, valamint a géppuskásosztag pedig *Kotuzowban* beszállásol. Alig vagyunk készen az elhelyezkedéssel, az ugyanott levő hadosztályparancsnokság egy erősebb lovashírszerző-járőr összeállítását rendeli el. *Báró Hazai Béla* zászlós, a „*Szaplonczay-század*“ alantos tisztje, önként jelentkezik járőrparancsnokul. A járőrhöz a „*Szaplonczay*“ és „*Elek-század*“ 10–10 önként jelentkező huszárt rendel ki, akikkel *báró Hazai* zászlós, a hadosztályparancsnokság által eligazítva, *Hajworonkán* át az állítólag visszavonuló ellenség után küldetik. A járőr igen szépen megoldva feladatát és megállapítva az ellenség új vonalát, este tér

zborói *dr. Zbóray Sándor* tart. hadnagy.

Kitüntetései: kiscsüsti vitézségi érem kétszer, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. 1915 márciusban vonult be a pótszázadhoz s októberben ment ki a harctérre az ezredhez. Résztvett az ezred hajworonkai, samuzini, zaleskijai és wygodai harcaiban. 1916 áprilisban az I/5. lövészosztályhoz került és a Brussilow-offenzíva nehéz harcaiból alaposan kivette részét, míg 1916 június 28-án Holeskownál egy ellentámadásnál súlyosan megsebesült. Felgyógyulása után 1917 októbertől a pótszázadnál nyert beosztást.

délután 9 órakor megállunk és a *gróf Potoczky*-kastély évszázados parkjában a fák alá húzódunk, nehogy a sűrűn szálló orosz repülők felderíthessenek. Itt a velünk jött mozgókonyhák kiosztják az étkezést. Menetünket délután folytatva, este érkezünk *Sokolowra*, ahol beszállásolunk. Hadosztályparancsnokság *Potok Zlotyban* van.

Este a vacsoránál érkezik a hadosztályparancs, mely szerint *Szaplonczay Oszkár* zászlós a II. osztályú ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve.

Október 23. Reggel 5 órakor tovább indulunk és *Potok Zloty–Dabki–Horodenkán* át *Jasienow Polnyra* menetelünk. Egész úton hideg, metsző szél fúj. Éjjelkezés *Jasienow Polnyban*, hadosztályparancsnokság *Szerafinczen*.

Október 24. Reggel 6 órakor menet *Kisileu–Kadobestie–Toutryn* át *Pohorloutzra*. Itt mindenki régi helyét foglalja el. A szintén itt levő 102. gyalogdandárral, kik az elfoglalt szállásokat nem akarják visszaadni, több kellemetlenség származik, végre azonban mégis

vissza, de sajnos, két súlyos sebesültet hoz magával.

Október 19. Hideg, borús, őszi nap. Reggelenként fagy és erős dér van. A nedves hajworonkai állásokban töltött rövid időből származó betegeket: *Thúry Tibor* hadnagyot, *Förster Lajos* zászlóst, valamint 11 huszárt *dr. Takáts* főorvos kénytelen kórházba küldeni.

Este 9 órakor holdvilágos éjszakában *Hajworonka* felől mintegy félóra hosszat sűrű puska- és géppuska- és ágyútűz hallatszik.

Ezredünk ütközeti létszáma: 590 lovas, 441 karabély és 4 géppuska.

Este a hadosztály tisztjei étkezéskor bajtársias összejövetel volt, melyen *Roskoványi* alezredes, *Szaplonczay* és *Elek* századosok vettek részt. A vacsorán *Molnár Elek* tábornok gyaloghadosztályának cigányzenekara játszott.

Október 20. *Kotuzow*. *Prónay Sándor* őrnagy, ki eddig a 7. honvédhuszárezrednél teljesített szolgálatot, bevonul.

Október 21. *Kotuzow*. Borús, nyirkos, hideg idő. Délután 5 óra 30 perckor a hadosztály értesít, hogy később kiadandó intézkedés szerint holnap tovább menetelünk *Potok Zloty* felé.

Október 22. Reggel 4 órakor lóra ülünk és a 19. lovasdandár kötelékében *Kurdwanowka–Buczaczon* át *Sokolowra* menetelünk. *Buczaczon*

fedél alá jutunk. Ismét mint hadseregtartalék szerepelünk és előreláthatólag hosszabb pihenésünk lesz.

Október 25. Pohorloutz. Rendbehozzuk a szálláskörleteket, lovakat, szerszámot és ruházatot.

Este érkezett parancs szerint báró Pflanzer-Baltin lovassági tábornok, hadseregparancsnok holnap a hadosztály felett szemlét fog tartani.

Október 26. Pohorloutz. A tegnap jelzett szemle a már ismert jorkoutzi legelőn délelőtt 10 órakor lezajlik. A hadseregparancsnok a hadosztály legutóbbi szerepléséért teljes megelégedését fejezi ki. Külön kiemeli a wygodai és kasperowcei cseményeket, melyekben — mint tudjuk — különösen czredünk tüntette ki magát.

A szemlével kapcsolatban az ezred számos kifüntetést kapott. Az erre vonatkozó czredparancs szószerint a következőképen hangzik:

«Ezredparancs. Pohorloutz. 1915 október 26.

1. A hadseregparancsnok úr *Ő Nagyméltósága* mai szemlélén a hadosztály csapatainak az utóbbi napokban végzett szép teljesítményeért legnagyobb elismerését fejezte ki. Midőn ezt az ezred fűszikarának és legénységének örömmel tudomására adom, egyúttal a *Legfelsőbb szolgálat* nevében köszönetet mondok az alosztályparancsnokoknak, kiknek a mindenkor teljes harc készség fentartásában a legnagyobb érdemük van.

2. A 7. hadseregparancsnokság 650/469. számú rendeletével a következő legénységi kitiüntetéseket adományozta:

I. osztályú ezüst vitézségi érmet kapott: *Szekeres István* szakaszvezető.

II. osztályú ezüst vitézségi érmet kaptak: *Hankó Ernő, Kövess Miklós, Ádám György, báró Bothmer Ervin, Szaplanczay Oszkár és Boda Dezső* zászlósok, *Márkus Ignác és Buczkó János* őrmesterek, *Németh János, Szilassy István és Kovács Pál* szakaszvezetők, *Szabó Mihály, Nagy Géza, Csider Sándor, Dávid Jenő, Dankó Demeter, Becker Sándor, Podraczki Balázs, Papp Lajos és Tamási András* tizedesek, *Czeglédi Jenő, Botos István és Bartos János* járőrvezetők, *Kilián József, Vadon Márton, Kovács Ferenc, Bedő Lajos, Töröcsik Péter és Kovács András* huszárok,

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

A gróf *Dotóczyk*-kastély parkjában Buczacson 1915 október 22-én. (Topits t. hadnagy, Szaplanczay százados, Roskoványi alezredes, Prónay őrnagy és Fráter alezredes.)

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

Bulther számv.-őrmester — a legénység „mamája” — dohányt oszt ki. Buczacz, 1915 okt. 22.

Bronz vitézségi érmet kaptak: *bilkei Papp István* zászlós, *Vrábel Péter* szakaszvezető, *Bobák István és Somodi Sándor* tizedes, *Tanka Lukács, Tököli András, Oravecz József, Mészáros Ferenc, Darázs József, Béres István, Kovács János, Saposi Lóránt, Dufka Mátyás, Riedl János, Merz Lőrinc, Zsolnai Gábor, Farkas István és Kovács Béla* huszárok.

Ezeket a kitiüntetéseket holnap délelőtt 11 óra 50 perckor az összes szolgálatmentes tisztek s legénység jelenlétében ki fogom osztani, miért is az összesek fenti időben a „football”-pályán várják megérkezésemet.

3. Az ellenség előtt tanúsított kiváló magatartásuk elismeréséül a mai nappal előléptetem:

Törzsőrmesterré: *Hauser József, Erdős József, Sztrihula János és Pahocsa János* őrmestereket.

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.
Lipcey százados feltűzi Ádám György zászlós-
nak a vitézségi érmet. Pohorloutz, 1915 okt. 27.

Október 30. Pohorloutz. Az éj folyamán készenlét rendeltetett el, amely egyszersmind a vacsoráig kinyúlt ünnepi ebédnek is véget vetett. Egész éjjel sűrűn esik a hó, a nap első sugaraira azonban elolvad és sártengerré változtatja az utakat. Egész nap készenlétben.

A mai ezredparancs gróf Károlyi Mihály hadapródormestert zászlóssá lépteti elő és intézkedik arról, hogy az ezred málhavonatparancsnokságát Huszthi Imre hadnagy gt. Kükemezey Árpád népfőlkelő hadnagytól átvegye.

Október 31. Pohorloutz. Egész nap készenlétben vagyunk és nem vonulhatunk ki. Tekintettel a nagy sárra, ezt senki sem bánja. Délután dr. Takáts Zoltán főzrsorvos, ki hosszabb idő óta a hadosztályegészségügyifőnöki szolgálatot látta el, bevonul az ezredhez.

November.

E hó folyamán nagyobb és bennünket érintő csemények az orosz arcvonalon nem fordulnak elő. Az elért vonalakban mindkét fél beássa magát, lövészárkot épít és erős akadályövek mögé húzódva pihen, rendbeszedi csapatait és pótolja a veszteségeket, szóval crót gyűjt.

*

November 1. Pohorloutz. Halottak napja. Reggel sűrű, nyirkos köd.

Valóságos őrmesterré : Hanczkó Illés címzetes őrmestert.

Címzetes őrmesterré : Vrabel Péter szakaszvezetőt.

Valóságos szakaszvezetővé : Simon István, Simon János, Kovács Pál és Kovács József tizedeseket.

Címzetes szakaszvezetővé : Gerstlmayer János tizedest.

Valóságos tizedessé : Schwarcz Sándor járőrvezetőt és Tenke József huszárt.

Roskoványi s. k., alezredes.“

Október 27. Pohorloutz. Erősen esik. A tegnap érkezett kifizetések Roskoványi alezredes kiosztotta.

Október 28. Pohorloutz. Cíyakorlat délelőtt lóháton, délután gyalog. Az idő kiderült, de hideg van.

Gróf Károlyi Mihály hadapródormester a hadosztályörzstől, ahol eddig szolgálatot teljesített, bevonult. Beosztatott az „Elek“ századhoz.

Október 29. Pohorloutz. Roskoványi Dezső alezredes megkapja a 25 éves szolgálati keresztet. Péchy Aladár százados gt. — mint az ezred legidősebb tagja — délben a fizti étkezdében szép beszéd kíséretében nyujta át és a fiztikar meleg ünneplésben részesíti szerett és vitéz ezredparancsnokát.

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

A fiztikar várja Roskoványi alezredes kifizetés kiosztásához. Pohorloutz, 1915 október 27. Ádám zászlós,
., Rothkugel zászlós, Prónay őrnagy, Elek százados (háttal)
. és Szaplanczay százados (háttal).

A múlt éjjel esett hótól nagy sár. Járdáról persze *Pohorloutzon* szó sincs, kénytelenek vagyunk a kerítésekbe kapaszkodva közlekedni, este pedig a fizti étkezdébe kocsin kell menni.

Délután 2 órakor a hadosztály tisztikara a szolgálatban levőket kivéve átlovagol *Bojanczakra* a június 25-én *Dobronoutznál* elesett bajtársak sírjához, hogy azokat megkoszorúzza. A tiszték egy részét már exhumálták és elszállították, de legtöbbje még ott van. A sírok gyertyákkal ki vannak világítva és mindegyiken fenyőgallyakból font koszorú. *Bartos* tábori lelkész mond ünnepi beszédet és imádkozik lelkiüdvükért. Utána az ismét leereszkedő sűrű ködben „haza” lovagolunk *Pohorloutzra*.

November 2. *Pohorloutz.* Dacára a nagy sárnak, reggel lóháton kivonulunk. Délután 2 órakor 60 főnyi legénységi küldöttség és a tisztikar fele *Dobronoutzra* lovagol és megkoszorúzza az ottani legénységi sírokat. Itt is, mint tegnap, *Bartos* tábori lelkész mond imát és beszédet.

Este a hadosztályparancsnokságtól telefonon megtudjuk, hogy *Roskoványi* alezredes és *Lipcsey* százados a *wygodai* ütközetben (IX/7.) tanúsított *vitéz* és *eredményes* magatartásukért a **III. osztályú vas-koronarenddel** lettek kitüntetve.

Ütközeti létszám: 31 fiszt, 588 lovas, 441 karabély és 4 géppuska.

November 3. *Pohorloutz.* Reggel kivonulás lóháton. Délután a kolera elleni oltást kap.

A mai ezredparancs lovag *Rothkugel-Rollershausen* hadnagyot a „*Szaplonczay-század*”-tól az „*Elek-század*”-hoz, *Kükemezey* hadnagyot a málhavonattól a „*Lenk-század*”-hoz helyezi át és *Rothkugel* hadnagy helyett *Ilegedüs József* zászlóst a „*Szaplonczay-század*”-hoz osztja be.

November 4. *Pohorloutz.* Szép, derült, de hideg idő van. Reggel 9 órától 11 óráig kivonulás lóháton, délután a koleraoltás folytatása. Este 6 órától csik.

vitéz *Endre László* tart. hadnagy.

Kitüntetései: bronz katonai érdemérem a kardokkal, nagy- és kisebb vitézségi érem, Károly-eszkapkereszt és sebesülési érem. 1915 őszén került ki a harcérre a *Sloteriára* s itt esett át a tűzkeresztségen mint zászlós-szakasparancsnok. Az ezredben szolgált 1916 augusztusig, míg megbetegedett; majd ismét 1917 januárjától 1917 augusztus 13-ig, megsbesüléséig. Mint igen vitéz és vállalkozó szellemű fiszt úgy az oknai áttérés utáni visszavonulásnál (Kolomea kiűrtése), mint a kimpolungi előnyomulás alatt több ízben kitüntette magát.

Dr. Kollarits J. t. féldgy. felv.

A templom előtt. Pohorloutzi népviselet. 1915 november 1.

November 5. *Pohorloutz.* Nincsen különösebb esemény. A kolera elleni oltás még tart.

November 6. *Pohorloutz.* Reggel kivonulás a gyakorlótérre, ahol a századparancsnokok kihirdetik *Nis* bevételeit. Ezen örömhírt háromszoros éljennel üdvözljük.

A fizti étkezdében délben vendégül látjuk *Bekics* tábornokot, a helyben állomásozó horvát gyalogdandár parancsnokát, vezérkari fisztjét, *Péchy*

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

Halottak napján. Az 1915 június 25-én elesett tisztek sírjainak megkoszorúzása Bojanczukon 1915 nov. 1-én.

November 9. Pohorloutz. Jóny László ezredest, a 19. lovasdandár parancsnokát Ó Felsőge tábornokká nevezte ki. Küldöttség megy Jorkoutzra, hogy az ezred szerencsekívánatait tolmácsolja.

November 10. Pohorloutz. Délelőtt kivonulás lóháton, délután Lipcsey százados vezése alatt 100 huszár megkezdí egy 80 lóra való földalatti istálló építését az „Elek” és „Szaploneczay” századok kevésbé jól elhelyezett lovai részére.

November 11. Pohorloutz. Mint 10-én. Délután az istálló építését folytatjuk.

Dr. Domokos Irnák tart. segédorvos bevonul szabadságáról.

November 12. Pohorloutz. Rendes napi foglalkozás. Délben a tisztí étkezédeben vcn= dégül látjuk dandárparancsnokunkat: Jóny László tábornokot. Délután 2 órakor tüzérségünk ellenséges repülőre fűzel.

November 13. Pohorloutz. Reggel 6 óra 45 perkor egy 68 lovasból és 8 tisztjelöltből álló pótlás érkezik. A tisztjelöltek a következők: Cs. Szabó Kálmán zászlós, báró Kohner Károly, Simontsits László, Erős Gyula, Endre László, Barabás Emil, Simontsits Elemér hadapródok és gróf Zichy István önkéntes-örmeister.

Délelőtt 9 órakor ellenséges repülő jelenik meg. Délben Roskoványi alezredes, dr. Takáts főrszoros és Hintz Vilmos hadnagy a gyalogdandárparancsnoksághoz hivatalosak ebédre.

November 14. Pohorloutz. Reggel a község északkeleti részéből az állásokba vivő út rendbehozatalára Kükemezey npflk.=hadnagy parancsnoksága alatt 100 huszár rendeltetett ki. A többinek rendes foglalkozás. Délelőtt 10 órakor Baán Frigyes tábori lelkész szentmisét mond. Ő hozza a hírt, hogy Pflanzner-Baltin lovassági tábornok, hadseregarancsnok valószínűleg ismét szemlét tart.

November 15. Pohorloutz. A századok délelőtt és délután Zasztawnára lovagolnak, ahol a legénység a tábori fertőtlenítőben megfürdik, megnyiratkozik és tiszta fehérneműt kap. Hadosztályparancsnokunk, báró Apor altábornagy, az 5. század felállításának megbeszélése végett felkeresi Roskoványi alezredest.

Kálmán századost és Koch tüzérőrnagyot. Ebéd után Szaploneczay László százados szabadságra indul és kocsin Czernowitzba megy.

November 7. Pohorloutz. Délután 4 órakor nagy ágyúzás hallatszik Carny Potok irányából.

November 8. Pohorloutz. Vasárnap. Délelőtt 10 órakor a görög hatholikus templomban római katolikus mise, ugyanekkor református istentisztelet a görögkeleti templomban. Délben telefonparancsra az ezred készenlétbe helyeztetett.

Reggel és délután ellenséges repülő száll el felettünk. Tüzércink sűrűn tüzelnek mindkét alkalommal, de credménytelenül.

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

Halottak napján.

Az 1915 június 25-én elesett tisztek sírjainak megkoszorúzása Bojanczukon 1915 nov. 1-én.

A ma megjelent ezredparancs gróf Zichy István önkéntes-örmmestert zászlóssá lépteti elő. Intézkedik továbbá az új lövészbeosztásról, alapul véve, hogy a „Lenk“ és „Lipcsey“, valamint a „Szaploneczay“ és „Elek“ századok 1–1 lövészszázadot alakítanak. Elrendeli, hogy a napi foglalkozás hetenkint kétszer századváz-gyakorlattal bővítessék ki, melyet az arcvonal mögötti tiszt vezet, és a századparancsnok oktat.

November 16. Pohorloutz. A fürdés folytatása. Az 5-ik század Illésy Ferenc százados parancsnoksága alatt a már meglevő négy század 30–30 lovasából megalakul. Illésy százados bevonulásáig ennek parancsnoka Rády százados.

Az e napon kelt ezredparancs a következő intézkedést tartalmazza:

„I. Folyó hó 20-án az ezredet megszemlélem. E célból délelőtt 9 órakor az ezred Prónay őrnagy parancsnoksága alatt fejlődött vonalban, arccal nyugatnak, a Pohorloutztól délre fekvő 236 és 210 magaslati pontok között megválasztandó alkalmas helyen teljes felszereléssel (egy etetés zab az abrakos tarisznyában, köpönyegben, mely alá az időjáráshoz mérten a mentét is fel kell húzni) várja megérkezésemet. Minden tiszt és tisztviselő kivonulni tartozik.

Roskoványi s. k., alezredes.“

November 17. Pohorloutz. Fürdés. Utána a pótlás által hozott ruhák kiosztása. A pótlással jött tisztjelöltek Roskoványi alezredes vezetésével a danárparancsnoksághoz Jorkoutzra lovagolnak bemutatózás végett. Sűrűn havazik és vastag hólepel takarja a vidéket.

Délután 2–4 óráig Kassay-Farkas László főhadnagy, a hadosztály műszaki előadója, a „futólagos védővonalak állandó védővonalakká való kiépítéséről“ tart a tisztí étkezdében igen érdekes előadást.

A mai ezredparancs holnap délelőtt 10 órára a „Lipcsey“ és „Elek“ századoknál a védőoltások megújítását rendeli el.

November 18. Pohorloutz. Egész éjjel havazott. Most azonban már elég hideg lévén, nem olvad el. Gyönyörű tiszta téli nap van. A tegnap elrendelt tífuszoltás a megjelölt két századnál fogatosított.

Az e napról kelt ezredparancs a következőket tartalmazza:

„I. A 7. hadseregparancsnokság 650/676. számú rendeletével a következő vitézségi érmek adományoztattak:

I. osztályú ezüst vitézségi érem: Mudris Balázs tizedesnek és Kilián József huszárnak.

II. osztályú ezüst vitézségi érem: báró Hazai Béla és Heggedüs Dénes zászlósoknak, valamint Dongó Kálmán huszárnak.

2. A folyó hó 20-ára rendelt szemlét bizonytalan időre elhalasztom.

3. A hadseregparancsnokság rendeletére az ezred a Jorkoutz–Okna közt levő műutat a hótól meg fogja tisztítani. E célból elrendelem, hogy délelőtt 8 órától 1 óra 30 percig és délután 1 órától 5 óráig 50–50 emberrel a „Lipcsey“ század a 224 0-tól északra 1 km.-t, a „Szaploneczay“ század ehhez csatlakozva, a Pohorloutz községben levő első útkeresztezésig az útról a havat takarítsa el. Ezen munka ellenőrzésére délelőtt és délután századonként 2–2 tiszt vagy tisztjelölt rendelendő ki. Roskoványi s. k., alezredes.“

November 19. Pohorloutz. Fürdés Zasztawnán és a hó eltakarításának folytatása. Este 8 óra 30 perckor parancs érkezik, hogy az ezred reggelre menetkész legyen.

Dr. Simontsits Elemér tart. hadnagy.

Kitüntetései: nagy- és kiscsüst vitézségi érem, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. 1915 decemberben zászlóssá és 1917 februárban hadnaggyá lépett elő. 1915 májusban vonult be az ezredhez mint önkéntes. 1915 novemberben mint utolsó lovaspótlás ment a harcra. Az olnai áttöréstől a 200 km.-es visszavonulás alatt Stanislaug a harcoknál kívül számos vakmerő járőrmunkában vett részt. Különösen a csehovai szüretrohamnál (1916 június 28), Bernikínél (július 28) és Konstantinowkánál (augusztus 7) tüntette ki magát. 1916 augusztus 18-án súlyos betegen kórházba került. Felgyógyulva 1917 májusban a 70. népfelkelő-huszárosztályhoz osztották be, hol megrokkantva, több harcéri szolgálatban nem volt alkalmazható.

November 20. Pohorloutz. Borús, hideg reggel van, amikor a már tegnap kiadott parancs értelmében 7 órakor lóra ül az ezred. *Pohorloutz* nyugati szegélyén húzódó műúton gyülekeziünk és kb. félórai várakozás után indulunk. Irány *Doroschoutzon* át *Zazulince*. Az úton vastagon fekszik a hó, alatta jeges és annyira síkos, hogy csak lépésben haladhatunk. *Doroschoutz* közelébe érve, a *Kahorról* levezető meredek, sziklás és most jéggel, hóval borított úton való leereszkedés sok bajjal jár és még gyalog is alig tudjuk lovainkat levezetni. Végre délelőtt 10 órára lent vagyunk, bevárjuk az elszakadt részcket, majd továbbindulunk a hadihídon át *Zazulincera*, hova 11 óra 30 perckor érkezünk. Rövid pihenő és átnyergelés, azután menet századonként elcinte a $\triangle 245$ felé vivő úton, majd északkelet felé letérve, a szeptemberi harcokból már jól ismert *wygodai* vadászház felé, onnan balra kanyarodva, irány a $\triangle 288$ -as *Sloteria* magaslat. Itt lóról szállunk és *Prónay Sándor* őrnagy parancsnoksága alatt megalakul a lövésosztály. Századparancsnokok: *Lenk*, *Elek* és *Illésy* századosok, — vezetékllovakat *Roskoványi* alezredes rövid pihenő után visszavezeti *Pohorloutzra*.

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

Zabkiosztás Pohorloutzon 1915 november 14-én.

„fedezék“-nek csúfolt nyomorúságos lyukakban helyezkedünk el. Nagy hideg van, vastag hó borít mindent, fedezékeink teljesen szabadon a kopár domb oldalában fekszenek, honnan igaz, remekszép kilátás nyílik a *Dnyeszter* és *Sereth* összömlésére, de a szél is szabadon fújhat keresztül-kasul rajtunk, ennek pedig foga van. Igyekszünk, amennyire lehet, tanyánkat rendbehozni, mert kint a szabadban nem tanácsos hosszabb ideig tartózkodni. Először is a felváltott csapat szemcáját takarítjuk el, ami ugyancsak sok munkát ad, azután ízlésünknek megfelelően lakhatóvá tesszük addig is, amíg a hadtestparancsnokság által ígért építőanyag megérkezik és emberi kívánalmaknak megfelelő formát adhatunk „lakásaink“-nak. Az ígérték csak lassan és napok múlva érkezvén meg, kénytelenek voltunk a nagy hideg és sűrű havazás miatt néha az egész napot a sötét és alacsony lyukakban tölteni.

Egyelőre nincs más dolgunk, mint az első vonalba vezető futóárokba a havat ellapátolni, mellyel rövid idő alatt készen vagyunk. Télen heverészéssel, idegölő unalomban telnek napjaink.

November 21. Sloteria magaslat. A századok fele a futóárkokban és a második vonalban havat lapátol, a többi lakásaik rendbehozásán dolgozik.

November 22. Sloteria magaslat. A hólapátolással ma már készen is vagyunk. Teljes csend van és csak elvétve hallunk egy-egy puskalövést az első vonal felől. Az orkányszerűleg fúvó szél vágatva hordja el a havat. Dél felé két ellenséges gránát csapódik be mintegy 200 lépésre hátunk mögött és fölünk nyugatra.

November 23. Sloteria magaslat. Dél előtt 10 óra tájban a *Dnyesztterről* sűrű köd száll fel és csakhamar felénk hömpölyögve, bennünket is elborít. Dél felé kiderül, azonban a hőmérő 12 fok Celsiusot mutat a fagyponthoz alatt.

November 24. Sloteria magaslat. A századok felé reggel az első vonalba megy és a hó eltakarításánál segítkezik. Örülünk, hogy valami munkánk akad. A dél előtt borús, ködös, de nincs hideg, délben kiderül. *Roskoványi* alezredes felváltja a 20 napi szabadságot nyert *Prónay* őrnagyot. Éjjel szép csillagos, holdvilágos égbolton gyönyörködhetünk, azonban a hideg elől hamarosan visszabújunk az odúkba.

November 25. Sloteria magaslat. Délután 3 órakor a vadászháznál levő parancsnokság telefonon orvost kér tőlünk betegcinek ellátására. *Dr. Takáts* főzrsorvos eleget tesz a hívásnak és pár könnyebb 7. ulánus- és 3. dragonyosvezredbeli beteget orvosi kezelés alá vesz.

November 26. Sloteria magaslat. Ma nincs munka, így tanyánkon maradunk. *Rapaich Richárd* vezérkari őrnagy, hadosztályunk vezérkari főnöke és *Kassay-Farkas László* főhadnagy, a műszaki előadó meglátogatnak bennünket. Dél előtt 11 óra 45 perckor ellenséges repülőgép száll el felettünk. Derült hideg van. Este a vezetékllovak parancsnoksága telefonon jelenti, hogy *Szaplonczay* százados szabadságáról bevonult és beérkezett *Pohorloutzra*.

November 26. Sloteria magaslat. Mialatt legényiségünk az első vonalban lapátolja a havat, a tisztikar *Roskoványi* alezredes vezetése alatt megtekintti az állásokat. Ezek folyosószerűleg vannak építve és úgynevezett srappell-tetővel be vannak teljesen fedve, ennek következtében oly sötétség uralkodik bennük, hogy nappal is alig látni. A látottak, bár minden igen szép, rendes és ugyancsak szorgalmas munkát árul el, kritikánkat erősen kihívja. Mi ugyanis az állások teljes befödését már régen elhagytuk és legfeljebb féltetőket alkalmaztunk. Harc alatt az ilyen teljes tető, ha beszakad, lehetetlenné teszi a közlekedést, az alatta levőket agyonnyomással fenyegeti, roham alkalmával lehetetlen benne a védekezés és végül a benn levők lelkiületére nyomasztólag hat, — mondjuk

— gyávává teszi az embert. Különben az állások igen jól voltak berendezve és mindenféle közelharceszközzel, riasztókészülékekkel és kályhakkal bőven el voltak látva. Szorgalmas és ugyancsak sok munkába került ennek kiépítése, de védelmét mi nem szívesen vállaltuk volna.

Közvetlen az állások mögött egy — az ellenségtől be nem tekinthető részen — szép ródli pályát találtunk, ahol üres óráiban úgy a tisztikar, mint a legénység szórakozik.

A szabadságról bevonult *Szaplonczay* százados reggel kijön és *Elek* századostól átveszi a századparancsnokságot. Utóbbi visszamegy *Pohorloutzra* a vezetékllovakhoz.

A mezői egerek ezrével lepik el a fűtött lakásokat és mindent összerágnak. A környék összes macskáit összefogjuk és kitelepítjük a *Sloteriára*, ahol ezek az egérpccsenyén hamarosan gömbölyűre híznak.

Igen hideg, fagyos szél fúj egész nap. A hőmérő —15 fokot mutat.

November 28. Sloteria magaslat. Ma nincs dolgunk, ami nagy szerencse, mert a hideg kint elviselhetetlen. *Károlyi Mihály* gróf hőmérője —25 fok Réaumurra jelez.

Szaplonczay L. szds. felv.
Wanke Gusztáv tartalékos főhadnagy és
dr. Takáts Zoltán főzrsorvos a *Sloterián*
1915 november 22-én.

Déli 12 órakor kapjuk a parancsot, mely szerint 30-án a „Rusz=különítmény“ fel fog bennünket váltani.

Roskoványi alezredes *Prenninger Sándor* „Lenk“ századbeli önkéntes fizedest hadapródőrmesterré lépteti elő.

November 29. Sloteria magaslat. Délelőtt a kétnapos szél által összehordott havat takarítjuk el. Délután tisztiskola az étkezdének kinevezett odúban.

November 30. Sloteria magaslat. A reggel beérkezett „Rusz=különítmény“-nek átadva helyünket, 8 órakor gyalog *Pohorloutzra* megyünk, hova délután két órakor érkezünk.

A mai ezredparancs a tisztí étkezde vezetésével *Wanke Gusztáv* főhadnagyot bízza meg *Beretvás Sándor* hadnagy helyett, aki állandóan egyforma koszon, az úgynevezett „Beretvás=szelet“-en tartott bennünket és e miatt sok tréfának vált központjává. *Beretvás* hadnagy bevonul a „Szaploneczay=század“-hoz.

A hadseregpáncsnokság 655.770. számú rendelete megengedi, hogy hadifogságba esett vagy eltűnt legénység is — ha erre érdemes — kifüvetésre beadható legyen.

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.
Az olvasószoba *Pohorloutzon* 1915 decemberben. Az első padban *Bertényi István* zászlós és *dr. Zbóray Sándor* tart. zászlós ülnek.

December.

Az erős tél miatt december hó végéig nagyobb hadműveletekbe egyik fél sem kezdett. Az orosz megtépett tömegeit rendezte és revánsra készült, a szövetségesek figyelmét pedig a nyugati, az olasz és a szerb déli hadszíntér vette igénybe. Az orosz készülődés előjelei december hó folyamán különösen a *Pflanzer=Baltin=hadereg* és az ehhez csatlakozó *Bothmer* tábornok német hadseregének jobbszárnyán voltak észrevehetőek, amik arra mutattak, hogy az ántánt részben a központi hatalmak *Montenegró* és *Szalóniki*

ellen való fenyegető előretörésének egyensúlyozására, másrészt, hogy *Romániát* is beavatkozásra bírja, erős támadást készít elő. Utóbbi feltevést megerősíteni látszott az is, hogy a főttámadás iránya *Czernowitz* felé, tehát a román határ közelében választatott. A támadáshoz összevont orosz csapatok főparancsnokságát *Iwanow* tábornok vette át.

December második felében a szövetségesek keleti arcvonala a *Rokitno* mocsaraktól délre *Pinskig*, ezt keletre félkörben körülveve déli irányban a *Styr* folyó és *Kormin* patak mentén *Olykái*g, onnan nyugatra szögletet képezve az *Ikwái*g, továbbá *Dubnón* át *Nowo=Alexinie*c felé haladt. Itt átlépte a galíciai határt és *Tarnopoltól* nyugatra a *Strypa* keleti partján hídfeket alkotva és a folyó irányát követve, a *Dnyeszterbe* való torkolásig folytatódott, majd átsapott *Zaleszczyki*hez, onnan pedig délkeleti irányban a besszarábiai határra.

A bevezető harcok december 24-én *Toporoutz* ellen irányuló orosz támadással veszik kezdetüket, csakhamar követi ezt egy erős lökés *Buczactól* északra, valamint a *styr-* és *korminmenti* apróbb támadások, végül a *Zaleszczykitől* északkeletre megindított támadás. Mindezeket a szövetségesek kisebb-nagyobb veszteséggel kivédtek, úgyhogy a hó végén a *Czernowitz* felé irányuló támadással az orosz egylőre fel is hagyott.

December 1. Pohorloutz. Amint ez lovainktól való hosszabb távollét után mindig szokásunk volt, úgy ma is a visszatérés első napját a lovak és a szerszám alapos rendbehozatalára használjuk fel. Délután a századparancsnokok már lóvizsgát tartanak, amin kifogás alig akad. A lovához visszatérő huszárt sohasem kell nógtni, mert magától is első dolgának tartja a hű fegyverestárs rendbehozatalát. Dacára a félnek, minden ló szőre ragyogóan tiszta és békében sem lehetne jobb kondícióban. A lovak ellátása után sor kerül a ruhák rendbehozatalára, ami a 10 napos földalatti élet után ugyancsak kívánja a keféit.

Szorgalmas, serény munka, egy általános nagy takarítás folyik mindenütt, oly eredménnyel, hogy estére már a lakások rendbeszedésére is gondolhatunk. A lakosság, mellyel már régi jó barátságban vagyunk és akik visszatérésünket őszinte örömmel üdvözölték, szegénységükhöz képest segítségünkre van. Egyesek már értenek magyarul, amint a huszárok nagyrésze is tud már annyit oroszul, hogy megértesse magát.

A tisztogatási láz az iskolában felállított étkezdére is kiterjed, melyet a falu asszonyai a nap folyamán kimeszelték és felsúroltak és pár jó háziszóttos faliszőnyeggel fel is díszítették. Az étterem melletti kisebb szobából olvasóterem lesz, ahol ugyan ujság nincs, de azért ebéd és vacsora előtti összejövedésre igen alkalmas.

Az e napi ezredparancs Erdős törzsőrmestert az „Elek-század”-tól szolgálatvezetői minőségben az „Illésy-század”-hoz helyezi át.

December 2. Pohorloutz. Tisztogatás és a szállások rendbehozatala.

Cyönyörű, verőfényes, de hideg idő van. A reggeli órákban szokatlan jelenségnek vagyunk tanui. Köröskörül az egész vidéket vastagon borítja a hó, mely a napsütésben vakítóan csillog, szinte szikrázik. Ünnepi csend borul a vidékre és hogy a hatás még nagyobb legyen, nyugaton gyönyörű, teljes ívű szivárvány fogja körül a szemünkbe ötlő képet.

Este a Höfer-jelentés igen jó híreket hoz a szerb harctérről. Általános előnyomulást, sok foglyot, zsákmányt jelent és felcsillan bennünk a remény, hogy hamarosan befejeződik a háború, mire igen jó hangulatban vacsora után a tisztikar késő éjszakáig együtt marad.

December 3. Pohorloutz. Délelőtt 11 órakor tisztimegbeszélés az étkezdében, mely után Rády százados a géppuskákról tart előadást. Délután zártrendű fegyelmezőgyakorlat gyalog.

Ma megnyílik a tisztai étkező melletti olvasószoja. Wanke százados, az étkezdé vezetője, ebéd előtt friss pogácsát, szilvóriumot, konyakot szolgáltat fel. Van pár ujság is — és fényleg olvasgatunk.

December 4. Pohorloutz. Délelőtt kivonulás lóháton, délután gyalog. Utászszakasz és a századoktól kirendelt emberek a megkezdett földalatti istállók építését folytatják.

Idő: derült, csípős hideg,

December 5. Pohorloutz. Délelőtt, délután a foglalkozási terv szerinti gyakorlat.

A Dnyeszter felől egész délelőtt sűrű ágyúzás hallatszik. Délelőtt 10 óra 30 perckor mise, melyet a Bekics-dandár lelkésze celebrál.

December 6. Pohorloutz. Reggel 9 órakor római katolikus mise és ev. református istentisztelet.

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.

A pohorloutzi tisztai étkezdé 1915 decemberben. Az első asztalnál Elek százados, Prónay őrnagy és Apáthy főhadnagy ülnek.

A mai ezredparancs a 8., 9. és 10-én megtartandó gyónásról intézkedik.

December 7. Pohorloutz. Az ezredparancsnokság új foglalkozási tervet ad ki, mely szerint tekintettel a nagy hidegre, a lóhátoni kivonulás délelőtt 9 órától 10 óra 30 percig tart, gyaloggyakorlat pedig csak minden második nap délutánján tartandó.

Péchy Aladár százados gt. influenzában megbetegszik. Este megérkezik *Baán Frigyes* tábori lelkész, hogy holnap a karácsonyi gyóntatást megkezdje. Tiszteletére este a tisztí étkezésében nagy vacsorát rendezünk.

Szép, derült idő van.

December 8. Pohorloutz. Reggel 8 órától 10 óráig *Baán Frigyes* tábori lelkész gyónást tart, 11 órakor mise és a meggyöntak áldoznak.

Menyhárt Antal őrn. felv.

1915 december hó. Az ezred géppuskás-osztága Pohorloutzon. Középen: *Jeszenszky I.* főhadnagy, *Rády J.* százados és *Kovács-Sebestény M.* főhadnagy.

December 9. Pohorloutz. A gyónás folytatása, főbbinek rendes foglalkozás. Csúnya, borús, hideg idő van. Vastag hófelhők úsznak az égen. A varjak — a harctér e gyászos, de egyszercs mind hasznos madarai — czerével lepik el a falut.

Délben *Lemberkovits* százados — a gyalogosztág vitéz századparancsnoka — nálunk ebédel.

December 10. Pohorloutz. Ma befejeződik a gyónás. *Budapestről* megérkeztek a karácsonyra szánt szeretetadományok, melyek átvételével és elosztásával a mai ezredparancs *Topits Alajos* hadnagyot bízta meg.

Szermanovits János géppuskásosztágbeli II. osztályú fegyvermester, szakaszvezetőt *Roskoványi* alezredes címzetes őrmesterré lépteti elő.

December 11. Pohorloutz. Római katolikus és protestáns istentisztelet.

Nagy sár, derült, verőfényes idő. A hadosztályegészségügyi intézet gyógyszereket utalt ki, melyeket orvosaink felvételeznek.

December 12. Pohorloutz. Rendes foglalkozás.

Borús, langyos idő. Délelőtt 11 órakor cv. református istentisztelet. Este 11 órakor *Carny Potok* irányából hosszantartó puska-, géppuska- és ágyútűz hallatszik. Mint értesülünk, az oroszok támadtak, azonban visszaverttek.

A mai napról keltezett névjegyzék szerint a fisztikar következőképen volt beosztva:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Beosztott főzstiszt: *Prónay Sándor* őrnagy.

Ezredsegédtiszt: *Jeszenszky Imre* főhadnagy.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* főzrsorvos.

Beosztott orvos: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos.

Utászszakasz: *Peller Sándor* zászlós.

1915 december hó. Az ezred fisztikara Pohorloutzon.

Menyhárt Antal őrn. felv.

1. század: *Lipcsey Márton* százados, *Keleti Kornél* dr. tart. főhadnagy, *Baghy László* hadnagy, gróf *Zichy István*, *Förster Lajos*, *Ádám György* zászlós, *Endre László* hadapród.

2. század: *Elek Emil* százados, *Apáthy László* főhadnagy, *Ádámffy Elek*, báró *Bothmer Ervin*, *Boda Dezső* zászlós, *Simontsits László*, *Erőss Gyula* hadapród.

3. század: *Szaplonczay László* százados, *Ludmann Gábor* főhadnagy, lovag *Rothkugel=Rollershausen István* tart. hadnagy, báró *Hazai Béla*, *Szaplonczay Oszkár*, *bilkei Papp István* zászlós, *Barabás Emil* hadapród.

4. század: *Lenk Béla* százados, *Wanke Gusztáv* tart. főhadnagy, *Kükemezey Árpád* népfőlkelő-hadnagy, *Hankó Ernő*, *Bay Kálmán*, *Kövess Miklós* és *Zbóray Sándor* zászlós.

5. század: *Illésy Ferenc* százados, *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy, *Bercivás Sándor* szkv. hadnagy, *Topits Alajos* tart. hadnagy, *Illegedüs Dénes* zászlós, báró *Kohner Károly* és *Simontsits Elemér* hadapród.

Géppuskásosztag: *Rády József* százados, *Hintz Vilmos* hadnagy, *Kovács-Sebestény Miklós* tart. hadnagy, Cs. *Szabó Kálmán* zászlós.

Úgyancsak e napon kelt és a hadosztályparancsnokságnak beterveztett számszerinti kimutatás szerint az ezred eddig **1 arany**, **40 I. osztályú ezüst**, **113 II. osztályú ezüst** és **150 bronz** vitézségi érmet kapott; vagyis összesen **304** legénységi kítüntetéssel dicsekedhet.

December 13. Pohorloutz. Foglalkozás tervezet szerint. A délelőtt folyamán *Illésy* százados és *Kassay-Farkas* főhadnagy a fiszti étkezdében előadást tartottak. Délben 58 főből és 6 fiszt, illetve tisztjelölből álló gyalogpótlás érkezik. A pótlás parancsnoka: *Biró László* főhadnagy. Vele jönnek: *Kossuth Pál* és *Kossuth Lajos*, *Katona Gyula*, *Török Lehel* és *Bertényi István* hadapródok.

Biró László főhadnagy, az ezred közszeretében álló „*Lacikája*“, június 23-án a *gromesztly-i* áttörésnél mint *gróf Lubienszky* ezredes parancsörtszjtje sebesült meg. Alighogy felgyógyult, sietett ki a harctérre.

A mai nappal *Roskoványi* alezredes, *Endre László*, *Barabás Emil*, *Simontsits Elemér*, *báró Kohner Károly*, *Simontsits László* és *Eröss Gyula* hadapródokat zászlóssá lépteti elő.

Lipcsey Márton százados átveszi a *wygodai* harcért (szeptember 7) kapott III. osztályú vaskorona-rendet.

December 14. Pohorloutz. Egész napon át sűrűn havazik. Kivonulni nem lehet. Legénységi iskolát, szerszám-, szerclék- és ruhavizsgát tartunk.

December 15. Pohorloutz. A havazás meg-
szűnt. Reggel kivonulás lóháton, délután a pótlás ciosztása. A fisztek következőképen osztattak el:

Katona Gyula hadapród „*Lipcsey=század*“; *Kossuth Pál* és *Kossuth Lajos* hadapród „*Elek=század*“; *Török Lehel* hadapród „*Szaplonczay=század*“; *Biró László* főhadnagy „*Lenk=század*“ és *Bertényi István* zászlós „*Illésy=század*“.

Ebédnél *Kovács-Sebestény Miklós* főhadnagytól halljuk, hogy — amint otthonról levélben vele közlik — *gróf Lubienszky* ezredes orosz fogáságból hazaszökött.

December 16. Pohorloutz. Kivonulás a foglalkozási terv szerint. E napon vacsora után nem mindennapi élvezetben volt részünk. *Lipcsey* százados

Dr. Török Lehel főhadnagy

ugyanis bemutatva százada mesemondóját, ki a legénységet szabadidejében magaköltötte mesékkal, balladákkal és tárogatóval szórakoztatja. *Benke* huszár igen érdekes kúnsgáj ember, nem szép, de arca nyílt és megnyerő. Beszéde egyszerű, értelmes és szabatos. Felváltva mesél, szaval, majd bús kurucnótákat fúj tárogatóján. A huszárok esténként valamely pajtában összegyűlve, áhítattal szokták hallgatni. Minket is megragadott előadása és elgondolkozva a daliás időkről, élvezettel hallgattuk. Ilyenek lehettek régente a regösök, igricek vagy *Rákóczi* tárogatósai.

December 17. Pohorloutz. Erősen olvad és nagy sár van. Délelőtt a fisztikar a *Carny Potoknál* álló nehéz útegek megtekintésére kilovagol. Visszajövet egy ló oly szerencsétlenül rúgja meg *Ádámffy Elek* zászlóst, hogy combcsontja eltörik. Ideiglenes kötéssel a hadosztály autóján *Czernowitzba* szállítatjuk.

December 18. Pohorloutz. Borult, ködös idő. Délelőtt a legénység tifusz elleni oltásban részesül. Délben felszáll a köd, délután 4 óra tájban azonban újból sűrű felhőbe burkolja a falut. 5 órakor, majd este 8 óra 30 perckor *Dobronoutz* irányából erős ágyúzás hallatszik.

December 19. Pohorloutz. Az ezredparancsnokság a málhavonattól berendelt 35 felgyógyult lovat, melyekkel a gyalogembereket lovasítjuk.

Lipcsey százados szabadságra utazik.

Este a tisztí étkedében huszárok, mint betlehemesek, a szokásos karácsonyi játékok előadásával szórakoztatnak bennünket. Mindnyájan az otthoniakra és a közelgő karácsonyra gondolunk. Ábrándos hangulatunkból azonban hamarosan feliaszt bennünket a rideg és rövid telefonparancs: holnap reggel 4 órakor az ezred menetkész legyen!

„Ezredparancs 1915 december 19-áról:

1. *Husztí Imre* hadnagy gazdászati tisztinek az eleségvonat vezetése körüli lelkiismeretes és eredményes működéséért a legfelsőbb szolgálat nevében köszönetet mondok.

2. Szabadságom tartamára az ezredparancsnokságot *Prónay Sándor* őrnagynak adom át.

3. *Lipcsey Márton* százados szabadsága tartamára a „Lipcsey-század” parancsnokságát *Apáthy László* főhadnagy veszi át. (1915 XII. 21.—1916 I. 10.)

4. Előléptetem: *Katona Gyula*, *Kossuth Pál*, *Kossuth Lajos* és *Török Lehel* hadapródokat — zászlóssá; *Buczkó János* és *Vincze Zsigmond* c. őrmestereket — valóságos őrmesterré; *Kovács Pál*, *Kis Ferenc*, *Bodorik Sándor*, *Horváth Jenő* szakaszvezetőket és *Tyukodi József* szakaszvezető-századszűjgyártót — c. őrmesterré; *Töröcsik Péter*, *Kovács András*, *Török László*, *Kovács Márton*, *Gyíki Gábor*, *Baghy István*, *Szabó Lajos* és *Szekszárdi József* tizedeseket — c. szakaszvezetővé; *Krupa Tamás* és *Bartos János* járőrvezetőket — tizedessé; *Csintó Ferenc*, *Hamar István*, *Török András*, *Józsa Sándor* és *Balogh József* járőrvezetőket — c. tizedessé; *Ács József* és *Vályik László* huszárokat — valóságos járőrvezető c. tizedessé; *Szulinszki Dezső*, *Puskás Lajos*, *Zabara Mihály* és *Zlock Mátyas* huszárokat — c. járőrvezetővé; végül *Pál János* számvivő-segédmunkást — I. oszt. számvivő=altisztté. *Roskoványi* s. k., alezredes.“

December 20. Pohorloutz. Az esti parancsal ellentétben már reggel 3 órakor lóra! — és menet *Jorkoutzra*. Itt reggel 6 órakor, miután a 8. honvédhuszárezreddel egyesültünk, menet *Bojanczukon* és *Horoschoutzon* át a *horoschoutz=czernawka=dobronoutzi* útkeresztkezésig (○ 392=es). Megérkezés után mindkét ezred lóról száll és megalakulnak a lövésosztályok, melyek *Dobronoutzra* menetelve, ott készenlétbe helyeztetnek. A vezetéklovak *Horoschoutzra* mennek vissza. Délután 3 óra 30 perc-kor a készenlét megszűnik, a lövésosztály az elővezetett lovakra ül és visszamegy *Pohorloutzra*.

December 21. Pohorloutz. Délelőtt kivonulás, melyről visszatérve, 11 órakor *dr. Takáts* főzrsorvos a tisztikarnak előadást tart a tábori egészségügyi szolgálatról. Délután tisztogatás és pihenő.

December 22. Pohorloutz. *Roskoványi* alezredes, ki a tegnapelőtti készültség miatt szabadságát nem kezdhetette meg, ma elutazik. A tisztikar, dacára a metsző hideg szélnek, lóháton kíséri jó darabon kocsiját, hogy ezzel is kifejezést adjon őszinte ragaszkodásának. *Prónay Sándor* őrnagy átveszi az ezredparancsnokságot.

December 23. Pohorloutz. Előírt foglalkozás délelőtt lovon, délután gyalog.

December 24. Pohorloutz. Karácsony előestéje. Délelőtt kivonulás lóháton, délután előkészületek a karácsonyest megünneplésére. Minden század elhelyezési körletében karácsonyfát

zádorfalvi és berkeszi *Katona Gyula* t. zászlós. A Károly-csapatkereszt viselésére jogosult. 1915 február 22-én vonult be önként az ezredhez. A tisztiskola elvégzése után december 10-én mint hadapródőrmester ment harctérré a Pohorloutzon levő ezredhez. December 24-én zászlóssá lépett elő. 1916 ápriliséig Dobronoutz és Oknánál teljesített szolgálatot, utóbb a 11/5. lövésosztálynál. Ezután részben gazdasági szabadságon volt, részben betegsége miatt a pótszázadhoz osztatott be. 1916-ban lett hadnagy, 1918-ban pedig főhadnagy.

állít, melyet a lehetőséghez képest és a *Czernowitzban* bevásárolt díszekkel ékesítünk fel. Délután 4 óra tájban *Prónay* őrnagy jelenlétében, ki minden századhoz ellátogatott, meggyújtjuk az összegyűlt legénység előtt a gyertyákat. A századparancsnokok rövid ünnepi beszéde után elénekeljük a karácsonyi szenténekeket, valamint befejezésül a Hymnust. Ezután a századparancsnokok kiosztják a legénységnek a legutóbbi pótlással érkezett szeretetadományokat. Minden ember kap valami emléket, pipát, kést, pénztárcát, fésűt stb. stb., valamennyi pedig meleg hősapkát és kesztyűt. Nem sok, amit adhatunk, nem is értékes, de jó szívvvel és szeretettel fogadja mindenki, mert hisz hazulról küldték. Különösen szép volt a „*Szaplonczay-század*“ karácsonyfája, melyre a legénység egy hóval fedett kert közepén álló fenyőfát használt fel. A fa ágain igazi hó csillogott, a közelben álló zuzmarás fák, a szűzféher hótakaró és a levett sapkával álló emberek főmege az esti szürkületben igen határos képet mutatott. A századparancsnok beszéde után

Berétyás S. fhdgy. felv.

Karácsony a pohorloutzi iskolában 1915 december 24-én. Elölről: *Szaplonczay Oszkár* tart. zászlós, *Hankó Elemér* tart. zászlós, *Biró László* százados, *Szabó Kálmán* tart. zászlós, *Boda Dezső* és báró *Bothmer Ervin* önkéntesek.

Istenes Orsó János tizedes vezetésével rázendített a század valláskülönbőség nélkül a „Mennyből az angyal lejött hozzátok . . .“ című szenténekekre, melynek bensőséges akkordjai messze szálltak a hőmezőkön át. Tudtuk és éreztük mindannyian, kik ott voltunk, hogy a most elhangzott ima és ének tényleg a Mindenhatóhoz jut és meghallgatásra talál. Meghottan, percekig szótlánul állottunk az ének elhangzása után és hazafelé dobbant mindnyájunk szíve, ahonnan pedig most felénk szállt sok-sok féltő, meleg gondolat és egy ország aggódó szeretete . . . A legénység ünnepe után a századparancsnokok lakásán az egyes század tisztjeinek állított kis fenyőfa körül gyűltünk ismét össze, ahol vacsoráig elbeszélgettük az időt. Este 7 órakor a tiszt étkezdében állított karácsonyfa körül találkoztunk ismét. Itt *Prónay* őrnagy felkérésére *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy mondott szép és magasan szárnyaló beszédet, mely után vacsorához ültünk. Ünnepi hangulatban folyt le a harctéren föltött második karácsonyest, de bármennyire egy családost alkottunk is, ma hiányzott a máskor oly bőven csapongó kedély és vidámság. Éjfél sem volt még, mikor szétoszolva ki-ki lakására tért. Sokáig világos volt még mindnyájunk ablaka s egy kíváncsi megfigyelő valószínűleg azt jegyezte volna fel: karácsony éjszakaiján *Pohorloutzon* lévő magyar huszártisztek egytől egyig levelet írtak . . .

December 25. Pohorloutz. Karácsony első napján kora reggel hatalmas ágyúzásra ébredünk. Az orosz, úgy látszik, el akarja rontani ünnepünket, vagy számít az ünnepi hangulatra, mert az egész vonalon támadást kezd. Minket is készenlétbe helyeznek és szokásunktól eltérőleg a délelőtt 9 órakor tartott szentmisére teljes fegyverzettel megyünk. Készültségben

vagyunk egész nap, de beavatkozásunkra sor nem kerül, bár az első vonalban ugyancsak dühös harc folyik. Tömegesen szállítják hátra a sebesülteket, az ugyanítt elhelyezett tűzér-lőszeroszlopok pedig alig győzik előreszállítani a löszert. *Pohorloutznak* is jut néhány orosz srappell és gránát. A harc csak az esti szürkület beálltával csendesedik el és örömmel vegyes meglepődéssel vesszük tudomásul, hogy urai maradtunk a helyzetnek s az ünneprontó ellenség mindenütt nagy veszteséggel visszavetett. Este a készültség is megszűnik és pihenőre térhetünk.

December 26. *Pohorloutz.* Délelőtt 11 órakor istentisztelet, utána egész nap pihenő. Este 8 órától ismét készültség.

December 27. *Pohorloutz.* Készültség. Lovak egész napon át nyergelve. Idő megnyúlt és be van borulva. A nap folyamán többször esik. A sár feneketlen. Reggel 7 óra 35 perckor *Brodok*–*Wygoda* irányából erős ágyúzás hallható. Délelőtt 10 órakor *Botár Dávid* alállatorvos a fisztikarnak a lórühről tart előadást. Ez sajnos, rohamosan terjed. Délelőtt 11 óra 30 perckor menetkészültség, de helyben maradunk.

December 28. *Pohorloutz.* Továbbra is szigorú készültségben vagyunk. A három héttel ezelőtt szabadságolt legénység e napon bevonul. Feljegyzésre érdemes, hogy egy sem hiányzik közülük és percnyi pontossággal mindannyi visszaérkezett. Délelőtt 11 óra 30 perckor *Carny Potok* felől élénk puskatűz hallatszik. Az ellenség újból támad, azonban már délután 2 óra 30 perckor – miután minden próbálgatása meghiúsult – a készültség megszűnik és lenyergelünk.

December 29. *Pohorloutz.* Ma ismét készültség, amelyen azonban a hadosztályparancsnokság annyit enyhít, hogy a lovakat nem kell felnyergelni. Este 10 órakor vett távirati parancs értelmében az ezrednek holnap reggel 8 órára menetkészzen kell állania.

December 30. *Pohorloutz.* Az éj folyamán érkezett újabb távirati parancsra már reggel 5 órakor lóra ülünk és *Jorkoutz*–*Zasztawna*–*Zaleszczykin* át *Dobrowlanyba* menetelünk. A *jorkoutzi* útkeresztezéstől kezdve a vasútvonallal haladunk. Lassan virradni kezd. Reggel 7 órakor a *zasztawnai* vasútállomás mögött negyedórás pihenőt tartunk, azután áthaladva a falun, a *Kadobestie* felé vivő útra térünk. Elérve *Kadobestiet*, annak keleti szegélyén egy leégett szeszgyár mellett délelőtt 9 óra 15 perctől ismét negyedórás rövid pihenő és átnyergelés, mely után menet tovább *Kryszczatekon* és a *Dnyeszter*-hídon át *Zaleszczykire*, onnan pedig *Dobrowlanyba*. Amerre áthaladunk, mindenütt a megelőző harcok nyomait látjuk. *Kryszczateknél* az út mentén számtalan katonasír.

A falvak házai srappell- és puskagolyótól ragyásra vannak lövc. Itt-ott gránátalátatok pusztítása látszik.

Dobrowlanyba délután 1 órakor érkezünk, ahol a lövészosztály *Jankovich László* alezredes (6. h.-h.-c.) parancsnoksága alatt megalakul; vezetékllovak *Prónay* őrnagy vezetésével *Kisieleuba* mennek vissza, a lövészosztály pedig *Dobrowlanyban* beszállásol.

A vezetékllovak este 9 órakor érnek rendeltetési helyükre, elszállásolásuk a koromsötéttségben sok nehézséggel jár.

December 31. *Szilveszter.* Lövészosztály *Dobrowlanyban*, vezetékllovak *Kisieleuban*. Előbbiről feljegyzés nincs, az utóbbiaknál történetekről idézzük *Simontsits Elemér* zászlós naplóját:

Dr. Keleti K. szkv. szds. felv.
„Péchy bácsi.“ Pohorloutz,
1915 december 31.

„Reggel 5 órakor már felverték bennünket, mert 6 órakor indulni kellett a vezetéklóvakkal *Zaleszczyki* alá. A lövésosztályt, mely kifűnően aludt és jól el volt látva, itt felszedtük és végtelen ügetésben *Doroschoutzra* lovagoltunk vissza. Itt a lövésosztály ismét megalakult és *Zazulincen* beszállásolt, mi pedig újból nyeregbe szállva, a vezetéklóvakkal *Pohorloutzra* mentünk. Késő délután értünk régi szállásainkra és mire ki-ki elhelyezkedett, s az étkezde után nézhetett, este lett. Este 8 óra volt, mikor a fisztikar az üres és jéghideg tiszti étkezdében egybegyűlt, de a konyhakocsik még nem érkeztek meg. Sokáig vártunk és már arra gondoltunk, hogy éhgyomorral lefekszünk, amikor 11 óra felé megérkezett Péchy bácsi mindenféle sebtében összeszedett konzervvel s néhány üveg innivalóval. Éjfél lett, mire asztalhoz ültünk, de a beköszöntő újévre csak akkor gondoltunk, amikor már éhségünket némileg csillapítottuk. A faluban laktáborozó horvát zenekarból szinte észrevétlenül belopakodott három szál cigány, akik csakhamar oly sikeresen elfelejtették velünk az egésznapos lovaglást és koplalást, hogy reggel 5 óra lett, mire aludni tértünk.“

Amint a fentiekből látszik, a fisztikar egy része az 1916. évet meglehetősen vígan köszöntötte. Reményteljesen néztünk az újév elé és most is, mint annyiszor, igaza lett a régi közmondásnak, hogy ha a vége jó, úgy minden jó!